

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

9'uncu Toplantı

8 Kasım 2024 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması
- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, toplantının İkinci Oturumunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabını sunmaya devam ederken çıkan tartışmada geçen bazı ifadelerle ilişkin açıklaması
- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, bütçe görüşmelerinde Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerinde uygulanan usule ilişkin açıklaması
- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili soruları cevapladıktan sonra bürokratlar tarafından alkışlanmasına ilişkin açıklaması
- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli ve Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleleri
 - Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
 - Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
 - Meteoroloji Genel Müdürlüğü
 - İklim Değişikliği Başkanlığı
 - Kentsel Dönüşüm Başkanlığı
 - Türkiye Çevre Ajansı

IV.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili sunumunda geçen bazı ifadeleri ve materyal getirmesi hakkında görüşme

V.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili sunumunun içeriğine, Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'e yönelik ifadelerine ve bürokratların Bakanı alkışlamasına ilişkin açıklaması

2.- Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in isminden bahsederek yaptığı açıklamaya, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlık bütçesiyle ilgili sunumunun içeriğine ve bir milletvekiline yönelik ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli ve Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

9'uncu Toplantı
8 Kasım 2024 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.06'da açılarak yedi oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,
Komisyonun bugünkü gündemine,

Toplantının İkinci Oturumunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabını sunmaya devam ederken çıkan tartışmada geçen bazı ifadelere,

Bütçe görüşmelerinde Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerinde uygulanan usule,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili soruları cevapladıktan sonra bürokratlar tarafından alkışlanmasına,

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türel ve Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine,
İlişkin açıklama yaptı.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine başlanarak,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının,

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün,

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün,

İklim Değişikliği Başkanlığının,

Kentsel Dönüşüm Başkanlığının,

Türkiye Çevre Ajansının,

Görüşmeleri tamamlanarak,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının,

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün,

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün,

İklim Değişikliği Başkanlığının,

2025 yılı bütçeleri ve 2023 yılı kesin hesapları,

Kentsel Dönüşüm Başkanlığının,

2025 yılı bütçesi,

Kabul edildi.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili sunumunda geçen bazı ifadeleri ve materyal getirmesi hakkında görüşme yapıldı.

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türel, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili sunumunun içeriğine, Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'e yönelik ifadelerine ve bürokratların Bakanı alkışlamasına,

Ankara Milletvekili Orhan Yegin, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türel'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine,

Samsun Milletvekili Erhan Usta, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in isminden bahsederek yaptığı açıklamaya, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlık bütçesiyle ilgili sunumunun içeriğine ve bir milletvekiline yönelik ifadelerine,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türel ve Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görülecek başka konu bulunmadığından, 12 Kasım 2024 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 00.05'te toplantıya son verildi.

8 Kasım 2024 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.06

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli mensupları; sizleri Başkanlık Divanı adına saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 9'uncu Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü ve İklim Değişikliği Başkanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçesi ve Türkiye Çevre Ajansının Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakana söz vermeden önce Komisyonumuzdaki bürokratlarımızın kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum. Bakan Yardımcılarımızdan başlamak üzere.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Hayırlı cumalar diyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sükûneti tesis edersek çok sevinirim; Sayın Bakana söz vereceğim.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A.- Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleri (1)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı

d) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı

e) Türkiye Çevre Ajansı

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle sizleri saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin 101'inci yıl dönümünü tekrar kutluyor, cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, tüm şehit ve gazilerimizi saygıyla yâd ediyorum.

Bugün milletimizin yirmi iki yıllık kesintisiz desteğine mazhar olan AK PARTİ hükümetlerimizin yeni bir bütçesini daha gerçekleştirmenin gururunu hep birlikte yaşıyoruz. Ben bütçemizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, bugün sunumuma 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığımız çalışmalarla başlayacak, 81 ilimizde ve İstanbul'umuzdaki kentsel dönüşüm faaliyetlerimize dair bilgiler vereceğim; iklim değişikliğiyle mücadelede sınır atık hareketimize, millet bahçelerimizden çevre ve doğa korumaya kadar tüm icraatlarımızı sırasıyla paylaşacağım.

Türkiye; doğal güzellikleri, masmavi denizleri, tarihî kentleri ve güzel insanlarıyla dünyanın tam kalbinde yer alan bir cennettir. Bu güzel vatan, nice medeniyetlere ev sahipliği yapmış, tarihe yön veren nice değişimin öncüsü olmuş, insanlığa en büyük katkıları sunmuştur. Bu güzel özelliklerinin yanında sayısız afet ve depremde yine bu topraklarda yaşanmıştır. Hiç şüphesiz bu afetlerin en büyükleri son yüz yirmi yılda yaşadığımız 20 deprem olmuştur. İnsanlık tarihinin gördüğü en şefkatli topluluk olan Türk milleti, binlerce evladını gözyaşları içerisinde kara toprağa vermiştir. Ben buradan bir kez daha tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum.

Bugün 85 milyon nüfusumuzun yüzde 71'i deprem riski taşıyan bölgelerde hayat sürüyor. Yakın tarihimizde birçok deprem yaşadık; Elâzığ, Malatya ve İzmir'de canlarımızı yitirdik. O kara günlerde devlet, siyaset, millet el ele verdik, tek yürek olduk, yuvalarını yitiren kardeşlerimize

¹(1/278) ve (1/277) esas numaralı Kanun Teklifleri 22/10/2024 tarihli 3'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

tam 45 bin yeni yuva, iş yeri, köy evini bir yıl gibi kısa bir sürede teslim ederek aziz milletimizin dualarını aldık. Ama depremlerle sınavımız bitmemişti çünkü 6 Şubat 2023'te birkaç saat arayla tarihimizin en büyük afetlerini Kahramanmaraş merkezli 2 depremle hep birlikte yaşadık. Bilim insanlarının ifadesiyle, bu afet olağan dışı ve ender görülen bir afetti ve "asrın felaketi" olarak kayıtlara geçti. 316 bin kişinin öldüğü Haiti depreminden 15 kat daha fazla enerjiyi açığa çıkararak, 90 ayrı ülkeden daha büyük bir alanı etkileyen bu depremler 11 ilimize hasar verdi; canlarımızı hüznle toprağa verdik. Afetin ilk saatleri itibarıyla devletimiz tüm birimleriyle birlikte kardeşlerimizin, 11 ilimizin yardımına koştu ve bir yandan arama kurtarma çalışmaları yaparken diğer yandan da 2 milyon 382 bin binanın hasar tespitini tamamladık. Ardından geçen süre içerisinde cumhuriyet tarihimizin en büyük deprem seferberliğinin altyapısını hazırladık ve daima eli deprem bölgesinin üzerinde olan, deprem bölgesini daima ilk gündem maddesi olarak gören Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde depremin üzerinden kırk beş gün geçmeden dünyada eşi benzeri olmayacak bir anlayışla üç ayın sonunda tam 180 bin konutun inşasını başlattık. Bugün küllerinden yeniden doğan deprem bölgesi dünyanın en büyük, en hareketli şantiye alanı olmuştur. Türk milletinin her ferdinin üzerine titrediği Anadolu'daki 10 asırlık hikâyemizin en büyük milli seferberlik sahası olmuştur. Şu anda biz bu toplantıyı yaparken 11 ilimizde, 1.900 şantiyemizde deprem bölgesine adanmış 160 bin işçi, emekçi kardeşimiz bir vatan müdafaası şuuruyla yeni yuvaları yapmaktadır. Ben buradan hepsine selamlarımızı gönderiyor, kolaylıklar diliyorum. Şu ana kadar tam 358 bin ev ve iş yerimizin ihalesini gerçekleştirdik, yapım sürecini başlattık. 4.333 köyümüzde yaklaşık 62 bin köy evimizi de hızla inşa ediyoruz. 26 Ekimde 130 bininci konutumuzun anahtar teslimini büyük bir coşkuyla Hatay'ımızda gerçekleştirdik. 2024 yılı sonuna kadar her gün ortalama 1.500 konut yaparak 70 bin konutumuzu daha tamamlayacak, toplam 202 bin ev ve iş yerimizi teslim edeceğiz. 2025 yılı sonuna geldiğimizde 453 bin yuva ve iş yerimizin anahtarlarını inşallah afetzede kardeşlerimize vermiş olacağız. Evine girmeyen tek bir afetzede kardeşimizi de inşallah bırakmayacak anlayışla gece gündüz çalışmaya devam edeceğiz.

Bizi yetiştiren, okutan, büyüten bu millete, verdiği bir sözü namus bilen bir kardeşiniz olarak bir kez daha Gazi Meclisimizde söz veriyorum: 11 ilimizde sadece yeni yuva yapılmayacak; milletimizin hatıralarıyla dolu tüm mekânları da tarihteki o asıl konularına yeniden kavuşturacağız. Malatya'mızda ecdat yadigarı Söğütlü Cami'miz, tarihi Bakırcılar Çarşısı'mız, kent meydanımız, sosyal ve ticari alanlarımız yeniden ayağa kalkana kadar; Hatay'ımızda tarihi Meclis binamız, Asi Nehri'nin her iki tarafındaki asrın felaketinde yıkılmış emanetlerimiz, Habib-i Neccar ve Ulu Cami'miz, Antakya'nın tarihi caddeleri, İskenderun sahili yeniden ihya olana kadar; Kahramanmaraş'ta Toptancılar Site'miz, Kapalı Çarşısı'mız, Demirciler Çarşısı'mız yeniden inşa olana kadar; Adıyaman'da tarihi meydan projemiz, mazisi beş yüz yıla dayanan Ulu Cami'miz yapılanaya kadar tek bir an bile durmayacağız. "Yeni yuvasına kavuştuğunda insan sevinçten ağlar mı? O duyguyu sonuna kadar, iliklerime kadar yaşadım." diyen Hataylı Hatice Kübra'nın, yeni yuvasında "Devletimize güveniyoruz." diyerek dua eden Osmaniyeli Mevlüt ağabeyimizin, bizi öz evladı gibi kucaklayan Malatyalı Fatma teyzemizin, 11 ilimizdeki milyonlarca kardeşimizin dualarına layık olmak için durmadan, dinlenmeden çalışacağız. Tüm yuvalarımız kurulana kadar, tüm ocaklarımız tütene kadar, annelerimiz ve oradaki yavrularımız gülene kadar, orada güven içerisinde uyuyana kadar deprem bölgesinden ayrılmayacağız. Son olarak ifade etmek isterim ki ben göreve geldiğim 2 Temmuzdan bu yana deprem bölgesine 21 ayrı ziyaret gerçekleştirdim. Bu ziyaretlerde kucaklaştığımız her bir afetzede kardeşimizin burada, Gazi Meclisimizdeki siz değerli milletvekillerimize selamlarını, sevgilerini iletiyorum.

Değerli milletvekilleri, on iki yıl önce Sayın Cumhurbaşkanımızın İstanbul'dan "Türkiye'nin her yerinde kentsel dönüşüm." diyerek başlattığı seferberlik tüm gücüyle sürmektedir. AK PARTİ cumhuriyet tarihi boyunca gününbirlik kararlarla ilerleyen çözümden uzaklaşmış, yönetmeliklerden ileri gidememiş dönüşüm süreçlerini istikrarlı bir konuma, icraat eksenli bir iklimle getirerek milletimizin hizmetine sunmuştur. Bakanlık olarak deprem dönüşümünü geleceğimiz, ekonomimiz, istihdamımız, genel refahımız, hülâsa milletimizin ali menfaatleri için anahtar bir mesele ve kesin bir çözüm olarak görüyoruz. Bugüne kadar sosyal konutlarımızla beraber baktığımızda tam 3,7 milyon yuvayı yenilemiş, yaklaşık 15 milyon vatandaşımızı güvenli bir hayata erdirmiş durumdayız. Bugün 81 şehrimizde sosyal konutlarla beraber toplam 735 bin yuvanın ve iş yerinin dönüşümüne hızla devam ediyoruz. Özellikle de geçmişinde en büyük sınavları hep depremlere karşı vermiş ve olası bir depremde Türkiye'nin bekasını tehlikeye atacak olan İstanbul'umuzun üzerine titriyoruz. Bilim insanlarımız uyarılarına her gün bir yenisini daha ekleyerek "İstanbul'un yakın geleceğinde bir deprem bekleniyor, acil ve kesintisiz kentsel dönüşüm şart." diyorlar. "İstanbul'a dair tüm gündemler ertelenmeli, süratle dönüşüme odaklanılmalı." diyorlar. Bu çağrıları da şu hakikatlere dayandırıyorlar: Bugün İstanbul'umuz toplam 7,5 milyon ev ve iş yeriyle devasa bir metropoldür. Bu yuvaların 1,5 milyonu mühendislik hizmeti almamış ve zemin nedeniyle de ileri derecede risk altındadır. Hele hele bunların 600 bini, bırakın 7 şiddetindeki bir depremi, her an kendiliğinden çökebilecek bir vaziyettedir. Zaten gün geçmiyor ki İstanbul'un bir mahallesinde kendiliğinden çöken bir bina olmasın. Bu durum nedeniyle devletimizin gücü, özel sektörümüzün özverisiyle İstanbul'umuzun 39 ilçesinde toplam 907 bin ev ve iş yerimizin dönüşümünü tamamladık. Sultanbeyli Mimar Sinan Mahallesi'nden Zeytinburnu Telsiz ve Beşelsiz'e, Beykoz Tokatköy'den Beyoğlu Okmeydanı'na, Gaziosmanpaşa ve Kâğıthane Yahya Kemal'den Güngören, Tozkoparan ve Bağcılar Demirkapı'ya, Kartal Orhantepe'den Ataşehir Şerifali, Üsküdar Mehmet Akif, Ferah, Kirazlıtepe ve Ümraniye'ye kadar 39 ilçemizde yeni yuvalarımızı kardeşlerimize teslim ediyoruz. Aynı şekilde, Fikirtepe'de inisiyatif aldık ve yaklaşık 2 bin konut ve iş yerinin yapımını tamamlayarak hak sahibi kardeşlerimize teslim ettik. Esenler'de 60 bin konutluk projemize hızla devam ediyoruz. Bugün yaklaşık 3 bin yuvamızda artık yaşam başladı. İstanbul'da 193 bin evimizin, dükkânımızın yenileme süreci de olanca hızıyla devam etmektedir.

Bizim tek bir hedefimiz var: Tarihimizin omuzlarımıza yüklediği en kutlu emanet olan İstanbul'umuzu ve İstanbullularını deprem tehdidinden kurtarmak için canla başla çalışacağız. "İstanbul'u Kurtarma Seferberliği" kapsamında "Yarısı Bizden" kampanyamızı her geçen gün daha da güçlendirmeye devam ediyoruz. İstanbullularla buluşmamızda yeni bir başvuru dönemi talebi olmuştur; biz de süratle bu başvuru döneminin önünü açtık. 39 ilçemizde vatandaşımızın süre kısıtı olmaksızın başvuru yapmasının önünü sonuna kadar açmış olduk. Alan bazlı dönüşümlerde de Bakanlık olarak hızla devreye giriyor, TOKİ Başkanlığımız eliyle vatandaşlarımızın talepleri doğrultusunda dönüşüm projelerini gerçekleştiriyoruz.

Bu noktada ilkimiz şudur: Farklı görüşlerden olabiliriz ama biz Türkiye'nin yarınları için hiçbir siyasi istisna gözetmeksizin herkesle işiştare ediyoruz. Hele hele konu kentsel dönüşüm ve İstanbul'un kurtarılması olduğunda milletvekillerimizle, belediye başkanlarımızla ortak akılda birleşecek ortamları oluşturuyoruz. Bu noktada, dönüşümün yürütücüsü olan, paydaşı olan belediyelerimize tarih, vicdan ve millet önünde büyük vazifeler düşmektedir. Belediyelerimizin artık deprem tehdidinde odaklanmalarını, dönüşümün ilk gündem hâline gelmesini ve korumakla mükellef olduğumuz annelerimiz ve çocuklarımız adına beklediğimizi de buradan, Gazi Meclisten ifade etmek istiyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti, milletimizin canını, malını, istikbalini kutsal görür; milletimizin her bir ferdinin güvenli bir yuvada yaşama hakkına acilen yerine getirilmesi gereken bir vazife olarak bakar. Bu şuur, binlerce yıllık müşfik devlet anlayışımızın bir

tezahürüdür. Bugün bu duruş “Ev sahibi olmayan tek bir dar gelirli vatandaşımız kalmayacak.” iddiasını cesaretle ortaya koyan AK PARTİ hükümetleriyle birlikte yeniden ete kemiğe bürünmüştür.

Dünyada çok az devletin başarabileceği bir sosyal konut seferberliğini yıllardır sürdürüyoruz. Sosyal devlet anlayışını yıllarca süregeldiği gibi lafla veya sözde değil, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde doğrudan doğruya icraatla gösteriyoruz. Bizden önce düşe kalka ilerleyen Toplu Konut İdaresini canlandırarak yirmi bir yılda 3 trilyon yatırım yapmış, 1 milyon 462 bin sosyal konut ve 46 bin sosyal donatıyı 5 milyon dar gelirli vatandaşına sunmuş olmanın hep birlikte bahtiyarlığını yaşıyoruz ama durmuyoruz. Bugün 81 ilin tamamına yayılan tam 1.210 şantiyede 312 bin yuvamız; park, bahçe, cami, okul ve sosyal donatımızın inşasını da aşkla sürdürüyoruz. 2024 yılında 130 bin konutun ihalesini, 34 bin evin satışını, 52 bin evin teslimini gerçekleştirdik. Şu anda 50 bin ve 100 bin sosyal konut projelerimizdeki konutlarımızı depremin getirdiği yüksek maliyetlere ve zorluklara rağmen büyük oranda bitirdik. İlk kez buradan ifade ediyorum: 250 bin sosyal konut kampanyamızda şu anda 88 bin konutumuzun inşasına başladık. TOKİ’imizin iki gün önce açıkladığı ihale takvimine göre tüm inşaatlarımızı tamamlayacağız; milletimize meydanlarda, seçin meydanlarında verdiğimiz sözü tutacağız. Yine, İlk Evim Arsa Projesi kapsamında 694 ilçede taleplerimizi topladık. 2025 yılı Temmuz ayına kadar da tahsis süreçlerini tamamlayacağız.

81 ilimizi ziyaret ediyoruz. Her ziyaretimizde milletimiz bize sosyal konut beklentisini ifade ediyor. Ben de yine Gazi Meclisimizden milletimize ilan ediyorum: 2025 yılı sonu itibarıyla 81 ilimizi kapsayan bir sosyal konut kampanyasını daha başlatacağız. Cumhurbaşkanımızın ifadeleriyle, son dar gelirli vatandaşımız, kardeşimiz de devlet güvencesiyle ev sahibi olana kadar yuva kurmaya devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, milletimiz tarihiyle, mazisiyle, kültürüyle yaşayan bir millettir. Bugün tarihimizin izleri 81 şehrimizin kalbinde yer alan meydanlarda, merkezlerde olana ihtişamıyla durmaya devam etmektedir. Bakanlık olarak tarihi meydanlarımızın ihyasına, milletimizin yaşam kalitesi, şehir silüeti, kent ekonomisi açısından ayrı bir özen gösteriyoruz. 45 ilimizde bulunan 80 tarihi meydanımızı Türkiye Yüzyılı iddiamıza yarışır bir titizlikle ihya ediyoruz.

Konya’ımızda Mevlâna Meydanı’nı -mutlaka gidip görenler olmuştur; yine, burada görsellerini ekranda arkadaşlarımız paylaşıyor- Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin izleriyle, esnafımızın en rahat şekilde istifade edeceği dükkânlarıyla birlikte tamamladık; şehre çok kıymetli bir hazine ve cazibe alanı kazandırmış olduk. Edirne’imizde Selimiye Cami’imizin çevresini eski ihtişamına yeniden kavuşturduk. Kaleiçi mevki ile Babademirtaş’taki yapıların restorasyonlarını da ekleyerek ihya projemizi genişletiyoruz. Bursa’ımızda halkımızın büyük beğenisini alan Ulu Camisi etrafında ve içinde bulunan Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesini ihya ederek Bursalı hemşehrilerimizin hizmetine sunduk. Selçuklu şehri Bitlis’imizin tarihi kent meydanını, köprülerini, hanlarını, medreselerini muhteşem bir törenle tarih sahnesine yeniden çıkardık. Balıkesir’imizde Zağnos Paşa Camisi çevresini; yine, Zonguldak ve Sinop’taki meydanlarımızı da ihya ederek tarihi, yeşili, maviyi yeniden kucaklaştırdık.

Gazi başkentimizde; Ayaş Camiatik, tarihi kent meydanı ve Kalecik Kalesi’nin eteklerindeki tarihi bölgeyi, Hergele Meydanı, Samanpazarı Meydanı ve çevresini tescilli yapılarıyla birlikte ihya etmeye devam ediyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin hemen yanında, Kızılay Meydanı’nın bitişiğinde yer alan Saraçoğlu Mahallemizi, Ankara’mızın, başkentimizin şanına yakışır bir mekân hâline getirdik. Bu muhteşem eseri engellemek için türlü türlü yollara başvuranların bile o güzel mekânları keyifle gezdiklerini görmekten de büyük bir mutluluk duyduğumu burada ifade etmek isterim. Buradaki vekillerimizin ve Ankaralılarımızın da mutlaka ziyaret etmesini ayrıca burada tavsiye ediyorum.

Rize merkezdeki Meydan Projemizi, içindeki kültür, peyzaj ve yürüme alanlarıyla birlikte hizmete aldık.

Trabzon’daki Çömlekçi Projemizin ilk etabını tamamladık.

Terör olayları nedeniyle harabeye dönen Diyarbakır Sur’u, Şırnak ve Mardin’deki kent merkezlerimizi milli birliğimizin simge mekânları olarak yeniden kardeşlerimize armağan ettik.

Ben, tüm bu ihya projelerimizin milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, şehirlerimiz 1950’lerden bu yana devam eden göçle çarpık şekilde büyüdü. Şehirlerimiz, maalesef, bu çarpık kentleşmeden etkilendi. Dün şehrin sınırlarında kurulan sanayi alanlarımızın tamamı, maalesef, bugün şehrin merkezlerinde kaldı. Biz, tüm bu sanayi alanlarımızı şehrin dışına taşımayı, ekonomimiz, iş gücümüz, esnafımız ve çevremiz açısından çok önemsiyoruz. 10 ilimizin çeperlerinde genişlettiğimiz 7.300 sanayi dükkânı projemizin 6 binini tamamladık. Bu yılın sonuna kadar Samsun Toybelen, Konya Karatay, Bolu merkez ve Ankara Hurdacılar Sanayi Sitelerini tamamlayarak esnafımıza teslim edeceğimizin müjdesini de buradan veriyorum.

Değerli milletvekilleri, ortak evimiz dünya, yüce dağları, uçsuz bucakları, vadileri milyarlarca insana bereket sunmuş ovalarıyla, yüzde 70’ini kaplayan ve içinde milyonlarca canlıyı yaşatan okyanuslarıyla, içerisinde bitmek tükenmek bilmeyen nimetleriyle insan için yaratılmıştır. Bizim medeniyet anlayışımız, dünyanın sağlığını, doğanın muhafazasını insani ve vicdani bir sorumluluk olarak görmektedir. Her platformda insanlığa karşı daha adil bir dünyayı teklif ediyor, iklim krizlerinin etkileriyle boğuşan dünyamız için küresel iş birliğini, özverili ve vicdanlı bir dayanışmayı en yüksek sesle dile getiriyoruz.

Bugün Dünya Meteoroloji Örgütüne kulak verdiğimizde, son elli yılda hava, iklim ve suya bağlı 11 binden fazla afetin yaşandığını duyuyoruz. 2 milyonun üzerinde can kaybının, 3,64 trilyon dolarlık ekonomik kaybın olduğunu üzülmeye zorluyoruz. Ülkemiz, Akdeniz havzasında yer alması sebebiyle iklim krizinin ağır neticelerinden etkilenmektedir. Kastamonu, Sinop, Bartın, Giresun ve Trabzon’daki sellerde, Antalya, Muğla ve son olarak da güzel İzmir’imizdeki yangınlarda ve bu yangınlara birlikte şehirlerimizin etkilendiğini, canlarımızı kaybettiğimizi hep birlikte gördük, yaşadık. Marmara Denizi’nde müsilajı, Orta Anadolu’da, Doğu ve Güneydoğu’da kuraklığı yaşıyoruz. Bu gerçekler ışığında iklim politikalarımızı belirledik, uyumu sağlamaya yönelik takvimimizi oluşturduk ve hedeflerimize sadık kalarak çalışıyoruz.

Cumhurbaşkanımız 2053 Net Sıfır Emisyon ve Yeşil Kalkınma Hedefi’imizi tüm dünyaya sundular, biz de Bakanlık olarak 2024-2030 İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı’mızı süratle hazırladık. İnşallah, 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi haritamızı da üç gün sonra Bakü’de düzenlenecek COP29 Toplantısı’nda kamuoyuyla paylaşacağız.

Hatırlayacaksınız, 2022 yılında İklim Şûrası’nı yaptık. Orada iklim kanununa duyulan ihtiyacı çok net bir şekilde bir daha görme fırsatı bulduk. İklim kanunumuzun bu yıl içerisinde bu salondaki siz değerli milletvekillerimizin de katkılarıyla kanunlaşarak yürürlüğe girmesini yürekten temenni ediyoruz. İklim kanunumuz bizi güçlendirecek, biz de yeşil dönüşümü inşallah hızlandıracacağız. Dış ticarete rekabet gücümüzü

artırmak için karbon fiyatlandırma ve emisyon ticaret sistemimizi hemen hayata geçireceğiz. Yeşil yatırımlar için finansman mekanizmalarını genişletecek Ulusal Yeşil Taksonomi Yönetmeliği'mizi de 2025 yılında çıkaracağız.

Çok önemli ve belirleyici bir çalışmamız daha olacak; o da şudur: 81 ilimizde iklim değişikliği ve uyum koordinasyon kurullarımızı oluşturacak, yerel iklim değişikliği eylem planlarımızı tamamlayacağız. İklim krizini etkileme noktasında önemli bir alan olan sanayi sektöründe atılımlar yapacağız ve 2053 yılına kadar alüminyum sektöründe yüzde 75, çelikte yüzde 99, çimento sektöründe yüzde 93 emisyon azaltımı sağlayacağız. Yine, enerji sektöründe yenilenebilir enerji payını 2035'te inşallah yüzde 65'e yükselteceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyamız her on dakikada toplam 5.900 ton plastik atık oluşturmaktadır. Yani on dakikada 370 ton atık okyanuslara karışıyor, 20 deniz kuşu ve 2 kaplumbağa ölüyor, 77 hektarlık orman alanı yok oluyor, 25 bin ton gıda çöpe atılıyor. Bakanlık olarak bu küresel israf ve tüketim çılgınlığına dair adımlarımızı kararlılıkla atıyor, Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülüğündeki Sıfır Atık seferberliğimizle çözüm bulmaya çalışıyoruz. Gururla ifade etmek isterim ki "Sıfır Atık" artık küresel bir çevre hareketi olmuş, 6 ayrı uluslararası ödüle layık görülmüştür. 81 ilimiz için Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planı'mızı hazırladık. 193 bin binada sıfır atık yönetim sistemini kurduk. Toplam 60 milyon ton atığı geri dönüşüme tabi tutmak suretiyle kazandık. Yüzlerce okul, binlerce kilometre yol, onlarca hastane yapabilecek olan tam 185 milyar lira gibi devasa bir bütçeyi ekonomimize kazandırdık. Daha da önemlisi, tam 498 milyon ağacın kesilmesinin ve 5,9 milyon ton sera gazı salımının önüne geçtik. Bu güzel tabloyu belediyelerimizle birlikte hayata geçirdik. Son yirmi iki yılda 25.950 adet çevre yatırımına hiçbir belediye ayrımı gözetmeksizin 58 milyar lira destek sağladık. Şu anda da yerel yönetimlerimizin çevre, sıfır atık ve iklim projelerine en büyük destekleri vermeye devam ediyoruz. 7 bölgemizde sıfır atık pilot ilçelerimizi belirleyecek depo yönetim sistemimizin makine ve altyapı kurulumunu 2025 yılı sonuna kadar yapacak, ülke genelinde uygulamaya geçeceğiz. 2017 yılında yüzde 13 olan geri kazanım oranımızı 2024 yılı itibarıyla yüzde 35'e çıkardık; inşallah, daha çok çalışarak 2035 yılında yüzde 60'a çıkaracağız.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin menfaatlerini müdafaa etmek yerine mavi vatanımıza "masal" diyenlere aldırmandan tüm denizlerimizi Sıfır Atık Mavi Projemizle koruyoruz. Marmara Denizi'mizde yaşanan müsilajla beraber izleme noktası sayısını 150'ye çıkardık. Şu anda İzmit Körfezi'mizde Avrupa'nın en kapsamlı çevre ve denizcilik projesini titizlikle yürütüyoruz. Biliyorsunuz İzmir Körfezi'mizde yaşanan balık ölümleri milletimizin gündemine oturdu. Biz de sahada incelemelerimizi tamamladık. İzmir Körfezi'mize ve mavi vatanımıza dair sayısız çalışma yapan bilim insanlarımızdan oluşan İzmir Körfezi Bilim Kurulumuzu kurduk. Ben körfeze dair hedeflerimizi anlatacağım ama öncelikle sizlere bir şey göstermek istiyorum. Bakın, bugün buraya gelirken İzmir Körfezi'nden aldığımız bir şişe deniz suyunu da yanımızda getirdik. Bu suyu İzmir Körfezi'ndeki, oradaki kirliliği görmekten imtina eden, bu acı tablo karşısında tek bir açıklama dahi yapmayan siyasilere deniz kirliliğini daha iyi anlatmak için getirdik. Artık İzmir Körfezi'mizde büyük bir çevre felaketi yaşandığını, körfezin içindeki tüm canlılarla birlikte can çekiştiğini, her saat başı binlerce balığın öldüğünü görmenin vakti gelmiş, hatta geçmiştir. Milletin önünde soruyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - İzmir Yunanistan'a mı bağlı? Siz yapın Sayın Bakan.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ayıp, ayıp! İzmir üvey evlat mı Sayın Bakan?

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri... Değerli milletvekilleri...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Artıma yapın, artıma...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Artımayı çalıştıramıyorsunuz, kurulu artımayı çalıştıramıyorsunuz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Türkiye'deki artımların yarısı çalışmıyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ayıp ya, ayıp! Biz kokudan dışarı çıkamıyoruz, siz burada konuşuyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... İzmirliiler... Değerli İzmirliiler... Değerli İzmir milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sende utanma olsa seçildiğin ile ihanet etmezsin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Malatya, lütfen, İzmir'i sakinleştirmeye çalışıyorum, bir saniye.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Başkanım, utanmaya davet ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sende utanma olsa seçildiğin ile ihanet etmezsin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, sorunları el birliğiyle çözeceğiz.

Sayın Bakanım, devam edin, buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Ergene Çayı'ndan gelmiş Ergene Çayı'ndan!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hayır, hayır, Amerika'dan!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, Bakana söz verdim, lütfen sükuneti tesis edelim.

Sayın Bakanım, devam edin lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Artık İzmir Körfezi'mizde büyük bir çevre felaketi yaşandığını, körfezin, içindeki tüm canlılarla birlikte can çekiştiğini, her saat başı binlerce balığın öldüğünü görmenin vakti gelmiş, hatta geçmiştir. Millet önünde soruyorum: Şu kirliliğin olduğu bir denizde balıklar yaşayabilir mi? Bu kokunun olduğu bir denizin kıyısında İzmirliiler rahatça hayat sürebilir mi?

CAVİT ARI (Antalya) - Şu kavanozu buraya getirmek için gösterdiğiniz emeği keşke İzmir'e de gösterseniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, tamam...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Değerli milletvekilleri, şu su numunesi içerisinde atık su kaynaklı -bakın, atık su kaynaklı- amonyak miktarı olması gerekenden 50 kat fazladır. Bu şişenin içindeki oksijen miktarı sıfırdır, sıfır.

CAVİT ARI (Antalya) - Kara yoluyla mı getirdiniz, uçakla mı!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Soruya bak ya! Muhatap olmayın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, devam edin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Bunun nedeni...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sen var ya, sen orada körfeze dökülen atığı...

CAVİT ARI (Antalya) - Keşke şu şişeyi alıp gelinceye kadar gösterdiğiniz emeği İzmir'e gösterseniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı yakışmıyor, Sayın Arı yakışmıyor; lütfen...

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - Yakışmayan bu davranış.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir dakika; öyle bir şey yok arkadaşlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Nasıl yok?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi bir şişe de siz getirin, karşılaştıralım.

CAVİT ARI (Antalya) - Şişe yarışı mı yapacağız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, bir Bakan kirliliğe...

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yahu, bir dakika değerli arkadaşlar, bir saniye...

Arkadaşlar, bakın, ben adaletli davranıyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, Sayın Bakan şov yapmak için yanlış yer seçmiş.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...

CAVİT ARI (Antalya) - Neyle getirmiş? Neyle bu örnekleri almış?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, yakışmıyor; bir saniye...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, su getirmeye gerek yok ki, su görsünler ya. Yahu, ölü balıkları görmediniz mi?

CAVİT ARI (Antalya) - Yahu, sen nasıl İzmir Milletvekilisin? Savunsana memleketinin sorunlarını.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, peki, buyurun, karşılıklı, devam!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Savunuyoruz işte.

CAVİT ARI (Antalya) - Neyi savunuyorsun ya?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Savunuyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Savunsan bu rezaleti buraya koydurtmazsın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yahu, sen bir süssan savunacağız biz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Belediyeler yükümlülüğünü yerine getirmiyor, bu kadar!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sen bundan mutlu mu oluyorsun?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer... Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin, lütfen.

Değerli arkadaşlar, şimdi, ortada bir sorun var. Nihayetinde, İzmir...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Gidin, Fırat'a bakın; gidin, Dicle'ye bakın; bok akıyor ya Fırat ile Dicle'ye.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, sizi temiz bir dil kullanmaya davet ediyorum.

Saat 11.00'de toplanmak üzere görüşmelere on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 10.47

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.04

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 9'uncu Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Sayın Bakan, kaldığımız yerden devam edin.

Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Çok teşekkür ediyorum.

Emin olun, İzmir'deki, İzmir Körfezi'ndeki kirlilik bu getirdiğimiz şişeden daha da kötü durumda. Bu kirliliğin sebebi nedir biliyor musunuz?

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Nedir?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - 85 milyonun da malumu olduğu gibi, İzmir'deki atık suları artırmayan...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sizin denetiminizde Sayın Bakan, sizin gözetiminizde.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - ...yağmur suyu ile kanalizasyon hattını bile birbirinden ayıramayan, pis suları doğrudan İzmir Körfezi'ne döken, körfezi tabiri caizse fosseptik çukuru gibi kullanan İzmir Büyükşehir Belediyesidir, İzmir Büyükşehir Belediyesi yönetimleridir.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Hükümetin hiç sorumluluğu yok mu? Niye görevinizi yapmıyorsunuz Sayın Bakan?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Biz de bu sorunu çözmek adına 15 maddeden oluşan...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - 2017'de protokol var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İzmir Yunanistan'a mı bağlı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - ...İzmir Körfezi Acil ve Kısa Vadeli Eylem Planı'mızı milletimizle paylaşmış durumdayız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu İzmir Yunanistan'a mı bağlı? Beş kuruluşluk yatırım yapmıyorsunuz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Orta ve uzun vadeli eylem planlarımızı da..

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Anlatıyor, anlatıyor, dinle. Konser yapacağına bunu yap.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sakin, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan devam edin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Evet, biz de bu sorunu çözmek adına 15 maddeden oluşan İzmir Körfezi Acil ve Kısa Vadeli Eylem Planı'mızı milletimizle paylaşmış durumdayız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ankara'daki dinozorlara verilen paraya baksana.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - İsmail Bey, neyinden rahatsız oluyorsunuz yani insanlar ...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Konser yapacağına altyapı yap.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - 19 Mayısın, 29 Ekimin kutlanması niçin rahatsız ediyor?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Orta ve uzun vadeli eylem planlarımızı da inşallah çok yakında...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu lütfen.

Sayın Ağbaba, lütfen...

Değerli arkadaşlar, vatandaş sandıkta hepimize gereken cevabı verdi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Verildi cevabı.

İzmir Yunanistan'a mı bağlı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, sakin olun.

Sayın Ağbaba, lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Şov yapıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İzmir'e beş kuruluşluk yatırım yapmıyorsunuz. Sanki İzmir Körfezi Yunanistan körfezi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, şimdi, İzmir Körfezi'nin...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Altyapı sorumluluğu belediyenindir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar.

İzmir Körfezi'nin sorumluları kimse burada herkes dile getirsin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sorumlusu burada. Yirmi iki yıldan beri köprüyü biz yapıyoruz diyorsunuz, hastaneyi biz yapıyoruz diyorsunuz, İzmir Körfezi'ni de siz kirllettiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye... Kimse gündeme getirsin.

Teşekkür ediyorum.

Peki, bakalım kim kirletti, birazdan konuşacağız, hepsini dile getireceğiz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Havalimanını ben yapıyorum, efendime söyleyeyim, yolları ben yapıyorum, otobanı ben yapıyorum. Körfezi kim yapıyor?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Altyapı, altyapı kimin yükümlülüğünde?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba... Değerli milletvekilleri, kimin...

VELİ AĞBABA (Malatya) - İyi şeyleri AK PARTİ yapıyor, kötü şeyleri biz yapıyoruz. Yirmi iki yıldan beri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki, bakalım değerli arkadaşlarım...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Altyapı sorunu kimin sorumluluğu?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayret bir şey ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, İzmir'i yönetenlerin de sorumlulukları, kimin ne sorumluluğu varsa Komisyonadaki tartışmalarda ortaya çıkacak. Bakalım kimin sorumluluğundaymış, kim bunları...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Belediye Başkanı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş, müsaade edin.

Değerli arkadaşlar, ama arkadaşlar, böyle olmaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hiçbir sorumluluk yok mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bir saniye.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hiç sorumluluğunuz yok mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, varsa siz konuşmanızda dile getirin. Değerli arkadaşlar, bakın, böyle böyle bağırarak...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, sizin Bakanınız kameralara konuşuyor, biz cep telefonundan konuşuyoruz. Böyle adaletsizlik olur mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz, kimin sorumluluğu varsa birazdan konuşmada ortaya çıkacak. Tamam, sakın olalım. Sorumlular kimse burada hepsi, herkesi ifşa etsin. Kim görevini yapmamış, kim kirletmiş, kim altyapı yatırımına kaynak ayırmamış, hepiniz sözlerinizde, size söz hakkı geldiğinde bunları dile getirebilirsiniz, bunda bir mahzur yok.

Sayın Bakan, buyurun lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Evet, bu sorunu çözmek adına 15 maddeden...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ayrıca 2021'de...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Seni ilgilendiren bir şey yok ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Seni niye ilgilendiriyor? Sen niye kendi iline ihanet ediyorsun?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Kardeşim, ya, dışarı çıkamıyoruz kokudan.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kalkıp niye savunmuyorsun? Niye yapmadın sen?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Orada yaşadığı için.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Utanmadan konuşuyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Utanmadan sen konuşuyorsun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - 2021'den beri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri... Değerli arkadaşlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Utanmıyorsun da ayıp, ayıp!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Utanın, utanın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Kokudan utanıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Kokudan değil, kendinizden utanın, devletin tüm imkânları elinizde.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İzmir milletvekili değil misin, gerekeni yap o zaman.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, sorumlular kimse burada konuşacağız.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Boş boş konuşuyor.

(Görevlinin kameralara müdahalesi)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Karışma! Niye karışıyorsun?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir sakın olun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Karışma böyle şeylere.

CAVİT ARI (Antalya) - Kimsin sen ya?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, böyle bir şey olur mu ya? Çekimi engelliyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye... Sayın Ağbaba, yeter.

CAVİT ARI (Antalya) - Bu arkadaş kimse, geçenlerde aynı saygısızlığı, aynı terbiyesizliği yaptı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam. Değerli arkadaşlar, sakın.

Değerli arkadaşlar, Sayın Arı...

Sayın Arı, bir müsaade eder misiniz.

CAVİT ARI (Antalya) - Müdahale etmek ne demek ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, bir müsaade eder misiniz ya.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Şov peşindediniz, şov!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Böyle bir şey olur mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba... Değerli arkadaşlar...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - İşiniz gücünüz şov, tartışma çıkarmak.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bu görevliyi toplantıdan çıkarın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Oturun, Sayın Tanal.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Müzakereleri canlı yayınlayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sırf konuşmak, başka bir şey yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki, teşekkür ediyorum. Enerjinizi...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Dışarı atın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakacağım değerli arkadaşlar, oturun.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Yeter, bırakın Bakan konuşsun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Onu dışarı çıkaracaksınız yoksa biz çıkacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanal, yerine oturur musunuz. Kimseye fiziki müdahalede bulunmayın, oturun yerinize.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bırakın Bakan konuşsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen Elâzığ'a bak, Elâzığ'a. Betona, çimentoya, rantlara bak.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Malatya'yı bırakıp İzmir'e mi geçtin? Rant yapan şerefsizdir. Bunu ifade eden de şerefsizdir. VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu sıfatlar sana yakışıyor, bu sıfatlar sana yakışır.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bak, rant sağlamışsam ben milletvekilliğinden istifa edeceğim; yoksa, sen şerefsizsin, haysiyetsizsin!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen şerefsizsin! Sen haysiyetsizsin!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sen yalancımın en önce gidenisin!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ulan beton işi yapmıyor musun? Elâzığ'da beton işi yapmıyor musun? Utanmaz!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Şovmensin sen, şovmen, şovmen! Sen yaptığın rantlara bak! Terbiyesiz! Ahlaksızın sen!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ahlaksız da sensin, şerefsiz de sensin!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Şerefsizsin sen!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şerefsiz de sensin!

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sen ahlaksızın! Utanmaz herif!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Terbiyesiz!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Utanmaz herif!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Utanmaz sensin!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Herkesi kendin gibi biliyorsun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, sakın olalım.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

Görüşmelere beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 11.11

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 11.21

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 9'uncu Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, toplantının İkinci Oturumunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabını sunmaya devam ederken çıkan tartışmada geçen bazı ifadelerle ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Lütfen, sükûneti bir tesis edelim, birkaç şey söyleyeceğim.

Değerli milletvekilleri, Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleriyiz. Burada pek çok müzakere yaptık. Katıldığımız veya katılmadığımız, kabul ettiğimiz veya kabul etmediğimiz pek çok görüş ortaya çıkabilir, pek çok ifade söylenebilir. Nihayetinde biz bunları kendi konuşmalarımızda... Bazen kullanılan, ortaya konulan görüşlere antigörüşler ortaya koyabiliyoruz veya söylenenlerin aslında söylenildiği gibi olmadığını burada diğer milletvekili dile getiriyor. Nihayetinde bu işin takdirini yüce milletimiz yapıyor ama bize şu yakışmıyor, değerli arkadaşlar, birbirimizi incitecek, kıracak, kaba, yaralayıcı sözler yakışmıyor. Burada herkes belli bir yaşın üstünde, birikimi olan insanlar, tecrübesi olan insanlar ve geriye dönüp baktığımız zaman, inanın -ben Parlamente'ye ilk olarak 2011 yılında girdim- insan bazen söylediği sözler için hicap duyuyor, üzülüyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Lütfen, ben tamamlayayım.

Ömür kısa, birbirimizi kırmaya, rencide etmeye, üzme'ye gerçekten değmiyor. Nihayetinde, burada, iktidar da muhalefet de Türkiye'yi daha iyi yönetmek için bir iddiayla ortaya çıkmış. Milletimiz birimize memleketi idare etmeye, diğerine bunu denetleme ve muhalefet etme yetkisi vermiş. Türkiye'de, biliyorsunuz, en iyi denetim sandık yoluyla zaten yapılıyor. Sizlerden ricam, görüşlerine katılmazsınız, fikirlerine katılmazsınız ama biz birbirimize tahammül gösteren bir Komisyonduk, ilk defa benim üyeliğimden itibaren -yani burada Plan ve Bütçe Komisyonu üyeliği yaptım, 2011'den beri- hiç alışıktığımız, bize hiç yakışmayan ve gerçekten de tutanaklara girmesini hiç arzu etmediğim, görülmesini de istemediğim ifadeler tutanaklara yansıdı. Biz, Parlamente'nin en önemli görevi olan bütçeyle alakalı düzenlemeyi ve bütçe hakkının kullanılmasını sağlayan Komisyonuz, bunu onaylayan Komisyonuz. Bütün üyelerimize, bütün milletvekillerimize... Bu mübarek gün, cuma günü, cuma vakti birbirimizi incitecek ifadelerden lütfen kaçınalım. Sıramız geldiğinde biz de görüşlerimizi, kanaatlerimizi, elimizdeki belgeli raporları burada ortaya koyalım ve seviyeli bir tartışma yapalım. Buradaki arkadaşlar teknik kapasitesi gerçekten çok yüksek arkadaşlar, çok önemli değerlendirmeler yapıyorlar, çok önemli kanaatler ortaya getirebiliyorlar. Sizlerden istirhamım bu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, hakaretlerle ilgili düşünceniz nedir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, ben kaba ve yaralayıcı sözlerle alakalı az önce hicap duyduğumu ve birbirimize yakışmayan bir görüntü verdiğimiz ifade ettim. Lütfen, sizden rica ediyorum. Burada herkes belli yaşın üstüne gelmiş, torunu olan var, çocuğu olan var ve biz buradan gittikten sonra onların yüzüne bakacağız, milletimizin yüzüne bakacağız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Aynen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bizi kırmayacak, birbirimizi üzmeyecek bir usulle bu işi yönetelim. Sizden istirhamım budur. Ben en sert eleştirileri de...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, ben...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, tamamlayayım da lütfen, vakte de az kaldı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bu hakaretlerin bir özrü falan yok mu, olmayacak mı şimdi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, ben her iki taraf için de...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Benden bir hakaret çıkmadı, ben hakaret etmedim; ağza alınmayacak hakaretler var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, yakışıyor mu bu Komisyona? Yakışıyor mu, yakışıyor mu bu Komisyona?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ağbaba özür dilemek istiyor galiba.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin, bir müsaade edin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Allah aşkına, yakışıyor mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, az önceki görüntü hiçbirimize yakışmadı.

Değerli arkadaşlar...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Başkanım, tutanakları bir çıkarın, olayın başlangıcına...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Açikkapı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ben etmişsem ben özür dileyeceğim, ben hakaret etmişsem önce ben özür dileyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bir müsaade edin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - O "şerefsiz"i, "terbiyesiz"i, "ahlaksız"ı kim demişse o öbür dileyecek!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sen de hakaret ettin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kırkpınar, bir müsaade edin.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Tutanakları çıkarın, nasıl ağır bir tahrir olduğunu görün!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Açıkkanı, bir müsaade edin.

Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çıkarın tutanağı, önce kim etmişse bakacağız!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

CAVİT ARI (Antalya) - Komisyon üyesi olarak ağzından çıkan laflara dikkat edeceksin, ne tahriri!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı...

Değerli arkadaşlarım, bir müsaade edin lütfen.

Değerli arkadaşlar, ben hakikaten şaşkınlıkla izliyorum sizi ya, gelseniz, buradan görüntüyü bir görseniz... Gerçekten hepinizin bir birikimi var, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - Yaşar Bey tahrir etti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İstirham ediyorum değerli arkadaşlar, birbirimize karşı tahammüllü olalım lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, ben Yaşar Bey'le de tartıştım, o da bana bağırdı, ben de bağırdım ama hakaret yok. Beyefendinin ağzına yakışıyor mu, böyle bir şey olur mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bakın, hiçbirimize kaba, yaralayıcı -2011 yılından beri milletvekilliği yapıyoruz- hiçbir zaman hiç kimsenin...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz bir buçuk yıldan beri buradayız, kime hakaret ettik şimdiye kadar?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bakın...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Eleştirimizi yapıyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Eleştiri mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

Tavsiye olarak almayın lütfen, sadece bir gözlem olarak alın. Değerli arkadaşlar, Parlamento içerisinde milletvekilleriyle -herkes birbirinin arkadaşı burada- meseleleri lütfen bireyselleştirmeyelim, politikalar üzerinden gidelim. Bu çok kırıcı oluyor, sonra gittiğimiz zaman, üzerinden biraz zaman geçtiği zaman insanlar gerçekten çok üzülüyor, oturuyor... Ya, arkadaşlar, oturup burada birbirimizi bireyselleştirip tartışmaya açmanın bir manası yok, lütfen, rica ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, ben bir konuda...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, az önce yapılan görüntünün hiçbirini tasvip etmiyorum, daha ne söyleyebilirim.

Lütfen, sizden rica ediyorum, sükûnet içerisinde şu toplantımızı yapalım ama şu dediğimi de...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Lütfen tutanağı çıkarın Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tutanakları da çıkarırım.

Şu dediğimi de unutmayın: Değerli arkadaşlar, buradan gittiğimiz zaman inanın insanlar hicap duyuyor, üzülüyor. Ben bunu yaşadım, bunu bir daha bu Parlamentoda, bu Plan ve Bütçe Komisyonunda lütfen yaşamayalım.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleeri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı (Devam)

e) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Teşekkür ediyorum.

Bu kirliliği çözmek adına 15 maddeden oluşan İzmir Körfezi Acil ve Kısa Vadeli Eylem Planı'mızı milletimizle paylaşmış durumdayız. Orta ve uzun vadeli eylem planlarımızı da inşallah çok yakın zamanda açıklayacağız ve altını çizip Gazi Meclisimizde de şunu ifade etmek istiyorum: Bu işin takipçisi olup İzmir Körfezi'nin temizlenmesi adına her türlü süreci birebir takip edeceğimizi de buradan aziz milletimize ilan ediyoruz.

İzmir Körfezi'nin umursamaz ellerde heba olmasına, her seçim öncesinde "Körfez'de kulaç atacağız." deyip de tek bir olumlu adım atmayan zihniyete müsaade etmeyeceğiz. Ben Çevre Bakanı olarak -herkes de bunu bugün not alsın- şunu diyorum ki: İzmir Körfezi bir zahmet temizlenecek, Büyükşehir Belediyesi yapması gereken sorumluluklarını, görevlerini bir zahmet yerine getirecek ve İzmir Körfezi'nin temizlenmesi adına ilgili olan herkese sorumluluklarını, vazifelerini, görevlerini hatırlatmaya da İzmir halkı ve milletimiz adına devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, mavi vatanımızın elli ve yüz yıllık temiz geleceğini garanti edeceğine inandığımız, çok önemsedığımız Mapa Şamandıra Projemize de başladık. Fethiye-Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesinde pilot uygulamasına bu yıl içerisinde başlayacağımız projemizde, tekne ve yatların koallarımızda kontrollü bir şekilde konaklamalarını sağlayıp oradaki ekolojik yaşamı da koruyacağız. Atıkların denize deşarjını önleyecek, deniz canlılarını koruyacağız. Başarımızı ölçecek ve bu manada, varsa eğer eksik yönlerimizi giderecek, en kısa süre içerisinde de aynı uygulamayı güzelim koallarımızın hepsinde, tüm denizlerimizde yapmaya devam edeceğiz.

Her biri birer temiz su kaynağı olan, iklim düzenleyici rolüyle çok yüksek faydaları olan göllerimizin de üzerine titriyoruz. Van Gölü Havza Koruma Eylem Planı ve Uygulama Programı çalışmalarımıza devam ediyoruz. Bugüne kadar Van ve Tatvan sahilinden milyonlarca metre küp çamur çıkardık ve bertarafa gönderdik. Kesin korunacak hassas alan ilan ettiğimiz Eğirdir Gölü'ne de hem can suyu veriyor hem de oradaki çamur temizliğini yapıyoruz. Ayder ve Uzungöl'de tarihimizin en titiz doğa koruma projelerini yürütüyoruz. 27 Temmuzda Sayın Cumhurbaşkanımızın da teşrifleriyle Ayder'imizi yeni yer altı otoparkı, termal ve apart otelleri, seyir terası ve çevre düzenlemeleriyle doğal güzelliklerini koruyarak yarınlara taşımanın mutluluğunu orada milletimizle birlikte paylaştık. Şimdi de inşallah, Uzungöl'deki projemizi tamamlayarak Ayder'de ne yaptıysak Uzungöl'de de bir benzerini yapacak, vatandaşlarımızın yürüyüş ve bisiklet yollarında kaçak yapılaşmanın tamamen yok edildiği bir ortamda huzurla gölümüzden istifade etmelerini sağlayacağız.

Değerli milletvekilleri, Yeşil Şehir Vizyonu'muzun en önemli adımı millet bahçelerimizdir. Millet bahçelerimizle, insanımızın doğayla iç içe olmasını sağlamaya; bahçelerimizde, tarihî, doğal ve kültürel değerlerimizi yaşatmaya, her yeni bahçemizle yeni bir deprem toplama alanı kazandırmaya azimle devam ediyoruz. 81 ilimizde 81 milyon metre kare yeşil sağlıklı alan hedefiyle yola çıktık. Bugün hedefimize ulaşmamıza çok az kaldı. Şu anda 77 milyon metre kare alana yayılan tam 521 millet bahçesi yapıyoruz. Geçtiğimiz haftalarda, Bağcılar'da İstanbullu hemşehrilerimize armağan ettiğimiz bahçemizle birlikte 32 milyon metre karelik alanda 274 millet bahçesinin yapımını bitirip vatandaşımızın hizmetine sunduk. 45 milyon metre karelik alanda 247 millet bahçesinin çalışmalarına da olanca hızıyla devam ediyoruz. İstanbul'un fethinin 569'uncu yılında ilk fidanlarıyla buluşturduğumuz Atatürk Havalimanı Millet Bahçemizin kalan tüm etaplarını da hızla tamamlayarak milletimizle birlikte coşkuyla açacağız.

İklim krizine karşı yutak alanlarımızı artırmak için korunan alan büyüklüğümüzü artırıyoruz. Türkiye'nin korunan alan büyüklüğü yüzde 6'dan bugün itibarıyla yüzde 13,2'ye yükselmiş durumdadır. Bu oranı, OECD ortalaması olan yüzde 17'ye çıkarmak için daha da azimle çalışmalara devam edeceğiz. Yine, çok önemsedığımız, 3 bin kilometre bisiklet yolu projemize de de hız kesmeden devam ediyoruz. Bugüne kadar bu kapsamda 2 bin kilometre bisiklet yolunu bitirerek vatandaşımızın hizmetine sunduk.

Değerli milletvekilleri, İller Bankası aracılığıyla yerel yönetimlerimizin ihtiyaçları için içme suyundan atık suya, katı atıktan yenilenebilir enerjiye kadar 701 milyar lira tutarındaki 9 bin projeyi bitirdik, hayata geçirdik. Yatırım bedeli 22,4 milyar lira olan 230 projemize devam ediyoruz. Şimdi vereceğim karşılaştırmalar Türkiye'nin çevrede nereden nereye geldiğini görmeniz açısından çok değerlidir. 2002 yılında AK PARTİ iktidarları öncesinde 145 atık su arıtma tesisiyle belediye nüfusunun ancak yüzde 35'ine atık su hizmeti veren bir Türkiye vardı. Bugün itibarıyla, atık su arıtma tesisi sayımızı 1.231'e yükseltmiş bir Türkiye'ye ulaştık. Hizmet verilen belediye nüfusuna baktığımızda bu oran yüzde 91'e geldi. Dahası da var, 2002 yılında bu ülkede sadece 15 tane katı atık düzenleme tesisi varken, 8 Kasım yani bugün itibarıyla 94 katı atık düzenleme sayısına ulaştık. Bu tesislerle 1.248 belediyede nüfusumuzun yaklaşık yüzde 95'ine hizmet verir hâle geldik. Üstelik bu alanlarda sadece atığı depolamıyor, geri kazanım ön işlem tesislerini yapıyor, atığı paraya ve milletimize hizmet edecek yatırımlara dönüştürüyor.

Vatandaş ile devlet arasında tek bir mülkiyet sorunu bırakmama konusunda da kararlıyız. Bunun için 2/B arazileri ile hazineye ait tarım arazilerinin satışından 2024 yılında 30 bin olmak üzere toplamda 1 milyon 77 bin hak sahibi vatandaşımıza tapularını teslim ettik. 86.934 çiftçi kardeşimize ecrimisil olarak ödediği bedelin yarısını üzerinden kullandıkları arazileri kiraladık; istihdama, üretime katkı sunduk. Tarım ve hayvancılığımızı bu manada büyütmeyle devam ediyoruz.

Ülke olarak her geçen gün çok daha fazla kuvvetli meteorolojik hadiseyle karşı karşıya kalıyoruz. Bunun için de 2002 yılında 31 olan otomatik gözlem istasyonu sayısını 2024 yılında 2.058 adede ulaştırdık. Meteorolojik mobil erken uyarı sistemimiz ve bu sistemle birlikte, yaşadığımız sellerdeki, afetlerdeki erken uyarıyla vatandaşımızın can ve mal güvenliğini emniyet altına almaya devam ediyoruz. Çölleşme ve erozyonla mücadele çabamız da devam ediyor. Sadece 2024 yılı itibarıyla 496 ağaçlandırma, erozyon, sel, çığ ve heyelan kontrolü projesi hazırladık; bunlara ilaveten toplam 56 projemizi daha yapıyoruz.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüzde akıllı şehirlerin temel ihtiyacı olan üç boyutlu kadastro çalışmalarına başladık. 2026 içerisinde bütün illerimizde inşallah bu çalışmayı tamamlayacağız. Üç boyutlu şehir modelleri ve arazi kullanım kararlarıyla birlikte şehir planlarından arazi yönetimine, afet yönetiminden kentsel dönüşüme ve enerji verimliliğine kadar birçok konuda verimliliğimizi artıracaktır.

Tam bu noktada vatandaşımızı son derece rahatlatacak yeni uygulamalarımızı ve mevzuat değişikliklerimizi de ilk kez buradan paylaşmak istiyorum. Birincisi, gayrimenkul sektöründe vergi adaletinin sağlanmasına, kamu gelirlerinin artmasına dair çalışmalarımıza başladık. İnşallah, 2026 yılında tüm ülke genelinde tamamlayacağımız ve böylece tüm kamusal işlemlerde rayiç bedeller yerine geçecek gerçek değer kullanılması sağlanmış olacaktır.

Yine, belediyelerin -bu da çok önemli- kamu ortaklığı payı ve imar hakkı transferiyle ilgili düzenlemeler üzerinde çalışıyoruz. Buna göre KOP alanlarındaki imar hakkını başka bir imar adasına aktaran, mağduriyet yaşayan vatandaşlarımızın ve belediyelerimizin sorunlarını çözen adımımızı inşallah çok yakın zamanda açıklayacağız. Diğer taraftan, imar hakkı transferinin sertifikalaştırılması yani menkulleştirilmesi için de çalışmalarımızı tamamlayarak milletimize sunacağız.

Ayrıca, apartman ve sitelerde ortak alanların ve ortak giderlerin nasıl yönetileceği konusunda gerek kat maliklerinin gerekse hizmet sunucusu şirketlerin sorunlarına çözüm bulacak mevzuat çalışmalarımızı tamamlamak üzereyiz. İnşallah, bu yıl içerisinde bu sorunu da çözecek adımlarımızı atıp milletimizle paylaşacağız.

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'mizi de güncelliyoruz. Yerleşim alanlarında elektrikli araçlar için şarj ünitelerinin kullanımını kolaylaştırıyor, site ve apartman otoparklarında şarj ünitelerinin kurulmasını ve burada zorunlu olan, elektrik tesisatına ruhsat alınmasını artık gündemden çıkaracak, bu süreci kolaylaştıracak ve yenilenebilir enerjideki payımızı artıracak adımlarımızı atıyoruz.

Yine, kamuya ait ve yeni yapı ruhsatı alacak 10 bin metrekare ve üzerindeki sağlık, eğitim ve hizmet binaları için yeşil sertifika alınmasını zorunlu hâle getiriyoruz. Belli büyüklük ve tipteki kamu binaları ve özel binalarda yağmur suyu ve gri su sistemlerinin kurulumu bu anlamda artık zorunlu hâle gelecek. Bu sayede her bir buçuk yılda, bir Mogan Gölü büyüklüğündeki suyumuzu ve bu sudan tasarruf etmeyi hedefliyoruz. Bu kararlarımızda, inşallah ülkemiz için, milletimiz için, şehirlerimiz için hayırlı olsun diyoruz.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; AK PARTİ iktidarlarıyla geçen yirmi iki yılda tek bir an bile durmadık, dinlenmedik. Hükümetimizin ruhuna yaraşır bir şekilde bu üslup ve özveriyle çalıştık. Bugün, hamdolsun 81 ilimizde, ilçelerimizde, köylerimizde hep birlikte attığımız imzalarımız var, eserlerimiz var, hizmetlerimiz var.

Ben her zaman ettiğim bir duayı ederek sözlerimi sonlandırmak istiyorum: Cenab-ı Allah'a, bu aziz millete bizi hizmetkâr kıldığı için sonsuz şükrediyor ve aynı anlayışla yirmi iki yıldır Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğiyle 81 ilimizde, ilçelerimizde, köylerimizde ne yaptıysak yine milletin dizinin dibinde aynı anlayışla çalışmaya devam edecek, gece gündüz milletimizin refahı için, huzuru için, milletimizin, şehirlerimizin mutluluğu için bu hizmetleri yapmaya devam edeceğimizi burada bir kez daha ifade ediyor ve inşallah, bundan sonra da biz...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Sayın Bakan, İliç maden faciasında ÇED genişletme raporu imzalarınızdan biri de bundan biri mi? Başka bir ülkede, modern bir ülkede, 9 işçinin öldüğü İliç maden faciasında bir bakan ödüllendirilip yeniden bakan yapılmaz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bakın Sayın Vekilim, ben konuşuyorum, birazdan sorarsınız, cevap veririm.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, böyle bir usul yok ama ya!

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Siz birinci derecede asli kusurlusunuz, İliç'te birinci derecede asli kusurlusunuz ve bir gün gelip Komisyona, konuşmadınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, böyle bir usul yok.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Siz üstelik Bakan olarak ödüllendirildiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, böyle bir usulümüz yok ya!

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Modern bir ülkede böyle bir bakan istifa eder.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, ben size söz vermedim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Siz bizim hizmetlerimizi, eserlerimizi hazmedemiyorsunuz, hazmedemiyorsunuz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Neyi hazmedeceğiz? 9 insan öldü orada, bir gün gelip hesap vermediniz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Siz hazmetmeniz de hazmetmeseniz de biz bu aziz millet için bu hizmetleri yapmaya devam edeceğiz. Siz istesenez de yapacağız, istemesenez de yapacağız.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Ne hizmeti yaptınız? Ormanlar katlediliyor, madenlerde her yeri talan ediyorsunuz. Fay yarasını mı çıkardınız? İnsanlar depremlerde ölüyor. Neyi düzenlediniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, böyle bir usulümüz yok ama ya, lütfen!

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Hayır ama bir kelime İliç'ten bahsedilmez mi, bir kelime bahsedilmedi!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, konuşmanızda söylersiniz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024-2025 yılı bütçemizin milletimize, şehirlerimize hayırlı olmasını diliyor, sizleri bir kez daha saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Rahmetle dahi anmadınız ya! Modern bir ülkede istifa etmeniz gerekiyordu, ödüllendirildiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Vallaha, çok güzel şeyler yaptınız(!) Buraya İzmir'i getireceğinize keşke bir rahmet okusaydınız 9 ölüye.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, lütfen; sizin gibi bir milletvekiline yakışmıyor Sayın Şevkin, lütfen.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Bana yakışmayan başkalarına da yakışmıyor Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Lütfen, değerli arkadaşlar...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Birinci derecede asli kusurlu, hiçbir şey olmamış gibi burada sunum yapıyorlar ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Bakandan bütçe sunumu bekliyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Usta, kitapçığın başında bütçe rakamlarının toplamı var, rakamların hepsi var.

ERHAN USTA (Samsun) - Detaylarla anlatacak burada.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Daha ne anlatsın efendim?

CAVİT ARI (Antalya) - Anlatmayacaksa o zaman bu toplantıyı niye yapıyorsunuz?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, basın gitmesin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, basın niye gidiyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, her zamanki uygulmamız, lütfen!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, usul tartışmasında basın burada oluyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, usul tartışması... Toplantıyı açmışım, başlamışım, ben usul tartışması açacağım, böyle bir yöntem yok ya!

Bakın, değerli arkadaşlarım, benden daha iyi biliyorsunuz bunları ama ısrarla...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sizden daha iyi bilmek değil ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz...

CAVİT ARI (Antalya) - Sadece Bakanı çekmek için geliyorlar, gidiyorlar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ama siz de konuştunuz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kırkpınar...

Değerli arkadaşlar, mübarek gündeyiz, lütfen...

Değerli arkadaşlarım, bakın, toplantılara...

(AK PARTİ ve İYİ Parti milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Sayın Usta, lütfen...

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, Sayın Usta, böyle yapmazdınız ya, ne oldu size bugün böyle ya?

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakanın sunumundan kaynaklanıyor. Kendini siyasetçi olarak görmeye başlamış, İstanbul'un acısını unutamamış.

ERHAN USTA (Samsun) - İç Tüzük 160'a aykırı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlarım...

ERHAN USTA (Samsun) - Olmazsa kınama cezası vermemiz lazım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne için? Su getirdi diye mi?

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, bu tür materyallerin getirilmesi...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yahu, dün tezek getirdiler...

ERHAN USTA (Samsun) - Onu da siz söyleyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Sayın Usta... Sayın Güneş... Sayın Yegin...

ERHAN USTA (Samsun) - Tezek de yanlış.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz de...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin... Değerli arkadaşlar, bakın, Sayın Zeybek bekliyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - İzmir'in körfez suyunu getirince...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Keşke Gediz'in de getirseydi, diğer nehirlerin de getirseydi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bakın, Sayın Zeybek'e söz vereceğim, Sayın Türel...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Hayır, konuşacağız bunun üzerine, biraz önce söyledik ya Sayın Başkan, yapmayın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, neyi konuşacaksınız Sayın Türel?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bir şey söyleyeceğim, burada usul üzerine söyleyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Usul üzerine...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Lütfen, yapmayın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, bir sükûneti tesis eder misiniz.

Bakın, az önce Sayın Gürer buradan laf atıyor, şimdi bu tarafta. Ya, değerli arkadaşlar, biz birbirimizi niye kırıyoruz ya, anlamadığımız konu nedir değerli arkadaşlar, paylaşamadığımız ne?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Anlamadığımız konu sizin yönetiminiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Lütfen... lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bugün size bir şey olmuş.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bir şey söyleyeyim mi, bakın, ben olabildiğince hakkaniyetten ayrılmamaya çalışıyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz aslında iyiydiniz, fena değildiniz aslında, bugün biraz değiştiniz siz de.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, hayır, hakkaniyetten ayrılmıyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Grup Sözcümüz söz istiyor sizden.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, Sayın Türel biliyor, benden daha iyi biliyor kuralları, toplantı açılmış, toplantı başlamış, bu usul tartışması da... Bakın, değerli arkadaşlar, burası Genel Kurul değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, usul tartışması her zaman açılır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, burası Genel Kurul değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İç Tüzük aynı şeyi işliyor, Genel Kurula ne diyorsa buraya da aynı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, komisyonların ayrı maddeleri vardır, aldığımız kararlarımız vardır, ben olabildiğince yardımcı olmaya çalışıyorum sizlere ve her birinize, özellikle sözcülere konuşma yapacakları zaman daha toleranslı davranıyorum. Eğer varsa burada böyle yapmadığımı söyleyen, söylesin burada.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkanım, bir dakika, hayır, kabul etmiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, bir müsaade edin.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bitireyim, sonra ben...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben tamamlayayım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tamamlayın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, biz Hükümetin...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdiye kadar sözü bitmişti Aşkın Bey'in.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Mesele Aşkın Bey'in sözünün bitmesi değil ki; mesele biz kuralları işletiyor muyuz, işletmiyor muyuz. Sayın Ağbaba, konumuz o.

Şimdi, bana diyorsunuz ya, bugünkü yönetimimle alakalı eleştirilerde bulunuyorsunuz. Bakın, değerli arkadaşlar, eğer buradan bu kadar laf atılmamış olsaydı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biraz oraya bak, bize bakma.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, bir müsaade edin, bir konuşayım, bir müsaade edin. Bu taraftan atıldığı için buraya bakıyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biraz oraya bak, Sayın Bakana bak biraz.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakanın sunumundan kaynakladı birçok şey, bir de Yaşar Kırkpınar'dan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, değerli arkadaşlar, bu iş bu kadar gündem olmayacaktı, bu kadar ortam gerilmeyecekti. Ha, sizin orada gördüğünüz yanlışlıklar var mı, işte İzmir Milletvekili, İzmir Milletvekili var burada, konuları iyi biliyorlar, çıkarlar derler ki: "Ya, Sayın Bakan, siz öyle diyorsunuz ama bak burada şunlar sizin sorumluluklarımız. Siz niye ihmal ettiniz o zaman?" derdi ve meram daha iyi ifade edilirdi ama bunu tercih etmedik biz Komisyon olarak.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bunu tercih ediyorum, bunu söyleyeceğim ben Sayın Başkan, Sayın Kırkpınar'ın itirazı olmaz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Olmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, Sayın Türelî, siz planlamacı kökenlisiniz, bunu tercih ediyor olsaydık "Değerli arkadaşlar, bir durun, sakın olalım, ben ifade edeceğim." der, bu tartışmaların buraya gelmesini engelledik.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bize bir şey söyleme, oraya söyle.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bir dakika... Bunlar gerginleşen bir tartışma mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Oraya söyle...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Ağbaba, sen karışmasan Sayın Türelî'yle halledeceğiz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Başkan, bize bakarak söyle...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, biz şimdi şey yapalım, ben bu konuya ilişkin açıklamayı yapayım, lütfen, rica ediyorum sizden. Konu aynı zamanda bununla da... Yani bu konu tartışmanın sağlığı açısından da önemli Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, değerli arkadaşlar, bir tartışma yapmıyorum.

Sayın Türelî...

Sayın Usta, siz söz istiyor musunuz?

ERHAN USTA (Samsun) - Evet.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Milliyetçi Hareket Partisinden...

Üçer dakika vereceğim, uzatmayacağım, lütfen toparlayın.

Buyurun üç dakika herkese.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Duruma göre biz de isteyebiliriz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - İsteyin tabii. Sayın Yegin, konuşun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye, ben karar vereyim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Şimdi, bakın, birkaç konuyu söyleyeceğim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, müsaade edin, açacağım mikrofonunuzu.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tamam.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Duruma göre biz de isteriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, ben gruplara söz vereceğim.

Buyurun Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Biraz geçecek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Geçmeyin.

IV.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili sunumunda geçen bazı ifadeleri ve materyal getirmesi hakkında görüşme

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Gececek biraz, birkaç konu var söyleyeceğim; bu tartışmaların sağlığı açısından da önemli, burada bütün gün tartışacağız. Onun için bu konuyu bir netleştirelim.

Şimdi, bakın, bir kere şunu söyleyeyim: Böyle bir usulü ilk defa gördüm ben. Bu, devlet yönetimi açısından son derece vahim ve acınacak bir durum bana göre çünkü Çevre ve Şehircilik Bakanı Türkiye Büyük Millet Meclisine gelerek burada, Plan ve Bütçe Komisyonunda İzmir Büyükşehir Belediye Başkanını şikâyet etti ve çok sert eleştirdi. Böyle bir şey ne zaman oldu? Ben ilk defa görüyorum, biri merkezî Hükümet, biri yerel hükümet. Bir bakanın gelip başka bir bakanı, başka bir devlet organını, belediye başkanını, bir kurum başkanını eleştirdiği -ne zaman hatırlıyorsunuz- görülmüş bir şey değil ki. Böyle bir usul yok arkadaşlar, yapmayın ya! Devlet organları arasında böyle bir usul yok. Bir araya gelirler, toplantı yaparlar, konuşurlar. Engel mi var buna, engel mi var arkadaşlar? Büyükşehir Belediyesi ile Bakanlığın bir araya gelmesinde hangi engel var?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Görevini yapmıyorsa ne yapsın!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye... Açacağım tekrar Sayın Türelî, iki dakikanız kaldı.

Değerli arkadaşlar, bir müsaade edelim ya, bir meramını iletisin, sonra biz AK PARTİ Grubuna veririz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu söz isterse onlara da vereceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Zorla AK PARTİ'ye ve MHP'ye söz vermek istiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

Bir meramını iletisin. Sayın Türelî diyor ki: "Böyle eleştiri olmaz." Bu taraftaki arkadaşlarımız söz alırsa onlar da "Var." der, öbürü "Yok." der ama müsaade edelim birbirimize değerli arkadaşlar ya! Bu kadar tahammülsüzlük yapmayalım.

Sayın Türelî, buyurun.

İki dakikanız kalmıştı.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Şimdi, bakın, ikinci konu bununla da bağlantılı, bütçeyi konuşuyoruz. Bütçenin görüşmesi şöyle olur: Bakan sunuşunu yapar, ne olacak, yani kendisi önümüzdeki dönem ne planlıyor, milletvekili olarak bizler sonra düşüncelerimizi, eleştirilerimizi söyleriz. En sonunda Bakan cevap verir. Usul bu arkadaşlar ya, böyle bir usul yapmadık; burası Bütçe. Bakan bütün devlet teamüllerini, devlet geleneğini, ciddiyetini hiçe sayarak gelip Plan ve Bütçe Komisyonunda, burada bir Büyükşehir Belediye Başkanını eleştirdi. Yani böyle bir şey olabilir mi? Varsa bir şey yapılır toplantılar, bu konu çözülür.

Üç: Bakın, İzmir Körfezi'ndeki kirlilik konusunu doğru tartışmamız lazım. Sadece arıtma kaynaklı bir kirlilik yok. Körfezin dibinde temizlik çalışmaları yapılması lazım. Navigasyon, sirkülasyon kanalları, körfeze akan derelerin temizliği, özellikle Gediz Nehri, tersaneler, gemiler; bütün bunların hepsinin yetkisi Bakanlıkta, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığında değil. 2017 yılında Bakanlığın da kabul ettiği ve onayladığı bir proje var, hâlâ hayata geçmemiş. Bakın, üzerinden kaç yıl geçmiş? Yedi yıl geçmiş, hâlâ bir şey olmamış. Yani İzmir ili yabancı bir ülkenin sınırlarında değil, İzmir ilinde her siyasi partiye oy veren insanlar yaşıyor, İzmir'i cezalandırıyoruz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Öyle bir şey yok ya!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bakın, geçmişte de oldu; İstanbul ve Ankara metrolarını Ulaştırma Bakanlığı üstlendi, İzmir metrosu kendi başına yapıldı. İzmir'de Buca metrosuyla ilgili Dünya Bankası kredisi bulundu, kredi Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmadı. Bunun gibi yatırım bazında size yüzlerce örnek veririm. Burada doğru bu değil; bakın, böyle olmaz. Memleketi yönetmek ciddiyet gerektirir, adalet gerektirir; böyle olmaz. Hele burada gelip de tartışarak burada oturup da merkezî yönetimin yerel yönetimi eleştirmesini kabul etmek mümkün değil arkadaşlar, yapmayın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Türelî, sağ olun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Böyle şey olur mu ya! Ya, bu kadar gayriciddi, bu kadar yani buna göre usullere yakışmayan bir şey açıkçası benim tüylerimi diken diken etti. Yani üzgünüm, böyle bir konuşmayı dinlemiş olmaktan son derece üzüntü ve hicap duyuyorum. Yani böyle bir şey olmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Usta.

Üç dakika da size söz veriyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Şimdi, beni burada rahatsız eden iki tane husus oldu değerli arkadaşlar. Birincisi yani orman yangınları oluyor, çölleşme var, göllerimiz kuruyor, sel felaketleri oluyor, ciddi çevre felaketlerine maruz kalan bir ülkeyiz. Şimdi, böyle bir ortamda yani çevre dediğimiz mesele bir siyasi partinin meselesi falan olamaz; sadece merkezî yönetimin, sadece yerel yönetimin meselesi de olamaz, hatta sadece tek bir ülkenin meselesi bile olmuyor. O yüzden, dünyada hep birlikte buna çözümler aranırken tutup şimdi Bakanın -ben CHP milletvekili falan değilim ama ortada bir adalet varsa- böyle bir tarafı sürekli suçlayıcı bir dille konuşmasını ben doğru bulmuyorum. Yani bunu hep beraber çözeceğiz. Burada merkezî yönetimin İzmir Körfezi'yle ilgili meselede sorumluluğu yok mu, kusuru olmamış mı? Yani onun da vardır, orada yerel yönetimin de vardır. Marmara'daki

müsilaj meselesi yani sadece bir dönemdir Belediye Başkanlığı yapan Belediye Başkanının suçu mu? Yani burada yıllardan beri gelen bir problem var, hâlâ da problem çözülmüş falan değil. O yüzden, meseleye böyle bakmak lazımken hele hele Çevre Bakanı yani alanı itibarıyla herkesle hakikaten hoşgörü içerisinde bir tutum sergilemesi gerekirken bu tavrı çok yanlış.

İkincisi, arkadaşlar, vicdanınıza -diğer bakanları da dinliyoruz- şurada bir bütçe sunumu gördük mü? Elbette bunları anlatabilir ama bunların yeri burası değil. Yani bunları bir basın toplantısı yapar, zaten bunlar yapılıyor, anlatılır. Bir de yirmi iki yıl... Bakın, son yıla ilişkin, 2023 diye bir tane rakam gördük mü şurada? Sayın Bakan, size biz yirmi iki yıllık bütçe vermedik, yirmi iki yıllık bütçenin burada bize hesabını vermiyorsunuz. Bütçeler yıllık verilir, bunun yıllık hesabı verilir. Demek ki buradan şu çıkıyor: Demek ki son yıllarda hiçbir şey yapılmadı, hâlâ 2002'ye gidip... Ya, 2002 dünyanın en kötü tarihiydi, bunu kabul ediyoruz, 2002'de hiçbir şey yoktu; ateş bulunmamıştı, tekerlek keşfedilmemişti, hiçbir şey yoktu, hepsini siz yaptınız! Ama geçen yıla göre ne yaptınız? 2002 iktidar ortağı da sizin şu andaki ittifakınızın bir ortağı. Yani siyasi nezaket açısından zaten bu üslup uygun değil. O yüzden, bunları yapmamak lazım.

Şimdi, burada İç Tüzük 160 çok net bir şekilde şunu söyler Sayın Başkan, der ki: Genel Kurulun çalışma düzenini ve huzurunu bozucu döviz, pankart ve benzeri materyali getirmek ve kullanmak kınama cezasını gerektirir. Burası Genel Kurul değil Komisyon ama İç Tüzük hükümleri de kıyasen komisyona uygulanır. İsmail Bey doğru bir şey söyledi, geçenki tezeğe de karşı çıkmak gerekirdi ama tezek burada o kadar odağa falan oturmadı. Tezek getirmek de yanlıştır ama buraya şunu getirip onu orada tutmak... Mesela, dün buraya helikopterler, şeyler getirildi, biz bir şey dedik mi? Demedik çünkü burada işi provoke edici bir şey yoktu; anlatabildim mi? Yani bunu yapmak bence Sayın Bakana hiç yakışmadı, hiç de bir şey kazandırmaz kendisine.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Yani sizin meseleniz... Herkesle birlikte, ülkeler arası, bütün özel sektörüyle, belediyesiyle, merkezi yönetimiyle, hep birlikte çözülecek bir meselede siz yaptıklarınızı kendinize, yapılamayanları da bir başkasına yüklerseniz bu çözüm olmaz ve eğer bu üslup bugün devam ederse hakikaten bitmesi zor olur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ne yapsın? İliç cinayetlerini anlatacak değil ya, Kaz Dağları'ndaki orman katliamını anlatacak değil ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer, bakın, arkadaşlarımız, sözcüler gayet dile getirdiler, lütfen toparlayalım şu işi.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, İliç cinayetiyle ilgili bir cümle kurmadı ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer, siz konuşma yapacak mısınız bugün? Dile getirin bu önerilerinizi, oradan Bakana sorularınızı sorun, o da cevap versin.

Sayın Aksu, buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Bütçe nedir? Bütçe, yasalarla kurumlara, bakanlıklara verilen görevlerin millet için yerine getirilmesi amacıyla verdiğimiz bir ödenektir. Sayın Bakan da verdiğimiz bu bütçe doğrultusunda bugüne kadar yapmış olduğu hizmetleri burada anlatmaya çalıştı. Türkiye, asrın felaketi dediğimiz bir depremle karşı karşıya kaldı ve hepimizin odak noktası aylardır burası oldu ve burada yeniden hayatın canlanması, yaraların sarılması, yeniden imar ve ihya işlerinin tamamlanması her birimizin dikkatle takip ettiği bir mesele ve Sayın Bakanımız da bu işlerin Hükümet adına öncü kurumlarını temsil ediyor, dolayısıyla bu faaliyetleri bize anlatmasından daha doğal bir şey yoktur. Bizi memnun edecek, hepimizin mutlu olacağı -yapılan işlerden- işleri dinlemekten dolayı rahatsız olacak bir durum olmadığını düşünüyoruz. Dolayısıyla, burada esas olan, kanunlarla verilen görevleri ne ölçüde yerine getirmiş? Burası bir hesap şeyi aynı zamanda. Yani sadece 2025 bütçesini görüşmüyoruz, aynı zamanda kesin hesabı da görüşüyoruz, söylenenlerin bir kısmı da bunlarla ilgili yani yaptığını anlatıyor.

Bir başka konu, yerel yöneticiler, belediye başkanları bakanları, kamu görevlilerini, hatta Cumhurbaşkanını eleştirebiliyor, bazı şeyler söyleyebiliyor; o zaman Bakanın da kendi alanıyla ilgili eksik gördüğü bir şeyi söylemesinde bir beis yok, olmamalı. Bakın, burada önemli olan şudur: Söylenen işler bir hakaret içeriyor mu? Dolayısıyla, bu anlamda bunu dile getirmesinin de bir mahzuru olduğunu düşünmüyoruz.

Şimdi, her birimiz birbirimizin memnun olmadığı, mutlu olmadığı veya beğenmediği sözleri söyleyebiliyor; gündelik hayatında da söylüyor, Komisyonunda da söylüyor buna tahammül ediyoruz, tahammül edilebilecek noktadaysa tahammül ediyoruz. Onun sınırı nedir peki? Onun sınırı kişisel hakların ihlali, hakaret, Anayasa'ya, kanunlara aykırılıktır. Bu anlamda bir şey varsa hepimiz canla başla tabii ki müdahale ederiz ama böyle bir şeyin de olmadığını düşünüyorum.

Evet, bir başka konu da Plan ve Bütçe Komisyonunun, Divanın görevi, Başkanın görevi bu müzakereleri huzur içerisinde ve programlanan çerçevede sonuçlandırmaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayın lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Dolayısıyla, bu müzakereyi sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmek için de hepimizin Komisyon üyeleri olarak, Komisyon üyelerinin dışında aslında dışarıdan gelen sayın milletvekillerinin buranın mehabetine, teknik olma vasfına uygun olarak Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanına destek olması gerektiğini düşünüyorum. Tabii ki bu söylenen sözlerin, hakaretlerin burada olmasından dolayı da memnun olmadığımızı, mutlu olmadığımızı. hicap duyduğumuzu da belirtmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

AK PARTİ Grubundan Sayın Yegin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, Sayın Bakan geldi sağ olsun, bir defa yirmi iki yılı anlattı. Benim dönemim, ben, ben demedi bütün o yirmi iki yıllık sürecin içerisinde kendisi AK PARTİ'nin, son dönemlerde Cumhuriyet İttifakı'nın yürüyüşünün içerisinde bir aktör olduğunu, onun bir parçası olduğunu aslında söyleyerek bir tevazu gösterdi yirmi iki yıldan bahsederek. Buraya gelip son bir yıllık Bakanlık çalışmalarından da bahsedebilirdi veya daha önceki kendi döneminde yapılmışlardan... Bu, bir defa bütün yirmi iki yılı kendisinin kendi benliğini, kendi kişisel varlığını da o yirmi iki yılın içerisinde eriterek, onun içerisinde katarak bir bütünün parçası olduğunu bahsetmek için yirmi iki yıldan gurur duyduğunu söyledi, bir.

İkincisi, diyorsunuz ki: Böyle bir Bakanlık sunumu olur mu, bütçe sunumu olur mu, ne var sunumda? Bütçe rakamları içerisinde sizin verdiğiniz, bizim verdiğimiz milletin bütçeleriyle -bizim onayladığımız diyelim- neler yapıldığını sayı sayı, görsel görsel buraya koymuş, yetmezse, ikna olmazsanız diye karekod da koymuş telefonunuzu okutun neler yapıldığı tek tek görün diye. Bu bütçeler nereye gidiyor, ne yapıyor bunları görün diye. Aslında bundan çok daha kalın, çok daha kalın bir içerik var bu bütçe kitapçığının içerisinde karekodlu okumaları yaparsak.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Urfa'yla ilgili bir şey yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanal, lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "İzmir'i cezalandırıyorsunuz, İzmir'e çifte standart." dediniz. İzmir Milletvekilimiz Sayın Kırpınar'ın konuşmasını takip edin. AK PARTİ'nin o yirmi iki yıllık dönemlerinde neler yapılmış İzmir'e, ne kadar harcanmış hangi alanlarda göreceksiniz. Bakan Bey'i İzmir'e ayrımcılık yapmakla suçladınız, muhalefete ayrımcılık yapmakla suçladınız, adam Bakan olur olmaz, Bakan olduktan sonra ilk randevu verdiği belediye başkanları neredeyse sizin partinizin belediye başkanlarıydı. Onları çağırdı, Bakanlıkta görüştü onlarla...

VELİ AĞBABA (Malatya) - İzmir'de sizden belediye başkanı yok ya ondan olabilir mi?

ORHAN YEGİN (Ankara) - İlk espriniz mi, ilk espriniz mi?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - İzmir'e yaptıklarını anlattı, yapmadıklarını anlatmadı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Türelî, lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin büyükşehir belediye başkanlarınızı çağırdı Bakanlığa, şehrin sorunlarını konuştu, şehrin kritik meselelerini konuştu ve çözüm önerileriyle ilgili kendisinin üzerine ne düşebilir ve belediyelerden bu çözüme ilişkin neler bekliyor hepsini konuştu.

Dolayısıyla, burada, bir defa bize söyleyeceğiniz, atacağımız hiçbir çamur ne bize ne Sayın Bakanın ne Bakanlığın üzerine, bürokratların üzerine yakışmaz. "Memleketi yönetmek ciddiyet ister." dediniz doğru, ciddiyetle memleket yönetiyoruz. Ama size bir şey söyleyeyim: Memleketin yönetimine talip olmak da ciddi bir muhalefet ister, ciddi bir muhalif duruş ister, ciddi bir muhalif yaklaşım ister. Bizim, muhalefeti bu ciddi yaklaşımdan son derece uzak gördüğümüzü söylemek istiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - İstanbul dâhil 14 büyükşehir belediyesi ve 412 belediyeyi CHP kazandı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Son cümlem şu olsun: Bütün mesele, bütün kargaşa oraya gelen bir şişe sudan kaynaklanıyor.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Su değil ifadeler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sadece su değil burada söylenen sözler, tutanaklardan lütfen bakın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, siz sözcüsünüz CHP Grubunun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Bakan, İzmir için neler yaptığını anlatsaydı itiraz etmezdik.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Yaptıklarımız orada dikili ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, bir saniye...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Nerede, hangisi dikili?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, Sayın Zeybek bekliyor. Sayın Türelî, ya, siz CHP sözcüsünüz, lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Hayır ama deminki konuşmayla bağlantılı söyledim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Lütfen...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Samsun'da kentsel dönüşüm ortada.

ERHAN USTA (Samsun) - Kentsel dönüşümden sanayi tesislerine...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, lütfen... Sayın Zeybek bekliyor.

Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar, bir müsaade edin lütfen.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı (Devam)

e) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Zeybek, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; öncelikle ben de Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 86'ncı ölüm yıl dönümü dolayısıyla Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına sevgi, saygı, özlem ve minnetle kendisini bir kez daha anıyorum.

Bakanlığın 2025 yılı bütçesi tek sayfa olarak önümüzde duruyor, 219 milyar liralık bir bütçe rakamı. Konuşmama şöyle başlayacağım: 6 Şubat depreminden hemen sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan sunumlarda bize 650 bin konutun bir yıl içinde tamamlanacağı, sonra bunun gerçekleşme ihtimalinin olmadığı ortaya çıkınca da bir yıl içinde 330 bin konutun tamamlanacağı söylendi. Şimdi isterseniz rakamlarla gidelim; Hatay, depremin en çok vurduğu ve 254 bin konutun yıkıldığı Hatay'da bugüne kadar, 26 Ekim tarihine kadar teslim edilen konut sayısı 26 bin, oranı yüzde 10,33; yirmi ayın sonunda geldiğimiz rakam bu. Burada, ekranda da bütün illerin rakamları var, bazı illerde rakamlar, oranlar yüksek gözüküyor, Gaziantep ve Kilis gibi. Sayın Bakan siz de biliyorsunuz ki bunların büyük bir çoğunluğu depremden önce başlamış olan projelerin deprem konutuna dönüştürülmesi dolayısıyla meydana gelen oranlar. Peki, 2023 yılının Şubatının 22'sinde yaptığımız ilk ihalede neydi maliyetler? 1 milyon 400 bin TL, 3+1 konut maliyeti. Şimdi maliyetler kaç çıktı? 4 milyon TL'ye. Bütçemiz ne? 219 milyar lira. Peki, bu bütçeyle, bu rakamlarla söz konusu binaların bitirilmeyeceği iki çarpı ikinin dört etmesi gibi çok açık. O nedenle, öncelikli olarak topluma gerçeği söylemek gerekiyor. Yüksek maliyetlerden kaynaklanan üretim daralmalarının temel sebebi siz değilsiniz ama sizin de oluşan enflasyon dolayısıyla, istediğiniz yatırımı yapmama dolayısıyla hazineye gidip ek kaynak alma şansınız da yok çünkü enflasyonu aşağıya çekmek için bir yanlış politikayı on sekiz aydır ülkeye dayatan bir yönetim anlayışı o günden bugüne enflasyonu 38'den aldı, 48'e getirdi ama ülkedeki yatırımların tamamını durdurdu. Deprem yatırımlarının dışındaki pek çok yatırımla ilgili Cumhurbaşkanlığı kararı var. Ne dediniz? "Yüzde 60 seviyesine gelmeyen yatırımlara başlanmayacak, başlanmış olan yatırımlara ödenek aktarılmayacak." Şimdi, ben buradan sormak istiyorum: Adıyaman'a, Malatya'ya, Maraş'a bu bütçe rakamlarıyla sizin depremden mağdur olmuş insanların konut sorununu çözebilmeniz için lazım olan süre on yıl. Rakam burada, benden daha iyi hesap uzmanları var, rakam burada. "Yıl sonunda 200 bin." rakamını verdiniz, şimdi bir kurnazlık yapıyorsunuz, diyorsunuz ki: "Yıl sonuna kadar 200 bin konut ve iş yeri vereceğiz." Önce konuttu, içine iş yerleri de dâhil edilerek rakam güncellenmeye çalışılıyor. Burada çıkın deyin ki: "Ülkedeki yüksek enflasyonun sebebi ben değilim, ülkedeki hayat pahalılığı, ülkedeki kötü ekonomi politikalarının sorumlusu Bakanlığım olmadığı için oluşan yüksek maliyetlerden dolayı bütçe hedeflerimi tutturamıyorum." O zaman biz de diyelim ki: Evet, ülke yanlış yönetiliyor, ülkenin ekonomik olarak yanlış yönetildiğini söyleyelim.

Bakanlığımız, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı; çevreyle ilgili İzmir ve İzmit dışında bir şeyden bahsetmediniz. Mesela, Gazemir'den bahsetmediniz, EKOVAR şirketi tarafından yapılan çalışmalarda ortaya çıkan atıklarla ilgili hiçbir şey söylemediniz. Sizin döneminizde, daha bu dönem, bu bütçe dönemi içinde İliç'te 9 insanımız öldü. Balıkların ölümüne üzüldünüz de 9 insanın ölümüne üzülmeye konusunda Plan ve Bütçe Komisyonunda bir tek cümle söylemek neden aklınıza gelmedi? Üstelik siz ÇED raporunda imzası olan Bakansınız, üstelik birinci derecede sorumlusunuz. Arkadaşlarımız söyledi, demokratik ülkelerde bu tür büyük çevre felaketlerinin bırakın altında imzasının olmasını, döneminde yapılmış olması bile bir siyasetçinin siyaseti tümüyle terk etmesi anlamına gelir, ona başka arkadaşlarımız girecek.

Bir başka önemli konu İzmit Körfezi'nin temizlenmesiyle ilgili. Liman var, tersaneler var, sanayi tesisleri var, evsel atıklar var, bununla ilgili bir proje geliştirdiniz. Bakanlık buraya 904 milyon liralık bir kaynak ayırdı. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi 800 milyonluk bir kaynak ayırdı, çalışmalar başladı, hak edişleri yapıyorsunuz. Peki, İzmir Büyükşehir Belediyesini eleştirdiniz, İzmir Körfezi'yle ilgili bütçe rakamlarınız içinde ne var? Bir şey görmedik. Koydunuz mu? Yani buradaki temel sorun şu: Limanları istediğiniz firmaya veriyorsunuz, limanlarınızı yandırsa tek tek tek dağıtıyor. Limanların yarattığı kirliliğin bedelini limanları işletenlere kesmiyorsunuz. Sadece evsel atıklardan kaynaklanan İzmir Büyükşehir Belediyesinin kanalizasyon şebekesi ile yağmur suyu şebekesinin tek hat üzerinde olması yeni bir şey mi? Ama biz biliyoruz ki yüzde 75'e yakın oranda bu yenilenme yapıldı, ileri biyolojik arıtma tesisleri yapılıyor, bunlar devam ediyor ama bunların tek başına İzmir Körfezi'nin temizlenmesine yetmeyeceğini hepimiz biliyoruz. Burada arkadaşlarımızın söylediği gibi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı olarak sizin doğrudan doğruya meselenin başına geçerek sorunun bütün paydaşları tarafından çözümü konusunda bir proje geliştirmeniz lazım, kaynak üretmeniz lazım. Yerli ya da yabancı uzun vadeli kredi kaynaklarının kullanılmasını çözeniz gerekir.

Ormanlarla ilgili, bakın, bugün milletvekili arkadaşlarımız Kaz Dağları'nda. Kaz Dağları'nda maden arama şirketine verdiğiniz izinler dolayısıyla orada eyleme gitti arkadaşlarımız. Bakansınız, Çevre Bakanısınız, Bakanlığınızın bir boyutu doğrudan doğruya çevreyi ilgilendiren konularla ilgili çözümler üretmek; buralarda hiç yoksunuz, hiçbir cümle söylemediniz. Türkiye'deki vahşi madencilik konusunda, kıyılarımızda, beton... Bakın, orman alanlarımız özel bir yasayla turizm amacına açıldı, sesinizi çıkarmadınız. Muğla'da, pek çok körfezde devasa otel inşaatları devam ediyor, hiç bu konularla ilgili en ufak bir tepki ortaya koymadınız ve bu konularla ilgili de maalesef iktidarınız döneminde, özellikle de Bakanlığınız döneminde Türkiye'de kamusal alanlardaki yağmanın en yüksek seviyede olduğunu açıkça söyleyebiliriz.

Bir başka olay, kentsel dönüşüm bütçesi 136 milyar. Değerli arkadaşlar, bütün dünyada kentsel dönüşüm çalışmalarında, şehrin değerli arazilerinden elde edilecek olan rant sosyal konut projelerinin dönüştürülmesine aktarılır. Yani siz İstanbul gibi, Ankara gibi merkezî şehirlerdeki kimi donatı alanlarınızı, kamu alanlarınızı imara açtığınız zaman buradan elde ettiğiniz gelirlerle o zaman konuta ulaşma şansı olmayan ya da kiralık konuta ulaşma şansı olmayan yurttaşların barınma sorununu çözmek için kaynak ayırırsınız Şimdi, ben soruyorum size: Sarıyer'deki 1453 askerî alanları imara açtınız, ne elde ettiniz orada? Tuzla'yı açtınız, Maltepe'yi açtınız, Orhanlı'yı açtınız sadece İstanbul için söylüyorum. Bir şirkete veriyorsunuz 5 milyar lira kaynak bir şirketin cebine gidiyor; başka bir alana veriyorsunuz, projeleri eliyle itiyor, on milyarlarca liralık rant kaynağı doğrudan bir yandaş şirketin cebine gidiyor. Buradan elde edilen gelirleri siz doğrudan doğruya kaynak olarak ayıramadığınızda o zaman dönüyorsunuz, projeleriniz gerçekleşmiyor. Sormak istiyorum: Ne oldu İlk Evim Projesi? Kaç yıl oldu, sizin Bakanlığınız döneminde başladı beş yıl önce, evi olmayan 100 bin kişiye konut verecektiniz hem de faizsizdi. Ne oldu? Tek cümle etmediniz, tek cümle.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Nasıl etmedim ya! Hepsini söyledim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Tek cümle etmediniz. Yüksek maliyetler dolayısıyla insanlar inim inim iniyorlar, inim inim iniyorlar. Mesela, Tuzla'daki TOKİ mağdurlarından hiç bahsetmediniz. Tuzla'da TOKİ mağdurlarının sorunu sizin sorunuz değil mi? Yani Büyükşehir Belediyesi KİPTAŞ konutlarını sabit fiyatla yapıyor, yurttaşlara 300 bin lira ila 700 bin lira arasında ücretle uzun vadeli, on yıl vadeyle ödüyor, teslim ediyor, sizin TOKİ konutları orada hâlâ yarım yamalak bekliyor. Üstelik enflasyon memur maaş artışları oranında bir değerlendirmeye gidiyorsunuz, tabii ona girersiniz.

Şimdi bir başka şey, gelelim şu Esenyurt'a. Şimdi, Sayın Bakan toplarken dedi ki "Kodları başka yerlere aktaracağız." Esenyurt'a gidiyor musunuz bilmiyorum, ben dün oradaydım. Şimdi, Esenyurt'ta 2 tane mahalle var: Mehmet Akif Ersoy Mahallesi ve Mehterçeşme Mahallesi. Değerli milletvekili arkadaşlarım, bu iki mahallede 80 bin insan yaşıyor, 80 bin insanın yaşadığı iki mahalleden bahsediyorum; okul sayısı sıfır,

kreş sayısı sıfır, sağlık tesisi sayısı sıfır, aile hekimliği merkezi sıfır. Neden? Çünkü donatı alanlarını başka yere kaydırıp buradaki donatı alanlarını imara açtığınız için, buradaki imara açtığınız donatı alanlarında 10 katlı yerlere 30 katlı imar, yasa dışı ruhsat veren belediye başkanlarına göz yumduğunuz için, plan nüfusu 30 bin olması gereken yerde 80 bin insan yaşamaya başlayınca KOP'lar ve DOP'lar da bölgenin dışına götürüldüğünde... Şimdi, Sayın Bakanın önerisi üzerinden gidelim; bu mahallede 80 bin kişi var, donatı alanımız okul, okul alanımız yok, okulu imara açtık, bunu gittik başka bir yere transfer ettik. Peki, çocukları ne yapacaksınız, ne yapacaksınız çocukları?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Böyle nasıl anlayabiliriz?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Çocukları ne yapacaksınız, yaşlıları ne yapacaksınız, sağlık tesisine nasıl götüreceksiniz? Anadolu'da yaptığınız gibi, köylerdeki taşınmalı eğitim gibi şehirlerin merkezinde de KOP'ları ve DOP'ları başka yerlere götürerek yani siz insanlara...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Dolu, dolu.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Lütfen... Lütfen...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Söz hakkı vereceğim size Sayın Bakanım.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Zaten şimdi bu Esenyurt'u çok konuşacağız çünkü bu Esenyurt meselesinin altında yatan, hukuki bir soruşturmanın çok daha ötesinde, Türkiye tarihinin gördüğü en büyük yolsuzluk, rant ve kent suçlarının olduğu bir şehir olmasıdır; siz bunu çok iyi biliyorsunuz.

AHMET KILIÇ (Bursa) - Bursa Nilüfer Belediyesi de öyle.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Siz bunu çok iyi biliyorsunuz.

Şimdi, Esenyurt'ta plan nüfusu ne? 500 bin plan nüfusu var. Nüfus ne şu anda? 1 milyon 400 bin. Peki, bu nüfusa lazım olan donatı var mı? Yok. Peki, başka ne var? Sayın Bakan, siz Çevre ve Şehircilik Bakanısınız; Esenyurt konut mağdurları diye bir... Biliyorsunuz değil mi, 30 bin aile sizin doğrudan sorumluluğunuz alanında? 30 bin aile gitmiş daire almış bu binalardan. Bu binalar da aslında projeye göre 50 kat daha yukarıda, olmayan katlardan daireler satılmış ya da bu binada 4 daire var bir katta, 8 daire üzerinden kat irtifakları kurulmuş, bu insanlara daireler satılmış ya da bu binaların büyük bir çoğunluğu tamamlanmamış, yarım kalmış ya da o günlerde FETÖ'cülere imar hakları çok rahat veriliyordu, bugün FETÖ'cü olduğu için yurt dışına kaçmış olan pek çok inşaat şirketinin başladığı ve yarım kalmış olan inşaatlar dolayısıyla mağdur olan insanlar var. Peki, siz geçmiş dönemde de Bakandınız, 30 bin Esenyurt konut mağdurunu, 150 binden fazla insanı ilgilendiren bir konuyla ilgili kaynak, bütçe, ödenek ya da başka bir çözüm getirdiniz mi? Bu konularla ilgili bir şeyiniz var mı? Bakın, diyorsunuz ki: "Esenler'de 50 bin konut yapacağız." O zaman, mademki buralarda mağdur olmuş insanlar var, bu insanların mağduriyetini gidermek için Esenler'deki 10 küsur milyon metrekairelik askerî alan imara açılırken neden bunu bir plan bütün içinde değerlendirip İstanbul'un batı yakasındaki sorunu çözme konusunda bir bütüncül yaklaşım ortaya koymadınız? Çünkü koyamazsınız; burada sizin de elinizi kolunuzu bağlayan kimi uygulamalar var.

Başka bir konu şu: Esenyurt'u açmışken buna cevap vermek zorundayım. Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz, dokuz gün önce Esenyurt Belediye Başkanımız gözaltına alındı, alındığı gün tutuklandı. O gece de bir kaymakam, vali yardımcılığına terfi ettirilerek ertesinde de kayyum atandı. Bir, siyasetin hesabını siyaset görür; siyasetçinin hesabını millet görür. Şimdi, milletin gördüğü bir hesabı, milletin sandıkta gördüğü bir hesabı, şimdi, siz yargı yoluyla düzeltmenin arayışları içindediniz. Bir itiraz dilekçesi veriyoruz değerli arkadaşlar, İstanbul 11. Asliye Ceza Mahkemesine itiraz dilekçesi veriyoruz Belediye Başkanıyla ilgili. "Gereği düşünüldü; her ne kadar şüphelinin üzerine atılı suçlarla ilgili belge, bilgiye ulaşılmasa da, her ne kadar Esenyurt Belediyesi tarafından düzenlenen festivalde atılan sloganların Başkanla ilişkisi olmasa da, her ne kadar tartışma olmamakla birlikte bir an için örgütsel faaliyet olarak değerlendirilmeyeceğini düşünülse bile, Tanık Koruma Kanunu'nun 9/8 maddesine göre, gizli tanık beyanının tek başına hükmü esas alınamayacağı göz önüne alınsa bile, tutukluluğunun devamına..." Ya, nasıl bir şey bu ya? Ya, nasıl bir hukuk bu ya? İçinizde avukatlar var yani. Belgeler gerçek değil, iddialar gerçek değil. 9/8 maddesine göre tutuklanmak için tek başına gizli tanığın ifadesi gerekli ve yeterli delil olmamasına rağmen "tutukluluğun devamına" karar veriliyor. Yedi günde, altı günde hazırladığımız 100 küsur sayfadan fazla itiraz dilekçesi açma kapamayla reddediliyor. Esenyurt meselesinin üzerinde çok duracağız. Esenyurt, dediğim gibi, İstanbul'da ve Türkiye'de kent suçları müzesi olacak kadar bir dönem, bir siyasal iktidarın, siyasetin finansmanını merkezine koyacak kadar önemli bir yapıdır.

Şimdi, değerli milletvekillerine sormak istiyorum: Gidin Esenyurt'a, Esenyurt'taki belediyeye ait olan bir araziye bir belediye binası yapılmış, altında otopark, çarşılar, yanında da Esenyurt Üniversitesi binası var; kat karşılığı yapılmış. Esenyurt Üniversitesi binasının kime ait olduğunu Sayın Bakan çok iyi biliyor. Küçük bir belediye binası, devasa bir üniversite binası ve bütün çarşılar, dükkânlar da müteahhide verilmiş. Ne yaptınız? Ne işlem yaptınız? Kamunun mallarını korumak adına; milletin, fakir fukaranın hakkını korumak adına buralarla ilgili ne yaptınız? İşte, geldiğimiz noktada hukuki bir süreçle karşı karşıyayız, bunu sıkı takip edeceğiz ama Esenyurt meselesi sadece bir soruşturma ya da terörle iltisaklı bir Belediye Başkanı iddiasıyla görevden alma değil aynı zamanda Esenyurt'ta yaratılmış olan bu kente ilişkin bütün imar suçlarının, kent suçlarının gizlenmesine dönük ve gelecekteki bitirilmemiş, tamamlanmamış, yarım kalmış işlerin tamamlanmasına dönük bir uygulamadır.

Başka bir soru daha, değerli arkadaşlar, siz OHAL'de bir yasa çıkardınız FETÖ'cü belediyeleri, FETÖ'cü kurumları, FETÖ'cü yapıları ortadan kaldırmak için. Şimdi, siz bir belediye başkanı suçlu olduğunda onu görevden alabilirsiniz, soruşturmanın selameti açısından açığa alabilirsiniz; peki, seçilmiş olan Belediye Meclis üyelerinin görev yapmasını neden engelliyorsunuz? Daha da ilginç, değerli arkadaşlar, 45 Belediye Meclis üyesi var Esenyurt'ta; ayın ilk haftası Esenyurt Belediye Meclisinde Meclis toplantısını yapamayan Meclis üyelerinin 10'u, ikinci hafta Büyükşehir Belediye Meclisinde gidip Meclis üyesi görevini yapabiliyorlar. Ya, bu kadar demokrasi dışı, bu kadar demokrasinin kurallarını hiçe sayan bir uygulama nasıl yapılabilir? Millet sizin de yaptıklarımızın ve yapacaklarımızın mutlaka bir değerlendirmesini yapacak.

Sayın Bakan, çok güzel işler yaptığınızı söylediniz. Her dönem bütçeler yapılıyor, bu bütçeler için de harcamalar yapılıyor ama sonuçta siz milletin tartışına çıktınız. Bakın, siz İstanbul'da Binali Yıldırım'ın 13.700 oyla kaybettiği seçimde tartıya çıktınız ve 1 milyon bin fark yediniz. Yani, demek ki, sizin yaptığınız kentsel dönüşüm, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, iklim değişikliği, adalet, İller Bankası paylarının dağıtımı konusundaki yaptığınız uygulamalar millet tarafından kabul görmemiştir. Milletin hakemliğinden daha büyük bir iradeyi tanımlıyoruz. Meclisimizde yazıyor: "Hakimiyet kayıtsız şartsız millettir." Biz de ona sonuna kadar inanıyoruz. O zaman, milletin vermediği bir yetkide niye bu kayyumlar eliyle belediyeleri yönetmeye çalışıyorsunuz?

Daha da ilginç arkadaşlar, Esenyurt Belediyesine kayyum olarak Vali Yardımcısını, AK PARTİ İl Başkan Yardımcısını da Belediye Başkan Yardımcısı diye atıyor. Bu mu şimdi, sizin yeni dönem demokrasi anlayışınız? Bu mu şimdi, sizin Türkiye'ye getirdiğiniz anlayış? Seçimle

gelemediğiniz yerlere mahkemeler eliyle el koyun, sonra partililerinizi oralara yönetici olarak atayın ve bununla da “Biz 21’inci yüzyılın ‘Türkiye Yüzyılı’nı yaşatacağız.” diye bir iddiayı ortaya koyacaksınız; bunlar mümkün değil.

Son olarak da şunu söyleyeyim: Sayın Bakan, 22 tane soru önergesi vermişiz, 4’üne cevap vermişsiniz, 18’ini cevaplamaya bile gerek görmemişsiniz. Yani biz bir soru sorduğumuzda bunu millet adına soruyoruz, biz denetim görevini yaptığımızda bunu millet adına yapıyoruz. Millet adına bunu yaparken de -İstanbul Milletvekiliyim, 100 binin üzerinde oyla seçilmiş bir milletvekiliyim- kendime oy vermiş olan seçmenin de hakkını koruma göreviyle bunu yapıyorum.

Son olarak da şunu söyleyeyim: Geçtiğimiz yıl buraya bir arkadaşımız Ergene Çayı’ndan bir su getirmişti, buraya bırakmıştı. Ergene Çayı’nın sorunu bildiğim kadarıyla sizin sorumluluğunuzda, oralarla ilgili bugün gene gündemimizde yoktu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Zeybek, toparlayın.

Buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Tamamlıyorum.

Size düşen temel sorumluluk, nerede bir sorun varsa -çünkü sonuçta bir olumsuzluktan milletimiz zarar görüyor- İzmir halkı zarar görüyorsa o zaman geleceğiz, bu sorunun çözülmesi konusunda el birliği yapacağız, kaynak yaratacağız, finansman kaynakları yaratacağız ve sorunları çözeceğiz. Yine Bakanlığınızın yetkisinde.

Ben şimdi soruyorum: İzmir Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreterinin onay yazısı hâlâ onaylanmadı yani İzmir Büyükşehir Belediyesini eleştiriyorsunuz, Genel Sekreterin onay yazısı hâlâ onaylanmadı. Pek çok büyükşehir belediyemizin genel sekreter yazısı onaylanmadı. Nüfusu 300 bin, 500 bin olan belediyelerimizin özel kalem müdürlerinin yazılarının bir kısmı onaylanmadı. şimdi, arkadaşlar, Keçiören Belediyesine iktidarınız döneminde, yirmi yılda 34 özel kalem müdürü atamışsınız, 34 ama beş yıl boyunca özel kalem müdürlüğüne atanmamış olan Cumhuriyet Halk Partili belediyelerimiz var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Zeybek, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, görüşmelere ara vereceğim ancak bugünün hassasiyetinden dolayı yemek ikramımız olacaktır. Sayın Bakanımıza ve milletvekillerimize, Bakan Yardımcılarımıza, kurum başkanlarımıza ve genel müdürlerimize F Blok Tören Ön Salonu’nda; diğer bürokratlarımıza ve katılımcılarımıza Üyeler Lokantası alt katta yemek ikramımız olacaktır. Saat 14.00’e kadar görüşmelere ara vereceğim ancak bugün cuma namazı var, gidecek olanlar vardır. Yemek ikramı hemen başlayacaktır, arzu edenler şu an geçebilirler salona, yemek ikramı yapılacak; namaz kılanlar için de saat 13.15’te yemek ikramı yapılacaktır.

Görüşmelere 14.00’e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati:12.27

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 14.10

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 9'uncu Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden konuşmalara devam edeceğiz. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Gökân Zeybek konuşmasını tamamlamıştı aradan önce. Şimdi İYİ Parti Grubu adına Sayın Burhanettin Kocamaz konuşacak.

Sayın Kocamaz, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırun; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi üzerine İYİ Parti Grubumuz adına söz aldım, hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2025 yılı bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için şimdiden hayırlı olmasını diliyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız ülkemizin geleceğini yakından ilgilendiren çevre gibi, şehircilik ve iklim değişikliği gibi çok önemli görev alanlarını bünyesinde barındırmakta, o nedenle de bütçesi ve personeliyle birlikte vatandaşlarımızın bu Bakanlıktan beklentileri oldukça fazladır. Peki, Çevre Bakanlığımız bu beklentileri yeterince karşılayabiliyor mu? Ne yazık ki bu beklentileri karşılayamadığını her alanda görüyoruz. Doğal çevre korunamamış ve göz ardı edilmiş, şehirlerin silüeti yatay yerine dikey mimariyle bozulmuş, görüntü kirliliği rahatsızlık boyutuna ulaşmış, iklim değişikliğine yönelik adımlar yetersiz ve cılız kalmıştır. Bugün gelinen noktada, yirmi iki yıl içinde kurumadık ve kirlenmedik dere, akarsu ve göl kalmamış, su kaynakları iyice azalmıştır. Marmara Denizi kirlilik ve müsilaj nedeniyle ölmüş, verimli tarım arazileri ve ovalar üzerine fabrikalar yapılmış; ormanlar taş ocağı, çimento fabrikası ve altın madeni uğruna talan edilmiştir.

Türkiye'de 240 gölden 186'sı son altmış yıl içinde kurumuş, geriye kalan çok az sayıdaki göller ise kuraklık ve aşırı kirlilik yüzünden tehdit arz etmektedir. Türkiye genelinde şu anda iyi durumda denilebilecek tek bir göl bile kalmamıştır. Üzülerek belirtmeliyim ki artık alacak nefesimiz, içecek suyumuz, yüzümüzü süreceğimiz temiz bir toprağımız kalmamıştır. Madencilik Kanunu tam 21 kez değişmiş, her değiştiğinde orman varlıklarımız, su kaynakları, kültür mirasları korunamamış ve madencilik faaliyetlerine kurban edilmiştir. Türkiye'de bugün doğayı ve ormanı, çevreyi ve kültür varlıklarını maden ocaklarına, çimento fabrikalarına ve taş ocaklarına karşı koruyacak hiçbir kurum bile kalmamıştır. Söz konusu maden, sanayi ve enerji yatırımları ve otoban olduğunda Türkiye'nin doğal zenginliklerinin, ormanlarının ve verimli topraklarının, en önemlisi de "insan sağlığı" diye bir kavramının olmadığını görüyoruz. Kısa sürede "ÇED Gereklî Değildir" raporu verilerek rant ve baskı hızla artmaktadır. İtiraz eden vatandaşlar karşılarında devletin jandarmasını bulmaktadır. Türkiye'nin akciğerleri konumundaki Kaz Dağları'nda Kanadalı altın madeni şirketine 350 bin ağaç kesimi izni verilerek ormanlarımızın yok edilmesine göz yumulmuş, Akbelen Ormanı'nda Muğla'nın şah damarları kesilmiş ve en az on beş yıllık ağaçlar acımadan yok edilmiş, yaklaşık 65 bin ağaç katliamı yapılmıştır. Kaz Dağları'ndaki orman katliamını Çevre Bakanlığı durduramamış, âdeta seyirci kalmış ancak vatandaşların ve çevre gönüllülerinin başlatmış oldukları su ve vicdan nöbeti -o da şimdilik kaydıyla- durdurulabilmiştir. Türkiye'nin pek çok şehrinde zeytinlik alanları yok edilirken kılını bile kıpırdatmayan Çevre Bakanlığı Akbelen Ormanı katledilirken de sesini çıkarmamıştır; Erzincan İliç'te Çöpler Maden Ocağı'nda 9 vatandaşımız günlerce siyanürlü toprağın altında kaldıklarında da sessizliğine devam etmiştir. Kaz Dağları'nı, Akbelen'i ve asırlık zeytinlikleri koruyamayan Çevre Bakanlığı Türkiye'nin hiçbir yerinde hiçbir çevreyi ve tabiatı da koruyamaz. Türkiye, bu konuda Çevre Bakanlığından -üzülerek belirtmeliyim ki- tamamen ümidini kesmiştir. Aradan tam üç yıl geçmesine rağmen Kaz Dağları konusunda endişelerin devam ediyor olması tam da işte bu yüzdendir.

Sayın Bakan, gelişmiş pek çok ülkenin, insanların sağlığını ve çevreyi korumak için çimento fabrikalarını ortadan kaldırdığı bir dönemde Türkiye'miz çimento fabrikaları için bir yığılmak hâle gelmiştir. Bizde maalesef, Avrupa'nın tam aksi bir durum yaşanmaktadır. Çevre Bakanlığının göz yumması sonucu çimento fabrikaları ülkemizi bir uçtan diğer uca kuşatmış, insanlarımızın ve toprak ananın nefes alacak hâli kalmamıştır. Çevre Bakanlığının göz yumduğu çimento fabrikası sayısı ve kapasitesi her geçen gün artmakta, insanların sağlığı tehdit edilmekte ve çevre kirlenmektedir. Ülkemizde çimento fabrikası sayısı 56'sı entegre ve 21'i öğütme olmak üzere 77'ye yükselmiştir. Geçmişte "Bir çakıl taşı bile kimseye vermeyiz." söylemlerinden şu anda döviz uğruna koca koca dağlar yabancılara peşkeş çekilmektedir. Üreticinin patatesini, soğanını, domatesini ve narenciyesini satamayan ve tarlada bırakan Hükûmet bugünlerde çimento üretiminde dünyanın 5'inci, Avrupa'nın 1'inci ülkesi olmakla övünmektedir. Türkiye, 81,5 milyon tonluk çimento üretimleriyle 2023 yılında dünyanın en büyük çimento ihracatçısı konumuna yükselmiştir. Çevreyi kirlüten ve insanlığa zarar veren hiçbir yatırım ve üretim bizim için bir övünç kaynağı olamaz, olmamalıdır. Çevre konusunda maalesef ülke olarak sınıfta kalmış durumdayız.

Benzer sorunlar Mersin'de de yaşanmaktadır. Mersin'in çevre sorunları her geçen gün artmış, artmaya devam etmektedir. Yapılan yanlış yatırımlar Mersin'in havasını, sularını ve denizlerini kirlenmiştir. Mersin halkı "Yanlış yatırım yapmak yerine hiç yatırım yapmasınlar daha iyi." demektedir.

Balıkesir'in Edremit ilçesinde koylardan sökülen balık çiftliklerinin bir kısmı Silifke ve Anamur ilçeleri arasındaki sahil şeridinde yapılmak istenmektedir. Bakanlık tarafından Aydıncık'ta ağ kafeslerinde "su ürünleri yetiştiriciliği tesisleri revizyonu ve mecburi yer değişikliği" olarak tarif edilen balık çiftliği projeleri hakkında hazırlanan rapor halkın bilgilendirilmesi için askıya çıkarılmış ve askı süresi de 22 Haziranda dolmuştur. Balık çiftliklerine yönelik gerekli itirazlar Mersin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne hemşehrilerimiz tarafından yapılmıştır. Bizler de bunun sonuna kadar takipçisi olacağız. Sizden de itiraz dilekçelerinin dikkate alınmasını ve bu projeden bir an önce vazgeçilmesini bekliyoruz. Kurulacak olan balık çiftlikleri hem denizi kirliletecek hem de Mersin turizmini bitirecektir. Balık çiftliği proje alanının bulunduğu

kıyılar kesin korunması gereken hassas, doğal, arkeolojik sit alanlarıdır ve 8 tane turizm bölgesinin içerisinde yer almaktadır. Ayrıca, balık çeşitliliğinin faaliyet alanlarının tamamı Bern Sözleşmesi'yle korunan Akdeniz foku yaşam alanıdır. Bölge, turizm ve bölge halkı açısından da gününbirlik turizm alanı niteliğindedir.

Sayın Bakan, Mersin'in havasını ve denizini kirletecek olan bir başka yatırım da Akkuyu Nükleer Santrali'dir, santral Mersin halkının tüm itirazlarına rağmen kurulmaya devam edilmektedir. Fay hattı üzerinde kurulan santrale yönelik endişe her geçen gün artmaktadır, santral tüm itirazlara rağmen inatla ve ısrarla yapılan bir tesistir. Böyle bir tesiste meydana gelebilecek en küçük bir sızıntının 200 kilometre yarıçaplı bir bölgeyi doğrudan etkileyeceği ortadadır. Santralin sürekli soğutma ihtiyacı nereden karşılanacak? Bu konuda hâlen bir belirsizlik olduğu görülüyor. Doğu Akdeniz'de deniz suyu sürekli soğutma suyu olarak kullanılacak bir durumda değildir. Geçmişte Fukushima'daki patlamanın soğutma kaynaklı proseslerden meydana geldiğini hepimiz biliyoruz. Soğutma suyu sıcaklığının 28 santigrat dereceyi geçmemesi gerekiyor. Akkuyu sahasında suyun sıcaklığı geçen yıl 31,9 santigrat dereceyi geçmiştir. Buradan bir kez daha sizleri Akkuyu Nükleer Santrali'nin insan sağlığına ve çevreye vereceği zararlar konusunda uyarıyorum.

Mersin, maalesef bu iktidar döneminde her konuda kapı arkasına itilmiş, insan sağlığını tehdit eden her türlü projenin uygulanabileceği bir yer olarak görülmüştür. Oysa Mersin tarihin derinliklerinden günümüze gelinceye kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmış; çok özel denizle, koylarıyla, yaylalarıyla ve her türlü ürünün 4 mevsimde yetiştirilebildiği münbit -verimli- topraklarıyla doğa harikası ve çok stratejik bir bölgede konumlanmıştır. Hiç kimse böylesine önemli ve stratejik konuma sahip Mersin'i hafife alamaz, almamalıdır. Şu anda Mersin, tüm gelişmiş ülkelerin artık üçüncü dünya ülkelerine postaladığı çimento fabrikalarıyla, taş ocaklarıyla, balık çiftlikleriyle, bazı kanserojen atık üreten sanayi tesisleriyle ve yapılmak istenen kimyasal atık tesisleriyle tehdit altındadır. Mersin Limanı'na yapılan plastik atık tesisi de Mersin'in havasını, suyunu ve çevreyi kirletmeye devam edecektir. Burada planlanan liman genişletmesi kirliliği daha da artıracaktır. Doldurulması planlanan 176 bin metrekarelik sahanın dolgu malzemesi limana yakın mahallelerde kurulacak olan taş ocaklarından karşılanacak ve Atatürk Parkı önündeki liman içerisine doldurulacak, kıyı dolgusu için yaklaşık olarak 4,5 milyon ton taş ihtiyacı 350 bin seferde kamyonlarla taşınacak, taş ocakları ve kamyonların oluşturacağı çevre kirliliği de insan sağlığını ciddi şekilde tehdit edecektir.

Sayın Bakan, mevcut çimento fabrikaları ve taş ocakları yetmezmiş gibi yeni çimento fabrikası ve taş ocağı için ÇED raporu ve izin verdiniz. Tarsus'a geniş bir tarım ve orman alanına çimento fabrikası ve bu fabrikaya ait ham madde sahaları kurulması için "ÇED Gerekli Değildir" raporunu da buna eklediniz. Ayrıca, Turunçlu, Değirmençay ve Hamzabeyli Mahallelerinde yayla turizminin yapıldığı tarım ve ormanlık alanlarla birlikte, yerleşim alanlarına çok yakın alanda 4 ayrı taş ocağı için de izin verdiniz. Mersin'de çevre ve insan sağlığına zarar verecek bu yatırımları da görmezden geldiniz. Bu raporları verirken hiç mi vicdanınız sızlamadı? Bundan hiç mi rahatsızlık duymadınız?

Son yıllarda doğayı ve çevreyi kirleten her türlü yatırım modeli ülkemizde en gözde yatırım hâline gelmiş, "ÇED Gerekli Değildir" raporu almaya başlamış, Türkiye'de çevre konusu bu AKP iktidarı döneminde artık geri dönüşü olmayan bir yola girmiştir. Daha henüz yeterince vakit varken, hiç olmazsa katledilmemiş ve kirlenmemiş alanlar korunmalıdır. Unutmayınız ki bu halk ve ülkemizin havası, suyu, denizi ve toprakları sizin çimento fabrikalarınızdan, taş ocaklarınızdan ve maden ocaklarınızdan çok daha değerlidir.

Sizleri hazır burada bulmuşken bir iki konuyu daha dile getirmek istiyorum. Malum, TOKİ mağdurları, konutlarını ve haklarını tam olarak hâlâ teslim edemediğiniz depremzedeler yüzünden sizleri sokaklarda pek göremiyoruz. İklim değişikliğiyle mücadele konusunda Türkiye hangi noktadadır? Bu konuda parmağınızı neden kıpırdatmıyorsunuz? Uluslararası anlaşmalara atılan imzalar ve verilen sözler var. Paris Antlaşması 2021 yılında onaylandı ve 2053 yılında net sıfır emisyon hedefi konuldu fakat Türkiye'nin havasını içimize çektiğimizde ve çevreye baktığımızda bizler sıfır emisyona dair hiçbir şey hissedemiyoruz. Hava kirlilikleri ve çevre katliamları aralıksız bir şekilde sürdürülüyor. Dünya sular altında; Nijerya'da meydana gelen sel felaketinde 321 kişi, İspanya'da meydana gelen sel felaketinde de 158 kişi hayatını kaybetti, çok sayıda kayıplar var. İspanya'da bir yılda alınan yağış sekiz saat içinde alındı, araçlar çamura gömüldü, yollar göle döndü. Daha önce de Çin, Meksika, Fransa ve Hindistan sele teslim oldu. Türkiye'de bir felaket yaşanmaması için siz hangi önlemleri alıyorsunuz? İklim değişikliğine Türkiye'yi nasıl hazırlıyorsunuz? Bu çalışmalarını Türkiye'de iklim krizinden etkilenen ve etkilenecek olan tüm vatandaşlarımız ve bizler merakla bekliyoruz.

Sayın Bakan, TOKİ demişken, Sayın Cumhurbaşkanı 12 Aralık 2019 tarihinde alt gruplar için TOKİ'nin yeni konut projesini bir müjde olarak vatandaşlara duyurdu ve aylık 894 TL taksitle bir, bir buçuk yıl içinde konutların tamamlanarak teslim edileceğini açıkladı. Bugün, gelinen noktada bu sözler de yalan olmuş, TOKİ arkasında binlerce mağdur dar gelirli vatandaşımızı bırakmıştır. TOKİ mağdurları hemen hemen her şehrimizden Hükûmete ses yükseltmektedir. Maalesef, bu konudaki karneniz de hiç iç açıcı değildir. Mersin'de de TOKİ mağdurları yıllardır çalmadık kapı bırakmamıştır. Çoğu şehrimizde konutların yapımına yıllar sonra başlanmıştır. Verilen sözler unutulmuş, 894 TL olan taksit oranları alt grupların ödeyemeyecekleri şekilde emekli maaşının ve asgari ücretin üzerine çıkmıştır, ayrıca, taksitlerle birlikte zamanında yapılarak teslim edilmedikleri için evlerin fiyatı da artmıştır. TOKİ mağdurları sabit ödeme haklarının geri verilmesini, KDV'nin yüzde 10 yerine yüzde 1 alınmasını, taksit ödemelerindeki artışlarda indirim yapılmasını ve konutlarının bir an önce teslim edilmesini beklemektedir.

Sayın Bakan, 6 Şubat depreminin üzerinden tam on sekiz ay geçmesine rağmen -burada da biraz evvel bazı şeyleri anlattınız- depremzede vatandaşlarımız da TOKİ mağdurları gibi konutlarına bir türlü kavuşamamıştır. Depremzede vatandaşlarımıza depremden hemen sonra, acıları devam ederken bir yılda 650 bin konut sözü verildi, bir yıl içinde 100 bin konutu bile tamamlayamayan Hükûmet bugün on sekiz ayda ancak 130 bin konutu teslim edebildim diye övünüyor ve 2024 yılı sonunda 60, 70 bin konutun daha hak sahiplerine verilebileceğini söylüyor. Çadır ve konteynerlerde yaşayan depremzedelerin büyük bir çoğunluğu aradan geçen on sekiz aya rağmen kalıcı konutlarına bir türlü kavuşamamıştır. Bu durum karşısında ne yazık ki depremzedeler, bu kış da mağdur edilmiş ve kış ortasında kalıcı konutlarına kavuşamamıştır. Depremzedeler, bu kışı da kaldıkları konteynerlerde ve çadırlarda geçirmek zorunda kalacaklar. Depremzede vatandaşlarımız bu kışı da kalıcı konutlar yerine 5-10 metrekarelik konteynerlerinde geçirirken sizler sıcak yataklarınızda nasıl uyumayı düşünüyorsunuz? Deprem bölgesindeki illerimizde başta barınma problemi olmak üzere altyapı, eğitim, sağlık alanında da pek çok sorun hâlâ çözülememiştir. Depremzedelere bugüne kadar verilen sözler maalesef tutulmamıştır. Gelinen noktada, rezerv alan konusunda da büyük problemler yaşanmaya başlanmıştır. Daha önce "az hasarlı" raporu verilen binalara orta... "Orta hasarlı" raporu verilen binalar da yıkılmış, depremin yıkamadığı binalar maalesef Bakanlık tarafından insanların başına yıkılmıştır. Deprem bölgesinde rezerv alan sorunu her geçen gün büyümektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, toparlayın. Mikrofonunuzu açıyorum.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Az hasarlı raporu verilerek binalarda oturan depremzedeler evlerine harcadıkları masraflarını alamadan rezerv alan kapsamına alınmak istenmektedir.

Sayın Bakan, Türkiye'nin yüzde 66'lık bölümü deprem kuşağı ve fay hattı üzerinde yer almaktadır. Bu durum açık bir şekilde ortada dururken yirmi iki yıl içinde deprem öncesi ve deprem sonrasında yönelik yeterli tedbirler alınamamış ve 6 Şubat depreminde 50 bin vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. İsrail-Filistin ve Rusya-Ukrayna savaşında bile bu kadar insan hayatını kaybetmemiştir. Büyük İstanbul depremi kapıya dayanmıştır. Uzmanlar bu konuda her gün uyarılmaktadır. İstanbul'daki tehlikenin boyutunu kendiliğinden yıkılan binalar da açıkça ortaya koymaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Başkanım, bir dakika daha...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Siyasi kaygılarınızı bir kenara bırakarak İstanbul'da kentsel dönüşüme ağırlık vermeniz ve çok hızlı bir şekilde yapmanız gerekmektedir. Vatandaşlarımızdan üç beş kuruş alma pahasına getirdiğiniz imar barışı bu ülkeye yapılan en büyük kötülük ve en büyük ihanettir. Zaten 6 Şubat depreminde ilk çöken binalar da imar barışından yararlanan binalar olmuştur. Sırf gelir ve oy sağlamak amacıyla hiçbir kurum tarafından incelenmeden ve depreme dayanıklılığı ölçülmeden 13 milyon yapıya Yapı Kayıt Belgesi verilmiş, 24 milyar TL gelir elde edilmiştir. Deprem vergileri gibi imar barışından elde edilen gelirlerin ve toplanan bağışların da nerelere harcandığını hâlâ hiçbirimiz bilmiyoruz.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2025 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum, değerli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Saadet Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Selim Temurci.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, Sayın Bakanımız, çok kıymetli bürokrat arkadaşlar, basınımızın çok kıymetli mensupları; ben de hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Tabii, "çevre ve şehir" aslında bizim medeniyetimizde çok önemli yeri olan iki kelime. Dolayısıyla çevreyi ve şehri korumak aslında vatani korumak, milleti korumak demek. Ben sabahki tartışmalarda özellikle söz almadım ama burada bir cümle kurmak istiyorum. Bence çevre ve şehirle ilgili meselelerde siyasi parti rozetimizi bir tarafa bırakıp doğru yapılanlara doğru, yanlışlara da yanlış demeyi bilebilmeliyiz. Buradan hareketle, bugün, tabii, Bakanlığımızın bence en önemli sorunu, aslında ekonomik kriz, ülkede bir barınma krizi ortaya çıkarttı -deprem hariç- ve biz bir taraftan ekonomik krizle mücadele ederken 11 şehirde 14 milyon insanı ilgilendiren belki çağın büyük bir felaketini yaşadık. Yani biz bir taraftan deprem felaketi, ağır bir deprem felaketi yaşarken diğer taraftan da maalesef derin bir ekonomik krizde bu işe yakalanmış olduk ama şu anda şapkamızı önümüze koyup şehirlerimiz için, ülkemiz için neler yapabileceğimizi birbirimizle paylaşmamız gerekiyor. Elbette 6 Şubat depremi sonrası yapılanları, doğru yapılan her şeyi takdir ediyoruz. Elbette eksiklikler de olabilir ama ben sunumu dinlerken tabii, veriler konusu çok konuşuldu. Biraz önce Sayın Başkanımız da ifade etti. Elbette "319 bin konut yapılacak, teslim edilecek." dendi, "650 bin konut 2025'te teslim edilecek." dendi ama biz şu an şunu gördük: Verilerin şu anda sağlam bir şekilde paylaşılmış olması bizim de bunu takip etmemiz gerekiyor. "2025'in sonuna kadar 453 bin konut ve iş yeri teslim edilecek." dediniz ve "130 bininci konutu da teslim ettik." dediniz. Bu, tabii kıymetli eksikleri mutlaka vardır ama ben burada bir hatırlatma yapmak isterim. Sonuçta bu konut ve barınma meselesi, inşaat malzemeleri, işte nereden alındı, hangi firmalara verildi? Konut sayısında, teslimatlarda siyasetin malzemesi olan birçok konu var ama ben bunlardan daha öte, özellikle bazı raporlarda fay kırıkları ve sıvılaşmanın olduğu yerlerde "Acaba deprem bölgelerinde, buralarda tekrar bir şeyler yapılıyor mu?" tartışmasının daha fazla gündeme gelmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü sonuçta oralar deprem bölgesi olmaktan çıkmadı, biz bunu yarın da yaşayacağız.

Şimdi, barınma demişken, tabii, şu anda, şöyle bir tablomuz var Sayın Bakanım: Şimdi 2023 verileri ile 2014'ü yaklaşık dokuz on yılı karşılaştırdığımızda ev sahipliği noktasında Türkiye'de yüzde 61'lere kadar çıkmıştık, şu anda işte yüzde 55'lere, 56'lara indi. Tabii, bu inince ne oluyor? Kiracı sayımız artıyor. Ve burada şu anda insanların mevcut gelirleriyle konut edinebilme noktasında çok ciddi bir fark oluştu. Onun için ben burada TOKİ üzerinde biraz durmak istiyorum çünkü yanlış hatırlamıyorsam Eylül 2022'de Sayın Cumhurbaşkanımızın açıkladığı 81 ilde 500 bin konut projesi şey yapıldı ve Kalkınma Planı'nda da 2028'de bizim 1 milyon konut hedefimiz var. Şimdi, tabii, çok büyük bir deprem yaşadık. Bu deprem konutları, buraya harcanan para elbette bütçeye yeni ilaveler yapıldı ama deprem sonrası bu hedeflerde bir değişim olmuş mudur? Bunu tabii sizden duymak isteriz. Ben TOKİ'yle ilgili olarak şöyle düşünüyorum: TOKİ bence bütün meselesini, enerjisini sosyal konut meselesi üzerine bina etmeli. Yok muydu? Vardı. Yani bence konutta büyük bir devrim yapıldı, milyonlarca konut yapıldı ama son dönemde özellikle lüks konut üretimi noktasında sanki sosyal konutun önüne geçti. Böyle bir algı var, benim gördüğüm fiyatlamlarda böyle bir durum var. Dolayısıyla TOKİ'nin yurt dışı faaliyetler de dâhil olmak üzere... Çünkü TOKİ aynı zamanda yurt dışında bazı yatırımlar yapıyor, bazı hibeler yapıyor, hâlen devam eden TOKİ'nin birtakım çalışmaları var yurt dışında. Yani biz elbette dışarıya yardım edelim, bununla da övünelim ama kendi milletimiz gerçekten büyük bir felaket yaşadı ve bu ülkede çok ciddi bir barınma problemi var. Önümüzdeki dönemde, bu hedeflerin gerçekleştirilmesi adına bu çalışmaların biraz daha sosyal tarafının güçlendirilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, -dört dakikam kalmış- tabii, bu İstanbul'la ilgili biraz konuşmak istiyorum. Uzun dönem İstanbul'da Yerel Yönetimler Başkanlığı da yaptım. Şimdi, İstanbul'un, tabii, bir deprem problemi var ve bütün bilimsel araştırmalarda 2030'a kadar deprem olma ihtimali -Allah korusun- yüzde 65 olarak açıklanıyor birçok raporda. Dönüştürülmesi gereken 600 bin konuttan bahsediyoruz, acilen dönüştürülmesi gerekir ve ben bu konuda hem bir teşekkür hem bir eleştiri yapacağım. Teşekkür şu: "Türkiye'de bir kucaklaşma, yumuşama, kardeşlik olsun." diyoruz, "çevre ve şehir" diyerek öyle başladım. Büyükşehir Belediye Başkanlığı yarışı oldu, o yarış sonrası birisi kazandı, birileri kaybetti. Siz şu anda belediyeleri ziyaret ederek aslında bu meselenin, şehircilik meselesinin, deprem meselesinin bir siyasi mesele olmadığını daha fazla bu görüntülerle kamuoyuna aktarırsanız topluma da çok büyük bir hizmet etmiş olursunuz. Onun için Büyükşehir Belediye Başkanlarını ziyaret ettiniz, teşekkür ediyorum. Ama İstanbul'da şöyle bir tablomuz var bizim: Şimdi, yeni bir yasa değişikliği oldu geçtiğimiz yıl. 6306 sayılı Yasa'yı hepimiz biliyoruz. Şu anda, biz, İstanbul'da dönüşüm noktasında özellikle İstanbul'un merkez ilçelerinde, yoğunluğu olan ilçelerde dönüşüm yapmakta zorlandık. Rezerv alanlarda, rezerv yapılarla, işte, oralarda bir soylulaştırma olmasın istedik.

Şimdi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın geçen sene yeni bir değişiklikle özellikle rezerv alan konusunda vatandaşın zihninde oluşturulan o soruyu gidermesi lazım. Nedir o soru? Yani benim yaşadığım mekânı Bakanlık istediği gibi rezerv alan ilan edebilir mi? Çünkü sonuçta demokratik bir ülkede, hukuk devletinin olduğu bir ülkede yaşadığımızı iddia ediyoruz. 6306 sayılı Yasa'daki bu değişikliği ben şöyle okudum, eğer böyleyse bunu siz açıklayın, bugün Esenler'de ya da Bağcılar'da bir kentsel dönüşüm yapmaya kalktığınızda, vatandaşa "Çatalca'ya git." dediğinizde vatandaş oraya gitmek istemiyor. Dolayısıyla, o mekânda kasabıyla, bakkalıyla, oradaki esnafıyla, orayı, o yapı içinde dönüştürmek için bu değişim yapılmışsa bunun vatandaşla biraz daha fazla paylaşılması gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, tabii, siyasetler, bizler zaman zaman söz veriyoruz. Dediğim gibi, burada biraz daha genel şeyler söyleyeyim ama mesela, ben şu anda İstanbul'da KİPTAŞ'ın da bu topa çok girmediğini biliyorum. 2019'da -arkadaşlar bilirler, onlar da rakamları kontrol etsinler- biz İstanbul'da 100 bin konut projesi vaadinde bulunmuştuk, beş yıl sonra "5 bin küsur yaptık." dedik, ondan sonra KİPTAŞ "Hayır, öyle değil, bunu biz 2 bin küsur yaptık." dedi. Dolayısıyla, bu mesele bence Bakanlığın da meselesi büyükşehirlerin de meselesi. Onun için, bu iş birliklerinin mutlaka artırılması gerekir diye düşünüyorum.

Ve su, yine, İstanbul ve su... Sayın Bakanım, Melen Projesi'yle ilgili bir şeyler duymamız lazım çünkü İstanbul'da şu ana kadar gerçekten bir bardak su yatırımı yapılamadı ve sadece bu söylediğim cümle bile İstanbul'un nüfusunun artırılmaması için bir nedendir.

Diğer önemli bir konu: Kadir Topbaş Bey'le uzun yıllar çalıştık -biz, burada, rahmetle minnetle analım kendisini- ve metropoliten plan çerçevesinde İstanbul'da bizim üzerinde çalıştığımız bir model vardı. İstanbul'un KOBİ'lerini, sanayisini, üretimini... Ki İstanbul gayrisafi milli hasılanın yüzde 50'den fazlasını, sanayi ve üretimin yüzde 60'ın üzerindeki kısmını tutan bir şehir. Böyle bir şehirde yaşanacak bir deprem Türkiye'nin gerçek bir beka meselesi, zaten siz de bunu ifade ettiniz. Onun için bizim o dönem üzerinde çalıştığımız model şu idi: Ankara'nın kuzeyinde, deprem alanı olmayan, tarım arazisi olmayan yerlerde bir sanayi şehri kurulması üzerinde çok çalıştık. Dolayısıyla, İstanbul'un desantralize edilip oradan 2-3 milyon nüfusun bir şekilde büyük teşviklerle... İstanbul'un mutlaka rahatlatılması gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Toparlıyorum Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Tabii, çok fazla konu var ama bu Büyükşehir Yasası'yla ilgili olarak da yani hazırlandıktan sonra işin içine girmiştik. Bakın, Büyükşehir Yasası -açık söylüyorum, bugün iktidar AK PARTİ, yarın başka biri olur, bunu bilemem ama- siyaseti yerel yönetimlerden koparmıştır. Bunu niçin söylüyorum? İl özel idarelerinin ortadan kalkmış olması merkezî hükümetle yerel çalışmalar konusunda çok ciddi bir kopukluk oluşturmuştur. Yani bu izleme koordinasyon merkezlerinin mutlaka performansının ölçülmesi lazım; birincisi bu.

İkincisi; bakın, köyler mahallelere dönüştü ve ilçe belediyelerimiz buralara bütçe yetiştiremiyorlar. Dolayısıyla, şu anda yerel yönetimlerin en önemli sorunu bütçe problemidir ve Büyükşehir Yasası'nda mutlaka bunun da dikkate alınması gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Bitireyim mi Başkanım?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Tamam.

Şimdi, bütçeyle ilgili olarak da tabii, ben 2023 bütçesini dikkate alarak bir karşılaştırma yapayım çünkü sonra depremden dolayı bir artış oldu. İki yıllık bütçe karşılaştırılmasında 9 kat bir bütçe artışı söz konusu. İklim konusunda çalışmalarınızı dinledik, teşekkür ediyoruz. Ama eğer bu emisyon karbon meselesini Türkiye çözmezse -çünkü biz bunu yüzde 19 azaltacağımıza söz vermiştik Paris İklim Sözleşmesi'nde- önümüzdeki süreçte Türkiye'nin Avrupa Birliğiyle ilgili olan ticaretinde birtakım sorunlar olabilir.

Son söz... Sayıştay raporlarına mutlaka baktınız. Kaydı hatalarla ilgili bir şey söyleyemiyorum. Ancak, hizmet alımlarında parasal sınırlara uyulmaması, bina yüksekliklerinin yeniden belirlenmesine ilişkin süreçlerin Bakanlıkça tamamlanmamış olması gibi birtakım ibareler var; bu geçen sene de vardı, bu sene de var. İnşallah, bunları da tamamlamış olursunuz.

Tekrar, Bakanlık bütçemizin ülkemiz, milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Temurci.

Şimdi, Saadet Partisi adına ikinci konuşmacı Mehmet Atmaca.

Sayın Atmaca, buyurun.

Süreniz on dakika.

MEHMET ATMACA (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Benim ağırlıklı konum deprem olacak, ülkemiz, hepinizin malumu, bir deprem bölgesi ve maalesef depreme karşı önlem almakla ilgili yapılan çalışmaların yanlış ve yetersiz olduğunu dile getirmek istiyorum. Bir kere, depremde temel gayemizin can kaybını azaltmak olduğunu herkes biliyor. Yalnız yapılan uygulamalar bunu yansıtmıyor. Eğer can kaybını azaltmak gibi bir amacımız varsa bizim öncelikle depremde yıkılma olasılığı yüksek yapıları tespit edip bunları dönüştürmeye çalışmamız gerekirken yapılan uygulama öyle değil ve elimizdeki veriler buna müsait. Şu an ülkemizin deprem olma olasılığı yüksek olan bölgeleri belli, fay haritaları hazırlanmış durumda, zemin araştırmaları kâfi oranda yapılmış ve deprem anında en çok hasar meydana gelebilecek alanlarımız belirlenmiş oldu. Bugüne kadar yaşanmış olan depremlerin de bize verdiği bazı istatistikler var. Bu istatistiklere göre 2000 yılı öncesi yapılan yapıların daha çok yıkıldığı ya da herhangi bir mühendislik hizmeti almayan yapıların yıkılma olasılığının daha yüksek olduğu ortada. Bu bilgiler ışığında biz deprem olma olasılığı yüksek olan bölgelerde ve zemini problemlili alanlarda öncelikle 2000 öncesi yapılan yapıları ya da kaçak olan yapıları önceleyerek dönüştürmeye kalkarsak can kaybını ciddi bir şekilde azaltmış oluruz.

Tabii ki başka verileri de sunmak mümkün. Örneğin, yüksek yapılardan ya da çok basit mühendislik incelemeleriyle deprem anında yıkılma olasılığı yüksek olan yapıların tespiti mümkün ve maalesef bu kentsel dönüşüm kanununda böyle bir yaklaşım yok.

Şimdi, yapılması gerekenler bizce bunlar, elimizde kâfi derecede done var. Sadece mevcut yapı stokuyla ilgili net doneler elimizde yok. AFAD'ın bu konuda bir kısım çalışmalar yaptığını biliyoruz ancak bu işi yerel yönetimlerin sorumluluğuna bıraktılar. Yerel yönetimlerin bu işin altından kalkabilmesi mümkün değil. Bakanlığın buna el atması gerekir ve bu bilgiler ışığında yakında oluşabilecek bir depremde meydana gelecek can kayıplarının sorumlusu sizlersiniz. Bunun örnekleri var. Şimdi de, işte, hepimizin malumu, büyük bir deprem olmuş, çok ciddi sayıda can kaybı yaşanmış ama kısa bir zaman sonra, on yıl gibi kısa bir zaman sonra meydana gelen çok daha büyük bir depremde çok az sayıda can kaybı olduğunu biliyoruz. Şili gibi geri kalmış bir ülkenin depreme karşı bu kadar kısa zamanda önlem alabiliyor olmasına karşın "güçlü" diye ifade edilen ülkemizin yirmi yıldan beri aldığı önlemler maalesef çok yetersiz.

Tabii, depremle ilgili başka bir konu yönetmeliklerimiz. 2018 yılında bir Deprem Yönetmeliği güncellemesi oldu ve o zaman da biz buna çok karşı çıkmıştık. Çünkü hazırlanan yönetmelik, proje yapma yetkisi olan mühendislerin anlayabileceği yönetmelikten uzak, sanki akademisyenlerin kullanması adına hazırlanmış bir yönetmelik gibi ve elimizdeki deprem sonuçlarına göre, 2018 sonrası yapılan yapılarla 2008 sonrası yapılan yapılar arasındaki yıkımda bir fark yok. Yani Deprem Yönetmeliği'ni güncellemenin deprem güvenliğine karşı bir katkısı olmadığını gördük. Tabii, bu aralar da çoğunuzun belki bilgisi yoktur ama deprem yönetmeliği yeni bir revizyon hazırlığı içerisinde. Bu yine akılla veya bilimle bağdaşmayan bir revizyon. Bu konuda biz Sayın Bakana ulaşmaya çalıştık ama hem telefonla aramamıza rağmen hem randevu talep etmemize rağmen maalesef bir türlü ulaşamadık. Deprem Yönetmeliği'nde hesap ilkeleri ağırlaştırılmış bir kısım ampirik değerlerinin azalması gerekirken tam aksine daha çok cezalandırıcı ve ampirik değerleri fazla olan bir değişiklik söz konusu. Henüz yürürlüğe girmede ama yakında yürürlüğe gireceğini biliyoruz.

Gelelim yapılan uygulamalara: "Kentsel dönüşüm" diye bir tabir var. Bu tabir, maalesef, istismar edildi ve yanlış kullanıldı. Kentsel dönüşüm aslında depreme karşı önlem alma metodu değildir. Deprem başka bir konu, kentsel dönüşüm başka bir konu. Kentsel dönüşüm, kentsel sorunların çözümüyle ilgili bir kavramdır ve kentsel dönüşüm öncesinde bir kentsel tasarım mecburiyeti vardır. Bu yapılan, tarifi olmayan bir uygulama ve gerçekten depreme karşı bizim güvenliğimizi sağlayacak bir uygulama değil. Aslında, kanunun ismi çok güzel, kanun diyor ki: "Riskli Yapıların ve Alanların Dönüştürülmesi Kanunu." Ama yapılan uygulama öyle değil. Rantı yüksek olan yerlerde mal sahibinin ya da müteahhitlerin talebi üzerine yapının riskli olup olmadığı tespit edilerek dönüştürülüyor, yoksa başta anlattığım usulle bir riskli yapı tespiti yok ve ben bir inşaat mühendisi olarak iddia ediyorum ki dönüştürülen yapılarımızın en az yüzde 80'i depremde can kaybı verecek bir yıkım olmayacak yapılardır.

Tabii, deprem... Bu kanunun içi incelendiği zaman aslında bir rant kanunu olduğu çok net çünkü depreme karşı yapı güvenliğini sağlama adına imar artışı yetkisi verilmesinin anlamı nedir? İki, plan yapma yetkisinin bakanlığa devredilmesinin yapı güvenliğini sağlama adına katkısı nedir? Bir de yapının riskli olup olmadığının tespitiyle ilgili bir yönetmelik hazırlanmış. Bu yönetmelik de maalesef yeni yapılmış bir yapıyı tahkik ettiğinizde bile "riskli" raporu çıkarabileceğiniz bir yönetmelik. Hâlbuki biz biliyoruz ki mevcut yapı stokumuzun en çok yüzde 5i, yüzde 10'u civarında yapının riskli olduğunu. Buna çok vahim bir örnek var yani üzülerek ifade ediyorum: Bursa'da Carrefour Alışveriş Merkezi var, yeri satıldı, bir kısım ticari faaliyetleri konusu çok tartışılır ama ona ben girmek istemiyorum ama yapıya "riskli" raporu verildi. Bir kere, bu yapı 2 katlı bir yapı ve son derece güvenli, sağlam, teknolojiye ve şartlarına uygun yapılmış bir yapı. Bunun depremde hasar görebilme ihtimali hiç yok ancak kentsel dönüşüm avantajlarından istifade etme ve imar artışı sağlayabilme adına bu raporun verildiğini biz biliyoruz. Bu ve buna benzer uygulama çok, çok fazla.

Tabii, yine, "kentsel dönüşüm" kavramıyla ilgili bir de "rezerv alan" kavramı geldi. "Rezerv alan"dan aslında anlamamız gereken şey riskli alanlardaki yapıların daha güvenli alanlara taşınması olması gerekirken yapılan uygulamada boş alanlar rezerv alanı olarak ilan edilmiş ve üzerinde yeniden yapı yapıp rant elde edilmiş. Buraya riskli olan bölgeler taşınmış değil. Hele ki bu son düzenlemeyle artık insanların mülkiyet hakkı da gasbedilmiş ve müteahhitlerin mevcut yasalarla elde edemeyeceği bir kısım alanları elde edebilme metodu olarak kullanılmaya başlandı ve şu an bu konularda çok ciddi itirazlar var. Bunun da yine deprem ve can kaybını azaltmaya yönelik bir katkısı olduğunu düşünüyoruz.

Tabii, bu rezerv alan konusu öyle bir tanımsız ki hem meskûn mahalleri hem orman alanlarını, sit alanlarını, her alanı rezerv alan ilan etme gücü gibi bir durum var. Bu gerçekten ciddi mağduriyetlere ve insanların mülkiyet hakkına zarar veriyor.

Son olarak, Kıymetli Bakanımız Uzungöl'ü ihya ettiğini ifade etti ve bu verdiği sunuş kitapçığında bu ifadeler var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

MEHMET ATMACA (Bursa) - Çok Kıymetli Bakanım, orayı ihya etmenizi biz istemiyoruz yani perişan etmeyin, yeter. Uzungöl kırk yıllık bir turizm beldesi ve son yirmi iki yılında sizler varsınız. Uzungöl'ün hâlâ bir planı yok, insanların ihtiyacı olan binayı yapmaya imkânları yok. Siz ihyadan bahsediyorsunuz, bu yetmemiş gibi Uzungöl halkı son on gündür ayakta ve nöbette. Ne için? Uzungöl'e HES yapıyorsunuz. Üstelik süresi geçmiş bir ÇED raporuna istinaden alınan ruhsatla şu an Uzungöl'e HES yapılmaya çalışılıyor. O yüzden, sizden ricamız yani ihya değil, mahvetmeyin yeter.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Atmaca, teşekkür ederim.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İsmail Faruk Aksu.

Sayın Aksu, buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, kapsamlı sunumunuz için teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

Bakanlığınız daha çok afet sonrası çalışmalarıyla öne çıksa da insan hayatının doğumdan ölüme her safhasını yakından ilgilendiren şehirleşme, konut, afet, çevre, iklim değişikliği, mahallî idareler, millî emlak ve kadastro gibi geniş bir görev alanına sahiptir. Kentleşme

politikalarının önemi, başta barınma ihtiyacı olmak üzere yaşanan afetler ve iklim değişikliği etkilerinin yoğun hissedilmesiyle, ayrıca çevre hakkı bilincinin gelişmesiyle son yıllarda öne çıkmıştır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak kentleşme politikamızın esasını, yerleşimlerin afete duyarlı olması, doğal, tarihi ve kültürel varlıkların yaşatılması, su kaynaklarının ve çevrenin korunması, planlı, çağdaş, altyapılı, yaşanabilir kentler inşa edilmesi, yerel kalkınmanın sağlanması ve kentte yaşayan vatandaşlarımızın hayat kalitesinin artırılması oluşturmaktadır. Bize göre kent planlarının gelecek nesillere sağlıklı bir çevre ve şehir altyapısı bırakmanın yanında, kültürel ve doğal yapıya uygun, çevreyle uyumlu yerleşimler oluşturmayı temin etmesi esastır. Bunun yanı sıra, gerekli altyapıya sahip yeterli endüstri, teknoloji ve sanayi bölgeleri ile mali ve ticari merkezlerin oluşturulması, ekonomik, sosyal ve çevre politikaları ile stratejilerinin mekânla ilişkilendirilerek insan odaklı yaşanabilir ve üreten şehirlerin meydana getirilmesine katkı sağlaması gerekmektedir. Kentlerimizin ön plana çıkan ve kentin kimliğiyle özdeşleşen tarih, kültür, hizmet, ürün ve kaynak potansiyeliyle markalaşması sağlanmalı, ulaşım altyapısı insanların gitmek istedikleri yere en kısa zamanda ucuz, güvenli ve konforlu bir şekilde ulaşmasını sağlayacak bir yapıda planlanmalıdır.

Vatandaşlarımızın en çok şikâyet ettiği konulardan olan imar mevzuatındaki karmaşıklığın giderilmesi, imar yetkisinin vatandaşlarımızın mağduriyetine sebep olan keyfi uygulamalara ve haksız rant oluşturulmasına yol açmaması gerekmektedir. Çeşitli kurumlar tarafından yürütülen plan ve imar yetkisinde birlik sağlanarak farklı kent dokularının oluşmasının önüne geçilmelidir. Her aşamada etkin denetim sağlıklı kentleşmenin vazgeçilmezidir. Bu doğrultuda afet riski de dikkate alınarak planlama ve ruhsat süreçlerinde merkezî düzeyde denetimlerin sıklaştırılmasını temin eden yeni bir imar rejimi oluşturulması da yerinde olacaktır. Ayrıca, yapı denetim sistemi tekrar ele alınarak uygulamada görülen eksiklikler giderilmelidir.

Bize göre, herkesin insanca yaşayabileceği bir konutunun bulunması insan haklarının bir gereğidir. Son yıllarda kira ve konut fiyatlarındaki gelişmeler de göz önünde bulundurularak konut arzını artırıcı ve konuta erişimi kolaylaştırıcı uygulamaların hayata geçirilmesi gerektiği kalkınma planında ve Cumhurbaşkanlığı yıllık programında da vurgulanmıştır. Konut sektöründeki aşırı fiyat artışlarının önüne geçilmesi, sürdürülebilir konut finansman politikalarının geliştirilmesi ile dar ve orta gelir gruplarının konuta ulaşabilirliğinin kolaylaştırılması amacıyla Bakanlığımızın koordinasyonunda kamunun düzenleyici, denetleyici, yönlendirici ve destekleyici rolü daha da güçlendirilmelidir. Başta arsa olmak üzere, konut maliyetini düşürücü enstrümanlarla, alternatif finansman modelleri ve desteklerle konuta erişim artırılabilir. Nitekim hayata geçirilen “İlk Evim”, 50 bin, 100 bin ve 250 bin sosyal konut, “Yarısı Bizden” gibi kampanyalar memnuniyet verici olmuştur. Özellikle İstanbul ve diğer büyük şehirlerde yabancılara yönelik satış ve kiralamaya ilişkin etkin bir sistem inşa edilerek kayıt dışılığa ve vergi kaybına sebep olan unsurların giderilmesine, uygulamanın takip ve denetimiyle de gerçekçi olmayan fiyat artışlarının engellenmesine yardımcı olunabilecektir.

Değerli milletvekilleri, meydana getirdiği hasar ve can kaybı açısından deprem Türkiye’de yaşanan afetler içerisinde birinci sırada yer almaktadır. Türkiye’nin yaklaşık yüzde 70’i deprem riski olan alanlarda bulunmaktadır. Yaşadığımız büyük depremler sonucu bugüne kadar binlerce can kaybı ile ekonomik ve sosyal yıkıma yol açılmıştır. 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve asrın felaketi olarak nitelendirilen depremde de 53 binin üzerinde vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 14 milyon insanımızın yaşadığı geniş bir coğrafyada büyük bir yıkım vuku bulmuştur. Hayatını kaybedenlere bu vesileyle tekrar Allah’tan rahmet diliyorum. Sonrasında ilgili kurumlarımızın öncülüğünde devlet-millet iş birliğiyle yaraların sarılmasına ve deprem bölgesinin yeniden inşa ve ihyasına kararlılıkla odaklanılmış tek yürek, tek nefes olunmuştur. Deprem anından günümüze kadar bölgenin imarı, inşası ve ihyası amacıyla yaptığımız katkı ve gösterdiğiniz gayret için size ve kurum çalışanlarına bir kez daha teşekkür ediyorum. Millî dayanışma anlayışının vücut bulduğu süreç asrın felaketini aynı zamanda asrın dayanışmasına çevirmiştir. Geldiğimiz noktada eksiklikler olsa da belki de hiçbir ülkenin başaramayacağı bir hız, özen ve kapsayıcılıkla her hizmete erişim çok şükür sağlanmıştır. Süratle tamamlanan kalıcı konutlar ve iş yerleri hak sahiplerine teslim edilmektedir, bölgede ekonomik ve sosyal hayat canlanmaktadır. 2023 yılında depremin yaralarını sarmak için sadece merkezî yönetim bütçesi kaynaklarından 960 milyar lira harcama yapılmış, 2024 yılı bütçesinden ise 1 trilyon 28 milyar kaynak ayrılmıştır, 2025 bütçesinden de 584 milyar kaynak bu amaçla ayrılmıştır. Başlangıçta depremin yaklaşık maliyeti 104 milyar dolar olarak hesaplanırsa da gelişmelerden bu rakamın aşılacağı anlaşılmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak en başından beri önceliğimizin depremin yaralarının bir an önce sarılması, bu amaçla gerekli bütün adımların hızla atılması olduğunu ifade ettik. Ülkemiz, üzerinde bulunduğu coğrafyanın jeolojik özellikleri ve iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle depremlerin yanı sıra doğal kaynaklı birçok afet ve tehlikeye de maruz bulunmaktadır. Hatırlanacağı gibi, On İkinci Kalkınma Planı’nda afetlere dirençli yaşam alanları ile medeniyet temelli, akıllı ve sürdürülebilir şehirlerin tesis edilmesi öncelikli beş ana eksenlerden biri olarak belirlenmişti. Afet yönetimi politikamız afete maruz kalmadan önce tüm boyutlarıyla önlem alınması, yer seçiminin jeolojik etütlerle belirlenmesi, riskli alanların dönüştürülmesi ve doğal afetlerin zararlarının en aza indirilebilmesi temeline dayanmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Bu doğrultuda, kapsamlı bir çalışmayla fay hatları, dere yatakları, kıyı şeritleri, tarım alanları ve doğal yapılar gibi imara uygun olmayan alanların tespit edilerek yerleşime kapatılması, üst ölçekli planların tamamlanması suretiyle yer seçiminde yaşanan karmaşanın giderilerek düzenli kentleşmenin altyapısının oluşturulması sağlanmalıdır. Sağlıklı yer seçimi yapıldıktan sonra inşaatlarda yeterli kaliteli malzemeyle uygun teknolojinin kullanılması, uygulamaların denetlenmesi ve vatandaşlarımızın bilinçlendirilmesini içeren bir bütünlük içinde politika üretilmesi, dünyanın depreme yönelik geliştirdiği teknolojilerden ve deneyimlerden faydalanılması, afetlerin etkisini azaltmak için atılması gerekli adımlar olarak öne çıkmaktadır. Kamu kaynakları kentsel dönüşümlere yönlendirilirken afet bakımından en acil ve öncelikli yerlerden başlayarak kaynakların kullanılması, vatandaşlarımızın sıkıntıya düşmeyeceği, kendini finanse eden dönüşüm modellerinin geliştirilmesi, sürecin hızlı ve vatandaş odaklı sonuçlandırılmasını mümkün kılacaktır.

Türkiye’nin bir deprem ülkesi olması ve her an, her yerde hazırlıklı olunması gerçeğiyle birlikte bilim insanları beklenildiği dile getirilen Marmara ve İstanbul depremine yönelik olarak kentsel dönüşüm projelerine hız verilmesi, yeterli alternatif yerleşim alanları ile sanayi ve ticari alanların oluşturulması ve toplumsal bilincin diri tutulması için Bakanlık olarak ön alınması, merkezî idarenin belirleyiciliğiyle hareket edilmesi hayati önemdedir. Bir İstanbul Milletvekili olarak bu doğrultuda İstanbul’da yaptığımız çalışmalar için sizlere teşekkür ediyorum.

Cumhurbaşkanlığı yıllık programında, kentsel dönüşümün şehir dokusuna, estetiğine ve kimliğine uygun şekilde yerinde dönüşüm anlayışıyla bütüncül bir bakış açısıyla yürütülmesinin sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Bu amaçla 153 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’yle kurulan Kentsel Dönüşüm Başkanlığını ve Marmara Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğünü değerli bir adım olarak görüyor, bu şekilde 7471 sayılı Kanun

kapsamında yürütülen afet riski odaklı dönüşüm uygulamalarına ilişkin süreçlerin hızlandırılması, mali kaynak oluşturulması ve etkinliğin artırılmasının daha kolay hâle geleceğini değerlendiriyoruz. İşin özünde depreme ve ilgili mevzuata uygun dayanıklı bina yapmaktan başka ikinci bir seçenek yoktur. Etkin bir denetim mekanizmasıyla hiç kimsenin gözünün yaşına bakılmamalıdır. Tecrübeler ve gelişmeler doğrultusunda insan-mekân, insan-çevre, insan-insan ilişkisinin yeni baştan kurgulanması gerekmektedir. Kuşkusuz ülkemiz bu kapsamda önemli bir birikime, teknolojik ve idari kapasiteye, makine ve teçhizata, standartlara uygun plan ve programlara da sahiptir.

Değerli milletvekilleri, insanın içine doğduğu çevre insanın hayat boyu ayrılmaz bir parçası, koruyup gözetmesi mecburi olan ortak bir hazinesidir. Günümüzde çevre sorunları ile insan sorunlarını birbirinden ayırmanın mümkün olmadığı bir durum söz konusudur. Temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının temel insan haklarından birisi olduğu anlayışı çevre politikamızın temel ilkesidir. Milliyetçilik anlayışımızda çevrecilik ana eksenlerden birisidir. Bize göre çevre demek aynı zamanda vatan demektir. İnsanlığın çehresi, medeni olmanın çağrısı demektir. Çevreye hürmet, huzurlu ve mutlu bir hayatın da ilk şartıdır. Parti programımızda çevre konusuna ayrı bir ehemmiyet verdiğimizizi, bu kapsamda temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşamayı her insanın temel haklarından birisi olarak gördüğümüzü özellikle vurgulamak isterim. Bu doğrultuda çevre sorunlarını, kalkınma, çevre koruma ikilemi yerine akılcı bir koruma, kullanma ve geliştirmeyi öngören sürdürülebilir kalkınma modeliyle aşarak gelecek nesillere temiz, doğal ve kültürel değerleri korunmuş, yaşanabilir bir çevrenin intikalini sağlayacak politikaların hayata geçirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ülkemizin, bütüncül bir çevre politikasıyla maruz kalacağı risk ve tehditleri en aza indireceği inancındayız. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin kirlenmesini, tahrip edilmesini ve yok olmasını önlemek için çevre konusuna bilimi ve ahlaki esas alan, tarih, kültür, inanç ve millî menfaatlerimizle çatışmayan bir bakış açısıyla yaklaşılmalı, ekonomik ve sosyal politikalar ile çevre politikası arasında uyum sağlanarak insan sağlığı, ekolojik denge, kültürel, tarihi ve estetik değerler korunmalıdır. Turizm, sanayi, tarım ve şehirleşmenin sağlıklı bir yapıya kavuşturulması için çevre düzeni planlarının ülke sathında tamamlanması, yatırımlarda çevre dostu teknoloji kullanılması koruyucu önlemler olacaktır. Bizlere düşen asıl görevlerden biri de çevre duyarlılığını tesis etmektir. Çevre duyarlılığını bir kültür hâline getirmek için çocuklarımızdan başlayarak erken yaştan itibaren bu kavramın eğitim süreçlerine dâhil edilmesi ve doğal kaynak kullanma bilincinin zihinlere yerleştirilmesi gerekmektedir. Çevre sorunları, kirlenmenin ortaya çıkmasından sonra çözümü aranan sorunlar olarak değil, genel kalkınma planının bir unsuru olarak önceden belirlenen kıstaslar çerçevesinde ele alınmalı ve tatbik edilmelidir. Kıyı, deniz, akarsu, göl, yapay göl ve diğer sulak alanlar ekosisteminin tamamını bütünlük içinde ele alan kıyı alanı planlaması ve yönetimi uygulanarak su, hava, toprak ve denizi birlikte dikkate alan entegre çevre politikaları geliştirilmelidir. Ülkemizin sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin ve genetik kaynakların araştırılması, korunması ve ekonomik değer kazandırılması da son derece önemlidir. Verimli tarım toprakları ve su havzalarının korunarak su kaynaklarının kontrol altında tutulması, su kayıplarını önleyici sistemlerin geliştirilmesiyle kuraklık ve çölleşmeyle mücadelede başarı sağlanabilecektir. Küresel değer zincirinin yeni alanlarından biri hâline gelen ve büyük bir ekonomik potansiyel barındıran yeşil üretim stratejisi muhtemel risklerinin önüne geçilerek hem ekolojik dengenin sağlanması hem de sürdürülebilir bir ihracat hedefi için öncelikli konulardan biri olmalıdır. Özellikle çevreye duyarlı enerji yatırımları desteklenmeli, katı atık yönetimi etkinleştirilmelidir. Bu kapsamda, hem israfi önlemek hem de kaynaklarımızı verimli kullanmak için başlatılan Sıfır Atık Projesi geri kazanım oranı giderek artan bir başarı hikâyesine dönüşmüştür. Bununla birlikte geleceğin önemli bir ekonomik parametresi olacak olan döngüsel ekonominin kurumsal hâle getirilerek uygulamalarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ürünlerin kullanım ömrünün sonunda çevre ve insan sağlığı için güvenli bir şekilde yeniden kullanımının sağlandığı, ürünlere daha fazla değer katan, üretim ve tüketim yaklaşımı olarak ifade edilen döngüsel ekonomi, sürdürülebilirlik için hayati önemde bir konudur. Günümüz üretim ve tüketim yaklaşımında "al-kullan-at" odaklı doğrusal ekonomi modeliyle çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması mümkün değildir. Son yıllarda döngüsel ekonomi kavramının yaygınlaşmasıyla birlikte Bakanlığımızca özellikle yetkin kaynak ve atık yönetimi konusunda önemli çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Rehber özelliği de taşıyan bu çalışmaların ülkemizin geleceğinde önemli bir yer tutacağını değerlendiriyoruz. Bu konuda farkındalığın artırılmasıyla sektörel ve akademik katkıların ileri bir seviyeye taşınmasının gerekli olduğunu da düşünüyoruz.

Değerli milletvekilleri, iklim değişikliği, 20'nci yüzyılın özellikle son çeyreğinde en çok konuşulan ve tartışılan çevre sorunu olmuştur. İklim değişikliği, insanlığı görünürde sel, kasırga, kuraklık ve susuzlukla karşı karşıya bırakmaktadır ancak iklim değişikliği ve çevre sorunları toplumsal, siyasi, ekonomik, kültürel ve ahlaki boyutları olan karmaşık sorunlar yumağı hâline gelmiştir; ülkelerin kalkınma ve refah seviyelerini etkileyecek önemli bir risk faktörü olarak değerlendirmeye başlanmıştır. Küresel nitelikte bir tehdit olarak algılanan ve değerlendirilen iklim değişikliğiyle hiçbir devletin tek başına mücadele edebilmesi ve kendini iklim değişikliğinin neden olduğu olumsuzlukların dışında tutabilmesi de mümkün değildir. Devletlerin iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı tehlikeli süreçten kurtulmaları ya da etkilerini sınırlandırmaları bir sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini gerekli kılmaktadır. Ülkemiz iklim değişikliğinden en çok etkilenecek ülkeler arasında yer almaktadır. Bu sebeple, düşük karbon ekonomisine geçiş, sera gazı emisyonlarına sebep olan tüm sektörlerde yeşil dönüşümünün sağlanmasıyla iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum kapasitesinin artırılması önem arz etmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarını yaygınlaştırmak, iklim krizinin tesirlerini azaltacaktır ve Türkiye bu alanlarda kaynak ve girişim zenginliğine de sahiptir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Ayrıca, iklim değişikliğine uyum politikaları kapsamında tarım, orman, su, gıda gibi konulara ilişkin tedbirlerin yanında ekonomik ve ticari hayat, uluslararası ilişkiler ve hukuk gibi alanları kapsayan uyum düzenlemelerinin de yapılması gerekmektedir.

Son olarak tapu ve kadastroyla ilgili de bazı hususları ifade etmek istiyorum. Kadastro, mülkiyet hakkının esasını oluşturan, devletin asli işlerinden biridir. Ancak ülkemizin her yerinde kadastro kaynaklı sorunlar da yaşanmaktadır. Günümüzde kadastro yenileme kapsamında önemli mesafeler alınmış olsa da devlet kurumları arasında, vatandaş ile devlet arasında ve vatandaş ile vatandaş arasında şekilde tasnif edilebilecek süregelen sorunlar da bulunmaktadır. Bunlar sadece kadastro tanım ve mevzuatı kapsamında değerlendirilebilecek konular olmayıp farklı kurumsal ve hukuki boyutları olan, mülkiyete dair hususlardır. Yaşanan sorunların çözümüne katkı sağlamak için ihtilafları asgariye indirecek yol ve yöntemlerin bulunması mümkündür. Mülkiyet hakkına saygılı, kronik hâle gelmiş yıllara sâri sorunların biriktirdiği çözümsüzlükleri giderebilecek yasal düzenlemelerle birlikte teşvik edici, uzlaştırıcı, destekleyici bir kadastro barışı çalışması yapılması bu alandaki ortaklığa bağlı pek çok ihtilafın giderilmesini sağlayabilecek, arazilerin verimli kullanımını mümkün kılacaktır.

Bir başka husus olarak da kamulaştırma, toplulaştırma ve imar uygulamaları gibi konularda gerçekçi bir piyasa oluşturulması için nesnel ölçütlere dayalı bir gayrimenkul değerlendirme sisteminin geliştirilmesi ve uygulanmasının büyük önem arz ettiğini ifade etmek istiyorum. Sunumunuzda buna ilişkin çalışmaların tamamlanmak üzere olduğunu duymaktan memnuniyet duyduğumu da ifade etmek istiyorum.

Bu düşüncelerle Bakanlığınız ve bağlı kuruluş bütçelerinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Aksu, teşekkür ederim.

Şimdi Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Seydi Gülsoy.

Buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarımız, kurumlarımızın saygıdeğer bürokratları, değerli yöneticileri ve değerli basın mensupları; ben de hepinizi sevgiyle, saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Bugün 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü. Sözlerimin başında, daha yeşil, daha güvenli, daha yaşanılabilir şehirler temennisiyle Dünya Şehircilik Günü'nü kutluyorum.

Şehirlerimiz medeniyetimizin en önemli yapı taşları arasında yer alır. Tarih boyunca her uygarlık şehirlere büyük önem vermiş ve onları koruyarak geliştirmiştir. Bizim medeniyetimizde şehirlerin ayrı bir yeri vardır. Kültürümüz, tarihimiz ve toplumsal bağlarımız bu şehirlerle şekillenmiştir. Ancak şehirler yalnızca tarihî miras değil, aynı zamanda günümüzün değişen koşullarına uyum sağlayarak gelişim gösteren, bakıma ihtiyaç duyan canlı yapılardır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız, ülkemizde şehirlerin planlı büyümesini sağlamak, çevreyi korumak, iklim değişikliğiyle mücadele etmek ve doğal afetlere karşı güvenlik önlemleri almak gibi kritik görevler üstlenmiştir. Bu çalışmalar modern şehirlerin altyapıdan estetik yapısına kadar her alanda kalıcı izler bırakmaktadır. Şehirlerimize yapılan yatırımlar, geleceğimizin teminatı olan çocuklarımıza daha yaşanılabilir, daha güvenli bir miras bırakmak adına önemlidir. Şu anda 81 ilimizde kazandırmış olduğumuz millet bahçeleri de gelecek nesillere bırakacağımız en büyük miraslardandır. Anadolu'da yüzyıllar boyu uygarlıkların sentezi olarak ortaya çıkan, diğer bahçe üsluplarından farklı, mekânsal, kurgusal, yapısal ve bitkisel düzenleme özelliğine sahip millet bahçelerinin şehirlerimizin afetlere karşı dirençli, iklim dostu ve sıfır atık uyumlu hâle getirilmesi ve sürdürülebilir çevrenin sağlanması amacıyla çalışmaları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızda devam etmektedir. Yaşam biçimimizin ve birikimimizin zaman boyutunda mekâna yansımalarının en güzel örneklerini oluşturan ve ülkemiz genelinde yaygınlaştırılan, yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaya devam edilen millet bahçelerinin halkı doğayla buluşturan, aktif yaşam ve sosyalleşme gereksinimlerini karşılayan, gerektiğinde afet toplanma alanı olarak da kullanılabilen, içinde yer aldığı kentlerin simgesel yeşil alanlar olması amaçlanmaktadır. Hem geçmişin kültürel birikimini hem de bugünün çevre ve şehircilik anlayışını birleştirerek şehirleri sürdürülebilir, çevre dostu ve kültürel kimliği güçlü alanlar olarak oluşturmayı hedefleyen millet bahçelerini hayata geçirmek üzere Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, valilikler, belediyeler ve diğer kurum kuruluşlarla birlikte çalışmaktayız.

Millet bahçelerine yönelik çalışmalar genişletilerek 81 ilde 100 milyon metrekare millet bahçesi hedefi doğrultusunda 2028 yılına kadar çalışmaların tamamlanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda ilimize de 70 bin metrekare bir millet bahçesi kazandırılmıştır, Değerli Bakanımıza teşekkür ediyorum bunun için.

Sayın Başkan, değerli üyeler; günümüz dünyasında çevrenin korunması ve iklim değişikliğiyle mücadele artık her ülkenin gündeminde en üst sırada yer alıyor. Sanayileşme, hızlı nüfus artışı ve doğal kaynakların bilinçsiz tüketimi sonucu dünyamız her geçen gün daha fazla zarar görmektedir. İklim değişikliği, şehirlerimiz ve doğamızı olumsuz etkileyen bir kriz olarak dünyayı tehdit ediyor. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız bu konuda çeşitli projeler ve çalışmalar yürütmekte, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmekte, atık yönetimi projelerini geliştirmekte ve sürdürülebilir kentler için altyapı çalışması yapmaktadır.

İklim değişikliği, dünyanın çevresini saran atmosferi oluşturan ve sera gazları olarak adlandırılan gaz miktarının artışına bağlı olarak gerçekleşen kalıcı sıcaklık ve yağış değişimini ifade etmektedir. Bu nedenle iklim değişikliği çok ciddi çevresel, sosyolojik ve ekonomik sonuçlara yol açar.

Sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda Türkiye'de iklim değişikliğinin çeşitli sektörlerle ve sosyal kesimlere olan etkilerinin belirlenmesi başta olmak üzere yeşil dönüşüm hedefiyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız faaliyetlerini sürdürmektedir. Cumhurbaşkanımız, Genel Başkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın 27 Eylül 2021 tarihinde 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi ve Yeşil Dönüşüm Vizyonu'nu ortaya koyması önemli bir dönüm noktası olmuştur. Küresel bir problem olan iklim değişikliğine ilişkin uluslararası yükümlülüklerimiz çerçevesinde ülkemizin atılması gereken tüm adımları azim ve kararlılıkla atılmaktadır. Gerek iklim değişikliğiyle küresel mücadeleye katkı sağlamak gerekse ekonomimizde yeşil dönüşümü hızlandırmak, dış ticaretimizde rekabet gücümüzü korumak ve artırmak amacıyla ülkemizde karbon fiyatlandırma sisteminin hayata geçirilmesine dair çalışmalar süratle yapılmaktadır.

Yerel yönetimlerin iklim değişikliğiyle mücadele çalışmaları desteklemek üzere hibe destekleri ve kapasite geliştirme çalışmaları devam etmektedir. Türkiye'nin iklim projeksiyonunun güncellenmesi ve çözümlülüklerin iyileştirmesi modern Türkiye'de ilk kez 3 kilometre çözümlülüğe kadar düşürülmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, yerelde iklim eylemini artırmak amacıyla uyum azaltım bileşenlerini içeren Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı'nın tüm illere yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca, yerel yönetimlerimiz de hibe programları kapsamında desteklenmekte, şu anda 29 uyum projesi desteklenmektedir.

İklim değişikliğiyle ilgili paydaşların ürettiği içerik ve verileri tek bir kaynaktan toplayan ve Türkiye'nin tüm paydaşlarının erişimine açarak ulusal bir iklim değişikliği hafızası oluşturmayı hedefleyen iklim portalı hayata geçirilmiştir. Ayrıca, dijitalleşmenin iklim hedefine ulaşma konusunda oluşturacağı fırsatları değerlendirmek maksadıyla dijitalleşmeyle yeşil dönüşümü merkeze alan iklim eylem için dijitalleşme girişimi üzerine başlatılan çalışmalar tamamlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremler ilimiz Osmaniye ile beraber 10 ilimizi de derinden etkiledi. Yıkıcı etkileriyle yüz binlerce insanın hayatını altüst eden bu depremler ülke olarak bizlere, şehirlerimizin afetlere karşı ne denli hazırlıklı olması gerektiğini bir kez daha hatırlatmıştır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızla bu depremler sonrasında bölgedeki hasar tespit çalışmaları, altyapı onarımları ve yeniden inşa faaliyetleri hızla başlamıştır. Yeniden inşa sürecinde öncelikli

hedefimiz depremlere dayanıklı yapıların inşa edilmesi, şehir altyapılarının güçlendirilmesi ve afetlere karşı daha dirençli kentler oluşturmaktır. Deprem sonrası yıkımın şiddetli olduğu illerde hayata geçen kentsel dönüşüm projeleriyle yeni yaşam alanları hemşehrilerimizin kullanımına sunulurken aynı zamanda bölgedeki sosyal ve ekonomik hayatın canlandırılması amaçlanmaktadır. Bakanlık koordinasyonunda gerçekleştirilen yapıım çalışmaları uygunluk tespitleriyle birlikte gerekli jeolojik ve jeoteknik analizler doğrultusunda yapılaşmaya uygun zeminler ve Bina Deprem Yönetmeliği'ne uygun inşaat teknikleriyle sürdürülmektedir. Söz konusu alanlar üzerinde inşa edilen bağımsız birim sayıları ve inşaat büyüklükleri alanlarda bulunan ve çoğunluğu afetten zarar gören bağımsız bölüm sayısı, nitelik ve değerler dikkate alınarak yatay mimari esasında gerçekleştirilmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve ilgili kuruluşları, 6 Şubat tarihli deprem sonucu oluşan hasarların giderilmesine yönelik yeni yerleşim alanlarında toplu konutların üretilmesi, rezerv yapı alanları kentsel dönüşüm uygulamaları ve yerinde dönüşüm uygulamaları olmak üzere hak sahiplerinin de katılımıyla çalışmalarını yürütmektedir. Deprem etkisiyle birlikte 680 bin konut, 170 bin dükkân, depo, ahır gibi bağımsız bölümün hasar tespiti yapılmıştır. Afetten zarar gören illerde TOKİ Başkanlığımız, Emlak Konut ve Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüz eliyle 130 bin konutumuzun teslimi gerçekleştirilmiştir. 71 bin konutumuzun inşallah bu yıl sonuna kadar da tamamlanması beklenmektedir. Aynı zamanda, İller Bankası aracılığıyla yeniden inşa çalışmalarına finansman desteğiyle yerel yönetimlere destek sağlanmaktadır. Bu uygulamalarda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, AFAD, TOKİ koordinasyonunda toplu konut ve köy evi yapıım faaliyetleri ve teslim süreçleri süratle devam etmekte olup bölgede yaşayan tüm vatandaşlarımızın huzurlu ve güvenli yaşam alanlarına kavuşması sağlanmaktadır.

Yiğit Osmaniye'mizde ise depremin etkisiyle yaklaşık 25 bin bağımsız bölüm ağır hasar almıştır. Asrın felaketi depremlerin ardından hızlıca deprem konutlarının inşasına başladık. İnşasına başlamış olduğumuz 9.462 konutun 5.410'unu hemşehrilerimize teslim ettik. Hedefimiz yıl sonuna kadar geri kalan kısmın da tamamının teslim edilmesidir.

Diğer taraftan, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında depremlerden en fazla zarar gören Osmaniye, Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya, Gaziantep illerimiz başta olmak üzere kent merkezlerinde hasarın yoğun şekilde yaşandığı alanların inşa ve ihyasına yönelik kentsel dönüşüm uygulamaları Kentsel Dönüşüm Başkanlığı koordinasyonunda devam etmektedir. Osmaniye'mizin deprem sonrası yeniden inşasını hızlı bir şekilde sürdürüyoruz. İlimizin tüm altyapısını, içme suyu hattını, yağmur suyu hattını, kanalizasyonunu yeniliyoruz. Depremde zarar gören Metin Tamer Sitesi, Sefa Evlerini tamamladık. Bunun yanında Esenevler Mahallesi, Alibeyli Mahallesi 1'inci etap kentsel dönüşümünü başlattık. Alibeyli Mahallesi 2'nci etabın dönüşümü hızlı bir şekilde başlıyor. İstasyon Caddesi'nde projeler tamamlandı, şu anda ihale aşamasına gelmiştir.

Hasanbeyli ilçemizin çarşı diye tabir ettiğimiz merkezinin tamamı, yaklaşık 30 bin metrekarelik alan Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında rezerv alan ilan edilerek 36 adet dükkân ve evin yıkım işleri Hasanbeyli Belediyemiz tarafından tamamlanmış, altyapı ve üstyapı ihale aşamasına gelmiş, bu alana TOKİ tarafından "Hasanbeyli Çarşı Projesi" adı altında 100 adet ticari ünite, 80 adet konut olmak üzere toplamda 180 adet bağımsız birim yapılacaktır.

Diğer ilçelerimizle ilgili çalışmalarımız da süratle devam etmektedir. Osmaniye'mizin yeniden inşası ve ayağa kaldırılması için desteklerini esirgemeyen, her an yanımızda olan Sayın Bakanımız Murat Kurum'a, Bakan Yardımcılarımıza, Bakanlık personelimize Osmaniye'li hemşehrilerim adına şükranlarımı sunuyorum.

TOKİ, yirmi bir yıl içinde ürettiği 1 milyon 437 bin konutla en çok konut üreten kamu kuruluşlarının başında yer almaktadır. Yaklaşık 5 milyon vatandaşımız TOKİ'nin ürettiği depreme dayanıklı, sosyal donatıları ve çevre düzenlemesiyle kaliteli konutlarda oturmaktadır. TOKİ'nin deprem öncesi bu illerde inşa etmiş olduğu 168.344 konut ve sosyal donatı zarar görmemiş, mal ve can kaybı yaşanmamıştır. Vatandaşlarımızın yaşadıkları mahalle kültürünün korunması, konut üretiminde maliyetten tasarruf sağlanması, yerel inşaat sektörünün desteklenmesi, şehirlerimizin ekonomik ve sosyal hayatının canlanması amacıyla hayata geçirilen yerinde dönüşüm projeleri kapsamında orta ve üzeri hasarlı yapıların maliklerince hibe ve kredi destekleriyle yerinde yeniden inşasına yönelik işlemler devam etmektedir. Deprem yol açtığı hasarların giderilmesi, deprem riskinin azaltılmasına yönelik başlatılan Deprem Bölgesi Yerinde Dönüşüm Projesi kapsamında konutlar için 750 bin hibe, 750 bin kredi; köy evleri için 750 bin lira hibe, 750 bin lira kredi; ahır köy evleri için 750 bin lira hibe, 1 milyon lira kredi; iş yerleri için 400 bin lira hibe, 400 bin lira kredi sağlanmakta; krediler iki yıl ödemesiz, on yıl vadeli ve faizsiz olarak uygulanmaktadır. Kırsal yerleşimlerde, yine yapılacak yapıların yöresel yerleşim dokusunu, bölgenin doğal şartlarını ve arazi formunu dikkate alan, yöre halkının kültürel özelliklerine, yaşam koşullarına ve alışkanlıklarına uygun, günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilen, yöresel mimari özellikleri barındıran ve yöresel malzeme kullanan, afete dayanıklı, güvenli, fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; şehirlerimize yatırım yapmak medeniyetimizin köklerini sağlamlaştırmak anlamına gelir. Şehirlerimize baktıkça, onların kültürümüze, doğaya ve insana uygun şekilde gelişmesini sağladıkça gelecek nesillere daha yaşanır bir ülke bırakmış oluruz. Günümüzde, binalarda enerji verimliliğinin artırılması ve iç hava kalitesinin iyileştirmesiyle aylık enerji giderlerinin azaltılması, konfor ve şartlarının artırılması, inşaatların çevreye olan zararlarının azaltılması tüm dünyada ve ülkemizde temel hedef hâline gelmiştir. Ülkemizde toplam enerji tüketiminin ve sera gazı emisyonunun yaklaşık üçte 1'inden sorumlu olan bina sektöründe, binaların minimum enerji performans kriterlerini belirlemek ve enerji kimlik belgesi almasını sağlamak amacıyla 2009 yılında Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten itibaren gelişen teknoloji ve Avrupa Birliği direktifleri doğrultusunda binaların enerji verimliliğine yönelik kriterler sürekli geliştirilmektedir. 2022 yılında Binaların Enerji Performansı Yönetmeliği'ndeki değişikliklerle neredeyse sıfır enerji niteliğinde binaların zorunlu nitelikleri belirlenmiştir. Bu nitelikler, 2023 yılından itibaren inşa edilen toplam yapı inşaat alanı 5 bin metrekare ve üzeri olan binaların enerji kimlik belgesinde enerji performans sınıfının B veya daha iyi olması ve aynı zamanda binanın birincil enerji ihtiyacının en az yüzde 5'i oranında yenilenebilir enerji kullanılması sahip olmasıdır. 2025 yılından itibaren inşa edilecek toplam yapı inşaat alanı 2 bin metrekare ve üzeri olan binaların enerji kimlik belgesindeki enerji performansının B veya daha iyi olması ve aynı zamanda binanın birincil enerji ihtiyacının en az yüzde 10'u oranında yenilenebilir enerji kullanımına sahip olmak şeklindedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız bu misyon doğrultusunda her geçen gün yeni proje üretmekte, ülkemizi daha güvenli, sürdürülebilir bir geleceğe hazırlamaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2023 yılı kesin hesabı görüşmeleri ve 2025 yılı bütçesinin Bakanlığımıza, milletimize ve ülkemize hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sürenizden önce tamamladınız, teşekkür ederim.

Şimdi, gruplar adına konuşmaları tamamladık, şahıslar adına Komisyon üyelerimize söz veriyoruz. İlk sırada Veli Ağbaba, sonra Mustafa Erdem Bey'le devam edeceğiz.

Sayın Ağbaba, buyurun.

Süreniz on dakika.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; öncelikle bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

İzmir tartışması vardı, o konuyla ilgili düşüncelerimi ifade etmek istiyorum. Maalesef, milletvekili, bakanı, valisi, bilumum bürokratu ve herkes belediyeyi karalıyor ve İzmir Körfezi'nden siyasi rant elde etmeye çalışıyor. Biri denize cansız manken atıp yüzdürüyor, diğeri elinde kavanozla Meclis Meclis geziyor. Hakikaten, başta siz olmak üzere, aklınız bir kavanoza sığacak kadar küçülmüş durumda, içindeki su kadarda bulanık. Şimdi, Allah aşkına, bu İzmir Körfezi altmış yıldır kirlilikle mücadele ederken yirmi iki yıldır iktidarda olan partiniz, Sayın Çevre ve Şehircilik Bakanı işi gücü bırakıp belediyeyle uğraşiyor. Aslında iş birliği yapması lazım, sonuçta İzmir başka bir ülkenin ili mi ya da İzmir Körfezi Yunanistan körfezi mi? Körfezle ilgili bir çaba göstermiyorsunuz, belediyeyle iş birliği yapmıyorsunuz yani -biraz önce Gökhan Zeybek söyledi-Kocaeli'deki körfeze Çevre ve Şehircilik Bakanlığı para ayırıyor, maalesef İzmir'le ilgili ayrılan para yok. Lütfen... Bir iş birliği yapılması lazım. Belediyemiz bu konuda çalışıyor, çalışmaya devam ediyor. Özellikle size tavsiyem, İzmir Milletvekilleri, seçtiğiniz ile düşmanlık yapmayın, size oy vermediler diye, seçmediler diye lütfen seçtiğiniz ile, İzmir'e düşmanlık yapmayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmir'e düşmanlık yapanlar İzmir Körfezi'ni kirletenlerdir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bunu söylemek istiyorum. Belediyemiz de çalışmaya devam ediyor.

Şimdi, gelelim deprem konusuna. Sayın Bakan, Malatyalılar geçtiğimiz hafta sizi fahri hemşehri yaptılar. İnşallah, hayırlı olur. Tabii, sizi sevdiğilerinden, sizin de Bakan olduktan sonra Malatya'ya sık sık gidip gelmenizden, ilginizden dolayı hemşehri yaptılar ama bizde bazı örnekler var, hemşehriliği hak etmeyince de Malatyalılar çabuk unutup, onu da söyleyeyim, uyarayım sizi, sonra mahcup olmayalım birbirimize yani inşallah olmayız çünkü daha önce Malatyalılar, bizim meşhur, belediyenin karşısında büyük bir Abdullah Gül Parkı vardı, koca tabelayı astılar - Sümerbank olması lazım- biz sesimizi çıkarmadık, o zaman İl Başkanımıydım sanırım ben, şimdi, Abdullah Gül Parkı'nın ismini söktüler. Yine, bir meşhur hemşehrimiz daha vardı fahri hemşehri berati verdiğimiz, Sayın Ethem Sancak. Ethem Sancak, AK PARTİ'den istifa edip sizin diğer ortağımız, 4'üncü ortağımız -MHP var, Büyük Birlik var, bir de Vatan Partisi var- Vatan Partisine geçince onun da hemşehriliği iptal edildi. Ben bu konuda size dostane bir uyarıda bulunmak isterim. İnşallah, hemşehriliğiniz Malatya'ya iyi gelir.

Değerli arkadaşlar, Elâzığ Milletvekili arkadaşımız Gürsel Erol burada, diğer Elâzığ Milletvekilinin ismini anmıyorum yaptığı hakaretlerden dolayı, onu da ifade edeyim. Şimdi, 2020 depremini hep beraber Türkiye yaşadı ve bütün siyasi partilerin, Hükümetin, herkesin olağanüstü ilgisi oldu 2020 depreminde ama maalesef... Şimdi, değerli arkadaşlar, 2020 depremini Elâzığ ve Malatya olmak üzere iki ilimiz yoğun olarak yaşadı. Sayın Gürsel Erol şahittir, biz bütün çabalarımıza rağmen, maalesef 2020 depreminden Malatya olarak ders almadık. Eğer ders almış olsaydık, bugün, Malatya, o büyük depremde yıkılan, en çok hasar gören 4 ilden biri olmazdı. Sayın Bakan, siz Malatya'yı biliyorsunuz; bu, Elâzığ Caddesi dediğimiz, eski Vali Konağı Caddesi dediğimiz güzergâhta Hakimbey Apartmanı var, Hakimbey Apartmanı'na 2020 Ocak depreminde "ağır hasarlı" veriliyor, daha sonra "hafif hasar"a çevriliyor ve bir savcının kız kardeşi gidiyor, adliyede bağıyor çağırıyor; maalesef, bu insanın söyledikleri duyulmuyor ve o bina yıkılıyor, 84 insanımız ölüyor. Yine, Bayrak Sitesi gibi yerler var, aynı şekilde. Maalesef, yerel yönetimler de bunlardan ders almadığı için ve maalesef, iktidar bu konuya el atmadığı için biz o 2020 depremindeki uyarıyı ciddiye almadık. Eğer o uyarı ciddiye alınmış olsaydı, Malatya belediyeleri eğer ciddi şekilde araştırmış olsalardı 2023 depremini Elâzığ gibi yaşardık ama maalesef 1.237 civarında insanımız hayatını kaybetti, şehrin üçte 1'inin binaları yıkılmış durumda. Malatya'ya gitmeyenler depremin ne olduğunu bilmiyorlar -yani kötü niyetle söylemiyorum- çünkü Malatya'ya gittiğinizde şehir merkezinin tamamen yok olduğunu düşünün; işte, Ankara'nın Kızılay'ının, Ulus'unun komple yok olduğunu düşünün, Malatya da aynı şekilde; maalesef, camisi, iş yeri, her taraf yerle bir olmuş durumda. Sadece Malatya merkez mi? Hayır. Doğanşehir ilçemiz, Akçadağ ilçemizin bir kısmı, Doğanşehir'deki tüm beldelerimiz -Erkenek'i, Kurucaova'sı, Polat'ı- yerle bir olmuş durumda. Bu depremin Malatya'ya nasıl bir yıkım yaşattığını sizlere anlatmak için söylüyorum.

Şimdi, tabii, biz çok çeşitli problemler yaşadık, çok büyük sıkıntılar yaşadık. Konteyner kentlerimiz var şimdi, yaklaşık 32.279 aile 74 konteyner kentte yaşıyor. Siz de mutlaka gidiyorsunuzdur konteyner kentlere... Allah, kimseyi -7 çarpı 3- 21 metrekarede yıllarca yaşatmasın; bakın, özellikle çocuklar için çok zor. 3 kişi, 4 kişi, 5 kişi bir konteynerde kalıyor ve çocukların faydalanabileceği hiçbir alan yok. İnternette sıkıntı var. Çocukların top oynayacağı, deşarj olacağı hiçbir alan yok. Bir de bizim Malatya'da -bütün Anadolu'da öyle- erkekler sabahtan çıkıyor gidiyor; Malatya merkezde, parası varsa çay ocağında çayını içiyor -çay ocağında oturmak mümkün değil ya- ya da parklarda oturuyor ama kadınların dışarı çıkma şansı yok; bu konuya da dikkatinizi çekmek istiyorum. Hem ulaşım anlamında destek verilirse hem çocukların sosyalleşmesi anlamında destek verilirse hayat biraz daha kolaylaşır.

6 Şubat'taki depremin büyük yıkıma sebep olduğunu söyledim. Maalesef, özellikle Bostanbaşı, Zaviye bölgesinin de yıkılmasıyla konut alanlarını kaybettik. Gündüzbey, Çırmıhtı dediğimiz bölgelerin yıkılmasıyla kültür ve turizm alanlarını kaybettik. Doğanşehir merkez, Polat, Ören gibi bölgelerin yıkılmasıyla kırsal alanlarımız yok oldu.

Bir konuya daha dikkatinizi çekmek istiyorum: Bizim bu Bostanbaşı -adı üzerinde, Bostanbaşı- tarım arazisinin çok yoğun olduğu bir yer. Buraya ruhsatlar verildi; maalesef, o ruhsat verilen inşaatların, 12 katlı, 15 katlı binaların tamamı ağır hasarlı oldu. Yine, dikkatinizi çekmek istiyorum: Bizim Malatya'da bu ruhsatı veren bir Allah'ın kulu cezalandırılmadı. Bir trafik kazasına karışsanız, birisini yaralarsanız yargılanırsınız ama maalesef, Malatya'da hem bu ağır hasarlılara "hafif hasar" verenler hem de bir yerel yönetici, bu ruhsatları veren, orayı imara açan hiç kimse yargılanmadı Sayın Bakan; onu da belirtmek istiyorum.

Malatya hibelerden yeterince faydalanmıyor; örneğin, su, kanalizasyon idarelerinin üzerinden verilen hibelere baktığımız zaman, Malatya en az hibeyi alan şehirlerin başında geliyor; oysa Hatay'dan sonra en fazla hasar alan illerden biri. Hatay'a 380 milyon euro, Kahramanmaraş'a 260 milyon euro, Malatya'ya ise 155 milyon euro hibe verilmiş durumda. Bunu da sizin dikkatinize sunmak istiyorum.

Şimdi, bu rezerv alan aslında önemli bir şey, eğer anlatılabilirse önemli bir şey. Hem belediyeyi bir yükten kurtarıyoruz... Ki sağ olun, sizlere teşekkür ediyoruz, Malatya Büyükşehir Belediyesine hiçbir iş bırakmadınız, hepsini Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yapıyor, Allah sizden razı olsun

ama bu rezerv alanlarda insanların kuşkusu var. Bakın, geçmişte yaşananlar var, doğru demiyorum ama insanlarda “Benim işte torpil olacak mı? Benim dükkânımın -bir ömür çalışmış, bir dükkânı var- konumu değişecek mi? Evimin konumu değişecek mi?” diye kuşku var, bunu keşke anlatabilseniz. O rezerv alanlarla ilgili ne yapılacağı tablolar hâlde billboardlara asılabilir, farklı bölgelere asılabilir, hatta toplantılar yapılabilir; bu, maalesef, yapılmıyor ve Malatya bir büyük belirsizlikle karşı karşıya. Belki siz biliyorsunuz ama vatandaş bunu bilmiyor.

Yeşilyurt merkez, Gündüzbey, Konak, Yakınca, Bostanbaşı Mahallelerinde insanlar da birbirine girmiş durumda; bir kısmı rezerv alan istiyor, bir kısmı istemiyor ama eğer iyi anlatılabilse bu sorunun da çözüleceğine inanıyorum.

Yine, geçtiğimiz yıl Sayın TOKİ Başkanımız Ömer Bey geldiğinde bir serzenişimizi dile getirmiştik, o da birkaç Malatyalı müteahhidin ismini vermişti sağ olsun ama maalesef, insanlar, yerel esnaf korunmuyor, yerel müteahhitler korunmuyor. Şimdi, ihaleyi Ankara’da alıyor - özellikle KÖİ’lerle ilgili söylüyorum- Malatya’daki taşeronlara paylaştırıyor ve Ankara’dan hiç gelmeden, yeri görmeden Malatyalı taşeronlar yapıyor. Keşke biraz daha yerel müteahhitlere, Malatya’da Malatyalılara, Adıyaman’da Adıyamanlılara iş verilebilse Malatya’nın ekonomisi de kalkınır. Bu konuyu, size, Sayın Bakan Yardımcısına da bir yıl sonra tekrar iletmek istiyorum; daha önce iletiştim.

Yine, bu rezerv alanlar ve yıkımla ilgili çok büyük bir sağlıksız ortam var, bunu da belirtmek istiyorum. Çabuk, hemen, hızlı hızlı birkaç mahalleyi gündeme getirmek istiyorum. Çavuşoğlu Mahallesi daha önce, Sayın Özhasseki döneminde rezerv alan ilan edilmişti ama daha sonra mahallede bazı alanlar rezerv alanından çıkarıldı, tekrar alınmasını istiyor Çavuşoğlu Mahallesi. Tam tersi bir uygulama var Kiltape Mahallesi’nde; bu insanların bir kısmı -sizinle de görüştüler Kiltape Mahallesindekiler- istiyor, bir kısmı istemiyor ama bu insanlara anlatılsa aslında sonuç çözülecek.

Şimdi, bir önemli konu da yerinde dönüşüm meselesi. Maalesef, yerinde dönüşümde Malatya’da işler...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakika uzatıyorum. Lütfen hızlıca bitirin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Evet, hemen toparlayacağım.

Yerinde dönüşüm meselesi... Bizde 32 bin yerinde dönüşüm başvurusu bulunuyor ancak dönüşen bina yok denecek kadar az. On dokuz ay sonunda Yeşilyurt ilçesinde yerinde dönüşüm için yapı ruhsatı verilen sayı 35, Battalgazi ilçesinde yerinde dönüşüm yapı ruhsatı verilme sayısı 21. Adıyaman’a baktığımızda -aynı rakam- Adıyaman’da yerinde dönüşüm 10 bin civarında yapılıyor.

Yine, biliyorsunuz, bu hibe meselesi... “750+750” geçen yıl verildi ama bu rakam yeterli değil. Burada sizin dikkatinize sunmak istiyoruz bu konuyu da. Bu yerinde dönüşümle ilgili, maalesef, belediyede, AFAD’da, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğünde acayip bir yoğunluk var. Çevre Şehircilik personelinin de yeterli olmadığı gözüküyor; bu da bürokrasiyi çok aksatıyor.

Yine, açılacak davalar var. Aslında, bu müteahhitler, biliyorsunuz, çok problem yaşanacak gibi gözüküyor. Keşke bununla ilgili, müteahhitler, ev sahibiyle ilgili verilirken buna bir garanti verilebilse.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Toparlayın lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Teşekkür ederim Başkanım.

Yine, bu 150 metrekare altındaki konutlarda KDV oranının yüzde 20’den yüzde 1’e düşürülmesi hiç olmazsa büyük bir katkı sağlar.

Yine, orta hasarlı binaların güçlendirilmesiyle ilgili maalesef paralar geç yatıyor ve hâlâ çok ciddi şekilde hız alınamadı. Sayın Bakan, sizin farklı sesler duymaya da ihtiyacınız olduğuna inanıyorum, siyasetçilerin farklı sesleri duymaya ihtiyacı var. Bakın, bu rezerv alanıyla ilgili Malatya’da çeşitli işler yapılıyor deprem bölgesi olan diğer illerde olduğu gibi. Keşke mimar odalarından bilgi alabilseydik, keşke şehrin aktörleriyle konuşabilseydik, onların da fikri alınsa kent daha sağlıklı hâle getirilir diye düşünüyorum.

“Bizim Malatya’ya il müdürü dayanmıyor.” diye arkadaşlar not göndermişler. Şu anda da 3 müdür atanmışsınız...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ağbaba, çok sayfa var, selamlarsak...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Evet, peki, hemen.

Şimdi, bir Söğütlü Camisi meselemiz var değerli arkadaşlar. Söğütlü Camimiz ile bizim Teze Cami, Yeni Cami hemen yan yana. Söğütlü Camisi yıkıldı, ağır hasarlı; Yeni Cami de yıkıldı. 2 hayır sahibi yapıyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, hemen... Bu Malatya’yla ilgili, deprem önemli.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ama selamlayalım, arkadaşlarımız bekliyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tabii, tamam, hemen hızlıca...

Bu Söğütlü Camisi alındı, getirildi, daha önce belediye binası olan kentin meydanına, göbeğine yapılıyor. Madem yerini değiştiriyorsunuz, keşke daha büyük bir yere, daha büyük bir cami yaparsınız. Hakikaten... Bu kent meydanına -ben söylemeye çalıştım ama maalesef sesimizi çok duyuramadık, şu andaki Belediye Başkanı Sami Bey de hem seçimden önce hem seçimden sonra buraya asla bir cami yapılmayacağını söyledi ama- kentin göbeğine bir cami yapılıyor hemen Kapalı Çarşı’nın yanına; siz de biliyorsunuz, temeli atıldı.

TOKİ konutlarında eksiklerimiz çok. TOKİ konutlarında hâlâ iş yeri yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ağbaba, teşekkür ediniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hemen Başkan, bitiriyorum.

Yine, kira ve kiracı problemleri var. Maalesef, kiralar 4-5 kat artmış ama biraz önce siz sunum yaparken söylediniz “Sosyal konut yapacağız.” diye. Kiracıları kimse görmüyor, kiracıların da başlarını sokacakları bir ev lazım. Kiracılara da kira yardımı yapılmıyor.

Son olarak, bizim, Hekimhan ve Kuluncak depremlerinden dokuz yıl geçmesine rağmen, hâlâ konutlarımız teslim edilemedi. Hekimhan'da 500 konut yapıldı, önce kuralar çekildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, hemen bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bitirin artık lütfen, öyle bitirin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Lütfen, iki dakika daha...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Olmaz o kadar, 3 kere uzattım. Veli Bey, ama arkadaşların hakkı var, bekliyorlar. Selamlamanızı yapın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hekimhan depreminde 500 konut yapıldı, önce kura çekimi gerçekleştirildi ama Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı hak sahipliğini iptal etti; bunu söylemek istiyorum.

Kendi Evini Kendin Yap Projesi'nin desteklenmesi lazım. İkizce var, bu TOKİ'lerin yapıldığı yer, oradaki köylüler yoldan çok sıkıntı çekiyorlar.

Bir de son olarak, Adıyaman'dan kimse yok, Adıyaman hakkında bir otuz saniye söz almak istiyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ya, lütfen ama... Şimdi, Bakan Bey'e özelde verin o notu da olur mu?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Özelde vermeyeyim de bir cümleyle söyleyeyim: Adıyaman'ın çevre yolu yok. O yapılan konutlar eğer işleyecekse, insanlar oturacaksa mutlaka çevre yolunun yapılması lazım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Peki, teşekkür ediyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ben teşekkür ediyorum.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Çok sağ olun.

Mustafa Erdem Bey, süreniz on dakika.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Buradan Bakanımıza da tekrar hoş geldiniz diyorum. Aslında Bakanımız giderken doğa gülümsemeye başlamıştı, umarım bundan sonraki vereceği kararlarla doğanın gülümsemesine katkı sunar.

Değerli milletvekilleri, Bakanlığımız, stratejik planında misyonunu şöyle tanımlamış: "Şehirlerimizin afetlere karşı dirençli, iklim dostu ve sıfır artıka uyumlu hâle getirilmesiyle, sürdürülebilir çevrenin sağlanması amacıyla doğanın korunması, planlı, güvenli yapılaşma görevlerini etkin bir şekilde yürütmek." Bu amaçlar doğrultusunda çevresel etki değerlendirme süreçlerini yaygınlaştıracak ve çevre denetimlerinin etkinliğini arttıracaklar. Doğal kaynakları korumak ve şehirlerimizi daha yeşil ve ferah yaşam alanlarına dönüştürmek hedefleriymiş. Ülke genelinde yeşil alanların artırılmasına yönelik olarak millet bahçelerini de yaygınlaştıracaklar. Afetlere Dirençli Şehirler Projesi hızla hayata geçirilecektir. Şimdi, ben bunları okuduktan sonra -gerçekten iyi niyetle söylüyorum- acaba aynı ülkeden mi bahsediyoruz diye kendime sormak istedim.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, 2024'te, bütçede, depremlerin yol açtığı hasarların süratle giderilmesi ve deprem bölgesinde yaşayan vatandaşların ihtiyaçları için toplam 1 trilyon 28 milyar lira ödenek tahsis edildiğini söyledi. 2025 yılı bütçesinde deprem bölgesinin iyileştirilmesi ve afetlere karşı dirençliliğin artırılması için sadece 584 milyar lira tutarında ödenek öngörülmüş. Bu kapsamda, Afetlere Dirençli Şehirler Projesi için ayrılan kaynakların toplamı 120 milyar lirayla sınırlı. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza baktığımızda 2024 yılındaki 271 milyar 741 milyon olan bütçe, 2025 yılında 219 milyar 294 milyona düşmüş. Sayın Bakan konuyu çok iyi bilir, zira kendisi İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı adayırken çok gezdi İstanbul'u. Sizden önceki Bakan Mehmet Özhaseki sadece İstanbul'da 6 milyon civarında konut, 1,5 milyon civarında da iş yeri bulunduğunu belirterek yaklaşık 600 bin konutun riskli olduğunu söyledi. Sayın Bakanım, bu bütçeyle bu riskleri ortadan kaldıracak misiniz, merak ediyorum.

Diğer taraftan -burada deprem bölgesinden milletvekili arkadaşlarımız var, bizden daha iyi biliyorlar- bu deprem bölgesinin hangi sorunu çözüldü de deprem bölgesine ayrılan pay azaldı? İnsanlar hâlâ konteynerlerde yaşıyor; bölgede okul, hastane, altyapı sıkıntısı maalesef devam ediyor.

Değerli milletvekilleri, iklim krizi tüm dünyanın temel sorunu, dünya bir yok olma tehlikesiyle karşı karşıya. Biz tüm dünya gibi yeşili, doğayı koruyacağımıza, bu iktidar yüzünden ormanların hızla yok edildiği, ülkenin yüz ölçümünün yarısından fazlasının maden şirketlerine tahsis edildiği, akarsular, göller, HES'ler, GES'ler için sermayeye peşkeş çekildiği bir ülke hâline geldik. Tabii ki madenler ülkenin bir zenginliğidir. Yenilenebilir enerji kaynakları, doğal enerji kaynakları kullanılabilir fakat siz bunu yaparken yeryüzü zenginliklerini yok edemezsiniz, çevreye zarar veremezsiniz, insan sağlığını ve doğal yaşamı yok sayamazsınız. Bugün, ülkenin tamamında insanlar bunlarla uğraşiyor. İliç ve benzeri yerlerde, verdiğiniz, gerçeği yansıtmayan raporlarla başımıza gelenleri gördük. Sayın Bakan, ama bugün hâlâ bunları yapmaya devam ediyorsunuz. Cengiz İnşaat maden sahalarını genişletsin diye uğraşıyorsunuz. Dün Akbelen'de, Manisa'da zeytin ağaçları kesilmesin diye nöbet tutan, ağaca sarılan insanlar bugün Kaz Dağları'nda, Artvin'de, Munzur'da, Antalya Akseki'de, Kaş'ta nöbet tutuyor.

Değerli arkadaşlar, tüm ülkede olduğu gibi, Antalya'nın da sahillerinden ormanlarına, derelerinden meralarına kadar tüm coğrafyası tehdit altında. Kaş Bezirgan Seyir Tepesi'nin ihaleyle halkın kullanımından alınıp yirmi yıllığına kiraya verilmek istenmesi, yine, Kaş'ta su kaynaklarıyla bilinen Pınarbaşı'ndan 20.400 metrekare alanın kiraya verilmesinin önünün açılması bu durumu ortaya koyuyor. Konyaaltı ilçesi Gökdere köyünde de yer alan 120 bin metrekarelik orman arazisi yine aynı şekilde tehdit altında.

Diğer taraftan, Antalya'nın dünyaca ünlü doğal mirası falezlerin bir kısmı Resmî Gazete'de yayımlanan kararnameyle kesin korunacak hassas alan olmaktan çıkarıldı. Akdeniz'le özdeşleşen, canlılara ev sahipliği yapan, milyonlarca yılda oluşan falezler bir gece çıkarılan kararla ranta açıldı. Konyaaltı ilçesi sınırlarında bulunan Doyran ve Geyikbayırı Mahallelerinde HES yapılması planlandı. Doyran'da doğa katliamına yol açacak HES

projesinde kullanılacak 108 dönüm arazinin yüzde 95'i orman, yüzde 5'i ise vatandaşın tarım arazisinden oluşuyordu. Bölge halkının direnişi sonucu şimdilik durduruldu.

Kendi ilçem Akseki'nin Değirmenlik Mahallesi'nde, Mehmet Cengiz'in, Eti Alüminyum AŞ'ye ait boksit ocağının kapasite artışı talebi var. Konuyla ilgili ÇED raporu istendi. 2005 yılında Mehmet Cengiz'in satın aldığı boksit ocağının, ÇED raporunda, 792 hektarlık işletme ruhsatlı sahada, mevcut izinli 0,26 hektar çalışma alanının 447 hektara çıkarılması talebinde bulunuldu. Bölgede projeye birlikte işletmenin ömrü on iki yıl olarak planlanmış. Proje kapsamında bir yılda 1 milyon ton üzere toplamda 12 milyon ton cevher üretilmesi hedefleniyor. Ancak bölgede kapasite artışına gidilmesi çevresel tahribata neden olacak, aynı zamanda bölgede yer altı su kaynakları ve doğal yaşam alanı tehlikeyle karşı karşıya kalacak. Bölgede özellikle Gidengelmiz Dağları'ndaki yaban hayatı koruma sahası büyük zarara uğrayacak, bölgede bulunan dağ keçilerinin üreme alanı ve yaylak olarak kullandıkları yerler maalesef yok olacak. Öte yandan, Gidengelmiz Dağları'nın adı, çok eski ve yaşlı kayaçlardan oluşan kalkerli yapılar, mağaralar sebebiyle verilmiş. Bu mağaralar su kaynaklarına dönüşüyor ve Akseki'nin su kaynakları bu bölgeden geliyor. Maden sahası hem doğal yaşamı hem de su kaynaklarını tehdit ediyor. Buranın ÇED raporu henüz gelmedi. Bu konuda burada tekrar Bakanlık yetkililerinden hassasiyet bekliyoruz. Bölge halkına rağmen doğa katliamına olur vermeyin.

Yine, çoğu zaman, gelen ÇED raporlarının gerçek durumu yansıtmadığını hepimiz biliyoruz. Derme çatma, hızlı biçimde hazırlanmış ÇED raporlarıyla birçok yatırıma izin veriliyor ya da "ÇED Gerekli Değildir" denebiliyor. Bunlara özen gösterilmesi gerekiyor, yoksa iktidarın gözdesi Mehmet Cengiz ve 5'li çetenin rant için talan etmediği yer maalesef kalmayacak, çevre için bu Bakanlığa da gerek kalmayacak. Siz sadece Cengiz İnşaatla mücadele alt programı oluşturursanız, inanın memleketin havası suyu üç yılda değişir duruma gelecek.

Son olarak, Manavgat Oymapınar Baraj Gölü'ne yüzer güneş enerjisi santrali yapımı projesine de değinmek istiyorum. Antalya'nın Manavgat'ta Oymapınar Barajı'nda hâlihazırda faaliyet göstermekte olan HES tesisine yardımcı kaynak yüzer güneş enerjisi santrali projesi kurulmak istenmekte. 4 adet yüzer platformun bulunacağı, toplamda su yüzeyinde 32 hektarlık alan panellerle kaplanacak. Yüzer GES'in inşaat ve işletme sürecinde yapılacak faaliyetler, bölge halkı tarafından, çevreye vereceği olumsuz etkiler nedeniyle kaygı içinde beklenmekte. Bölge halkı yüzer GES yapımını istememektedir. Halkın talepleri dikkate alınmalı ve halka rağmen yapılmak istenen bu projeden vazgeçilmesini diliyorum.

Bütçenin ülkemize hayırlı olması dilekelerimle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Çok teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, 3 sayın Komisyon üyesi olmayan milletvekilimize uçaklarından dolayı -sizin de izniniz olursa- Komisyonun üyelerinden önce sözlerini vereceğiz uygun görürse heyetimiz.

İlk olarak, Sayın Kadim Durmaz.

Sayın Durmaz, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz, Sayın Bakanımız, Yardımcılarımız ve kıymetli bürokratlarımız, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 44'üncü ve 45'inci maddelerinde "Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribatını önlemek amacıyla gerekli tedbirleri alır." denilmektedir. Yine, 56'ncı maddesinde "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir." vurgusu vardır. Anayasa'ya uymayacak nitelikte çevreye zarar veren, geleceğimizi, yaşam alanlarımızı, sağlığımızı tehdit eden her türlü proje kanunlara aykırıdır. Kaldı ki ülkemiz, doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunda Birleşmiş Milletler Uluslararası Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, yine Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, yine Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, Ramsar Sözleşmesi gibi uzayıp giden onlarca uluslararası sözleşmeyle de bunu taahhüt etmiştir. Tarım arazilerine, meralara, ormanlık alanlara, yer altı sularına, nehirlere, göllere, kıyılara geri dönüşü olmayacak zararlar verecek projelere "ÇED Olumlu" kararı verilmektedir; içimiz acıyarak da bunu izliyoruz.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Lütfen süküneti tesis edelim.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Yirmi iki yıllık AK PARTİ iktidarı döneminde -bunun sayısı- yaklaşık olarak 7.208 "ÇED Olumlu" kararı verilmiştir; bu, son derece vahim bir durumdur.

Madencilik faaliyetlerinin, bu ülkede, çevre sorunları, yer altı sularının kirletilmesi, ikinci derecede sanayi kaynaklı atık sular ve madencilik faaliyetleri ve suların kirletilmesinde büyük bir rol oynadığını hep birlikte bilmekteyiz. Tehlikeli atık miktarı 2016 yılında 1 milyon 363 bin 227 ton iken 2021 yılında 3 milyon 31 bin 48 tona çıkmıştır.

Doğasıyla, kaynak sularıyla, ormanlarıyla, anıt ağaçlarıyla, endemik bitki yapısıyla, 5 büyük ovası, 3 orta büyüklükteki ovasıyla Tokat, Anadolu'nun kıymetli yörelerinden biridir. Ama ne acı ki Tokat'ın ormanlık alanlarının yüzde 44'ü, tarım alanlarının yüzde 27'si, meraların yüzde 56'sı, büyük ovaların yüzde 13'ü, korunması gereken alanların yüzde 38'i, önemli doğa alanlarının da yüzde 30'u madenle ruhsatlandırılmış durumdadır. Bu konuda, depremde ilçe merkezi ve 50 köyümüzün yerinin değiştiği Kelkit Vadisi'nde Erbaa'nın yeri değişiyor, bu vadiye 50'ye yakın köyün de yeri değişmesine rağmen... Yine, Niksar Gürçeşme, Gökçeli beldeleri; Tepeyatak, Beyçayırı, Mercimekdüzü, Oluklu, Eryaba, Bayraktepe, Budaklı, Sarıyazı, Dalkaya köylerini ilgilendiren; yine, merkeze bağlı Yağmurlu, Gökçeyol, Ortaköy, Eze köyü gibi Ezine fay hattının bulunduğu merkezlerde; yine, Tokat merkezde Günçalı ve burada bulunan, anıt ağaçlarıyla Çal Baba türbesi, Tokat Şehitler köyü, Sorgun Obası, Erbaa Sakarat Dağı ve Boğalı Yaylası, Reşadiye Kuyucak köyü, aynı zamanda, bunun, Çevre Bakanlığının korumaya aldığı Bolaman Çayı'nın da doğduğu yer, ne acı ki buralar madenle ruhsatlandırılmış, yöremiz insanların yaşam alanları tehdit edilmiş durumdadır.

Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın önemini bilmeyen yok. Hatta buradan bir otoyol planlanıyor idi, otoyolun değişikliği yapıldı. Biz yapılırca bu değişikliği Cumhurbaşkanlığına sorduk, oradan gelen cevap şu: "Burası Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın önemli bir geçiş noktası, o yüzden biz burada ağır araçlarla yıllarca sürececek bir şeyin yapılmasını ve... Bu büyük ovaların korunması noktasında yeri değiştiriliyor." diyor ama Bakanlığımızın buradaki maden arayışlarına yol vermesi de bizi vicdanen rahatsız etmekte.

Yine, diğer önemli bir konu, Milli Emlak arazi satıyor köylerde ve insanları birbirine hasım ediyor. İnternette satıyor vatandaşın kapısının önündekini, haberi olmuyor. Şimdi, bunun ticaretini yapan çantacılar türemiş; gelip evin önünü alıyor, ondan sonra seninle pazarlığa oturup bundan katbekat fazlasına satıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KADİM DURMAZ (Tokat) - Lütfen kırsalda, köylerdeki arazi satışlarında muhtarların bilgisi dâhilinde ve etrafındaki bileşenlerine duyurularak yapılması...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Toparlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kadim Durmaz...

KADİM DURMAZ (Tokat) - Ayrıca, Sevgili Kasım Yenigün Hocam burada, çölleşme konusunda...

3 büyük ovanız Sayın Bakanım, Kazova, Erbaa, Niksar Ovaları...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Durmaz, teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) - ...buralarda zor şartlardaki çiftçilerimiz kendimi kurtarabilir miyim diye vahşi sulamayla mısır ekıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Durmaz, teşekkür ediyorum, sağ olun.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Bu araziler gittikçe çölleşiyor, bu kontrolsüz ekimin de kontrol altına alınmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) - 2025 yılı bütçesinin ülkemize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Durmaz, teşekkür ediyorum.

Hayırlı yolculuklar, kazasız belasız gidin.

Sayın Gürsel Erol, buyurun lütfen.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Evet, Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekili arkadaşlar, Bakanlığımızın değerli bürokratları; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlarken 2025 yılı Bakanlık bütçenizin Bakanlığa ve ülkemize hayırlı olmasını dilerim.

Tabii, Sayın Bakanım, burada muhalefet partisinin milletvekili arkadaşlarımızın kendi seçim bölgelerinin gerçeklerini gündeme getirme üslubu, dili birbirimizden farklı; herkesin kendine göre bir haklı gerekçesi var, bunları işin muhatabı olarak da size iletmekle ilgili burada kullandıkları dilin de söylemin de kendilerine göre seçim bölgelerinde mutlaka bir gerekçesi vardır ama ben olaya farklı bir bakış açısıyla bakmak isterim. Demin Veli Ağbaba Malatya Milletvekilimiz de Elâzığ-Malatya kıyaslamasını yaptığında ortaya koydu. Bir hakkı da vermek lazım; biz 2020 yılında Elâzığ'da bir deprem yaşadık, Sivrice merkezli bir deprem yaşadık ve deprem sonrası bütün devletimiz oradaydı; bakanlıklarımız oradaydı, parti ayrımı yapmaksızın bütün belediyeler oradaydı, sivil toplum örgütleri oradaydı ve siz 3 bakanımızla birlikte bir ay boyunca Elâzığ'dan ayrılmadınız ve Elâzığ'da kalarak hem yıkımlarla ilgili hem de sürecin planlanmasıyla ilgili emek verdiniz. Hatta ben şunu söylüyorum: 2023 Maraş merkezli depremde siz Bakan olsaydınız, belki de bugün arkadaşlarımızın birçok konuda eleştirileri eleştiri konusu olarak kalmayacaktı yani belki de daha pratik, daha seri hareket etme kapasitesi olacaktı. Biz depremi yaşadıkdan sonra zaman zaman sizin TOKİ konutlarının bölgesiyle ilgili, seçilen yerlerle ilgili eleştiriler de getirdik ama zaman geçtikçe gördük ki aslında süreç doğru planlanmış, doğru işler yapılmış ve bir başarı hikâyesi oluşmuş. 2020 yılında bizim TOKİ konutlarımız genelde şehrin çevre bölgelerinde, zeminin daha sağlam olduğu bölgelerde tercih edilmişti. Biz "Ya şehri niye dağıtıyorsunuz? Şehri kırsala niye dağıttınız? Merkezde yapsaydınız." diye bir söylemde bulunmuştuk -öyle değil mi Ejder?- ama 2023 depreminde gördük ki bir deprem sürecinde nüfus yoğunluğunun dağıtılması çok doğru bir kararımız trafiğin işleyişiyle ilgili, vatandaşın anlık tepkisiyle ilgili.

Benim bir iki önerim de olacak Sayın Bakanım. Bunlardan birincisi, gerçekten Elâzığ'da TOKİ konutlarının yapılması süreciyle ilgili bir başarı hikâyesi var mı? Var. Şu anda yaklaşık 30 bin konut teslim edildi, hemşehrilerimiz bu konutlarda oturuyorlar; mimarisiyle, çevre düzenlemesiyle son derece memnunar. Başta TOKİ Başkanı, TOKİ personeli, Bakanlık olarak size, emeği geçen herkese de teşekkür ederiz ama burada uygulamada bize göre tespit ettiğimiz bazı aksaklıklar da var. Yani buralar yalnızca yerleşim alanı olarak tercih edildi ama sonuçta burada bir yaşam da var. O yaşamın günübirlik devam etmesi için yani nüfus hareketliliğinin sürekli şehir merkezinde olmaması için bizim sizden ricamız, bu TOKİ konutlarının yapıldığı bölgede günübirlik ticari hayatın da sürdürülebilmesi için ticari alanların da yapılması. Aynı zamanda öğrencilerin servisle okul bölgelerine gidip gelmemeleri açısından buralarda okulların da yapılması. Yani bunlar yapılırsa orada yeni bir mahalle kültürü gelişir ve insanlar orada ihtiyaçlarını karşılamak için şehrin nüfus, trafik yoğunluğunu da abartmadan kendi bölgelerinde günlük yaşamlarını devam ettirirler.

Sayın Bakanım, Elâzığ'da TOKİ konutları bir başarı hikâyesidir. Bunun en güzel örneğini 2023 depreminde yaşadık. 2023 depreminde aynı depremden biz de etkilendik ama Veli Bey'in de örnek verdiği gibi, ama bizim daha çok Elâzığ'da 2020 yılında yapılan konutlardan dolayı ne bir binamız yıkıldı ne de bir can kaybımız oldu yani orada bir başarı hikâyesi oluştu ve Malatya'yı ayakta tutan da o deprem sürecinde can suyu olan da Elâzığ'dı. Yani Elâzığ'ın kamu kuruluşları, Elâzığ'ın halkı Malatya'yla gönül birlikteliği kurdu; arabasını yükleyen -gıda, erzak, giyim, kuşam, ne dersiniz deyin- Malatya'ya can suyu oldu, her şey... Ve 80 bin nüfusu biz Elâzığ'da misafir ettik Malatya'dan.

Şimdi, bunu niye söylüyorum. Elâzığ'ın çevre illeriyle bağlantılı olan çevre yolları teknik olarak son derece donanımlı, duble yol, bütün yollarımız duble yol. Demir yolları ağımlı var, son derece sağlıklı ve ulaşılabilir. Bir havaalanımız var, 2 tane pistimiz var; hava ulaşımında da bir sorunumuz yok. Ayrıca, Elâzığ'ın Keban Barajı'ndan dolayı Elâzığ yarımada yani deprem bölgelerine deniz yoluyla da ulaşabiliriz. Bunu niye anlatıyorum. Elâzığ'da kentsel dönüşüme de biraz ağırlık verilirse Elâzığ... Özellikle son dönemlerde bilim adamlarının uyarıları var yani Tunceli ve Bingöl'de deprem uyarıları var "7 şiddetinde ve daha büyük deprem olabilecek." diye. Elâzığ'ın buralara her anlamda müdahale edebilecek potansiyeli var. Biz lojistik merkezi olmak istiyoruz yani Elâzığ'ı depreme hazırlıklı bir kent hâline getirirseniz tam anlamıyla, bir lojistik merkezi olursa yani orada AFAD Bölge Müdürlüğü kurulup, işte, Kızılayın üretim çadırları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erol...

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Sayın Başkan, önemli diyorum, rica ediyorum sizden; bir dakika daha.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şöyle Sayın Erol: Bütün herkese aynı uygulamam var, başta uyardım hepinizi.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Hemşehrime bir dakika daha...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, hepimiz birbirimizin hemşehrisiyiz.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Arkadaşların zamanlarından ben rica edeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erol, sizin sürenizi aşarsam hepsine aynısını yapmak zorundayım.

Toparlayın lütfen.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, herkese eşit olunmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Herkese eşit olunur.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bazen eşitlikler, eşitsizliğe sebep olur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Eşitliği en çok siz savunuyorsunuz Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Eşitliği ben savunuyorum ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erol'a müsaade edin, tamam, Sayın Erol'u uğurlayalım.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Mikrofonun açık olması önemli değil ama bu konuşmayı bitirmek istiyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Salt eşitlik, eşitsizlik doğurur.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Sayın Bakanım, Elâzığ bu açıdan önemli yani lojistik merkezi olması önemli. Buna yönelik bir çalışma yapılırsa sevinirim.

Ben ayrıca 26'ncı Dönem Tunceli Milletvekiliyim. Her toplumun kendine göre değerleri, inançları farklıdır Sayın Bakanım yani simgesel değeri olan yapılara insanlar ziyaret yaparlar, orada kurban keserler, inanırlar. Bu bir kayadır, bir ağaçtır, bir nehirdir yani değişik simgesel değerlere sahip inançları vardır insanların ve Tunceli Munzur Vadisi de Alevilerin inanç gösterdiği, adak adadıkları, kurban kestikleri bir yer. Burası birinci derece sit alanından ikinci derece sit alanına çevrilmiş bir yer. Bununla ilgili Tunceli'de müthiş bir tepki vardır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erol, teşekkür ediyorum.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Buranın yalnızca bir vadi olarak değil, Alevilerin bir inanç merkezi olarak görülüp tekrar birinci derece sit alanına çevrilmesiyle ilgili sizden özel talebimiz ve ricamız var. Bununla ilgili olarak -siz her zaman taleplerimizi makul derecelerde değerlendiriyorsunuz, teşekkür ederim- bunu da değerlendirirseniz memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu, buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, değerli basın mensupları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de insanları "eşrefimahluk" olarak yani yaratılmışların en şerefli olarak tanımlamaktadır. İnsandan beklenen, şerefli bir hayat sürmesi, Allah'ın ona tevdi ettiği vafâ uygun bir şekilde hayat sürmesidir. Ne var ki insanoğlu doymak bilmeyen hırsıyla çevreyi mahvetmekte ısrar etmekte, doğayı sömürmekten vazgeçmemekte, velhasıl topyekûn dünyayı âdeta bir uçurumun kenarına sürüklemektedir. Bilhassa Sanayi Devrimi'yle birlikte insanlık çevreye tafefisi imkânsız zararlar vermeye başlamış, 18'inci yüzyıla birlikte başlayan makineleşmenin getirdiği aşırı tüketimle bu zararın boyutu gün geçtikçe artmıştır ve bu durum insanoğluna unuttuğu bir temel kaideyi, her bir birim üretimin aynı zamanda bir birim çöp demek olduğunu da acı bir şekilde hatırlatmıştır.

Tüm bunların yanında, 1950'lerden sonra dünya siyasetinde ortaya çıkan teknolojik yarışla birlikte çevre kirliliğinin sanılan aksine çevreyi daha da kirlletmeye başladığı tartışma götürmez bir gerçektir. Bugün ise yüz yıl öncesine göre 1,4 derece daha sıcak bir dünyada yaşamakta, bu oranı 2 derecenin altında tutmanın gerekliliğini dile getirmekte, yoksa kendi kıyametimizi kendimizin hazırlayacağı uyarılarını her fırsatta ifade etmekteyiz. Üzücü olan ise insanlık olarak üretirken de tüketirken de kirlletmemeyi hâlen öğrenmemiş olmamızdır.

Bu anlamda, hem Sayın Cumhurbaşkanımızın hem siz değerli Bakanımızın 2053 net emisyon hedefini Milliyetçi Hareket Partisi olarak yakından takip ettiğimizi ve desteklerimizin de sizinle beraber olduğunun bilinmesini isterim. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey'in ifadeleriyle, bizim düşüncemize göre çevre sorunlarını kalkınma-çevre ikilemi yerine akılcı bir koruma, kullanma ve geliştirmeyi öngören sürdürülebilir kalkınma modeliyle aşmak mümkündür. Çevre politikamızın esasını da gelecek nesillere temiz, yaşanabilir, doğal ve kültürel değerleri korunmuş bir çevrenin intikali oluşturmaktadır.

Sayın Bakanım, tüm bunların yanında deprem bölgesindeki çalışmalarınızı da takdirle takip ediyoruz çünkü İzmir'de deprem döneminde beraber çalıştığımız zaman gayretkeşliğinizi görmüştüm. Şükürler olsun ki Türk milleti olarak Cumhuriyet'in öncülüğünde bu zor virajı da aştık, aşmaya devam ediyoruz. Bakanlığımızın öncülüğünde bölgede TOKİ, Emlak Konut, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı ve İller Bankası aracılığıyla yürütülen çalışmalar milletimizi mutlu etmektedir. Yıl sonuna, vadedilen 200 bin konutun da hak sahiplerine teslim edilecek olması da elbette önemli ve sevindiricidir. Bu çalışmalarda görev alan işçi, mimar, mühendis ve bürokrat tüm çalışma arkadaşlarınıza Allah'tan muvaffakiyetler diliyorum.

Sayın Bakanım, malumunuz, seçim bölgem İzmir'de yerel yönetimlerin sorumluluk alanına giren hususlardan dolayı olsa da âdeta kaderine terk edilmişlik havası hâkimdir. Suyuyla, toprağıyla, yapı stokuyla İzmir âdeta can çekiştirilmektedir. Bilhassa deniz kirliliğinin önlenmesi için yerel yönetimlerden umudunu kesen İzmirli sizin gayretlerinizi biliyor ve bu konuda İzmirli size güvenmek istiyor. Diğer yandan, İzmir deprem

riski olan bir ilimizdir. Birkaç yıl önce yaşanan depremin acısı hâlâ yüreğimizdedir. Kentsel dönüşümün daha kapsamlı artırılması ve yurdumuzun incisi güzel İzmir'in bir an evvel deprem başta olmak üzere tüm afetlere hazır hâle getirilmesi büyük beklenti ve büyük gerekliliktir. Bugüne kadar olduğu gibi, Gazi Paşa Atatürk'ün güzel İzmir'ini hep birlikte koruyup gelecek nesillere taşıma bilinciyle hareket etmeye devam edeceğimizden hiç şüphe yoktur. Bu, hepimizin ecdadımıza ve gelecek nesillere inkâr edilmeyecek bir borçtur diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Ben de teşekkür edeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sağ olun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesinin büyük Türk milletine hayırlara vesile olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum, hayırlı yolculuklar diliyorum.

Sayın Sayın Bakırlioğlu, buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, ulusal katkı beyanımıza göre 2030 yılında -eğer hiç önlem almazsak şayet- sera gazı emisyonumuz 1 milyar 175 milyon ton karbondioksit eş değeri ve biz diyoruz ki 2030 yılına kadar alacağımız önlemlerle bunu 700 milyon tonda tutacağız yani yüzde 40 bir azaltımdan bahsediyoruz. Bugün için sera gazı emisyonumuzun ne olduğuna baktığımız zaman 558 milyon ton yani esasında biz 2030 yılına kadar sera gazı emisyonumuzu arttırmayı öneriyoruz. Hatta 2038 yılına kadar daha da artacak, 2038 yılında 800 milyon tona kadar çıkacak ve şöyle bir hedefimiz var, diyoruz ki: 2053 karbon net sıfır. 2038'de 800 milyon ton karbon eş değer bir sera gazı emisyonumuz olacak ve on beş yıl sonra da bunu sıfırlayacağız. Yani, bu çok mantıklı gelmiyor işin doğrusu.

Bir de şöyle bir şey var, sunumunuzda da bahsettiniz: COP29 Bakü; iki üç gün sonra, önümüzdeki hafta herhâlde oraya gideceksiniz ve orada bir yol haritasından bahsedeceksiniz ve bugün Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığının bütçe görüşmesinde sunum yaptınız. Neden burada herhangi bir yol haritası üzerinde bir bilgilendirme yapmadınız, onu sizden öğrenmek istiyorum. Bir de bakıyorsunuz, bu, 2053 hedef karbon net sıfır, bunu nasıl başaracağımızı sormuştum. On İkinci Kalkınma Planı'na baktığımızda da çok fazla bir şey görmüyoruz esasında ve burada kömürden çıkışla alakalı herhangi bir plan da yok yani herhangi bir plan şimdiye kadar sunulmuş değil, On İkinci Kalkınma Planı'nda yok, tam tersi, kömürde yeni teknolojilerden bahsediliyor; böyle bir durumla karşı karşıyayız. Peki, kömürden çıkış planı ortaya koymadan karbon net sıfır hedefi koymak ne kadar akılcı? Yani, bu hedefi, karbon net sıfır hedefini koyan ülkeler var ve bunların hemen hepsi de kömürden çıkış planını ortaya koydular. Bizim de esasında buna benzer bir planı ortaya koymamız lazım, adil bir çıkış olması lazım, kimsenin işsiz kalmayacağı -Ben Manisa Milletvekiliyim, Soma'da 15 bine yakın madenci var- bir çıkış planını bir an önce ortaya koymamız gerekli.

Şimdi, 2021 yılında iklim kriziyle mücadele etmek, etkilerini azaltmak için bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulmuştu, ben orada görev almıştım ve sonuçta oraya katılan bütün partilerin ve bilim insanlarının da katkısıyla böylesi bir rapor çıktı, 2021 yılında çıktı ve bu raporda esaslı bir yol haritası var. Önümüzdeki süreçte kuraklıkla, iklim değişikliğiyle, iklim kriziyle, su kaynaklarının korunmasıyla alakalı yapılması gerekenler hakkında önemli bir kaynak var fakat kimsenin bir şey yapmadığını görüyoruz. Mesela, buraya bakarsanız, bu Meclis Araştırması Komisyonu raporuna bakarsanız, su kanununun çıkarılması gerektiğinden bahsediliyor, ortada su kanunu yok. İklim değişikliği kanunundan bahsediliyor, tabiatı ve biyolojik çeşitliliği koruma kanunu, su ve kanalizasyon idaresi kanunu, taşkın kanunu, ya bir tek emisyon ticaret sisteminden bahsediliyor, bugün siz de ondan bahsettiniz ama bu saymış olduğumuz hazırlıkların hemen hemen hiçbir tanesinin yapılmadığını görmekteyiz. Bir de şöyle iddialı bir şey söylediniz: 2053'e kadar alüminyum sektöründe yüzde 75 emisyon azalımından, çimento sektöründe yüzde 93 emisyon azalımından bahsettiniz; bu, bana gayet iddialı geldi çünkü şu anda elektrik üretiminin kaynaklarına baktığımız zaman yüzde 58'inin fosil yakıtlardan olduğunu, bunun yüzde 36'sının kömür, yüzde 21'inin de doğal gazdan geldiğini ancak yüzde 42'sinin yenilenebilir kaynaklardan olduğunu görmekteyiz. Bu yapımla imalat sanayisinin enerji tüketimine baktığımız zaman yüzde 78'i fosil yakıtlardan; alt sektörlerde mesela metal sanayisinin enerjisinin yüzde 87'si fosil yakıtlardan, çimento sanayisinin yüzde 85'i fosil yakıtlardan karşılanıyor. Yani bu rakamlarla, şu anki mevcut bu rakamlarla bu hedefe ulaşmak imkânsız gibi gözüküyor.

Sayın Bakanım, ne yazık ki sadece denizlerimiz değil yer üstü sularımız da nehirlerimiz, derelerimiz de kirli. Sadece yüzde 37'si temiz, geri kalan yüzde 40'ı çok kirli nehirlerimiz, ırmaklarımızın, yüzde 23'ü ise kirli. Rakam verdiniz "Arıtma tesisi sayısı 1.321'e çıkmış durumda." dediniz; doğrudur, arıtma tesisi sayısında artış vardır. Gene Bakanlığınızın 2020 yılında yapmış olduğu bir çalışmada 1.121 arıtma tesisi inceleniyor ve bu 1.121 arıtma tesisinin sadece yüzde 45'i yani 502 tanesi çalışır durumda, geri kalan yüzde 55'inin ya revizyona ihtiyacı var veyahut da yeniden yapılmasına ihtiyaç var; nitelikli eleman sıkıntısı var, birçoğunda mühendislik hatası bulunmakta. Zaten bunlar düzgün çalışmış olsa yer üstü sularımız bu kadar kirlenmemiş olurdu.

Sayın Bakanım, sadece sularımız, derelerimiz, denizlerimiz değil, havamız da çok kirli. Hava kalitesini izleyen istasyon sayısında bir artış var ancak yeterli ölçüm yapan istasyon sayısında azalış var. Şimdi, PM10 partikül madde ölçümü yapan 359 istasyondan sadece 216 tanesi yeterli ölçüm yapmakta, PM2.5 ölçümü yapan 189 istasyondan da sadece 88 tanesi yeterli ölçüm yapmakta. Endüstriyel hava kalitesi izlem istasyonu sayısı sadece 30, burada en büyük kirleticiler -biliyorsunuz- termik santraller. Termik santralin olduğu yerlere bakıyoruz, Afşin Elbistan'da 2 tane santral var, Soma'da 2 tane var, Kütahya'da var, Yatağan'da var fakat buralarda endüstriyel hava kalitesi izlem istasyonu yok. Nerelerde var? Çorlu OSB'de var, Hendek OSB'de var, Gebze OSB'de var ancak bunlarda da ölçüm yok yani böylesi saçma bir durumla karşı karşıyayız. PM10 ulusal sınırı geçen il sayısı 81 ilde 39, Dünya Sağlık Örgütü limitlerine göre bakarsak da 81 ilde 71 tanesi PM10'u geçiyor.

Sayın Bakan, insanlarımız zehirleniyor, insanlarımız ölüyor. Hava kirliliğine atfedilen ölüm sayısı İstanbul'da 8.357. İstanbul'un nüfusu Manisa'nın nüfusundan 10 kat daha fazla yani İstanbul'da 8.357 ölüm hava kirliliğine atfediliyorsa Manisa'da 850 olması lazım. Manisa'daki rakama bakıyorsunuz 2.152 çünkü Avrupa'nın en fazla emisyon saçan 3 termik santralinden bir tanesi ne yazık ki Manisa Soma'da.

Şimdi Sayın Bakanım, burada bir video izleteceğim size çalıştırlarsa.

(Hatibin elektronik cihazdan bir video izletmesi)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Burası Soma Termik Santrali. Bu gördüğünüz manzarayı biz devamlı yaşıyoruz. Bu termik santral özelleştirildi, özelleştirmeden sonra bunlara belli bir müddet verildi, bunlara baca filtresi takılacaktı fakat yerine getirmediler. Siz bunlara geçici izin verdiniz, 2027 yılına kadar bu şekilde devam ediyorlar. Firma şu anda filtre takmıyor ve 2027'ye kadar takmayacak, daha sonrasında da takmayacak çünkü şu anda firma iflasın eşiğine gelmiş durumda; TKİ'ye 10 milyar lira kömür borcu var ve herhangi bir revizyon yapılmıyor, herhangi bir bakım yapılmıyor. Bu termik santralde devamlı arızalar çıkıyor, yangınlar çıkıyor, Soma bir bombanın üzerinde oturuyor -Allah korusun- burada büyük bir bela başımıza gelebilir. Aynı zamanda Soma'yı da Akhisarı da Kırkağaç'ı da Manisa'yı da zehirlemeye devam ediyor. Ben de size buradan sesleniyorum: Bu konuda mutlaka ve mutlaka bir şey yapılması lazım. Biz kanserden ölmek istemiyoruz.

Sayın Bakanım, ÇED süreçleriniz işlemiyor, böyle bir sıkıntımız var. "ÇED Olumlu" raporu verilen bugüne kadar 7.437 tane proje varmış, "ÇED Olumsuz" alan 77. Yani, bakın, 100 projeden sadece 1 tanesine "ÇED Olumsuz" raporu verilmiş ve "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilen de 77.434. Şimdi, adam, jeotermal elektrik santralini utanmasa Salihli'de, Alaşehir'de evlerin avlusuna koyacak, insanların yatak odasından boru geçirecek. Ancak bunda ÇED istenmiyor. Gördes'te nikel madeni çalışması var ve bu çalışmada kapasite 8 katına çıkarılıyor ama "ÇED Uygun" raporu veriliyor, burada sülfürik asit tesisi kurulmak isteniyor, "ÇED Uygun" raporu veriliyor. Yani günde 3 bin ton sülfürik asit üretilecek bir tesis olacak burada ve gene "ÇED Olumlu" raporu veriliyor. İliç'te kapasite artırımı var, gene "ÇED Olumlu" raporu veriliyor. Yani bu ÇED süreçleri amacından uzaklaşmış durumda, doğru ve düzgün bir şekilde işletilmiyor ve sonuç itibarıyla baktığımız zaman, nehirlerimiz kirli, havamız kirli, sizin de işaret ettiğiniz gibi denizlerimiz kirli, göllerimiz kurumuş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, toparlayın.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bir dakika, hemen.

Ege'deki Marmara Gölü'ne bakın. Ramsar Anlaşması'yla koruma altında olması gereken göl göz göre göre kurudu. Orada onlarca canlı türü vardı, balıkçılık vardı, kuşların göç rotasındaydı ancak el ele verildi, Marmara Gölü gözümüzün önünde kurutuldu.

Topraklarımız kirli. Ya, Sayın Bakanım, bu saydığım yerler biliyorsunuz en önemli yutak alanlar. Ormanlarımız... Ormanlarımızda o kadar çok tahsis var ki enerji şirketlerine, madencilik şirketlerine, turizm sektörüne. Yangınlar bir taraftan, üretim baskısı bir taraftan, bir taraftan da Cumhurbaşkanımızın kararnameleri. Bugüne kadar bir kararnameyle, imzayla 31 bin hektar orman arazisi orman olmaktan çıkarıldı, akla ziyan bir uygulama bu. Bu uygulamalar ne yazık ki yutak alanlarımızı ortadan kaldırıyor ve sonuç itibarıyla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, teşekkür ediyorum, sağ olun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Eyvallah, ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Necmettin Erkan.

Sayın Erkan, buyurun.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun kıymetli üyeleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2025 yılı bütçe teklifiyle ilgili söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, toplantımızın ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sözlerime başlamadan önce, yakın tarihimizde yaşanan asrın felaketini hatırlatmak istiyorum. 6 Şubat 2023, son asrın en büyük felaketi. Bu tarihte 120 bin kilometrekarelik bir alanda 11 ilimiz, 124 ilçemiz, 6.929 köy ve mahallemiz ağır bir yıkıma uğramış, maalesef büyük can kaybı yaşanmıştır. Bu felakette hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum. Ayrıca cansiparane bir şekilde yardıma koşan, arama kurtarma çalışmalarında bulunan, maddi ve manevi destek sunan tüm vatandaşlarımıza en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Yaşadığımız bu büyük olay bize bir kez daha gösterdi ki bu millet ihtiyaç hasıl olduğunda bir olmayı, iri olmayı, diri olmayı, tek yürek hâlinde Türkiye olmayı çok iyi bilmektedir. 6 Şubat depreminde milletimizin gösterdiği tarihi dayanışma bunun en güzel örneğidir. Deprem sonrası ise şehirlerimizi yeniden inşa ve imar etmek için bölgede yapılan çalışmalar devletimizin kudretini göstermiştir. Bugün, deprem bölgesi dünyanın en büyük şantiye sahasına dönüşmüş durumdadır; 160 bin mühendis, mimar ve emekçi kardeşimiz deprem bölgesindeki şehirlerimizin yeniden ayağa kaldırılması için canla başla çalışmakta, dünyaya bu konuda ders vermektedir. Hepsinin tek bir gayesi var, orada, depremde evleri yıkılan kardeşlerimizi bir an evvel yeni sıcak yuvalarına kavuşturmak. Hamdolsun, asrın felaketinden sonra hayat yeniden normale dönüyor. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız toplam 130.565 konut ve iş yerini hak sahibi depremlerde kardeşlerimize teslim etti. Bugüne kadar 331.160 konut ve 19.270 iş yeri olmak üzere toplamda 350.430 bağımsız bölümün ihalesi gerçekleştirildi. İnşallah bu yılın sonuna kadar 11 ilimizde toplam 201.688 bağımsız bölüm afetzedelere teslim edilecektir. 2025 yılının sonuna geldiğimizde ise deprem bölgemizin tamamında 452.934 bağımsız bölüm inşa edilmiş olacak.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, Necmettin Bey'e müdahale eder misiniz, Bakanlığının yetkisini alıyor, Bakanın yaptıklarını anlatıyor.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Birazdan başka şeyler de söyleyeceğim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ya, Allah Allah! Size mi soracak ne konuşacağımı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar; milletvekillerinin ne konuşacağına karar veremiyorum ki.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakan Bey'e ayıp oluyor. Necmettin Bey, lütfen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, lütfen hatibin insicamını bozmayalım.

Sayın Hatip, devam edin.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Tabii, bu, devletimizin gücünü ve operasyon kabiliyetini gösteriyor.

Bununla beraber, deprem bölgesinde esnafımızın, sanayicimizin gerek ticaretiyle gerek üretimiyle yeniden normale dönmesi için yeni dükkânlar, yeni iş yerleri de inşa ediliyor çünkü bu şehrin yeniden ayağa kalkması için evvela ticaret erbabının, esnaf ve sanatkârın ayağa

kaldırılması gerekiyor. Tabii ki şu da bir gerçek: Bir yandan yüz binlerce konut inşa edeceksiniz, diğer yandan depremden etkilenen şehirlerimizi her alanda yeniden ayağa kaldıracaksınız üstüne bir de hasar gören kültürel varlıklarımızı ihya edeceksiniz; esnaf ve sanatkarlarımızı ayağa kaldıracaksınız. Öyle kısa bir sürede bu kadar çok çalışmayı eş zamanlı olarak yürütmek ve bunu da kaliteden ödün vermeden yapmak öyle herkesin harcı değildir. Ben, bu vesileyle, her zaman esnafımızın, sanatkarlarımızın yanında olan, Ahilik kültürünün yaşatılması için büyük emek veren Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza, her daim deprem bölgesindeki vatandaşlarımızın yanında olan Bakanımız Sayın Murat Kurum'a gösterdiği gayretten dolayı teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; biz, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde hem deprem bölgesini hem de Türkiye Yüzyılı'nı en güzel şekilde inşa etmeye devam ediyoruz. Bize bırakılan bu şüheda toprağına gözümüz gibi bakıyoruz. Şehitlerimizin kanlarıyla sulanan bu topraklarda ihanete, devletin ve milletin bağımsızlığına kastedenlere ne içeride ne dışarıda asla fırsat vermiyoruz. Bugün burada bir kez daha ifade etmek istiyorum: Terör örgütleriyle irtibatlı ve iltisaklı olan bazı belediye başkanları üzerinden polemikler oluşturulmaya çalışılıyor; yaptıkları telefon görüşmelerinden tutun, banka hesaplarına para göndermesine kadar terör örgütleriyle açık ilişkisi bulunanlara bir bakıyorsunuz, ne yazık ki bu kişilere en büyük desteği Cumhuriyet Halk Partisi veriyor.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Bir vekil iftira atmaz, bir vekil iftira atmaz ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Yakışmıyor, yakışmıyor ya! Nereden çıkartıyorsun?

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Oysa, Cumhuriyet Halk Partisi cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün emaneti değil mi? Öyleyse, bu hâl ne? Hem Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ten bahsedeceksiniz "Onun izinden gidiyoruz." diyeceksiniz hem de...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Buraya basmakalıp cümlelerle gelmeyin.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Ya, sıranızı bekleyin konuşun.

ULAŞ KARASU (Sivas) - İftira atıyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Ne bu hâliniz?" diyor ya.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Bekleyin, sözümü aldım, konuşuyorum, sizin de sırasınız gelince konuşursunuz. Bunda bir şey yok.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Dinimizde bile en büyük günah iftira atmaktır.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sizler kadar biliyorum dinimi, sıkıntı yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erkan, sözlerinizi tamamlayın.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Oysa, Cumhuriyet Halk Partisi cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün emaneti değil mi? Öyleyse bu hâl ne? Hem Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ten bahsedeceksiniz, "Onun izinden gidiyoruz." diyeceksiniz hem de ülkemizi bölmek isteyenlerle el ele, kol kola gezeceksiniz; olacak iş mi? Hiç kimse kusura bakmasın. (CHP sıralarından gürültüler)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Öcalan'ı Meclise kim çağırdı? Öcalan'ı Meclise davet eden sizsiniz, Öcalan'la görüşen sizsiniz.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Memlekette yerel yönetimleri bu hâle getirenleri elbette kürsüden konuşacağız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Necmettin Bey, Öcalan'ı Meclise kim davet etti? Kim davet etti Öcalan'ı?

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Bizlere oy versin veya vermesin milletin hakkını savunmak için vekil olduk.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Öcalan'ı kim davet etti? Öcalan'la adada şu anda kim görüşüyor?

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Vatandaşımızın çöpünü toplamak, sosyal hizmetleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - CHP mi görüşüyor! Meclise davet ettiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Senin basın toplantısına davet ettiğin kişi bombacı çıktı ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Geç onu, geç!

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Ya bağır, sıkıntı yok, rahatla.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Necmettin Bey...

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, tarihte ilk defa Öcalan'ı Meclise davet ettiniz!

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Vatandaşımızın çöpünü toplamak, sosyal hizmetleri ayağına götürmek için devletten aldığı parayla Mehmetçik'e kurşun sıkıp bomba yağdıranlara, aktaranlara elbette soracağız, karşısına dikileceğiz ve bunun hesabını soracağız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, Öcalan'ı Meclise çağırıyorlar!

CAVİT ARI (Antalya) - Necmettin Bey, sen nerede yaşıyorsun arkadaş!

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Son günlerde CHP'li belediyelerde yaşanan rezaletlere sadece bizler değil, kendi tabanları da artık ses yükseltmeye başlamıştır. Hasat zamanı geldiğinde millet gereken cevabı verecektir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Altı ay oldu seçim olalı. Aldınız ya!

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; bin yıldır sakini olduğumuz bu Anadolu coğrafyasında...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Erdoğan, MHP'nin projesini destekledi, Genel Başkanına karşı çıkıyorsun ya!

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Ya, Sayın Tanal, ben konuşuyorum, söz al konuş, bekle sabır ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Parti disiplinine uy!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Devlet Bahçeli'yi niye dinlemiyorsunuz?

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sabır, sabır, bekleyin. Sabır, sabır ya!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Erdoğan, "Devlet Bahçeli doğruyu söylüyor." dedi. Genel Başkanınızı niye dinlemiyorsunuz ya!

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sabır, hacı sabır, bekle iki dakika ya, sabır!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Vekil, konuşmanıza devam edin.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Bin yıldır sakini olduğumuz bu Anadolu coğrafyasında her zamankinden daha çok beraber olacağız, kardeşliğimizi pekiştireceğiz; hep birlikte olacağız.

Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu Türkiye Yüzyılı'nı en iyi şekilde inşa ederken yakın tarihte dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisinde yer almak için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz. Allah'ın izniyle biz birlikte olursak bizi durduracak hiçbir güç yoktur. İnançımızın bize öğrettiği en önemli derslerden biri de birlikte rahmet, ayrılıkta azap vardır. Biz tarih boyunca her zaman bir olduysak hep kazandık ama ne zaman dışarıdan gelen fitnelere aramızı bozmuşsak zelil olmuştuk. Bu yüzden...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Siz esnaf odalarıyla Kıbrıs'a geziyi niçin düzenlediniz?

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Ya, Sayın Tanal, bakın, ben konuşurum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Kıbrıs'ta gidip o kumarhanelerde ne yapıyordunuz? Bana onu anlat!

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Bak, sen alışkınsın ama ben alışkın değilim. Dinle, söz al konuş, söz almıyorsun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Anladım, işte söz alıyorum.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Söz almıyorsun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Kıbrıs'ta esnaf olarak gidip ne yaptınız? Türkiye'de otel yok muydu?

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Şimdi bakın, ben hiç konuşurmam, ben de otururum, hiç konuşurmam sizi.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Otel yok muydu Türkiye'de?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Hatip, konuşmanıza devam edin.

Sayın Tanal, siz insicamını bozmayın hatibin.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yazık günah değil mi ya! O küçük esnafa para verseydiniz o Kıbrıs gezisi yerine.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanal, insicamını bozmayalım hatibin.

Sayın Erkan, devam edin.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sayın Başkanım, sözümü uzatalım.

Bu yüzden bu kadim coğrafya tek bir kaderi değil, 780 bin kilometrekarelik vatan toprağında ay yıldızlı bayrağımızın gölgesinde beraberce yaşamaktadır. Bu topraklar bize Sultan Alparslan'ın, Osman Bey'in, Fatih'in, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, terör örgütlerinin şehit ettiği evlatlarımızın emanetidir. Bu emanete işte bu ruhla sahip çıkarak hep birlikte başaracağız.

Son yıllarda çok acılar yaşadık; Elâzığ ve Malatya depremleri, seller, afetler, yangınlar. Son yaşadığımız bu asrın felaketi Maraş merkezli depremlerde 50 bin kardeşimizi toprağa verdik. Devletimiz bu zor süreçte her zaman milletimizin yanında oldu. Cumhurbaşkanımızın liderliğinde AK PARTİ kadroları milletimizin yaralarını sarmak için âdeta seferberlik...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erkan, toparlayın sözlerinizi.

Buyurun.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - İşte, bu süreçte Bakanımız Sayın Murat Kurum vatandaşlarımızın hep yanında oldu, afetzede vatandaşlarımızın kardeşi oldu, evladı oldu, Elâzığ'da Kara Murat oldu, kar kış demedi milletimizin hep yanında oldu, biz şahidiz. Ben kendisine bu milletin bir ferdi olarak teşekkür ediyorum, Allah razı olsun. İnanıyorum ki deprem bölgesindeki 11 ilimizde tüm yaraları saracak, vatandaşlarımızı sıcak yuvalarına kavuşturacaktır. Biz de büyük kadronun bir neferi olarak birlikte milletimiz için çalışmaya Allah'ın izniyle devam edeceğiz, milletimizin duasını almak için gece gündüz çalışmaya devam edeceğiz.

Sayın Bakanımız başta olmak üzere, tüm Bakanlık personeline teşekkür ediyorum.

Bütçemizin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar ve Sayın Tanal; şimdi Sayın Akay'a söz vereceğim. Sayın Akay'a söz vermeden önce şu salondaki sükûneti tesis etsek değerli arkadaşlar, bakın, hâlâ uğultu var.

Değerli arkadaşlar, sayın hatip konuşmasını yaptı, şimdi diğer hatiplere geçeceğiz ancak arkada hâlâ uğultu var. Şimdi, Sayın Akay, buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum. Bakanlık bütçesinin ve tüm bütçemizin ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Bakanlığın genel bütçe büyüklüğü içerisindeki aldığı pay 219 milyar 294 milyon yani yüzde 1,48 civarında. Hâlbuki, geçen yıl 271 milyar ayrılmış, 52 milyarlık bir düşüş var, yüzde 19,30 civarında bir düşüş olmuş, geçen yıl yüzde 2,44'müş. Tahmin ediyorum, depremle ilgili harcamalar o dönemde daha fazla olduğu için şimdilik bir düşüş var ama en azından Bakanlığın geçen yıllık bütçesini korumasını beklerdik.

Yine, bakanlık alt bütçe rakamlarına, alt tutarlara baktığımız zaman program dışı giderler burada da diğer bakanlıklarda olduğu gibi, çok yüksek, yüzde 62'si 136 milyar 553 milyon, hazine yardımı şeklinde görülüyor. Genel bütçe olarak baktığımız zaman, bu program dışı giderleri bir türlü aşağı çekemiyoruz, programa bağlayıp bunun aşağı çekilmesi bütçe disiplininin sağlanması açısından önem arz ediyor.

2023 yılı başlangıç ödeneğine baktığımız zaman, 24 milyarken yıl sonunda harcanan rakam 66 milyar, yine, burada da 41 milyarlık bir aşım var. Aynı şekilde program giderlerinin 2024 yılına baktığımız zaman, başlangıç ödeneği 52 milyar olduğu hâlde sadece 2024 Haziran sonu itibarıyla yani yarıyılıda bile 64 milyarı bulmuş, 12 milyarlık bir aşım olmuş, bunun sebebini de incelediğimizde şehircilik ve risk odaklı afet

yönetiminden kaynaklı olduğunu görüyoruz ama bütçe hedeflerinin düzgün tespit edilmesi önemli çünkü hep ödenek aşımıyla gidilmesi uygun değil.

Yine, baktığımız zaman, yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlara ne ayrıldı diye baktım -özellikle, deprem, biliyorsunuz, 6 Şubat depremiyle beraber daha çok ihtiyaç olunan bir kalem bu- 22 milyar ayrılmış, yüzde 10'a tekabül ediyor. Şehircilik ve risk odaklı afet yönetimine 24 milyar ayrılmış, yüzde 11 civarında bir rakam. Burada önemli olan bir şey var, sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliğiyle ilgili tüm bakanlıkların bu konuya önem vermesi gerektiğine inanıyorum ben. Buraya ne kadar pay ayrıldığına baktık, 14 milyar 682 milyon, yüzde 6'lık bir rakam ve bu rakamı da düşük buluyoruz.

Yine, kalemlerde, sermaye giderlerinde, sermaye transferlerinde, cari transferlerde 2023 yılında hep aşım olmuş başlangıç ödeneğine göre. Sermaye transferlerinde 2024 Haziran itibarıyla bile sadece 29 milyarlık aşım var, yıl sonu bittiğinde bunun 2 katı kadar bir rakama ulaşacak diye düşünüyorum.

Yine, 2024 Haziran ayı itibarıyla gayrimenkul üretim giderlerine baktık, 41 milyar 858 milyon, başlangıç ödeneği 9 milyarmış, burada da çok ciddi bir aşım var. Buradaki tutarın ne ile ilgili olduğunu da bize açıklarsanız memnun olurum. Çünkü bir gayrimenkul üretim gideri, burada bir sermaye gideri olarak baktığımız zaman, rakamın nerelere kullanıldığıyla ilgili 2024 yılı itibarıyla bir açıklama olursa memnun olacağız.

Yine, ormanların ve doğanın korunmasıyla ilgili ayrılan pay 1 milyar 913 milyon, ormanlarımızın korunmasıyla ilgili. Yani ben hesaplayamadım ama binde 8'ler civarında çok düşük bir rakam. Büyük gayrimenkul onarım giderleri gördük, 9 milyar 758 milyon bir proje kredisi kullanarak bu gayrimenkul bakım onarım giderleri kullanılıyor, geçen yıla göre de yüzde 185 artım var. Yani buradaki onarım giderlerinin ne ile ilgili olduğu, mahiyeti nedir, hangi firmalara yaptırılıyor, tamamlanma oranları nedir? Bu konuyla da bizimle bilgi paylaşırsanız memnun olacağız.

Evet, Sayın Bakanım, ben seçim bölgem Karabük'le ilgili birkaç konu açıklayacağım sizlere. Karabük, gerçekten sanayinin, ağır sanayi hamlesinin yapıldığı bir bölge, Kardemir'le ilgili, biliyorsunuz, fabrikanın kurulmasıyla ilgili, bu bölgede bazı sıkıntılarımız, sorunlarımız var. Örneğin, Safranbolu'da başlanan bir millet bahçesi var. Safranbolulu hemşehrilerimiz millet bahçesinin bitmesini bekliyor Sayın Bakanım.

Yine, Yenice'de bir belediye bir alan tahsisi yapıyor, TOKİ projesinin hayata geçmesi bekleniyor. Yenice, ormanlarıyla meşhur bir ilçemiz ve Türkiye'nin en büyük blok ormanlarına sahip; siz de gayet iyi biliyorsunuz, ziyaretlerde bulundunuz.

Yine -Eskipazar Milletvekilimiz Ali Keskinlik da burada, şu anda karşımda- Eskipazar'da da bir TOKİ ihalesi olacak; ne zaman yapılacağını biz de merak ediyoruz, o TOKİ ihalesinin bir an önce hayata geçmesini istiyoruz.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde Türkiye diri fay hatlarının paleosismolojik yapısının incelenmesiyle ilgili bir platform kurulmuştu. Karabük'te de 35 kilometrelik yeni bir fay hattı tespit edildi Sayın Bakanım, Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın haricinde. Ben, Sanayi Bakanından geçen yıl da bu yıl da rica etmişim, oraya bir ödenek ayrılıp o fay hattının incelenmesi... Çünkü Karabük nüfusunun yüzde 93'ü deprem bölgesinde, bir de Karabük fay hattı çıkınca... Ve konut stokunun büyük bir bölümü de aşağı yukarı 1970'lerde yapılmış, kentsel dönüşüme de ihtiyacı var yani Karabük'ün sizin özel ilginize, Bakanlığımızın özel ilgisine ihtiyacı var. Buradan da bu konuyu özellikle sizlerden istihham ediyoruz.

Bir de çevreyle ilgili en son bir olay yaşandı. "Marzine" diye bir firmamız var, atık malzemelerden çinko üretiyor. Orada en son Nükleer Düzenleme Kurumu bir ölçüm yaptı, radyasyon ölçümü; normalde 22'ler civarında olması gerekirken 180 ölçüldü ve Eylül ayında fabrika geçici olarak kapatıldı, işçiler de ücretsiz izne gönderildi. Bu, bölgemiz için büyük bir sorun ve hemşehrilerimiz de buradaki tehlikenin nasıl sonuçlandırılacağını merak ediyorlar. Yetkilileri bu açıdan göreve davet ediyoruz, siz de dâhil bütün yetkilileri göreve davet ediyoruz Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, tasarruf tedbirleriyle ilgili açıklamadan sonra, 17 Mayıs'tan sonra millet bahçelerinin bir kısmı yazıyla durduruldu biliyorsunuz -TOKİ Başkanımız da burada- yazıları, belli yerlere, müteahhitlere gitti. Ben bir araştırma yapmıştım; 30 ilde 39 millet bahçesinin tamamlanma oranı yüzde 75'in altındaydı, bunların bir kısmına şu anda devam edildiğini görüyoruz çünkü oraya yapılan bir harcama var ve ihale rakamlarının da 5 milyar üstünde olduğunu tespit etmişim, şimdi fiyat farklarıyla daha da artmıştır fakat bir taraftan da 17 Mayıs ile 21 Eylül 2024 tarihleri arasında yeni millet bahçesi projeleri işine de girilmiş, 600 milyonun üzerinde bir harcama yapılmış. Şimdi, bir taraftan yarım kalan projeler var orada, o projelerin tamamlanması önemli çünkü devam edilmediği zaman harcamalar da boşa gidecek, orada yıpranmalar olacak yani çöpe gitmiş gibi olacak. Ben şunu düşünüyorum: Yeni projelerden ziyade, bu projelerin, yarım kalan projelerin tamamlanması daha iyi olur. Bir de mesela -Urfa Vekilimiz burada, Mahmut Bey ayrıldı mı; şimdi ayrılmış- Urfa'nın millet bahçesinin tamamlanma oranı yüzde 74'tü, bu proje bile durdurulmuştu. Şimdi devam ediyor mu Sayın Bakanım?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Hepsini ediyor.

CEVDET AKAY (Karabük) - Güzel, sevindim ona da çünkü yüzde 1'lik bir uygulamayla böyle bir hata olması da yanlış olurdu diye düşünüyorum. Buradan, özellikle bu konunun da dikkatinize sunulmasına ihtiyaç duydum.

Yine, Sayın Bakanım, bütün milletvekillerimizin en önemli sorunlarından biri de soru önergelerimize bakanlıklar tarafından zamanında ve yeterli cevap verilmemesi. Bununla ilgili ben Meclis Başkanlığına da bir yazı yazmıştım "Soru önergelerine ne kadar cevap veriliyor?" diye. Soru önergelerine cevap vermeyen bakanlıklarda 1'inci sırada Çevre, Şehircilik Bakanlığı yer alıyor Sayın Bakanım; rakamları da verebilirim size, detayları da sonra verebilirim. Bu konuyla ilgili de biraz hassasiyet gösterilirse çok memnun oluruz çünkü biz soru önergelerimizi yörelerimizdeki sıkıntıların, ülkemizdeki sıkıntıların durumunu öğrenmek ve onların giderilmesi için de hep beraber çaba sarf etmek üzere veriyoruz. Bu konuda da hassasiyet rica edeceğiz.

Yine, çevre kirliliğiyle ilgili, hava kirliliğiyle ilgili bir tablodan... Bu "Kara Rapor 2024" diye geçiyor, Temiz Hava Platformunun 2024 yılı için yaptığı bir çalışma, "İller bazında 30 yaş üstü doğal nedenlerle olan ölümler içinde hava kirliliğine atfedilen ölümler" diye bir liste. Burada, gerçekten, rakamların vahim olduğu bir sürü il var, bunu da özellikle incelemenizi isteyeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Karabük'e baktığımız zaman da yüzde 11,69'luk atfedilen bir oran var yani 229 kişi tespit edilmiş. Ama burada 3.155 olan var, 1.858 olan var yani inanım, oranların yüzde 40,11 olduğu, 41 olduğu Gaziantep, İstanbul, İzmir, Hatay gibi, Ankara gibi bir sürü şehir var. Burayla ilgili, çevrenin temiz tutulması, hava kirliliğinin önlenmesiyle ilgili, özellikle de sanayi kuruluşlarıyla ilgili bir çalışma yapılmasının faydalı olacağını düşünüyorum.

Saygıyla selamlıyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Sayın Çakır; hazırsanız buyurun lütfen.

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Bakan yardımcılarımız, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları, kıymetli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı kesin hesapları ile 2025 yılı bütçesini görüşüyoruz. Öncelikle, bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Bugün burada Bakanlık bütçesinin rakamsal anlatımının, kullanım kalitesinin, yapılan çalışmaların kurumsal perspektif doğrultusunda bir değerlendirilmesi son derece önemli ve bir yıl içinde yapılacak hizmetlerin gerçekleşmesi için Bakanlık projelerinin ve planlarının tanıtımı ve anlatımını da içermesi bakımından dikkatle takip edilmesi önemli ve memnuniyet verici.

Bugün, ben, çevre ve şehircilikle ilgili çok detay rakamlara girmeden, biraz farklılaştırarak duygusal bir özet yapmak istiyorum. Sayın Bakanımız ve arkadaşlarımız her konuya inceden inceye temas ettiler. Yapılan işlerdeki beceri ve başarı farklı bakış açılarıyla değerlendirilmiş oldu. Benden sonra da değerlendirmeler yapılacaktır. İnsan, insanın doğayla olan kavgasının dünyayı sürüklediği maceranın insanın başına daha neler getirebileceğini korkuyla izlemeye başladığı gerçeğinden yola çıkarak, daha düne kadar iklim değişikliklerini umursamayan, denizlerin kıyı kıyı yutulmaya çalışıldığını, küresel ısınmanın buz dağlarını yok etmeye başladığını şaka yapar gibi konuştuğu, yazın, kışın, sonbaharın, baharın birbirine geçmeye başladığını söylerken bile ve sıkıntılarını yanı başına geldiğini görmesine rağmen gidişatı önemsemediği günlere savrulmuş durumda.

Dünyayı mahvedecek kadar konvansiyonel ve nükleer silahlanmanın sadece insan öldürmeyeceği gerçeğini bile silahlanma yarışının tarihi zirvelerde devam ettiğini görerek bilerek susan insanlığın, göreceği ve yaşayacağı felaketlerin bugünden daha fazla olacağını dillendirmek kehanet olmasa gerek. Ülkemiz de bunun dışında değil elbette, son yıllarda yangınlar, afetler, seller, depremler fırtınalarla her geçen gün daha yoğun, daha karmaşık bir hâle geldiğini, geleceğini görmek ve yüzleşmek zorunda olduğunu değerlendirmesi bir mecburiyettir.

Şehir güzellik demek, medeniyet demek ve çevre de o güzelliğin etrafını süsleyen bir bahçe demek, doğru. Oysa şehirleşmeyle beraber başlayan şehir merkezi, betonlaşma, beraberinde doğanın kendi nefes alanlarına müdahaleyle nefes borularının kesilmesine yol açmış, canlı ölümler hâline gelen şehirlerde yaşam alabildiğine zorlaşmaya başlamış, daracık alanlara tıktış tıktış insan toplulukları göğe müdahaleye varan anlayış ve arayışlara yönelmiş, birbirini takip eden afetlere, doğanın uğradığı tahribata ayrıca davetiye çıkarır olmuş. Böyle zamanlarda belki sussak daha manidar olabilir. Acıyı sadece yaşayanların devamlı hissedeceğini biliyoruz. Burada devletin, acıları ve dönüşümleri sahiplenmesi süreçlerini elbette önemsiyor ve takdir ediyoruz ama daha ötesinde bir şeyler fısıldamak durumundayız: Dünya, alttan üstten kayıyor, kayıyor, yanıyor, eriyor, sallanıyor, dahası ölüyor, ölen insanla, insanlıkla beraber ölüyor.

Küçük bir değerlendirmeyle, küresel ölçekte sellerin 1,5 derece eşiğinde yüzde 100 yükselmesi beklenirken, 2 dereceyle bu tehlikenin yüzde 170'e tırmanması söz konusu olabilecektir. Diğer yandan, 2 derecelik artış, sıcak hava dalgalarının gerçekleşme sıklığını yüzde 20 daha artıracak ve akabinde orman yangınları riskini daha fazla artıracak, ülkemizin jeolojik olarak Kuzey Anadolu, Doğu Anadolu, Batı Anadolu fay hatları üzerinde olması yanında bu aktif fay hatlarının her an tetiklenebileceği yaklaşık 500 diri fay hattının olması riski her an büyük afetle karşılaşabileceğimizi de hatırdan tutmamızı gerektiriyor. Bu çerçevede, Kahramanmaraş'ta 6 Şubat'ta yaşanan 2 büyük depremle 11 il ve milyonlarca insanımızın etkilendiği ve 50 binin üzerinde can kaybının yaşandığı süreç, Bakanlığın üzerinde muazzam bir yük oluşturmuş bulunmaktadır. Bakanlık bu bölgede yıkılan evlerin yerine yenisini inşa etmek için topyekûn seferberlik başlatmış, bunu başarabilmek için de elinden gelen gayreti göstermeye devam ediyor. Elbette, giden canları geri getirmeye gücümüz yok, lakin şehirlerin yeniden imarı yaşam standartlarını ve eski hatıraları canlandıracak güzelliği sağlamayı başaracaktır. TOKİ eliyle girilen bu ihya çalışması, yaşanan deprem felaketinin doğurduğu yıkımları telafi etmekle beraber takdir ettiğimiz TOKİ performansına bağlı olarak da benzer yıkımları engelleyecektir diye inanıyorum. Dahası, bu çalışmalar, olası yeni bir Marmara depremi öncesi İstanbul ağırlıklı olmak üzere derhâl ve acilen uygulama neyi gerektiriyorsa ve hangi yasal düzenlemelere ihtiyaç duyuluyorsa hayata geçirilmelidir diye düşünüyorum. Zira, geç kalınması durumunda söylenecek tek söz "Bade harabül Basra." olacaktır. Sayın Bakanımızın bu sürecin hızlandırılması yönündeki gayret ve teşvikini son derece önemsiyorum. Bu yaklaşıma yerel yönetimlerin ve toplumun sahip çıkması, destek vermesiyle yarının sıkıntılarını azaltmaya yönelik atılan adımlar olacaktır. Yeni yasayla bu yönde yapılacak çalışmalarda ciddi kolaylık ve faydalar sağlanmış olacaktır diye ayrıca inanıyorum.

Çevre, şehir ve insan ayrılmaz bir bütünün parçalarıdır. Çevre ve şehir, insanın hayatını güzelleştirme adına üzerinde durulması, yoğunlaşılması gereken hem ilmi hem bilgiyle ve geçmişin yaşanmışlıklarından alınacak derslerle gerçekleştirilebilir. İnsanoğlunun doğayla olan kavgasının, doğayı tahrip faaliyetlerinin er veya geç bir bedeli oluyor. Kainatta hiçbir boşluğun bırakılmadığı, börtü böceğinden en büyüğüne, hiçbir mahlukun boşa yaratılmadığı gerçeğini anladığımızda hayatı yeniden şekillendirme gayretine düşeceğimize inanıyorum. Yanan ormanlarda sadece ağaçların yanmadığını biliyoruz. Yanan her şeyle beraber yarınımız yanıyor. Yangını söndürmek çaba gerektiriyor. Bazen başarılı, bazen başarısız oluyorsunuz ama aslolan insanın dahil olmasının önüne geçilmiş olmayı başarmaktan geçiyor yoksa ciğerlerimiz yanmaya devam edecek.

Çok şey söylemek isterdim. Dünyayı tımar etme, tarumar etme anlayış ve ruhunun tımar edilmeye ihtiyacı var.

Sözlerimi Mevlâna İdris'in söylediklerimi tarif eden "Masal" şiiriyle tamamlamak istiyorum.

"Çocuktum her şeyi anladığımı sanıyordum

Sonra büyüdüm

Bombaların ve bankaların dağlardan ve ırmaklardan
Daha fazla olduğunu gördüm
Bahçıvanlar generallerden
Menekşeler mermilerden daha azdı
Yenilmişti dünya

Duanın özgürleştiren rüzgârı çekilmişti yüzlerden
İnsanlar doğa değil yönetmelik kokuyordu
Nükleer artıklar ve çok uluslu yalanlarla
Kirlenmişti yüzümüz

Teknolojinin o yok edici
O gri gölgesi düşmüştü yüzlere
Yenilmişti yüzümüz
Ve görüntü aynıydı bütün aynalarda

Her şey çok açtı
Herkes kimsesiz
Herkes bir şeyin yoksuluydu
Hep birlikte yenilmiştik
Ve şarkılarımız kederliydi

Yanlış bir zamanda mı yaşıyordum
Çekip gitse mi idim
Hayır
Ne yanlış bir zamanda yaşıyordum
Ne de çekip gidecek bir yer vardı
Her yer aynıydı, kaldım
Sürekli çağırın ve ayırım yapmayan toprak
Nasıl olsa beni de çağıracaktı

Masal dünyanın bittiği yerde başlar
Biliyorum eski zamanlarda değiliz artık
Ve masallar böyle anlatılmaz
Biliyorum ben hiç masal yazmazdım
Dünya sisteminin hepimize anlattığı masal
Kötü olmasa bu kadar

Biliyorum bir karınca türküsünden
Daha hafif olacak sesim
Biliyorum insanların birbirine olan
Yabancılığı büyüyecek dünya küçüldükçe
Biliyorum telefonlar oldukça
İnsanlar birbirini görmeyecek
Biliyorum birbirimizi hiç görmeden öleceğiz

Her şey için tek şey diliyorum
Allah'ın gülleri yakamızı bırakmasın” diyor, bütçemizin hayırlı olması temennisiyle hazırunu saygıyla selamlıyorum.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.
Sayın Türkeş Taş, buyurun lütfen.
AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, kıymetli milletvekilleri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum ve 2025 yılı bütçenizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sözlerime başlamadan önce, birkaç gün sonra vefatının 86'ncı yılını idrak edeceğimiz Türkiye Cumhuriyeti'nin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü minnet ve rahmetle anıyorum. Bizlere bıraktığı bu kutlu cumhuriyetin, onun millî ve üniter yapısının, Türk dilinin, Türk kimliğinin, Türk Bayrağı'nın dâhilî ve haricî tüm düşmanlarına karşı sonsuza dek koruyucusu ve kollayıcısı olacağımızı buradan bir kere daha tekrar etmek istiyorum. Ruhu şad olsun, Türk ili ve Türk devleti sonsuza dek var olsun diyorum.

Bugün ben burada nüfus bakımından 6'ncı büyük ilimiz olan, büyükşehir statüsünde olan ve benim de seçim bölgem olan Adana'nın kentsel dönüşüm ve depreme dayanıklılığında biraz bahsetmek istiyorum. Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, 6 Şubat depreminde hasar gören şehirlerden biri Adana. Bu hasardan sonra da bize bu depreme gördüklerimiz gösterdi ki Türkiye gerçekten -hepimiz biliyorduk zaten- deprem açısından riskli bir coğrafyada ama maalesef hâlâ depreme dirençli ve hazır bir ülke değiliz. Adana'da da 626 bina ağır, 1.556 bina orta ve 10.390 bina az hasarlı olarak tespit edilmiştir. Hâlâ ağır hasarlı olup yıkılmayan binalar mevcut şehirde ve bunlar ciddi risk teşkil etmekte. Hasarlı evlerde oturan da çok insan var ve bu da tabii ki çok riskli bir durum. Adana, Türkiye'nin deprem riski en yüksek illerinden biri. Doğu Anadolu Fay Hattı'na yakın olan Adana'da çoğu bina da yıllar önce yapılmış, eski inşaat yönetmeliklerine göre yapılmış ve artık tamamen dayanıklılığını yitirmiş durumda. Bilim insanları Adana'nın çevresindeki fay hatlarında artan gerilimin yeni depremleri tetikleyebileceğini sık sık belirtiyor. Bugün Adana'nın mevcut bina stokunun önemli bir kısmı şiddetli bir depreme ayakta kalabilecek kapasitede değil maalesef. Yapılan incelemelerde de şehirde bulunan 50 bin konutun depreme karşı riskli olduğu raporlanmış yani bu yaklaşık toplam konut stokunun yüzde 10'u kadar ama biraz önce de bahsettiğim gibi, şehirde maalesef konut stoku ciddi derecede eski, eski deprem yönetmeliğine göre yapılmış ve hiç sağlıklı gözüküyor. Adana'nın bir an önce kapsamlı bir kentsel dönüşüm sürecine girmesi gerektiği de açıkça ortada.

Kentsel dönüşüm, bildiğiniz üzere, yalnızca eski binaların yenilenmesi değil, aynı zamanda kentlerin sürdürülebilir ve güvenli hâle getirilmesi süreci de olarak biliniyor. Ve Adana maalesef, Suriyeli göçmenlerin de çok yoğun yaşadığı şehirlerden biri. 2023 yılı itibarıyla Adana'da yaklaşık 250 bin Suriyeli sığınmacı bulunmakta ki bu da nüfusunun yaklaşık yüzde 10'u demek; bunda kaçak sığınmacıları saymıyoruz bile. Bu durum özellikle sosyal uyum ve güvenlik konularında ciddi zorluklar ortaya çıkarıyor. Adana'da özellikle Yüreğir ve Seyhan gibi ilçelerde Suriyeli göçmenlerin yoğunlaştığı, bazı mahallelerde gettolaşma eğilimleri görülüyor; bu da şehrin güvenliği açısından ciddi risk oluşturuyor. Bu bölgeler için tek çözüm, kentsel dönüşüm; bir an evvel bunlara da el atılması gerekiyor. Tabii ki burada yerel yönetimin de destek olması önemli; umarım yerel yönetim ile merkezî yönetim bu konuda irtibatlı çalışıyordur Adana'da.

Bunlara ek olarak, sunumunuzda 81 ilde 81 milyon metrekare millet bahçesi yaptığınızı belirttiniz. Acaba yeşil alan açısından da zayıf olan Adana'mız da millet bahçesine ne zaman kavuşacak, onu sizden öğrenmek istiyorum.

Yine, "45 ilimizde 80 tarihî kent meydanı ihya ediyoruz." dediniz. Adana'nın da çok güzel bir tarihî kent meydanı var, acaba bu da bu 45 ilden biri mi, onu öğrenmek istiyorum.

Ve size son olarak, son günlerde çıkan bir haberle ilgili soru sormak istiyorum: Adana'nın Seyhan ilçesi Karakuyu Mahallesi'nde Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülen inşaat çalışmalarında üç ay içinde 2'nci kez kule vinç devrilme olayı meydana gelmiş ve her 2 kazada da vinç operatörleri hayatını kaybetmişti. Benzer olayların tekrar etmesi de gerekli denetimlerin ve önlemlerin etkin bir şekilde uygulanmadığına dair ciddi kaygılara yol açmıştır. Üretim baskısı, denetim eksikliği ve iş güvenliği tedbirlerinin yetersizliği gibi unsurların işçilerin can güvenliğini tehdit etmeye devam ettiği gözlemlenmektedir. Yaşanan bu elim hadiselerin sebeplerinin ortaya çıkarılması, sorumluların adil şekilde cezalandırılması ve benzer acıların tekrarlanmaması üzerine uygulanan politikaların ve iş güvenliği tedbirlerinin ivedilikle gözden geçirilmesi zarureti hasıl olmuştur. Bu kapsamda Adana'daki TOKİ şantiyesinde üç ay içinde yaşanan 2 kule vinç kazası sonrasında Bakanlığınız tarafından şantiyeye özel bir denetim veya kaza analiz raporu hazırlanmış mıdır? Hazırlandıysa bu raporda tespit edilen eksiklikler nelerdir ve bu eksiklikleri gidermek için hangi adımlar atılmıştır? İlk kazadan sonra şantiyede benzer kazaların önlenmesi için hangi güvenlik önlemleri alınmıştır? Son iki yılda Adana'daki TOKİ şantiyelerinde kaç denetim yapılmıştır ve bu denetimlerin sonuçları nelerdir? Kazalarda hayatını kaybeden işçilerin ailelerinin mağduriyetlerini gidermek ve hak kayıplarını önlemek için Bakanlığımızın sağladığı bir destek veya yardım programı bulunmakta mıdır? Türkiye genelinde TOKİ ve diğer kamu kurumları tarafından yürütülen inşaat projelerinde iş güvenliği standartlarının artırılmasına yönelik Bakanlığımızın yeni bir eylem planı mevcut mudur? Bunları merak ediyorum. Buna ek olarak, Balcalı Hastanesi de depremden çok ciddi hasar görmüştü, hâlâ o hastanenin çalışmasında çok büyük problemler var. Acaba bununla ilgili -bilmiyorum- siz bir şey yapmayı planlıyor musunuz?

Bir de bizim Adana Sarıçam çöplüğü her zaman bir problem, siz çevrecilikle de ilgilisiniz: Tamam, yerel yönetimin de konusu bu ama bence Bakanlığın bu konuya acil el atması gerekiyor çevre güvenliği açısından çünkü orada hem üniversiteler var, biri Alparslan Türkeş Üniversitesi, biri de yılların Çukurova Üniversitesi ama Alparslan Türkeş Üniversitesi daha çok etkileniyor, etrafında yeni yerleşim yerleri var ve hem sağlık hem de rahatsızlık açısından ciddi problem oluşturuyor. Bununla ilgili de sizden bir adım atılmasını beklediğimizi söylemek istiyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum sayın milletvekiline.

Değerli milletvekilleri, görüşmelere 17.15'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.07

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.21

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Dokuzuncu Birleşimin 5'inci Oturumunu açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, bütçe görüşmelerinde Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerinde uygulanan usule ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir konuyu bilginize sunmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, burada bazı milletvekillerimizin uçak, hastane, vesaire konuları olduğu zaman Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerine diğer milletvekillerinin arasında söz veriyordum. Ancak gruplardan itirazlar geliyor. 3 sayın milletvekiline aradan önce söz verdiğim için onlara söz vereceğim ve bundan sonra kesinlikle Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerine mazeret de olsa, uçak da olsa söz vermeyeceğim. Çünkü ben grupların mutabakatıyla şimdiye kadar devam ettim. Bir kere bunun önünü açtık mı arkadaşlar, maalesef mazeretler hemen artıyor; herkesin bir işi çıkmaya başlıyor, seyahatler artıyor, uçaklar artıyor. Dolayısıyla 3 sayın milletvekilinin talebini karşıladıktan sonra böyle bir taleple hiçbir milletvekilinin gelmemesini özellikle istirham ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleleri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı (Devam)

e) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çorabatır, buyurun lütfen.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri, milletvekili arkadaşlarım, çok değerli bürokratlarımız, çok değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama özellikle iklim değişikliğinin sektörlerle olan ilişkisi ve özellikle turizm sektörüyle başlamak istiyorum.

Sayın Bakan, öncelikle hem öğlenki hem bugünkü ve şu anda aldığımız ikramlarımız için de teşekkür ederiz.

Sayın Bakan, şimdiye kadar değinilmeyen bir konuya daha değinmek istiyorum. Çok önemli bir Bakanlık temsil ediyorsunuz. Dünyada size eş değer kurumların, Bakanlıkların bütçeleri... Bugün sabah sunduğunuz bütçe rakamınızın yani 220 milyar TL'ye yakın olan bütçe rakamınızın çevre, şehircilik -özellikle geçirdiğimiz deprem felaketinden sonra- ve özellikle iklim değişikliği yani dünyanın çok ilgilendiği iklim değişikliğiyle ilgili Bakanlığınızda yeterli olmayacağı kanısındayım. Bu konuda herhâlde önümüzdeki dönemde, önümüzdeki yılda ek bir bütçe talep edeceksiniz diye düşünüyorum.

İklim değişikliğinin neden olduğu orman yangınları, bulaşıcı hastalıklar, zararlı böcekler, denizlerin, doğanın zararları, canlılar tarafından istilası gibi durumlar ülkemizi hem ziyaret edecekleri hem ticaret için gelecekleri negatif yönde etkiliyor. Yani iklim değişikliğinin etkisiyle...

Özellikle Türkiye'nin stratejik sektörü turizm sektörüne değinecek olursak; Sürdürülebilir Turizm Programı'nda konaklama tesisleri, sıfır atık arıtma tesisi, geri dönüşüm, yenilenebilir enerji, müşteri memnuniyeti, doğrudan tanıtım gibi kriterleri yerine getirmesi özellikle zorunluluk hâline getirilmiştir. Ama bunun yanında, diğer sektörlerin yani inşaat sektörünün, sağlık sektörünün, otomotiv sektörünün, turizm sektörünün içinde bulunan restoranlar, hava yolu şirketleri, havalimanı, acenteler ve turizm taşımacılarıyla ilgili, bu iklim değişikliğiyle ilgili alınacak kriterlerin bir an önce devreye girmesi ve belgelendirilmesi elzemdir. Çünkü bir de bunu bakanlıklar kendi aralarında yürütüyorlar. Bunun asıl düzenleyicisinin, takip edicisinin ve kurumunun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olması lazım hem destekler açısından hem olanları kontrol etme açısından.

Herkese iklim değişikliği diyoruz ama iklim değişikliğinin, arkadaşlar, özellikle yatırımlarda baktığımızda, dünyayla karşılaştığımızda çok önemli etkisi var. Çünkü bu iklim değişikliğiyle ilgili karbon ayak izi, su kullanımı, yeşil enerji bu tür değişiklikleri yaptığımızda Avrupa'ya uyamazsanız üzerimize yükler gelecek; en basitinden kredi faizleri yükselecek kredi kullanırken ve yaptığımız, sattığımız malın üzerine çeşitli

vergiler gelecek; onun için çok önemli olduğuna inanıyorum. Sıfır karbon hedefi bütün sektörler için hedef konulması gereken ve hızlı uygulanması gereken bir konu.

Su tüketiminde kendi sektörümüzle ilgili bilgi vermek istiyorum: Dünyadaki payı 5,7 ama 2022 yılında Türkiye'de bu oran, su tüketimi 4,51, dünya limitlerinin altındayız ama İspanya, Fransa, İtalya 1,43; 2,59 oranlarında gidiyor, onların üstündeyiz yani buna bir önlem almamız gerekir.

Katı atıktaki payımız aynı şekilde, Sayın Bakan, 94,5 milyon ton. Bu rakam İspanya için, Fransa için, 63-64, Yunanistan için 21. Katı atık payındaki durumumuz burada, bu şekilde. Sera gazında da durum farklı değil. Bizim payımız 32,1 milyon tondan 38 milyona çıktı. Rakip ülkelerimizde bu 34'lerden 21'lere, 28'lere, 7,72'lere geriliyor. Yani bunlar hep beraber önlem almamız gereken, yapmamız gereken şeyler. Ne yazık ki coğrafyamızın ve doğal güzelliklerimizin, ülkemizin kıymetini bilmiyoruz. Kurumlar arasındaki karmaşa nedeniyle nehirlerimiz kontrolsüz kalıyor, farklı renklerde akıyor. Göllerimiz kirleniyor, tabii, denizlerimiz bundan çok büyük zarar görüyor. Siz İzmir örneğini verdiniz ama renk de biraz beyazlamaya başladı, akşama doğru herhâlde çalkalamazsanız o sabahki görünüm değişecek.

Arıtma konusunda önlemler hakikaten çok önemli. Bütün şehirlerimizde, özellikle turizm bölgelerinde arıtmalar çok önemli. Siz İzmir'den de örnek verdiniz ama arıtmaları hep beraber çözmemiz lazım Sayın Bakan.

Ben size bir kaynak söyleyeceğim: Özellikle turizm bölgelerinde Hazine ve Maliye Bakanlığımız -bu 2025 bütçesinde de baktım- yaklaşık 20 milyar tahsilat olarak konaklama vergisi alacak. Hazine ve Maliye Bakanlığımız bunu kendi bütçesinde harcıyor. Bunu Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza, Kültür ve Turizm Bakanlığımıza veya bizim mevcut o bölgelerdeki tüm partilerden olan belediyelerin altyapılarında kullanmak üzere verirse hem sizin yükünüz azalacak hem de oradaki arıtmalar güzel, iyi çalışacak. Bu bakımdan, bu kaynağı hepimizin talep etmesi gerekiyor.

Salda Gölü'ne değinmediniz Sayın Bakanım. Salda Gölü...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Çorabatır.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Sayın Başkanım, Salda Gölü çok önemli.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hepsini önemli, önemsiz bir şey yok.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Bakandan rica ediyorum, lütfen...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Burdurlular duymasın.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Ben onların adına söylüyorum, vekilimiz bugün yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Salda Gölü önemli Sayın Bakanım, oranın bir an önce düzene girmesi lazım.

Bir de Sayın Bakan yardımcımız, geçen yıl da söylemiştim, MUÇEV'le ilgili... MUÇEV'in faaliyetleri, uyguladıkları ücretler gerek iskelelerde gerek sahil kiralamalarında biraz yüksek kalıyor. Maliyetlerin...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum, iyi yolculuklar.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, 9 kişinin yaşamını yitirmiş olduğu İliç maden faciasında başsavcılığa ODTÜ, Cerrahpaşa, İTÜ hocalarından oluşan bilirkişi heyeti 24 Mayıs 2024 tarihli bilirkişi raporunda asli kusurlu olarak sizi, Murat Kurum'u ve birinci derecede de Anagoldun Müdürünü bulmuştu. Biz İliç Komisyonunda defalarca -o zaman milletvekiliydiniz- yazılı olarak talep etmemize rağmen, daha sonra Bakanlığınız sürecinde de yazılı olarak talep etmemize rağmen bir tek gün -biz yanılıyor da olabilir- gelip Komisyona ne yazık ki bu konuda bilgi verme ihtiyacı duymadınız. İliç Komisyonu üzerinden bir ay süre geçmiş olmasına rağmen hâlâ raporunu tamamlamamış durumda. Bir şey mi karartılmaya çalışılıyor? 9 insanın yaşamını yitirmiş olduğu bir süreçte bu kadar üzüntü duymayıp bu suyu getirip o balık ölümlerini bize burada sunmanızı kamuoyunun dikkatine sunmak isterim.

Sayın Bakan, 6 Şubat depremleri, İliç kazası veya asbest mağduriyeti nedeniyle karşı karşıya bırakılan yerleşimler, İzmir Gaziemir'deki radyoaktif atıklar, körfezde sürekli hâle gelen balık ölümleri, müsilaj gibi artıklar günlük hayatımızın bir parçası olmuş, yaşanan bu olaylar ülkemizin afet ve çevre krizlerine ne kadar hazırlıksız ve dayanıksız olduğunu açıkça göstermektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bu önlemleri yani 2004 yılında düzenlenen Deprem Şurası'nda Türkiye Afet Risk Azaltma Planı yani TARAP önlemlerini alacaktı. Bunların büyük bir kısmı süresi dolmuş olmasına rağmen hayata geçirilmemiştir. Deprem Şurası'nda İmar Kanunu'nda mikro bölgeleme, kentsel risk sektörleri, sakinim planı ve yeni imar araçlarının yer alması sağlanmalıdır kararı bulunmasına rağmen, ne yazık ki hâlâ gerekli mevzuat değişikliği yirmi yıllık sürede yapılmamıştır. Bununla ilgili yine karar alınmasına karşın, bugüne kadar yapı kanunu düzenlenmemiş, İmar Kanunu'nda gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmemiştir. Belirlenen vadenin sonuna gelinmiş olup bu konularda hangi çalışmalar yapılmıştır? Bunu sormak isteriz.

Yine, imar planına esas raporlarda deprem tehlikesi, diri fay ve tampon bölge belirleme konusunda standartların geliştirilmesi, yerel ölçekli zemin büyütme potansiyeli haritalarının hazırlanması, deprem tehlike ve risklerinin azaltılması konusunda yapılan çalışmaların mekânsal planlara aktarılması konusunda uygulama esaslarının belirlenmesi eylemlerine ilişkin belirlenmiş vadenin sonuna gelinmiş olmasına rağmen hâlâ bir çalışma yapılmamış.

Yapı zemin etkileşiminin zemin boyutunun yıllarca göz ardı edilmesi, günümüzde ise hâlâ zemin ve temel etüt raporlarının denetimsiz bir şekilde işleme alınmaya devam edilmesi, Bakanlığınıza da bu konuda çok sayıda başvuru yapılmasına karşın mevcut Yapı Denetim Kanunu ve

İlgili ikincil mevzuatta jeoloji mühendisliğinin proje müellifi olarak sayılmaması ve zemin temel etüt raporlarının yapı denetim sürecinde denetlenmesi konularında bugüne kadar bir adım atılmadı. Defalarca bunu... 2 kez maalesef deprem komisyonunda bulundum Sayın Bakan, hem İzmir Bayraklı depreminden sonra hem de 11 ilimizi vuran depremlerden sonra her 2 deprem raporunda da buna atıfta bulunulmasına rağmen... Öncelikle, okudunuz mu Sayın Bakanım her 2 deprem raporunu, bilmiyorum. Çok önemli önermeler var, bin sayfanın üzerinde önermeler var 2'nci deprem raporunda, 1'inci deprem raporunda da 500 sayfanın üzerinde önermeler var ve hayati önemde pek çok kurumun, kuruluşun dinlendiği, aylarca çalışmanın yapıldığı son derece önemli raporlar sunulmuştur. Biz, bunların tozlu raflarda tüketilmemesi gerektiğini düşünüyoruz, hayata geçirilmesini elbette çok önemsiyoruz. Bunu buradan bir kere daha hazırunun huzurunda yeniden dile getirmek isterim.

Afetzedelere yeni yerleşim yeri belirlenmesi ve kalıcı konutların inşası konusunda Bakanlığınızda birçok müşavir firma görevlendirilmiş ve bu kuruluşlara ödenek aktarılmıştır. Bu müşavir firmalar hangi kriterlere göre belirlenmiştir? Bakanlığınızda binlerce mühendis ve mimar çalışan bulunurken neden yandaş müşavir firmalara milyonlarca lira para akıtılmaktadır ve bu mühendisler devreye konulmamaktadır? Bu arada, kamu mühendislerinin de çok düşük ücretlerle çalıştığının da altını defaten burada çizmek isterim. Gerçekten bu konuda da kamu mühendisleri çok büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Ülke insanımızın son yıllarda barınma sorunuyla karşı karşıya kaldığı ortada. Hem deprem sonrası bu konut sorununun çözülmesi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Halil Öztürk...

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri, birbirinden kıymetli bürokrat arkadaşlar; öncelikle, bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Günümüzde şehirler hızla büyümekte, bu büyüme pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir.

(Uğultular)

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Başkanım, yoğun bir ses var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bu gene iyi. Halil Bey, siz devam edin

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Buna karşılık doğayla uyumlu, sürdürülebilir bir şehircilik anlayışı ve çevre duyarlılığıyla ortaya koyulan irade sayesinde daha yaşanabilir bir ortamın sağlanmasının mümkün olduğunu düşünmekteyiz. Bu bağlamda birkaç hususa değinmek istiyorum.

Ülkemizde 2022 yılında binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği'ndeki değişikliklerle neredeyse sıfır enerjili bina niteliğindeki binanın zorunlu nitelikleri belirlenmiştir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının verilerine göre günümüz itibarıyla 1,5 milyon civarında binanın Enerji Kimlik Belgesi aldığını bilmekteyiz. 15 bin civarında bina ise neredeyse sıfır enerjili bina niteliğindedir.

Yine, Bakanlığın öncülüğünde başlatılan Sıfır Atık Projesi bünyesinde 193 bin bina ve yerleşkede sıfır atık sistemi kurulmuş, toplamda 59,9 milyon ton geri kazanılabilir atığın geri dönüştürülerek 185 milyar TL'nin ülkemiz ekonomisine kazandırıldığını bilmekteyiz.

Tabii, yine Bakanlığın hayata geçirdiği önemli bir proje olan millet bahçeleri de ülkemiz için, Sayın Bakanım, büyük bir kazanımdır. Özgün peyzajıyla, mimari yapıyla şehir ekolojisine katkı sunan millet bahçelerini "yeşil şehir vizyonu" çerçevesinde önemli bir proje olarak görmekte olduğumuzun bilinmesini isteriz. Yeşil şehir vizyonunu, yalnızca park ve bahçeleri kapsayan bir anlayış olarak değerlendiremeyiz elbette. Bakanlığın sanayi tesislerini iklim ve çevre dostu üretim sahalarına dönüştürme hedefini bu anlamda takdirle karşıladığımızı söylüyoruz. Sanayi tesislerini yeşil dönüşüme teşvik edici bir adım olarak gördüğümüz Yeşil Dönüşüm projesinin de son derece yerinde bir karar olduğunu ifade etmek isterim.

Değirmemiz gereken bir başka husus ise küresel bir sorun olan iklim değişikliği konusudur. Bakanlığımızın öncülüğünde, ülkemizin diğer ülkelerle uyumlu bir şekilde hareket ederek iklim değişikliği sorununu çözmek adına pek çok önemli adım atıldığını ve tedbir alındığını biliyoruz. Örneğin, ülkemizde, ozon tabakasını incelten maddelerin ithalat izninde azalmaya gidilmiş, bildiğim kadarıyla 2025 yılında da bu ithalata hiçbir şekilde izin verilmeyeceği açıklanmıştır.

Bakanlığın çalışmaları kapsamında ifade etmemiz gereken bir başka konu da 6 Şubat 2023 tarihli depremler sonucu oluşan hasarların giderilmesine yönelik faaliyetlerdir. Bu anlamda, deprem bölgesinde Yerde Dönüşüm projesi sürecini bizler yakından takip ediyoruz. Umuyorum en kısa zamanda depremden etkilenen vatandaşlarımızın yaşam alanlarına kavuşması sağlanmış olacaktır. Ben bu vesileyle, samimi, başarılı ve özverili çalışmalarından dolayı Sayın Bakanımıza huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. Sayın Bakanımın bu doğrultuda katma değeri yüksek pek çok projeye imza attığını, bundan sonraki süreçte de atacağını ve kendisinin de ülkemiz için bir şans olduğunu da siz değerli hazırun huzurunda bildiriyor ve bundan sonraki süreçte de kendisine destek olacağımızın da bilinmesini belirtmek istiyorum.

Değerli Başkan, saygıdeğer Komisyon üyeleri; şehirler medeniyetin somut yansımaları, tarih, kültür ve insan emeğinin birleştiği yaşayan yapılar olarak karşımıza çıkar. Bu konu önemli Sayın Bakanım, bir şehrin estetiği, o şehrin sadece görünümünü değil aynı zamanda içinde yaşayan insanların yaşam kalitesini, orada hissedilen ruhu da kültürü de etkilemektedir. Şehir estetiğinin en önemli öğelerinden bir tanesi malumunuz, mimardır. Üzülerek ifade etmeliyim ki zengin Türk mimari birikimimizi günümüzde yeteri kadar kullanmıyoruz. Bunun en büyük sebebi ise estetik kaygımızın giderek azalmasıdır, oysa kaygılanmalıyız. Bir binanın sağlamlığı ve güvenilirliği ne kadar önemliyse göze hitap eden yönü de o kadar önemli olmalıdır. Tarihî binalarımıza baktığımızda, bu özelliklerin tümünü bir arada görebiliyoruz. Tarihî ve kültürel geçmişi olan yapılar modern binalarla uyum içerisinde var olduğunda şehirde bir ahenk olacağına inanmaktayız. Dolayısıyla yeni yapılan yapılarda azami ölçüde bu estetiğe dikkat edilmesi hepimizin ortak sorumluluğu olmalıdır diyorum. "Güzel bakan, güzel görür." sözünden mülhem, şehrin güzelliklerini gören de her şeye güzel bakmaya başlar düşüncesiyle sözlerime son veriyor, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2025 yılı bütçesini desteklediğimizi belirterek, Sayın Bakanımız başta olmak üzere, bütçenin oluşturulmasında ve Komisyon çalışmalarında emeği geçen tüm arkadaşlara teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Komisyon üyelerimizden konuşma talebi bana ulaşan sıralamayı söylüyorum: Sayın Cavit Arı, Sayın Orhan Erdem, Sayın Erhan Usta, Sayın Aşkın Türel, Sayın Yaşar Kırkpınar, Sayın Orhan Yegin, Sayın Ejder Açıkcapı ve Sayın Resul Kurt.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, siz buradayken konuşmadım ben.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Onu çözeriz.

Bu milletvekillerimizin söz talepleri karşılandıktan sonra, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin söz taleplerini karşılayacağız.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Evet, Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarımız, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar ve sayın basın mensupları; ben de öncelikle hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, size sormak istiyorum: Bu ülkenin topraklarını sata sata nereye kadar gideceksiniz? Geçen yıl 5.550 taşınmazı sattınız, bu yıl da her gün TOKİ'nin ilanları var, bu taşınmazları satmaktan ne zaman vazgeçeceksiniz diye size soruyorum. Bu satışlarla ilgili size bir soru önergesi verdim "Satış gerekçeniz nedir?" diye. "Bahse konu satışlardan elde edilen gelirler deprem konutlarının finansmanı, gerekse de TOKİ Başkanlığınca yürütülen projelerin finansmanı kapsamında kullanılmaktadır." şeklinde bir cevap ve yine devamında TOKİ'ye devredilen taşınmazların satışıyla elde edilen gelirlerden yerel yönetimlere herhangi bir pay aktarılmasına dair bir mevzuat bulunmadığına dair cevap verdiniz. Yani şimdi bu satışlar olmasa depreme harcayacak paranız yok mu? Ve yine bu satışlar olmasa TOKİ'nin faaliyetlerini sürdürecektir paranız yok mu; önce onu soruyorum.

Yine, Sayın Bakan, bu satışlarla ilgili gerçek anlamda bir adaletsizlik yapmaktasınız ve yapmaya da devam etmektesiniz. Şöyle ki: Bu taşınmazların gayrimenkul olarak değerlerini artıran kurumlar belediyelerdir, belediyelerin o bölgelere getirdiği hizmetle o taşınmazın değeri artar. Ancak siz hazineye ait olan ve hazine tarafından satılması mümkün olan bu taşınmazlardan belediye paylarını -eğer ilçe belediyesi ise yüzde 30, büyükşehir belediyesi var ise yüzde 10'luk paylarından- özellikle de Cumhuriyet Halk Partili belediyelere pay gelmesin diye bu gayrimenkulleri önce TOKİ'ye devrediyorsunuz ve sonrasında da TOKİ üzerinden satıyorsunuz. Yani kısacası burada bir haksızlık, adaletsizlik işliyorsunuz ve tabiri caizse de sizin anlayacağımız dilden söyleyeyim, günaha giriyorsunuz Sayın Bakan. Eğer siz adil bir Bakansanız bu satışların TOKİ üzerinden değil, Milli Emlak üzerinden, hazine tarafından satışının sağlanması ve o gayrimenkullere değer katan ve sonrasında da hizmet bekleyen o Cumhuriyet Halk Partili belediyelere pay kalmasını sağlamanız gerekmektedir.

Sayın Bakan, belediyelerin gerçekten belini büken çok önemli bir konu var, malumunuz, bu kamulaştırma davaları. Örneğin, sadece bir belediye, Antalya'daki sadece bir ilçe belediyesinin şu anki durumundan bahsedeceğim. Mevcutta 32 adet kesinleşmiş davası, 180 adet devam eden davası bulunan bir belediyemiz var ki bütün belediyeleri ilgilendiren bir konu. Sadece harç olarak 36 milyon lira para ödemesi gerekiyor. Yine, kesinleşmiş kamulaştırma borcu 54 milyon, dava dosyaları eğer devam eder ve kesinleşirse tam 1 milyar; faiziyle beraber, masraflarıyla beraber süreç tamamlanırsa bugün itibarıyla 2 milyar, zaten bu belediyenin bütçesi de 2 milyar. Şimdi, bu kamulaştırmalar konusuna bir çözüm bulunmalı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Az önce söylediğim şeyi içeriyor işte.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakanım, o sizin söylediğiniz de önemli ama bu konuya gerçekten bir çözüm bulunmalı, özellikle de hacizler yönüyle önleyici tedbirler alınmalı ve bütçeye yüzde 3, kamulaştırma bedeli kısmının ayrıldıktan sonra geri kalan kısımlarının en azından haczinin kabil olmadığına dair yasal düzenlemeyi bir an evvel çıkarmalıyız, aksi hâlde belediyelerin gerçek anlamda beli bükülmeye devam edecek.

Sayın Bakan, buraya geldiniz, başta, CHP'li belediyeleri eleştiren tutum ve davranış içerisine giren bir konuşma yaptınız. Şimdi, ben size Bakan olarak soruyorum: Cumhuriyet Halk Partili büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve ilçe belediyelerinin Cumhurbaşkanlığından onay bekleyen projeleriyle ilgili hangi desteği veriyorsunuz? İller Bankası Genel Müdürü de buradaydı, Bakanlıklar ve İller Bankasından onay bekleyen, İLBANK AŞ'den onay bekleyen projeler, krediler ve teminat mektubu noktasında bugüne kadar nasıl bir desteğiniz oldu, size soruyorum. Belediyelerimizin şu an onay bekleyen sayısız projeleri var ve bu projeler gerçekten o şehrin kimliğini değiştirecek, etkileyecek, insanların yaşam kalitesini artıracak projeler ama maalesef İller Bankasından ne kredi çıkıyor ne proje onay desteği çıkıyor ne de Cumhurbaşkanlığından projeler. Bütün belediyelerle ilgili taleplerimizi ilettik ama bugüne kadar maalesef ki sizden destek alamadık.

Sayın Bakan, sunum kitapçığımızda atık su arıtma tesisi ve bağlantı altyapı tesislerini yaptığımızı dair bir açıklamanız var. Ben kendi ilimden, Antalya'dan bahsetmek istiyorum. Antalya'nın nüfusu 2 milyon 700 bin ve İller Bankası kaynağı olarak sonuçta 2 milyon 700 bin nüfusuna göre pay gelen bir şehrimiz. Ancak sizin de herkesin bildiği gibi Antalya, her yıl ortalama 16 milyon yabancı turist, 4 milyon da yerli turist geldiği bir şehir. İller Bankasına göre 2 milyon 700 bine ama ortalama 16 milyon yabancı, 4 milyon yerli turisti de dâhil edersek 22-23 milyon nüfusa hizmet eden bir şehrimiz var. Şimdi, bu şehrin en önemli özelliğinin turizmle ilgili olduğunu siz de biliyorsunuz ve turizmin başkenti diyeceğimiz bir şehrimiz var.

Bakın, Antalya'nın turizm bölgelerinden Serik'te, Belek, Kadriye bölgesinde atık su arıtma tesisi ve altyapısı için ihtiyaç olan bu tesisi ve yine, Kemer-Çamyuva Atıksu Arıtma Tesisi için ihtiyaç olan tesisi Turizm Bakanlığı Türkiye'nin genel bütçesine en büyük katkı sağlayan, turizmin başkenti dediğimiz ilk 10'daki kentimize parası karşılığı yapıyor Sayın Bakan, bakın, parası karşılığı. Yani bu arıtma tesisi ve altyapıdan elde edilecek olan gelirlerine Turizm Bakanlığı el koydu ve el koyduğu bu para karşılığında, Serik bölgesinde yirmi yıl, Kemer bölgesinden de yirmi yedi yıl süreyle tüm gelirleri Turizm Bakanlığına ödenmek kaydıyla bu tesis yapıldı. Şimdi size soruyorum: Türkiye'nin ekonomisine en büyük katkıyı sağlayan, ilk 10 il içerisinde olan Antalya'ya ve en çok turistin geldiği Antalya'ya sizin, devletin kaynağından ayıracağımız hiç paranız yok mu? Yani orası Cumhuriyet Halk Partisi Belediyesi olarak yönetildiği için mi yapmıyorsunuz, buradan soruyorum size. "Yok, öyle değil." diyorsanız size bir önerim olacak: Alanya da yine Antalya'nın en büyük turizm bölgelerinden bir tanesi; Alanya'nın da yine turizm olan katkısını nazara alırsak şu an Alanya'da böyle bir altyapıya ihtiyaç var, arıtma tesisine ve altyapısına ihtiyaç var. Evet, buyurun, eğer adaletli bir Bakansanız Alanya'nın bu ihtiyacını karşılayın ve Alanya'ya bu tesisi yapın diye size öneride bulunuyorum Sayın Bakan.

Şimdi, Fethiye Göcek'te Mapa Şamandıra Projesi'nin başladığını ve orayı da örnek bir proje olarak geliştireceğinizi ifade ettiniz. Ben şunu söyleyeyim Sayın Bakan: Burada tekne ve yatları bulunan özellikle yerli vatandaşlar yani bölge insanı olan vatandaşlarımızın tekne faaliyetleri

var, ticaretleri var. Şimdi, siz bu projeyi gerçekleştirdiğinizde eminim ki orayı ihaleye vereceksiniz ve o ihaleyi alan kişi o teknecileri muhtemelen yüksek rakamlarla oraya demir arttıracak.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Biz yapıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Siz yapıyorsunuz, işletmeyi mutlaka ihaleye verirsiniz ya da...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Bir yapalım da görün.

CAVİT ARI (Antalya) - Biliyoruz, bugüne kadar sayısız diğer örneklerdeki uygulamalarınızdan biliyoruz Sayın Bakan bu sürecin nasıl gelişeceğini.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Dolayısıyla bu konudaki önerimiz de şu...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı mikrofonun kapandığını hiç fark etmiyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Bölge teknecilerinin talebiyle ve belediyemizin talebiyle önerimiz şu...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Açayım isterseniz.

CAVİT ARI (Antalya) - İyi olur Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir dakika açıyorum, toparlayın.

CAVİT ARI (Antalya) - Burayı belediyeye -Büyükşehir ya da Fethiye Belediyesine- ve Deniz Ticaret Odasının işletmesine devrederseniz daha uygun olacaktır, bölgede bulunan tekneciler daha rahat edecektir. Aksi hâlde, hepsinin, şu an oranın, bu işletmenin özelleşeceğine ve yüklü paralar ödemek zorunda kalacağına dair bir huzursuzluk içerisinde olduğunu da size ifade etmek istiyorum; Bakan olarak da adalete davet ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, teşekkür ediyorum.

Şimdi de değerli milletvekilleri, Sayın Erdem...

Buyurun lütfen.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Bakanım, değerli heyetiniz, çok Değerli Başkanım, Komisyondaki üye arkadaşlarım; tüm heyete selam, saygılar sunuyorum.

Sayın Bakanım, hem önceki Bakanlığınızda ve şimdi Meclisin içinde çok büyük bir heyecan uyandırdınız. Milletvekilleriyle olan temaslarınızı ve işlere olan bakışınızı, çözüm odaklı davranışlarınızı kutluyorum. Herkesin bu noktada memnuniyetini çoğunlukla duyuyorum.

Kitapçığı gördük, çok konuşmayacağım. Bu konularda Hazreti Mevlâna bize güzel bir sözle kolayca sıyrılmayı sağlıyor. Dediği gibi: "Gerek yok her sözü laf ile beyana. Bir bakış bin söz eder bakıştan anlayana." Cumhurbaşkanımıza, size, heyetinize minnetlerimizi ifade ediyorum.

Belediyelere eşit verdiğiniz destekleri görüyorum, bu çok önemli; zor dönemden geçiyoruz, devamını rica ediyorum.

Ben vakti tam kullanmayacağım çünkü Başkanım da, biz de orada bulunuyoruz, çok konuşmacı var. Bölgesel olarak sizin de bildiğiniz Akşehir Gölü ve civarı, göller bölgesi gerçekten el atılmaya ihtiyacı olan bir noktada. Bu konuda talimatlarınızı arzu ediyoruz. Yine o bölgeyi Millî Emlak Genel Müdürümüz Sayın Veli Bey'e de çok iyi bildiği ve katkı verdiği için teşekkür ediyorum. Kod değişiminden doğan küçük bir kanun teklifimiz var. Bunu da size arz edeceğiz, desteklerinizi rica ediyorum.

Ben bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erdem, tamamladınız mı?

ORHAN ERDEM (Konya) - Evet.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erdem, teşekkür ediyorum.

Sayın Usta, buyurun lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle bütün heyeti saygıyla selamlıyorum, tekrar hoş geldiniz.

Sayın Bakan, Orhan Bey sizin sunumdaki karekodları görünce çok heyecanlandı. Yalnız belki görmemiş olabilir yani on yıldır falan bu, lokantalarda bile var, hani menülerde karekod uygulaması var; sen çok heyecanlandın da.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yeni bir şey olmuş gibi anlatmadım ki.

ERHAN USTA (Samsun) - Yok, hayır, yani çok çok heyecanlandın da onu bir hatırlatayım dedim, o kadar.

Şimdi, Sayın Bakan, yani AK PARTİ hükümetleri dönemindeki bu kentsel rant hırsı Türkiye'yi bitirdi, önce bir makrosundan başlayalım. Yani bu hem çok ciddi bir çarpık kentleşme, altyapı yetersizlikleri, işte dikey mimari, şu bu falan yani şehirlerimizi bitirdi. Aynı zamanda Türkiye'de ciddi suistimallerin önü açıldı böylelikle. Bunların hepsi çok detaylı konuşulabilir ama şimdi Çevre ve Şehircilik Bakanlığına birkaç cümleyle bunu söylemeden geçemeyeceğim. Üçüncüsü de belki de daha da önemlisi veya neyse işte, önem sırası yapmayalım; kaynakların -ekonomideki genel olarak kaynakların kamu anlamında demiyorum- verimsiz, üretken olmayan alanlara yönlendirilmesine neden oldu. Yani şimdi, siz hiçbir özel sektör firmasını... Türkiye'nin en büyük elektronikçisi gitti AVM yaptı bu ülkede ya! Yani ama onu suçlayamazsın çünkü firmalar kâr maksimizasyonu çalışır, kâr en çok hangi sektördeyse oraya gider. Siz bu alan yani bu suistimallerle birlikte, o, işte, imar rantları, emsal artışları, şunlar bunlarla birlikte öyle bir kârlı alan hâline getirildi ki artık insanların kaynakları buraya gitti ve bugün Türkiye'nin aslında yaşadığı sıkıntının, temel olarak ekonomik sıkıntının temelinde bu var. Türkiye borçlarını çeviremiyor, 610 milyar dolar hükümetleriniz döneminde cari açık yani dış finansman kullanıldı ama bu finansmanı üretken alanlara maalesef çoğu zaman biz yatıradık. Şimdi de Türkiye bu borçlarını ödemekte sıkıntı çekiyor. Efendim, yeni kaynak girişi olmadığı zaman -hani şu şeyler vardı ya, Kombassan falan- sürekli sıcak para girmeyince

hepsi t kezlediydi, Türkiye o hâle geldi. Para giriyordu, güven vardı, iŖte Ŗu vardı, bu vardı, onlar da kesilince Ŗimdi para girmiyor, çarklar dönmüyor. Yani bu, temel problem, bu çok tartiŖlabilir.

Ŗimdi, diğer bir konu, tabii, ciddi bir kentsel d n Ŗim ihtiyaı var İstanbul baŖta olmak üzere. Ülkeyi depreme dayanıklı hâle getirmemiz gerekiyor veya Ŗehirlerimizin g zelleŖtirilmesi açısından. Yalnız burada ben bir makro planlama eksikliği görüyorum Sayın Bakan. Ŗu: Yani, bunun   aŖaması var bana göre. Bir, makro açıdan iŖin bir planlanması ve finansmanının oluŖturulması lazım. Yani bizim ekonomimiz her yıl ne kadar bir kentsel d n Ŗ m  finanse edebilir? Bunu kamu-özel sektör falan ondan bağımsız olarak söylüyorum. Ekonominin geneli itibarıyla çünkü bir iŖ yapmanın bir finansmanı var. E, kaynaklarımız yetersiz, dıŖ kaynak kullanıyoruz sürekli. Dolayısıyla, bunun bir planlamasının yapılması lazım bana göre ve böyle bir orta planda “İŖte, Ŗu yıl Ŗu kadar, bu yıl bu kadar Türkiye kaynaklarını bunu ayırabilir.” diye bir finansman planlaması yapılması lazım. İkincisi, kamu bütçesi ayağının planlanması gerekiyor. Yani çünkü çoğu zaman bireylerin kendi bütçeleri bunu çevirmeye yetmeyebiliyor. Kamunun çoğu zaman depremde olduğu gibi belki diğer kentsel geliŖim projelerinde bir kamu bütçesi ayağının olması lazım. Üçüncüsü de birey bütçesi; tabii, Ŗu anda insanların alım gücü çok d Ŗt , bundan kaynaklanan çok ciddi sıkıntılar var, ciddi bir barınma krizi yaŖıyor Türkiye. Yani insanlar artık böyle, bir ev sahibi falan değilse ev sahibi olmayanların yeniden ev sahibi olması çok zor; bir evi olanın ikinci, üçüncü olması kolay; üçüncü, dördüncü evi olanın beşincisini, altıncısını alması son derece kolay ama ilk defa ev sahibi olmak açısından sıkıntılı. İŖte, konut sahipliği oranı var, h k metleriniz döneminde artan konut sahipliğinin Ŗimdi çok ciddi gerilediğini net bir Ŗekilde görüyoruz, bu da ayrı bir “case.” Dolayısıyla, bu kentsel d n Ŗimde bütçe meselesinin bireysel anlamda da finansmanı var. Burada da birtakım modellerin geliŖtirilmesi gerekir diye d Ŗ n yorum.

İstanbul depremi... Tabii yani İstanbul Türkiye'nin kalbi her yönüyle, 20 milyon insanımız yaŖıyor; ülkenin dörtte 1'i orada yaŖıyor, sanayimizin yüzde 60-70'i orada. Dolayısıyla, Allah korusun, İstanbul'daki bir sıkıntıda yani biz bir daha belimizi doğrultamayız; iktisadi olarak da belimizi doğrultamayız diğer yönlerde de belimizi doğrultamayız dolayısıyla fakat Ŗ yle de bir Ŗey var Sayın Bakan: Yani, bakın, bir planlamacı olarak söylüyorum, hâlâ İstanbul'a yatırım yapıyoruz. Evet, İstanbul'un yatırım ihtiyaı var, o ayrı bir Ŗey ama hâlâ İstanbul'da nüfusu artıracak yatırımlar yapıyor. Ben bunu zamanda çok sordum, Ŗunun dengesine bir bakın, İstanbul'a -bunun illa bütçeden olması gerekmiyor; bütçe, yap-iŖlet-devret, hepsi birlikte- Türkiye'de yapılan yatırımın birkaç katı yatırım yapıyor sürekli ve bu oradaki nüfusu tahrik ediyor yani nüfus artırıyoruz. Bunlardan kaçınmak lazım, bunun hiçbir planının olmadığını maalesef biz üzülerek görüyoruz.

Ŗimdi, diğer bir konu, bu deprem meselesi. Bir tane tek bir tablom var. Ŗimdi, Allah bir daha milletimize vermesin, 6 Ŗubat depremleri yaŖadık ve bu depremler nedeniyle depremlerden sonra birtakım düzenlemeler yapıldı, değil mi? Büyük bir kısmı kararnamelerle yapıldı, bir kısmı buradan kanun geçirilerek yapıldı. Bu düzenlemeler yapılırken özellikle Sayın Mehmet ŖimŖek hep bize “Türkiye'de bir deprem oldu, asrın felaketini yaŖadı; bunun yaralarının sarılması için bir kısım vergileri artıracadığ.” dedi. Kimisi ek motorlu taŖıtlar vergisi gibi ikinci defa alınan ilave vergiler oldu, kimisi KDV,  TV artıŖları oldu veya deđiŖik Ŗekillerde vergiler artırıldı. Millet de hiçbir Ŗey demedi bakın, yıllardır bu iŖlerle uđraŖıyorum, Türkiye'nin sıkı sıkı olduğu her dönemde IMF bize “Ya, Ŗu 18'lik KDV'yi 20'ye çıkarın.” dedi, Türkiye en sıkı sıkı dönemlerinde dahi buna direndi ama burada Ŗimdi deprem olunca, bu kadar büyük insani bir durum da ortaya çıkınca toplumsal bir Ŗey de olmadı, H k met de buna “Tamam.” dedi, bu iŖ kabul edildi. Ama Ŗunu unutmayalım: Bu artıŖların tamamı bize, kamuoyuna söylenen -Mehmet ŖimŖek'in bir kısım beyanlatları orada delilleriyle, tarihleriyle- “deprem nedeniyle” oldu. Ŗimdi, geliyoruz bütçeye, bütçede 2023 yılında deprem harcamaları için 960 milyar lira harcandı, 397 milyar lira vergi toplandı -sadece bu 6 Ŗubat depreminden sonra yapılan düzenlemeleri söylüyorum, hani gemiŖte bir deprem vergileri tartiŖması var ya 2000'li yıllar, onu falan demiyorum- 563 milyar lira topladığı verginin üzerinde merkezî yönetim bir harcama yaptı. Tamam, güzel. 2024 yılında 1 trilyon 28 milyar lira harcama, hatırlayın, 2023'teki vergiler yılın ortasında çıktığı için tam yıl değildi, o vergiler Ŗimdi tam yıl oldu 2024'te dolayısıyla bazı Ŗey b y m Ŗ oldu 820 milyar lira vergi toplandı, 208 milyar lira toplanan verginin üzerinde bir harcama. Ama 2025'e geliyorsunuz, ayırdığınız  denek 584 milyar lira, toplanacak vergi, bu vesileyle konulan vergilerin toplamı 1 trilyon 46 milyar lira; bunlar bizim tahminimiz, ben bunun aynısını ŖimŖek'e anlatacağım, hiç kimse itirazımız çünkü yıllarca ben bu tahminleri yaptım. Bakın, 462 milyar lira k ra geçtik burada; 2026'da yine, öngörülen rakam harcama olarak 531, 709 milyar lira orada k rımız var, 2027'de 884. Bundan sonra da bu deprem vergileri devam edecek.

Ŗimdi, siz bir vergiyi getiriyorsunuz, toplumun önüne koyuyorsunuz, bugüne kadar hiç artırılamayan Ŗeyleri artırıyorsunuz “Deprem nedeniyle bunu yaptık.” diyorsunuz ama yaptığımız Ŗeyi hiç olmazsa depremin yarasını sararken depreme harca. Ŗimdi ne oldu? Bunu “Fiscal adjustment” yapıyoruz, mali uyum yapıyoruz.” diye yurt dıŖında anlatıyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ToplanmamıŖ bir Ŗey üzerinden konuŖuyorsunuz.

ERHAN USTA (Samsun) - Ŗimdi 2025'in paralarını mı toplayıp da konuŖuyorsunuz “Ŗunu yapacağız.” derken? Orhan, dur sen; Orhan, sen bu iŖlerden anlamazsın, dur.

YAŖAR KIRKPINAR (İzmir) - “Anlamazsın!” ne demek ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Tamam mı, elbette, niye veriyoruz 26'yı, 27'yi? Orta vadeli bütçeleme yapıyoruz gözünü seveyim Orhan. Orta vadeli bütçeleme ne demek? 2026, 2027; hiç bakmadığım dokümanlara belli. Ŗimdi, Ŗunda hep 2026-2027'ler var; e, onlar size bunu söylemez.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Harcamayı nereden topladım?

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, tamam, harcaması da vergisi de aynı Ŗey; hepsi bunların  ng r . Hepsini  ng r , tamam mı? Ŗimdi, bakın, kaç yıl? BeŖ yıl toplamında 1,3 trilyon lira aslında daha fazla vergi toplayacak. Ŗimdi, dolayısıyla, hesap bu, ben burada evre, Ŗehircilik Bakanının yanındayım kendisi bilirse... Ben bu hesabın aynısını Ŗimdi Mehmet ŖimŖek'e de anlatacağım. ıksın, bana bir teknisyen sıkıysa “Ŗuradaki rakamda da bir tane hata var.” desin, sabaha kadar tartiŖırım. Benim  mr m bu rakamlarla geçti, bu hesaplamaları yapmakla geçti, bu H k mete de on iki buçuk yıl bunları ben hesapladım. Tamam mı, anlatabildim mi? Dolayısıyla, ben Ŗunu söylüyorum: Ben hakkaniyetten yanayım. Ya, Ŗimdi, bakıyoruz değil mi? 650 bin herhâlde, tam rakamlara h kim değilim ama burada konuŖulandan konut için “Bir yılda yapacağız -veya iki yılda- hızlı yapacağız.” demiŖsiniz; 130 bin de kalmıŖız. Ŗimdi, bakıyorsunuz, arkadaŖlar diyor ki: “Bu hızla giderse on yılı bulur bu deprem konutlarının yapılması.” Ya, kaynakla iŖte kaynak, topladık vatandaŖtan, niye kullanmıyorsun bu kaynağı? Yani, ben para harcamasının çok meraklısı olduğumdan değil ama Ŗimdi bunu bu sefer tutup her tarafa gidiyoruz, anlatıyoruz “Biz bütçeyi düzelttik.” ya, bütçeyi depremi vesile ederek düzelttik, depremi fırsata çevirmeye kimsenin hakkı yok. Bu milletten parayı toplayacaksın, vergi koyacaksın “deprem” diye, ondan sonra

depreme harcamayacaksınız; böyle bir şey yok. Nasıl "15 Temmuz Allah'ın bir lütfuydu." dediniz, şimdi, depremi Allah'ın lütfu gibi övmenin bir anlamı falan yok arkadaşlar. Tamam, bu bahsi daha fazla uzatmıyoruz.

Şimdi, gelelim Samsun'a Sayın Bakanım. 2019'da bağımsız adaydım, Büyükşehir Belediye Başkan adayıydım. Siz de son gün Samsun'a geldiniz, oralarda estiniz, gürlediniz ve bizim oyların bir kısmı gitti çünkü ne dediniz? Geldi, Bakan olarak söz verdi, ondan sonra...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, mikrofonunuzu açıyorum, toparlayın lütfen.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - "Canik'te kentsel dönüşüm meselesi çözülecek." denildi, siz gittiniz, hiç bir şey yapılmadı hatta -sizin beyanlarınız burada var tarih tarih, onları okumayacağım, vaktim yok- sizden sonra 26 Aralık 2023'te Özhasseki geldi "Ya, bu bizim işimiz değil, bunu belediye yapacak." dedi. Şimdi, aradan beş yıl geçti arkadaşlar, Büyükşehir Belediyesi kazanıldı, İlkadım'da İlçe Belediyesini İYİ Parti kazandı ama Canik'te AK PARTİ kazandı. İki tarafta da bir şey yapılmadı, ondan sonra, tabii, bu on yıllık hikâyeye, sizden önce de bunun geçmiş var, zaten siz onun üzerine geldiniz çünkü çok tepki vardı. Bizzat siz geldiniz, kendiniz seçim gecesi de söz verdiniz burada "Bunları yapacağız, edeceğiz." şeklinde söz verdiniz, ondan sonra yapılmadı. Dediğim gibi, sizden sonra gelen Sayın Bakan Özhasseki de "Bunlar bizim işimiz değil, belediyenin işi." dedi. Sizden seçilen, AK PARTİ'den seçilen Belediye Başkanı İhsan Kurnaz da Özhasseki'nin aksine "Biz değil, devlet yapacak." diyor; şimdi iş ortada. Bakın, İlkadım'da hiçbir şey yok. Şimdi, şeyi söyleyebilirsiniz -yemekte de konuştuk- bu belediyenin karşısında, yukarıda 1.700 konutluk...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, herkese aynısını yapıyorum, lütfen toparlayın.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

...TOKİ'nin 1.700 konutluk bir yeri var, millet oraya gitmek istemiyor zaten bu kentsel dönüşüm için yapılmış değil yani kimse gitmediği için "Hadi oradan yer verelim." falan deniliyor. Adamın çünkü denizi gören yerde kentsel dönüşüm girse de binası var, adam oradan bir yer almak istiyor. Bu kentsel dönüşüm meselesinin çözülmesi lazım, bu sözlerin tutulması lazım. Canik'te kısmen bir şey başladı, henüz somut bir şey yok, en azından ikili görüşmeler başladı. Dolayısıyla, ben, hani suçlamak anlamında falan demiyorum ama Samsunlu bunu bekliyor ve hakikaten orada ciddi problem var. Bizim bölge de biliyorsunuz oralar da deprem bölgesi ve Samsun da güzel bir şehir yani bunu bir finansman yöntemi bularak... Ama bu iş tıkanmış durumda yani getirilen mevcut tekliflerle çözülemiyor, vatandaş o tekliflerin hiçbirine sıcak bakmıyor, bir şekilde çözülemiyor. Artık bunu çözmek lazım, İlkadım'da ve Canik'te özellikle bu kentsel dönüşüm sözlerinizi tutarsanız bir Samsunlu olarak çok memnun kalacağız.

Teşekkür ediyorum, bütçenizin hayırlı olmasının diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

CEMAL ENGİNYURT (İstanbul) - Başkanım, son gelenin ilk konuşma şansı var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok.

Sayın Enginyurt, hoş geldiniz.

Değerli milletvekilleri, devam ediyorum.

Sayın Türel, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Değerli milletvekilleri, bugün aslında başka bir konuşma yapmayı planlamıştım; bu, çevre, yeşil dönüşüm, kentleşme, doğal afetlerle mücadele gibi, buralarda neler yapılıyor, neler yapılmalı; kalkınma planı çerçevesinde, programlar çerçevesinde mevcut olarak yapılması planlanan neler, eksikler varsa neler, onları söyleyecektim ama bu İzmir Körfezi tartışması aslında bir anlamda, belki birçok konuşacağımız şeyi erteledi, başka şeyleri... Doğal olarak şimdi bunlardan da bahsedeceğim ama kısaca bir şeyler söyleyeyim.

Tabii, çevre ve kentleşme konusu, bu, kirlilik konusu önemli ama şunu bilmek lazım: Türkiye'nin hemen bütün nehirlerinde, göllerinde, derelerinde, denizlerinde kirlilik sorunu var. Hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, rant odaklı imar politikaları, imar afları, doğayı tahrip eden madencilik faaliyetleri sadece denizlerimizi de değil tatlı su kaynaklarını, topraklarımızı ve soluduğumuz havayı kirletiyor yani çok ciddi bir kirlilik var ortada, sadece münferit olaylar yok. Bugün Türkiye'de, hele bu körfez gibi yapılarda kirlilik olmayan bir tane yer gösterin bana. Tabii, şu önemli: Bunlara karşı öncelikle önlem alması gereken merkezî Hükümet yani iktidar çünkü kalkınma planlarını hazırlıyorsunuz değil mi? Orta vadeli program, yıllık program, yatırım programları hazırlanıyor, buralarda stratejiler oluşturuluyor, ona göre politikalar belirleniyor, tedbirler alınıyor, finansman kaynakları ayrılıyor ve sonucunda da konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar ve yerel yönetimler arasında bir koordinasyon oluyor; bunların hepsi sizin sorumluluğunuz yani merkezî Hükümetin sorumluluğu. Ayrıca da tüm bunların dışında da denetim yetkileri var Bakanlığın yani bu Bakanlık herhangi bir bakanlık değil, çok geniş bir faaliyet alanı olan bir Bakanlık. O yüzden, var olan sorunları oturup da yerel yönetimlere aktarmak, yerel yönetimleri suçlamak yerine, bu sorunlara bizzat el koyup çözmesi gereken sizsiniz ama bunu yapmıyorsunuz.

Şimdi, İzmir Körfezi'nde kirlilik sorunu varsa... Ta, 2000'lerde Büyük Kanal Projesi vardı, bir ölçüde temizlendi, sonrasında yeniden var olan sorunlar her yerde olduğu gibi İzmir'de de ortaya çıktı ama bu sorun, özellikle 2016'dan itibaren çok ciddi olarak tartışılıyor Sayın Bakan, bu sorun çoktan çözülmeliydi. Ve şunu söylemem gerekiyor: İzmir Körfezi'ndeki kirlilik sorununun nedenlerini tartışmamız lazım yani kirlilik sonuçta bir sonuç, kendi kendine oluşmadı bu kirlilik. Siz bu kirliliği söylüyorsunuz ve gerekli arıtma yapılmadığı için Büyükşehir Belediyesini suçluyorsunuz ama sonuçta, arıtma sadece son aşamada gelen bir iş ve arıtma bu sorunu, kirliliğin nedenlerini ortadan kaldırmadan bu sorunu çözemeyiz, çözemeyiz. Ne bu nedenler? Evsel, endüstriyel ve tarımsal atıklar dereler yoluyla iç körfeze akıyor. Gediz Nehri belki de Türkiye içindeki en kirlili nehirlerden biri, kirlilik had safhada ve sadece İzmir'den değil, Kütahya'dan başlıyor, Kütahya, Uşak, Manisa, İzmir'e kadar geliyor yani bütün Ege Bölgesi'ni ilgilendiriyor. Sanayi bölgelerinden ve sanayi tesislerinden kaynaklı kirlilik var; gemiler, Alsancak Limanı var, tersane var ve bunların getirdiği birtakım kirlilikler var. Bütün bunların hepsi ciddi problemler oluşturuyor yani bunların ortadan kaldırılması gerekiyor, bunun için de bir kere, bu tespiti doğru yapmamız lazım. Siz bu tespiti bana göre doğru yapmadınız, siz tamamen "Arıtma yapılmıyor, arıtma olmadığı için kirlilik devam ediyor." öyle dediniz canım, konuşmanız burada; burada onun dışında bir tane neden yok sunuyorsunuz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Eylem planına bakarsanız hepsi var.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ne eylem planı, ben burada yaptığımız sunuşa bakıyorum, söyledikleriniz burada...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Orada var, orada var; eylem planı var orada.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yapmayın canım, olur mu öyle şey.

Şimdi, bakın, körfez bir alıcı ortam, bu alıcı ortama deşarj yapan tüm kurumların denetimi Çevre ve Şehircilik Bakanlığında, bu denetimleri siz yapacaksınız. Çevreyi kirleten kurumlara ceza kesmesi ve kirlenen ortamı bu cezalarla eski hâle getirme sorumluluğu da Çevre ve Şehircilik Bakanlığında. Körfeze deşarj yapan Alsancak Limanı, askerî tersane, Gediz Nehri, organize sanayi tesisleri; bunların denetimi de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yapılıyor yani bu denetimleri yapıp bu sorunları ortadan kaldırmamız gerekirdi ama kalkmamış.

Şimdi, bakın, 2016'dan beri tartışıyoruz. İzmir'de iki kanaldan bahsediliyor; bir navigasyon kanalı, bir sirkülasyon kanalı. Navigasyon kanalı gemilerin limana yanaşmasıyla ilgili bir kanal, bir de sirkülasyon kanalı var oradaki körfezin temizlenmesine ilişkin. Bu, daha önce konuşulmuş aslında; navigasyon kanalının yapılması merkezî Hükümetin sorumluluğunda ve Bakanlık bunu almış, üstlenmiş.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Kısmen de yapmış.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Kısmen yapmışsınız değil, hâlâ birtakım şeyler var, onaylar verilmemiş, ÇED raporu 2016'da verilmiş - onunla ilgili bilgileri istedim- 2021 yılında da imar planları askıya çıkarılmış olmasına rağmen doğal yaşam alanları imar planlarının son onayının verilmemesi nedeniyle proje hayata geçmemiş, bekliyor; çoktan olmalıydı navigasyon kanalı ve sirkülasyon kanalı yani olmadığı için bunlar bu sorunun ve tabii ki ben şunu... Bu sadece merkezî Hükümetin alanında değil, tabii ki yerel yönetimin de büyükşehir belediyesinin de yapması gerekenler var hatta başka bir şey söyleyeyim, Tarım ve Orman Bakanlığının, belki Ulaştırma Bakanlığının, askerî gemiler için Millî Savunma Bakanlığının, hepsinin yapması gerekenler var. Bunu koordine edecek olan, buna gerekli kaynağı aktaracak olan, bunların hepsini bir araya getirip çözecek olan sizsiniz ama siz öyle yapmadınız...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sizin Başkan toplantıya gelmedi Sayın Başkan.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Efendim?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Başkanınız lütfedip toplantıya gelmedi.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ya ben yani şimdi burada oturup bunları... Yani bunu sağlayacaksınız. Şimdi, orada sizin aranızda ne oldu, bilmem onu ama ben Devlet Planlama Teşkilatında yetiştim, biz kurumlarda hepimiz bir araya gelirdik, Türkiye'nin bütün kurumlarının yetkilileri bir araya gelir, her şeyi konuşurduk ve orada birtakım kararlar alınırdı, plan yapardık, program yapardık, perspektifleri oluştururduk.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Belediye Başkanınız yapmadı.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Hayır ama yapacak, bir güvensizlik varsa da o zaman siz bunu ortadan kaldıracaksınız yani siz şimdi bunu söylediniz, yarın çıkar Büyükşehir Belediye Başkanı bir şey söyler. O zaman ne olacak? Bu sorun kalıyor. Keşke burada siz bunları yapacağınızı, deseydiniz ki burada "Merkezî Hükümet olarak körfezin temizliğinde biz şunları yapacağız, şu anlamda biz giriyoruz devreye.", biz de derdik ki: "Teşekkür ederiz, ne güzel, gecikmeler oldu ama en azından artık telafi ediyoruz, bundan sonra bunlar olmasın." Ama öyle olmadı, siz kendi sorumluluklarınızın da olduğunu... İşte, söyledim biraz önce, kanal yapımından denetimlerine, var olan sorunların giderilmesine yani derelerdeki temizliği Kütahya'dan başlayan nehirde kim yapacak? Bunu en son arıtmada çözeceksiniz, bunun mantığı yok.

ORHAN YEGİN (Ankara) - 5 Eylül... Toplantıya katılmadı Belediye Başkanımız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bırakın arkadaşlar, ben sözümü bitireyim; bakın, böyle olmaz, bu şekilde... Biraz önce de... Arkadaşlar, bu şekilde, gayriciddi...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - İşine gelince çağırıyorsun...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ya, bir dakika Sayın Yegin, yeri geldi...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Belediye başkanlarımızı toplantıya çağırmadınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, konuşmanız gelince söylersiniz, Sayın Türelî'ye bırakın. Değerli arkadaşlar, lütfen... Bakın, güzel bir tartışma yapıyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yani sizin bunu niye yaptığımızı anlamadım. Ben dinliyorum, hep konuşacağız, dinleyeceğiz, belki Sayın Kırkpınar bir şey diyecek.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Tamam.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yani İzmir'i konuşuyoruz, Türkiye'yi konuşuyoruz burada; bunlar önemli konularımız yani hepimizce bu işin belli bir ciddiyetle çözülmesi gerekiyor ve bu işler böyle hamasi nutuklarla, kavgayla çözülmez. O anlamda, dediğim gibi, yani bu şekilde gelmiş olsaydınız biz de derdik ki "Ne güzel, Çevre Bakanlığı olarak o konuda siz de üzerinize düşeni yapıyorsunuz, yerel yönetim de yapsın." ama öyle olmadı ve orada yani bu şey üzerinden kurmanızı açıkçası çok yadırgadım, son derece gayriciddi buldum yani bürokraside yetişmiş bir kişi olarak da onu söylemek istiyorum. Yani konuşulacak çok fazla şey var ama ne yazık ki dediğim gibi yani iş bu İzmir'in, İzmir Körfezi'nin temizliğine girdi.

İzmir -şunu da söyleyeyim- ciddi anlamda göç alan bir kent ama aynı zamanda körfez etrafında olduğu için İzmir'in sorunları da büyük; kolay bir iş değil, ulaştırmada da ciddi problemleri var. Bakın, daha önce söylediğim gibi, İzmir'in metrosunu İzmir Büyükşehir kendi imkânlarıyla yaptı, hâlbuki o dönemde İstanbul ve Ankara metrosunu Ulaştırma Bakanlığı üstlendi. Birtakım projeler bulunuyor, yurt dışından krediler bulunuyor, krediler onaylanmıyor. Şimdi, benim de bildiğim kadarıyla gene İzmir Büyükşehir Belediyesinin hem bu kanalla ilgili, sirkülasyonu için hem de onun dışındaki projeler için bir dış kredisi var ama o dış kredinin hâlâ onaylanmadığını görüyoruz. Var, daha yeni aldığımız bilgiler bunlar, onayladınız mı? Ne zaman onayladınız?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - İller Bankasında bütün krediler onaylanmıştır...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yapmayın, 5,5 milyar ve 9 milyarlık kredi var. Hayır yani konuştuk, biraz önce de şeyle konuştuk, bunlar... Bakın, yapmanız gereken, dediğim gibi, var olan sorunları çözmek; İzmir'in ulaştırma alanında, bütün alanlarda ciddi sorunu var. "İzmir

üvey evlat mı?" derken onu söyledim çünkü sonuçta her siyasi partinin ve oy verenlerin birlikte yaşadığı bir kent ve İzmir'i Ege'yle beraber, hinterlandıyla beraber değerlendirdiğiniz zaman önemli. İzmir, 19'uncu yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda ihracatta 1 numara, ithalatta İstanbul'dan sonra 2'nci; ilk demir yolları oraya yapılıyor, bu kadar önemli bir kent. Bu kentin hâlâ Ankara'yla ne bir hızlı tren bağlantısı var ne bir otoban bağlantısı var. Bakın, ciddi problemler var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, açıyorum.

Buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yani bu anlamda söylüyoruz, bunları da gelen bütün bakanlara da ileticeğiz. Bu yüzden, bu körfez kirlilik sorunu da önemli, bunun bir an önce çözülmesi gerekiyor. Kimseyi suçlamayın, ben Bakanlık olarak sizin üzerinize düşeni yapmanız gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kırkpınar, hazırsanız buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Çok saygıdeğer Bakanım, çok kıymetli milletvekillerim; sizin nezdinizde bütün heyete saygı sunuyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Tabii, sunumunuzu dinledik, gerçekten hem İzmir'imiz için hem ülke için çok önemli şeyler yaptınız. Özellikle, İzmir depremiyle ilgili 5.061 konut ve 350 iş yeri ve daha fazla bir sürü konu; aslında biz bunların hepsini konuşacaktık ama bugün İzmir gündemiyle özellikle konuşmalarımızı devam ettireceğiz. Tabii, sabahki oturumda "İzmir üvey evlat" "İzmir başka bir ülkenin vilayeti" gibi konular dile getirildi, "İzmir'e Hükûmet tarafından kaynak aktarılmıyor." gibi sözler ifade edildi; bunların hiçbirini kabul etmediğimizi, reddettiğimizi özellikle ifade etmek istiyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Biz de olmasın diyoruz zaten.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Evet, tabii, ben sizin için söylemedim, siz böyle bir şey söylemediniz.

Tabii, İzmir'e bugüne kadar yaptığımız eserlerin ben birkaç tanesinden burada bahsetmek istiyorum; belki unutmuşsunuzdur, hatırlatmak amacıyla bunu özellikle ifade etmek istiyorum:

İzmir'e yirmi iki yılda 450 milyar lira tutarında kamu yatırımı yaptık; İzmir'e 11.687 adet yeni derslik inşa ettik, şehirde 3'ü devlet olmak üzere 4 yeni üniversite kurduk, 26.431 kişi kapasiteli yükseköğrenim yurt binalarımızı hizmete açtık, ulaştırmada 618 kilometre ilave bölünmüş yol yaptık ve İzmir'in bölünmüş yol uzunluğu 980 kilometreye ulaştı, Halkapınar, Alsancak ve Göztepe Gürsel Aksel Stadyumları başta olmak üzere 115 spor tesisi inşa ettik, sosyal yardımlarda İzmirli ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza 17 milyar lira tutarında kaynak sağladık, sağlıkta 2.060 yataklı Bayraklı Şehir Hastanesi başta olmak üzere, toplam 4.670 yataklı 47 hastanenin arasında olduğu 129 sağlık tesisini de hizmete açtık. Yine, TOKİ kanalıyla 21 bin konutu tamamlayarak hak sahiplerine teslim ettik, 4.163 konutun yapımına da devam ediyoruz ve şehrimizde riskli yapı olarak belirlediğimiz 62.683 bağımsız bölümün dönüşümünü gerçekleştirdik, Osmangazi Köprüsü ve bağlantı yolları dâhil olmak üzere İstanbul-İzmir Otoyolu'nu hizmete açtık.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - O yol sizin paranızla yapılmadı ki.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmir'e 1.674 metrekare çift tüp tüneli ve bağlantı yollarıyla uzunluğu 2.520 metreyi bulan Konak Tüneli'ni kazandırdık, etaplar hâlinde inşa ettiğimiz 55 kilometre uzunluğundaki İzmir Çevre Yolu'nu bitirdik. Yine, çevre yolu projeleri için çalışmalar devam ediyor; Sabuncubeli Tüneli'ni 4.070 metre uzunluğunda çift tüp şeklinde bitirerek trafiğe açtık, Menemen-Aliağa-Çandarlı Yolu'nu inşa ettik, Torbalı-Kemalpaşa ayrımı köprülülük kavşağını tamamladık ve hâlen inşası devam eden çok sayıda projeyi önümüzdeki yıl ve sonraki yıllarda bitirmek üzere hizmete açacağız ve 38 baraj, 7 içme suyu tesisi, 44 sulama tesisi, 109 taşkın koruma tesisi, 8 gölet, 8 yer altı depolama tesisi yaptık, İzmir'de 94 bin dekar arazinin sulanmasına hizmet edecek olan 5 barajı daha inşa ediyoruz ve bitirdiğimiz sulama tesisleriyle 500 bin dekar araziye sulamaya açtık, çiftçilerimize yıllık 3 milyar 750 milyon lira zirai gelir artışı sağladık ve inşaat safhasında yer alan 4 sulama tesisimizle 115 bin dekar araziye daha sulayacağız ve İzmirli çiftçilerimize bugüne kadar yaklaşık 64 milyar lira tutarında tarımsal hibe desteği verdik, 4 yeni organize sanayi bölgesi, 3 endüstri bölgesi ve 4 teknopark kurduk, Kiraz, Ödemiş, Beydağ yolları başta olmak üzere yeni adliye binalarını da şehrimize kazandırdık.

Değerli milletvekilleri, bu yaptıklarımız böyle devam ediyor. Şimdi, tabii, aslında bunları dile getirmek istemezdim ama asıl önemli olan şu an, değerli arkadaşlar, İzmir'de sorun çok büyük, gerçekten nefes alamıyoruz. Körfez kokuyor, deniz canlılarımız ölüyor, balıklar kıyıya vuruyor ve pis koku, kötü koku psikolojimizi bozuyor, sosyolojimizi bozuyor. İzmir'de yaşamayan milletvekillerimizin, özellikle bizim psikolojimizin ve sosyolojimizin bozuk olduğu bu süreçte İzmir'le ilgili düşüncelerini, fikirlerini beyan etmeleri, bu konuda bizi özellikle üzümüştür, ben bunun özellikle altını çizmek istiyorum.

Şimdi, biz "Canımız yanıyor." diyoruz, bu canımız neden yanıyor, İzmir Körfezi niye kirlendi, nasıl kirlendi, nasıl kirletildi, özellikle bu hususlarla ilgili birkaç hususu da ifade etmek istiyorum.

Tabii ki değerli arkadaşlar, İzmir'de belediyelerinin sorumluluğunda olan pek çok hizmet ve yatırım yapılamamaktadır ve şehrin altyapı, üstyapı, trafik, ulaşım ve deniz kirliliği gibi birçok sorunu maalesef ağırlaşarak devam ediyor. Karadan gelen kirlilik nedeniyle ne yazık ki bugün körfez tehlike altındadır ve âdeta can çekişmektedir. İzmir Körfezi'nde kirlilik nedeniyle insanlar nefes alamıyor, toplu balık ölümleri yaşanıyor, deniz canlıları kıyıya vuruyor, kötü koku ve çevre kirliliği de hem öldürüyor hem de biz İzmirliyi utandırıyor. Şehri etkisi altına alan, tarifi mümkün olmayan bu kötü koku, insanımıza âdeta canından bezdirmiş durumda ve üzülerek belirtmek isterim ki denizdeki atık su kaynaklı amonyak miktarı, olması gerekenden tam 50 kat daha fazla, denizdeki oksijene baktığımızda benzer bir manzarayla karşılaşılıyor; bu da beraberinde koku problemini getirmekte, insan sağlığını ciddi anlamda tehdit etmektedir. Altını çizerek ifade etmek isterim ki, şu anda körfezimizin çoğu bölgelerinde yaşam kalmamış, iç körfezde, toplam fosfor, klorofil, amonyum ve azot gibi zararlı maddeler sınır değerlerinden 2-3 kat daha fazladır ve maalesef, iç körfezdeki, denizdeki su hareketliliği ve sirkülasyon artık durma noktasına gelmiştir. Denizin bu hâle gelmesinin

sorumluları yirmi beş yıldan beri İzmir'i yöneten, seçim meydanlarında "Körfezi temizleyip burada yüzeceğiz." diyen ama görevdeyken tek bir adım bile atmayanlardır, biz buna şahidiz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yirmi iki yıldır Türkiye'yi yöneten iktidar değil midir?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Seni İzmirli'lere şikâyet edeceğim!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sorumlular şimdi suçlarını gizlemek için balıkların bile bize ait olmadığını iddia edecek kadar kendilerini gülünç duruma düşürmüşlerdir. Bu kirliliğin sorumlusu yağmur suyu ve kanalizasyon kanallarını bile birbirinden ayıramayan, kurulu atık su tesislerini bile çalıştıramayan, dereleri dahi ıslah etmekten aciz olan yerel yönetimlerdir. Çiğli Atık Su Arıtma Tesisi düzgün işletilemediği için İzmir Büyükşehir Belediyesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız tarafından defalarca uyarılmış, son beş yılda 13 ayrı ceza uygulanmıştır.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ceza vereceğine kaynak aktarınlar!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bu cezaların sebebiyse tesisin düzgün çalıştırılmaması, İzmir Körfezi'nin her gün bir önceki günden daha fazla kirlenmiş olmasıdır.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ceza keseceğine para versin, para!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmir'de çok büyük sorun olan körfez kirliliğinin yanı sıra trafik, kentsel dönüşüm, çöp, kanalizasyon gibi birçok sorun var. Kısa süreli yağmurlarda bile İzmir'de baskınlar yaşanıyor. Değerli arkadaşlar, bizim İzmir her yağmur yağışında sulara teslim oluyor, başta tarihî Kemeraltı Çarşısı olmak üzere birçok iş yerini ve evlerimizi maalesef su basıyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - AK PARTİ'li belediyelerde hiç sel olmuyor!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Oluşan manzaralar içler acısıdır ve bu zamana kadar, buralarla ilgili ön çalışmanın yapıldığına maalesef şahit olmadık. Bir belediyenin yapması gereken en temel işler de bunlardır ve bu temel sorunların hiçbirini bugüne kadar giderilmemiştir ve hâlen içme suyu meselesi çözülememiş köylerimiz ve mahallelerimiz var. Bunların hepsi büyükşehir belediyesinin görev alanlarıdır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Devlet Su İşleri ne işe yarıyor?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bunlar, İzmir'in uzun süredir süregelen sorunlarıdır. Yirmi beş yıldan beri yetersiz yatırımlarla sorunları derinleştiren yerel yönetimi sorumluluk almaya ve istişare etmeye davet ettik, Sayın Bakanımızı da İzmir'e davet ettik fakat Sayın Büyükşehir Belediye Başkanımız "Yurt dışında bir programım var." bahanesiyle yurt dışına gitti; bunu da kınıyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Niye bahanesi olsun? Niyet okuma yapma!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmir'den daha önemli bir sorunu olamaz. Bir belediye başkanının kendi ilinden daha büyük bir sorunu olamaz, bunu ifade etmek istiyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Niyet okuma!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - 2000 öncesi Haliç nasıl İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından temizlendiyse, halledildiyse İzmir Körfezi de aynı şekilde temizlenip halledilebilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kırkpınar, toparlayın lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sağ olun Başkanım.

Ne yazık ki yerelde bu konuda sorumluluk almaktan kaçınanlar var. Biz üzerimize düşeni yapmaya hazırız ve herkesi de bu sorumluluğa ortak olmaya davet ediyoruz. Bizim amacımız, sorun çözmek, İzmir'i eski o güzel hâline getirmek. Bizim, bu konuyu polemik yapacak kadar lüksümüz yok çünkü İzmirli bizden, Büyükşehir Belediyesinden ve sorumlulardan bu işe bir çözüm bekliyor; bunu özellikle ifade etmek istiyorum.

Ben, sözlerime son verirken Cumhuriyet Halk Partili milletvekillerimize, İzmir'in Konak, Kordon, Alsancak, kısacası körfeze kıyı olan bütün bölgelerinde hep birlikte seyahat etmemizi, dolaşmamızı, esnafla, vatandaşlarımızla bir araya gelmemizi ve bu sorunun bir an önce çözümü için ne yapılması gerekiyorsa hep birlikte yapmamız gerektiğini buradan bir kez daha ifade ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kırkpınar, teşekkür ediyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, bütçenizin her kuruşunun hayırlı, bereketli olmasını temenni ediyorum, sizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Kırkpınar, Bakanlık üzerine düşeni yapmıyor, Hükümet üzerine düşeni yapmıyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bakanlık yaptı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Konuyu hepsi atmış Büyükşehir Belediyesinin sırtına, Büyükşehir Belediyesinin kaynakları belli. Öyle kaynak sizin dediğiniz gibi yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Devlet yapacak bu işi, beraber yapacaklar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, İzmir Milletvekilimiz olarak benim odamda çay ikram ediyorum size, lütfen İzmir Milletvekillerimiz olarak bu konuyu çözün.

Sayın Yegin, buyurun lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Türelî, konuşmanıza az önce müdahale ettim, uyardınız; evet, sustum, haklısınız ama söylemek istediğim şey şuydu: 5 Ekim 2024'te İzmir İktisat Kongre Merkezi'nde İzmir Körfezi Koordinasyon Kurulu toplantısı yapılıyor; bütün STK'ler, ilgili belediyeler, ilgili kamu kurumları, hepsi davet ediliyor oraya fakat sizin Belediye Başkanımız şehrin en önemli meselelerinin konuşulacağı bu kurul

toplantısına yurt dışında olduğu gerekçesiyle katılmıyor. Bunu söylemek istemiştin, Yaşar Bey de altını çizdi yani müdahalem o yüzdendi, hakkınızı helal edin.

Şimdi, Sayın Usta'nın -burada yok- dün bir açığını yakaladık; kendi ifadesiyle "Bin yılda ilk defa bir şey oldu, bir açığını yakaladınız, ondan böyle yapıyorsunuz." diye bir espri yapmıştı galiba. Şimdi, herhâlde, o dünkü açığını yakaladığımızdan, hani konuşmadaki açığını, eksikliğini yakaladığımızdan muhtemelen, bugün üslubunu değiştirdi "Sen anlamazsın, sen etmezsin, bilmezsin." tarzlı bir şeye gitti. Bizim, Sayın Usta'yla saygın bir karşılıklı diyalogumuz her zaman vardır, onu korumayı, muhafaza etmeyi önemseriz; ümit ederim kendisi de onu önemsemeye devam eder.

Şimdi, yapılanlara, söylenenlere bakıyoruz; mesela, dedi ki bir milletvekili: "Gerçekten iyi niyetle soruyorum, 'Aynı ülkede mi yaşıyoruz siziniz?' Siz 'Bunları yaptık, ettik.' diyorsunuz, biz bunları göremiyoruz. Aynı ülkede mi yaşıyoruz? Ülkenin yüz ölçümünün yarısından fazlasının maden şirketlerine peşkeş çekildiği, çevrenin katledildiği bir ülkede yaşıyoruz biz, siz neden bahsediyorsunuz?" diyorlar. Şimdi, birileri çıkıp diyor ki: "İnşaat ihalelerini yandaşlarınıza verip onları zengin ediyorsunuz, depremi bile yandaş firmalara ihale ederek onları zengin etme aracına dönüştürdünüz. Yazıklar olsun!" Bir başka hatipleri çıkıyor, diyor ki: "Ya, bu fiyatlarla, bu pozlarla müteahhitler işe girmez, girse tamamlayamaz; siz bu konutları asla bu fiyatlarla, bu pozlarla teslim edemezsiniz." Biz hangi cümleyi, hangi çelişkiyi baz alıp burada konuşulan cümleler üzerinden bütüncül bir açıklama yapıp arkadaşları ikna etmeye çalışalım?

"Yüksek katlı binalara ruhsat vererek şehirleri katlettiniz." diyorsunuz; Ankara, İstanbul, bütün bu konuya ilişkin olan şeylerin müsebbibi olarak da vaktiyle biz yönettiğimiz için bizi dâhil edip bize yüklüyorsunuz. Peki, yıllardır yerel yönetimini kesintisiz sizin yönettiğiniz İzmir'in o silüetini bozan, bambaşka bir hâle sokan yapılardan siz sorumlu değil misiniz? Siz utanıyor musunuz bundan, bize "Utanmıyor musunuz?" diyorsunuz ya! Sayın Ağbaba, utanıyor musunuz? Sizin temel problemlerinizi bir tanesi şu: Konuştuğunuz şeylerden bir şey sizde varsa ak pak, bizde varsa bize günah, haram, yasak; tamam mı? Siz bizim üzerimize atılarak bizi kötülediğiniz her başlıkta, emin olun, fersah fersah öndesiniz. O yüzden, lütfen bize laf söylemeye kalkmayın; size helal bize haram, size sevap, bize günah!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Muhalefet de mi yapmayalım? Kime laf söyleyeceğiz, Yunanistan'daki hükûmete mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, bakın, size kimse müdahale etmedi.

Sayın Yegin, devam edin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ağbaba, seni ilgilendiren bir şey söyleyeceğim. Sayın Bakana dediler ki: "Sayın Bakan, tartıya çıktınız, olmadı; devam etmemeniz lazımdı, bırakmanız gerekirdi." Sayın Bakan Türkiye'nin bir birikimiydi, geçmiş dönem Bakanlık döneminde hepimizi onurlandıran, gururlandıran işler yaptı; istedik ki İstanbul'a da gitsin, İstanbul'un kritik sorunlarını, kronik problemlerini çözsün ama millet başka bir şeyi takdir etti, baş göz üstüne dedik ve onun o birikiminden Türkiye yeniden istifade etsin, deprem bölgesi yeniden istifade etsin, bütün Türkiye kentsel dönüşümden istifade etsin diye böyle bir takdir oldu, yeniden göreve getirildi. Şimdi "Tartıya çıkan, olmayınca bırakması lazım." diyorlar ya, Sayın Ağbaba, aslında sana mesaj gönderiyorlar Bakan üzerinden, sana mesaj gönderiyorlar, sana diyemediklerini Bakan üzerinden sana diyorlar. Sayın Erhan Usta Samsun'da aday oldu, kaybetti, geldi İYİ Partiye Grup Başkan Vekili oldu; aslında ona gönderemedikleri mesajı Bakan üzerinden veriyorlar. Sizi uyanıklar sizi, sizi uyanıklar sizi! Bak, işte, size gelince helal, bize gelince "Olur mu böyle bir şey!" Siz işte böyle, kendi kendinizi aşağı düşüren bir siyasetin söylemişsiniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kayyumcular! Kayyumcu! Darbeci seni!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Bakan o suyu şov için getirdi, iddiaları yalan." diyorsunuz; peki, madem o yalan, siz de o yalanı ortaya çıkarmak için CHP'nin Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri olarak gidin İzmir Körfezi'nde o suya girin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ergene'den geliyor, Ergene'den geliyor; orası bizim mi, CHP'nin kendi havuzu mu orası? CHP'nin kendi havuzu mu?

ORHAN YEGİN (Ankara) - O oksijeni bitmiş, tükenmiş suya girin, bir güzel yüzün!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, köprüyü siz yapıyorsunuz, hastaneyi siz yapıyorsunuz, körfez bizim! Geçirmem oradan sizi! Bak, geçirmem sizi oradan!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Yegin, sizi Gediz Nehri'nde yüzmeye davet ediyorum ben de.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, göllere baksana, göllere; su yok, su.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bak, sen sana dolaylı olarak gönderilen mesajlara odaklan.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ayağınızı bastığınız yerde ot bitmiyor, "Maşallah" dediğiniz çocuk kırk gün yaşıyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sen sana dolaylı gönderilen mesajlara odaklan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin, bir saniye...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Malatyalıların takdiri başım üzerine, kayyum atamıyorum ben, kayyum atamıyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sana gelince başın üstüne de niye başkasına gelince başın üstüne değil? Uyanık seni!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, ne yapacağız, millet karar verdikten sonra ne yapacağız?

Sayın Ağbaba, bakın, siz konuştunuz, size kimse bir şey demedi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Ağbaba" diyor, bana diyor, soru soruyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hayır, uyarıyorum seni, sana verilen mesajın farkında ol diyorum, uyarıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin, siz de isim vermeden konuşun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Tamam, isim vermeden devam ediyorum.

Sayın CHP Grubu -isim vermiyorum- o körfezdeki suya girin, yüzün, bir şişe alın gelin; o oksijensiz sudan çıkıp gelebilirdenize size kış çayı ikram edeceğiz burada AK PARTİ Grubu olarak, tamam mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - İzmir'deki hastaneyi AK PARTİ yapıyor, köprüyü AK PARTİ yapıyor, körfez CHP'nin!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Bakan ne yapıyor? Körfezin suyunu getirmiş, dikkat çekiyor konuya.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu ülkenin denizi kirli, suyu kirli, toprağı kirli, neyi tartışıyoruz biz?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Temizlesin, Bakan değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Peki, devam ediyorum, ona da cevap vereyim, müsaade buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, bu ülkenin denizleri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlıoğlu, lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Cevap vereceğim, cevap vereceğim.

AK PARTİ Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanırken...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, lütfen...

ERHAN USTA (Samsun) - Orhancığım, geldim; kulaklarım çınladı da!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hoş geldiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, hoş geldiniz.

Orhan Bey, size ek süre vereceğim, bir saniye.

Değerli arkadaşlar, bakın, sizi sükûnete davet ediyorum.

Sayın Yegin, süreniz tamamlanınca sürenize ekleyeceğim.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Teşekkür ederim.

Şimdi ona da cevap verelim: Recep Tayyip Erdoğan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanırken hani o Haliç pespaye bir hâldeydi ve Haliç'in o kötü kokusu neredeyse bütün şehre yayılıyordu ve o zaman o şehrin Büyükşehir Belediye Başkanı olan Recep Tayyip Erdoğan şöyle mi dedi: "Hükümet gelsin, temizlesin, bana ne; bakamı yok mu bu ülkenin, benim işim mi bu kardeşim!" Böyle mi dedi kardeşim? Recep Tayyip Erdoğan dedi ki: "Ben bu şehrin Belediye Başkanım, benim vazifemdir ya da değildir, hiç önemi yok, benim de vazifemdir." dedi, girdi, Haliç'i tertemiz etti. İşte sizde bu siyasi sorumluluk yok, sizde bu anlayış yok, bu yaklaşım yok, sizde her şeyi, her sorumluluğunuzu başkasının üzerine atma konforu var dolayısıyla problem buradan kaynaklanıyor.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Belediye Başkanı "Ben bir şey yapmam." demiyor ki.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bakın, mesele şu: Müsilaj oldu, arkasında durduğunuz adam meseleyi yönetemedi, iş bize düştü, mahcup oldunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Neyi yönetemedik? Neyi yönetemedik?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, müsilajın sebebi sizsiniz ya Orhan Bey.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ankara'da Akyurt'ta, Altındağ'da sel oldu, insanlarımız rahmetli oldu, hayatını kaybetti, arkasında durduğunuz adam işi yönetemedi, iş bize düştü, mahcup oldunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz mahcup oldunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kar yağdı şehre, Meteoroloji günlerce öncesinden haber etti, bütün şehre kar yağdı, arkasında durduğunuz adam gidip karı temizlemekle, kara tuz atmakla uğraşmadı, büyükelçilerle yediği balığı tuzladı; iş bize kaldı, mahcup oldunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Balık yer, haram yemez! Balık yer, haram yemez!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Beceremediniz işleri, arkasında durduğunuz adamlar sizi mahcup etti bugünkü öfkenizin nedeni biraz da o, çok iyi anlıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Orhan Bey, Marmara'da müsilaj olduysa sorumlusu sizsiniz. Siz hiç "derin deşarj" diye bir şey duydunuz mu?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Balık yeriz, haram yemeyiz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Sayın Bakırlıoğlu...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Orhan Bey, seni Kars'a davet ediyorum. Yirmi beş yıldır şehrin bütün kanalizasyonu Kars Çayı'na akıyor, yirmi beş yıldır Kars'ı siz ve kayyumlarınızla yönetiyorsunuz. Şehrin bütün kanalizasyonu Kars Çayı'na akıyor, yirmi beş yıldır siz yönetiyorsunuz; ortaklarınız ve kayyumlarınız. Buyur, gel; Kars Çayı'nda seni yüzmeye davet ediyorum!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp... Sayın Alp...

Şöyle yapalım değerli arkadaşlar, bakın, yazın bir Kars Çayı'na gidelim, ben bütçeyi ayarlayacağım...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Gediz'e gidelim, Soma'ya gidelim...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tohma'ya gel, Tohma'ya...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ama bir saniye arkadaşlar ya...

Değerli arkadaşlar, bakın, şimdi bir Kars'a gideceğiz, Gediz'e, körfeze, tamam.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bir de Soma'ya gidelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Soma'da yüzecek yer yok ama tamam, oraya da gidelim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bunu Sayın Bakanımızdan rica ederiz, hep beraber gideriz girmek isteyenler girer; ben girmeyeceğim, oradan körfeze geliriz hep beraber.

Ya, değerli arkadaşlar, bir müsaade edin, adam meramını anlatsın ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sataşılıyor ama.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sataşmıyor.

Değerli arkadaşlar, siyaset... Uzun bir süredir, bilemiyorum yirmi beş, otuz yıldır İzmir Büyükşehir Belediyesi Cumhuriyet Halk Parti tarafından yönetiliyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İstanbul kimde? Haliç'le övünüyordu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir dakika Sayın Ağbaba.

Sayın Ağbaba, değerli arkadaşlarım, bir müsaade eder misiniz...

Eleştiriden ders çıkarırsa her parti daha güçlü olur; dolayısıyla buradaki milletvekilleri de buradaki yönetimi eleştiriyor. Siz nasıl Çevre ve Şehircilik Bakanlığını eleştiriyorsanız onlar da bir eleştiri yapıyor ve nihayetinde değerlendirmeyi vatandaş yapacak.

CAVİT ARI (Antalya) - Yaptı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, yaptı işte; belediyelerde yaptı, merkezi Hükümette de yaptı; yaptı ama müsaade edin...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, Bakanlık yapması gerekenleri yapmayı işi Büyükşehir Belediyesine atıyor. Biz Büyükşehir bir şey yapmasın demiyoruz, beraber yapılsın, bir koordinasyon içinde yapılsın ama yapılmadığını görüyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, bunları ifade ettiniz, şimdi müsaade edin, Sayın Yegin tamamlasın, ondan sonra diğer arkadaşlarımız... Bakın, bir beş dakika söz almak için saat onda geldiler; Sayın Tanal'ı görüyorum burada, hemen Sayın Tanal'ın yanındaki beyefendiyi görüyorum ve sabah onda geldi bu arkadaşlar. Sayın Hasan Toktaş'ı görüyorum, diğer arkadaşlarımız, Sayın Gürer yani arkadaşlarımız buraya sabah onda geldiler, lütfen... Değerli arkadaşlar, beş dakika konuşma için on saat bekliyorlar, onların da haklarına girmeyelim.

Sayın Yegin, buyurun lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Arkasında durduğumuz adamlar, belediye başkanları bizi ne hâle düşürdüler, ne kadar mahcup ettiler." öfkesini yaşıyorsunuz; farkındayız arkadaşlar, sizi anlıyoruz.

Şimdi "Ne işe yarar bu millet bahçeleri ya? Kek yiyip yuvarlanılacak yerler." diyen hatiplerinizi oldu sizin, millet bahçelerine "Kek yiyip yuvarlanılacak yerler." diyenleriniz oldu. Belediyeciliği heykel açılışları ve 100 milyonluk kongre organizasyonlarından ibaret sayan, bunu başarı olarak gören zihniyete bizim çok fazla söyleyecek bir şeyimiz yok, onlar millet bahçelerini kek yiyip yuvarlanacak yerler olarak görmeye, kek yiyip yuvarlanmaya devam etsinler.

Şimdi "Sıfır Atık" gibi küresel bir proje, bir marka inşa etmişiz, 185 milyar bütçeyi geri kazanmışız, 500 milyon ağacın kesilmesine mâni olmuş, 60 milyon ton atığı geri kazanmışız.

Şimdi, TOKİ'nin yaptığı işlere ilişkin itirazlar yapılıyor, daha önce de bunları burada konuştuk, bu verileri verdik. Bugün yıl 2024 ve 1984'te kurulan TOKİ'nin 40'ıncı senesi ve on dokuz senesi AK PARTİ döneminden önce, yirmi bir yirmi iki senesi AK PARTİ döneminde geçmiş; neredeyse yarı yarıya iki dönem var, AK PARTİ öncesi ve sonrası. Öncesinde yapanlar ne yapmışsa Allah razı olsun, imkânları oymuş, uğraşmışlar, didinmişler, bunu yapmışlar ama o yarı dönemde yapılan konutun toplam sayısı 45 bin konut, 45 bin; yuvarlama rakam 50 bin diyelim ve gelelim, AK PARTİ döneminde geçen diğer yarıda, o yirmi bir yılda yapılan konut sayısı 1 milyon 462 bin 500 konut arkadaşlar. Kırk yıllık ömrü olan bir kurumun ilk yarı ömründe yaptığı konut sayısı 50 bin, AK PARTİ öncesi ki Allah razı olsun, taş üstüne taş koyandan Allah razı olsun, o gün imkânları oymuş onu yapmış adamlar ama sonra AK PARTİ gelmiş, böyle imkân yağmamış AK PARTİ'li yöneticilerin önüne...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin, toparlayın sözlerinizi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bak, bak; 50 bin 1 milyon 450 bine çıkmış. Sayın Usta, rakamdan anlayana, istatistik bilene bu rakamlar çok iyi bir şey söyler.

Sürem bitti, toparlıyorum Sayın Başkan.

Son sözüm şu olsun: Sayın Bakana teşekkür ediyoruz; o, her bir şehri en az o şehrin vekili kadar tanıyan, her bir şehrin sorununu, problemini, özellikle şehircilikle ilgili sorunlarını, problemlerini o şehrin bir milletvekilinden belki daha iyi bilen ve o sorunlarla ilgili olmak üzere belediyelerle kurduğu münasebetler, belediyelere yaptığı destekler, proje destekleri, çevre katkıları, kentsel dönüşümler, TOKİ konutları gibi birçok işi de işin içerisinde kattığımız zaman o şehre şehrin vekilinden daha fazla katkı sunulmasına çaba sarf etmiş, gayret etmiş bir adamdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kendisine kendi şehrim adına da bütün Türkiye adına da küçücük bir teşekkür etme hakkım, haddim varsa teşekkür ediyorum; Allah razı olsun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Orhan Bey, bir düzeltme yapalım; o millet bahçelerinde kek yiyip yuvarlanmayı Cumhurbaşkanı söyledi ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, teşekkür ediyorum.

Böylece, Komisyon üyesi milletvekillerimizin söz taleplerini karşılamış bulunmaktayız.

Œimdi, saat 18.50'ye kadar araya gideceğiz ve aradan sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize söz vereceğiz ve DEVA Partisinin milletvekillerinden başlayacağız.

TeŒekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 18.43

ALTINCI OTURUM

Açılma Saati: 19.01

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, sayın milletvekilleri; 9'uncu Birleşimin Altıncı Oturumunu açıyorum.

Aradan önce iki Komisyon üyesi sayın milletvekilinin söz talepleri varmış, onları karşılamamışız; biri Sayın Resul Kurt, diğeri Sayın Ejder Açıkkapı.

Önce Sayın Ejder Açıkkapı'nın söz.

Sayın Açıkkapı, buyurun.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarım, sayın bürokratlarımız, Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İlim Elâzığ'da az önce 5,0 büyüklüğünde bir deprem oldu. Allah'a çok şükür alınmış herhangi bir ihbar yok. AFAD kriz merkezimiz şu anda bu konuda teyakkuz hâlinde. Ben bütün hemşehrilerime öncelikle geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

Bugün burada ülkemizin refahını artırma, şehrimizi daha yaşanabilir kılma ve çevreye duyarlı bir gelecek inşa etme vizyonumuzu temsil eden Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2025 bütçesini görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz. Bütçemiz afetlere dayanıklı konutlar ve altyapılar oluşturmak, kentsel dönüşüm çalışmalarıyla şehirlerimize yenilik imkânları sunmak, çevreyi koruyarak gelecek nesillere sağlıklı bir yaşam bırakmak için hazırlanmıştır. Bu doğrultuda ayrılan kaynaklar yalnızca binaları değil şehirlerimizi, yaşam alanlarımızı, doğayı koruyacak projelere dönüştürülecektir çünkü bizler şehirlerimizi modern mimariyle yeniden inşa ederken insanımızın huzurunu ve güvenliğini esas alan bir bakış açısıyla çalışıyoruz. Afet riski taşıyan bölgelerde güvenli alanlar inşa etmek için ayrılan bütçeyle milletimizin huzur ve güvenliğini temin etmeyi hedefliyoruz.

Değerli milletvekilleri, 2025 yılı bütçemizin önemli kalemlerinden biri afetlere dayanıklı şehirler inşa etme hedefimizdir. Ülkemiz coğrafi olarak deprem ve çeşitli doğal afet riskleri taşıyan bir konumda bulunmaktadır. Bu riskler karşısında en büyük sorumluluğumuz vatandaşlarımızı güvenli yapılarda yaşatmak, afet risklerini azaltacak tedbirleri almak ve şehirlerimizi güçlendirmektir. Bu kapsamda Bakanlığımızın yürüttüğü kentsel dönüşüm çalışmaları milletimize verdiğimiz en büyük güvencelerden biridir. 2025 yılı için kentsel dönüşüm projelerine ayrılan 136,5 milyar Türk lirası olan bütçe deprem riski taşıyan şehirlerimizi yenilemek, dönüşüm süreçlerini hızlandırmak ve halkımızı güvenli konutlara kavuşturmak için kullanılacaktır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde yürüttüğümüz bu çalışmalarla ülkemizin geleceğini kalıcı çözümlerle buluşturmak ve şehirlerimizi dirençli şehirler hâline getirmek istiyoruz. Bunun en bariz örneklerinden biri ilim Elâzığ'dır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu vesileyle, Elâzığ ilimizde yapılan çalışmalara değinmek istiyorum. Özellikle 2020 yılı 24 Ocak depreminde ilimde meydana gelen 6,8 büyüklüğündeki deprem şehrin birçok bölgesinde yıkıcı bir etki bırakmış ve birçok vatandaşımız o dönemde evsiz kalmıştır. Ancak depremin olduğu ilk saniyeden itibaren Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve onun yol arkadaşları kıymetli bakanlarımız Sayın Murat Kurum, Sayın Süleyman Soylu ve dönemin Sağlık Bakanı Fahrettin Koca Bey Elâzığ'da otuz gün boyunca Elâzığlı hemşehrilerimizle birlikte olmuş, onların acılarını paylaşmış ve yuvalarına kavuşmaları için büyük gayret sarf etmişlerdir. Şayet Elâzığ'da yaşadığımız bu ağır hasarlı yapıların dönüştürülmemiş olduğunu bir hayal edersek; 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen aynı gün içerisinde dünyanın hiçbir yerinde karşılaşılmamış iki büyük depremin olduğu, 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki depremin olduğu o büyük asrın felaketinde şayet Elâzığ 24 Ocak depremi sonrasında 2020'de tedbirlerini almamış olsaydı, ağır hasarlı yapılarını yıkmamış olsaydı ve hızla dönüştürmemiş olsaydı 6 Şubat 2023 tarihindeki depremde belki de birçok il gibi binlerce vatandaşımızı kaybedecekti. Ben bundan dolayı, bu duyarlı çalışmalarından dolayı başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere Sayın Bakanımız Murat Kurum'a -Elâzığ'ın Kara Murat'ı kendisi-teşekkür ediyorum, dönemin bakanlarına teşekkür ediyorum ve bir ay boyunca Elâzığ'dan ayrılmadıkları için, Elâzığ'ın gönlünde taht kurdukları için kendisine hassaten teşekkür ediyorum.

Bu projelerin değerinin yalnızca ekonomik boyutuyla önemli olmadığını biz biliyoruz, milletimizin güvenli yaşam hakkına verilen değere bakıyoruz. Burada yaptığımız iş sadece maddi boyutuyla değil, insanımızın yaşam hakkına verdiğimiz değeri de ortaya koymuş oluyoruz. Elâzığ'da yapılan bu dönüşüm yalnızca yeni binalar inşa etmek değil, vatandaşlarımızın güvenliğini sağlamak ve yarınları umutla bakmalarını temin etmek için yapılan çalışmalardır. Şehrin sosyal ve kültürel dokusunu koruyarak, Elâzığ'a özgü mimari özellikleri dikkate alarak çalışan Bakanlığımızı ve tüm bürokratlarını, tüm teknik elemanlarını, mühendislerini tebrik ediyoruz.

Bu süreçte halkımızla el ele, gönül gönüle yürüdüğümüz bir seferberlik ruhuyla Elâzığ'ı ayağa kaldırdık. Bu inanılmaz dönüşüm faaliyetlerinde, Elâzığ ilinde afetzedeler için yapılan konut projeleri çerçevesinde, çeşitli bölgelerde teslim edilen konutlar ve inşaatı devam eden konutlarımız var. 2023 yılı depreminde de 6 Şubatta Elâzığ 10.700 binayla ağır hasar aldı. Ancak hemen akabinde, yine ilimizle ilgili çok inanılmaz çalışmalar ortaya konuldu ve 6 Şubat 2023 depreminden sonra ağır hasarlı binalarımız da hızla yıkıldı, dönüşüme tabi tutuldu ve şu anda 8 binin üzerinde inşaatımız devam ediyor. Geri kalan kısmın da inşallah kısa bir süre içerisinde ihaleleri yapılarak Elâzığlı hemşehrilerimiz yuvalarına kavuşturulacaklar.

Evet, Elâzığ'da, 10 ilçemizde, bütün beldelerimizde ve bütün köylerimizde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız ile İçişleri Bakanlığımız, AFAD'la birlikte inanılmaz işler ortaya koyuyorlar. On binlerce konutu yapıp bitirdiler ve binlercesi de şu anda inşaat aşamasında ve bunlar da devam ediyor.

Sayın Bakanım, Elâzığ için birkaç talebimiz var. Tabii, Cumhuriyet Halk Partisi Elâzığ Milletvekili Sayın Gürsel Erol da ifade ettiler. Bunlar, bu konular zaten bizim Elâzığ'da arkadaşlarımızla takip ettiğimiz, zaman zaman sizlere ve Bakan Yardımcılarımıza, genel müdürlerimize ilettiğimiz konular. Özellikle Elâzığ'ı yakinen bilen, en iyi bilen kişisiniz. Elâzığ'da, biliyorsunuz, yeni rezerv alanlarla şehir büyüdü ve Elâzığ'daki mahallelerimizde bulunan vatandaşlarımızın yüzde 90'ından fazlası rezerv alanlardan konut talep ettiler. Ancak ilimiz mahallelerinde kentsel bir dönüşüme ihtiyacımız var. Bu konuda ben belediyemize bugüne kadar çok ciddi, çok büyük destekler verdiğiniz de biliyorum. Bundan sonraki süreçte de Elâzığ Belediyemize vereceğiniz desteklerle biz Elâzığ'daki mahallelerimizi yeniden ayağa kaldırmak ve bu mahallelerimizde yaşayan vatandaşlarımızın mutlu olabilecekleri yeni evlerine de kavuşmalarına imkân sunmak istiyoruz. Bu konuda çok ciddi bir desteğinize ihtiyacımız var.

Yine, lojistik üstün bahsedildi. Biz de gerçekten Elâzığ'da, özellikle 2020 depreminden sonra, burada bulunan teknik arkadaşlarımızın çok ciddi tecrübeler kazandığını ve Allah'a çok şükür, 11 ilde meydana gelen son depremde de tecrübelerini oralara yansıttıklarını biliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayınız lütfen.

Buyurun.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Tecrübeli bir ekibimiz var, tecrübeli arkadaşlarımız var; orada oluşturulacak lojistik bir üsle biz bundan sonraki süreçte de ülkemizde ve çevremizde, bölgemizde hizmet vermek istiyoruz.

Bugüne kadar yapmış olduğunuz bütün güzel hizmetler için şahsınızda bütün Bakanlık bürokratlarına, teknik elemanlarına, bütün çalışanlarına, emekçi kardeşlerimize teşekkür ediyorum.

2025 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Konuşacak aslında farklı şeylerim var ama burada yeni bir polemige sebep vermek istemediğim için bugün bu konuya girmeyeceğim. Ama sadece şunu söyleyeceğim: Sayın Vekile kim ne bilgi vermişse eksik bilgi vermiş; ben betoncu değilim, onu söyleyeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Komisyon üyesi son konuşmacımız Sayın Resul Kurt.

Sayın Kurt, buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları, STK'lerimizin kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ebediyete intikalinin 86'ncı yılında saygıyla, rahmetle, minnetle, şükranla anıyorum.

Yine, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin görüşüldüğü bugün, aynı zamanda 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü'dür; çevreye duyarlı, daha güvenli, daha yeşil, daha yaşanabilir şehirler olması umuduyla 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü kutlu olsun.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzda görüşmelerimiz devam ederken biraz önce Sayın Ejder Açikkapı'nın da ifade ettiği gibi, Elâzığ'da 5 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Seçim bölgem Adıyaman ve Malatya'da da hissedilen depremden etkilenen vatandaşlarımıza geçmiş olsun dileklerimi sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, "bin yılın felaketi" olarak adlandırdığımız Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat bin yılın felaketinde yoğun şekilde 11 ilimiz ve 14 milyon insanımızı etkilenmiş; 680 bini aşkın konut, 170 bini aşkın ticari bölüm olmak üzere yaklaşık 850 bin bağımsız bölüm kullanılamaz hâle gelmiştir.

Seçim bölgem, memleketim Adıyaman da depremde en çok zarar gören 4 ilimizden biridir. Adıyaman'da 5.953 bina yıkılmış, 19.050 bina ağır hasarlı hâle gelmiş, 8.387 vatandaşımız vefat etmiş, 17.499 vatandaşımız yaralanmıştır. Vefat eden vatandaşlarımıza, deprem şehitlerimizin tümüne Allah'tan rahmet diliyorum.

Adıyaman'da toplam 57 barınma alanında 32.992 aile, 120.210 kişi konteyner kentlere yerleştirilerek hayata tutunmuştur. 6 Şubat 2023'teki depremlerin ardından Adıyaman'da da hızla inşa ve ihya çalışmalarına başlanmış, Türkiye'nin en büyük şantiyesi Adıyaman'da olup tek alanda yaklaşık 16.500 konut yapılmaktadır. Kadim şehrimiz Adıyaman'da da hâlihazırda 17.713 konut hak sahiplerine teslim edilmiş ve büyük bir kısmında yaşam başlamıştır. 2024 yılı sonuna kadar yaklaşık 22-23 bin konut ve iş yerinin hak sahiplerine teslimi gerçekleşmiş olacaktır. Kalan tüm konut ve iş yerlerinin de 2025 yılı sonuna kadar tamamlanması neticesinde Adıyaman il merkezi ve ilçelerinde 2025 yılı sonuna kadar toplam 43 bin civarında konut ve iş yeri hak sahiplerine teslim edilmiş olacaktır. 2024 yılı sonuna kadar deprem bölgesinde yaklaşık 200 bini aşkın konut, 2.668 ticari alan olmak üzere yaklaşık 200 binin üzerinde 202-203 bin bağımsız bölüm hak sahiplerine teslim edilmiş olacak. 2025 yılı sonunda, önümüzdeki yıl bitmeden 450 binin üzerinde konut ve iş yeri de afetzedelerimize teslim edilmiş olarak tüm depremedelerimizin barınma sorunu çözülmüş olacaktır.

Dünyanın hiçbir ülkesinde bu kadar hızlı bir sürede, bu kadar kaliteli ve bu kadar sağlam binaların, konutların, iş yerlerinin yapılıp teslim edilmesi mümkün değildir. Cumhurbaşkanımız, Genel Başkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ve Sayın Bakanlarımızın bölgemize verdiği yoğun desteklerle bu mümkün olabilmiştir.

Depremler sonrasında yeniden inşa etmeye başladığımız kalıcı konut sayısı il ve ilçe merkezlerinde çok katlı olmak üzere 65.366 adede çıkarken büyük bir teslimat da yapılmaya başlanmıştır. Hem bir yandan rezerv alanlardaki konut çalışmaları yapılırken bir yandan da yerinde dönüşüm şartları sağlanarak vatandaşlarımızın buldukları yerde sağlam, güvenilir konutlara taşınabilmeleri imkânı getirilmiştir.

Şehirlerimizi kimliklerine, bölge şartlarına uygun bir şekilde sağlam, güvenilir, doğaya saygılı, sıfır atık uyumlu şekilde inşa edeceğiz. İklim değişikliğine karşı denizlerimizi, toprağımızı ormanımızı, bütün vatanımızı, millet bahçelerimizle, yeşil koridorlarımızla birlikte hep beraber savunacağız.

Türkiye Yüzyılı'na yakışır, afetlere karşı güvenli, kimlikli, çevre dostu ve sıfır atıkla uyumlu ülkemiz genelinde 130 binden fazla, Adıyaman'da da 17 binden fazla konut ve iş yerimizi teslim ederek ailelerimizin mağduriyetlerini büyük ölçüde gidermiş bulunuyoruz.

Halkımızın istekleri doğrultusunda yerinde dönüşüm projesinde de vatandaşlarımızın büyük bir talebi olduğunu görüyoruz. Burada devletimiz, konutlar için 750 bin hibe, 750 bin kredi olmak üzere 1,5 milyon; köy evleri için yine 1,5 milyon; ahırlık köy evleri için de 1 milyon hibe, 750 bin kredi olmak üzere 1 milyon 750 bin; iş yerleri için de 850 bin lira yine yarısı kredi, yarısı da hibe olmak üzere vatandaşlarımıza destek verilmektedir. Buradaki kredi bölümlerine bakıldığında iki yıl herhangi bir ödeme alınmayacak, on sene içerisinde faizsiz ödenecektir.

Memleketim, seçim bölgem Adıyaman'da yerinde dönüşüm projesinde il genelinde 24 binden fazla başvuru yapılmış, projesi onaylanan, inşaatına başlanan 10.250 adet yerinde dönüşüm projesi kapsamında konut ve iş yerlerimizin yapımı devam etmektedir.

Memleketimizin ihya ve inşası için hep birlikte durmadan, yorulmadan çalışmaya devam edecek, hemşehrilerimizin sesi ve yol arkadaşı olmaya devam edeceğiz.

Şehir merkezini içine alan 70 bin metrekarelik bir alana sahip, şehrimizin kültürüne, mimarisine ve ihtiyaçlarına cevap verecek olan, içerisinde dükkânların, ofislerin ve bir meydanın olduğu, hemşehrilerimizle bütünleşecek ve önemli bir çekim merkezi olacak Adıyaman Meydan Projesi'yle 177 ticari bağımsız bölüm yapılacak, yine 611'i ofis olmak üzere toplam 788 bağımsız bölüm yapılacak olup burası şehrimizin ticaretinin gelişmesi, sosyal hayatın yeniden canlanması ve esnafımızın desteklenmesini sağlayacaktır.

Bu yatırımlar, şehrimizin kalkınması ve vatandaşlarımızın yaşam standartlarının yükselmesi adına önemli adımlar olarak gerçekleştirilmiştir. Hemşehrilerimizin depremin olumsuz etkilerini üzerlerinden atarak normal hayatına dönmesi, esnaf ve çiftçilerimizin kalkındırılması için gerekli çalışmayı hep birlikte yapmaya devam edeceğiz. Buradaki hassasiyetin devam etmesi, deprem bölgesine pozitif bir ayrımcılığın uygulanarak esnafımızın, iş adamlarımızın, vatandaşlarımızın huzurunu ve refahını gözetmek adına tüm milletvekillerimizin tüm deprem bölgesinde hep birlikte desteklerini esirgmeden gerekli tüm desteği vermelerini rica ediyorum.

Kadim şehrimiz Adıyaman'ın imar ve ihyası sürecinde verdiği büyük destekten dolayı başta Sayın Cumhurbaşkanımız, Genel Başkanımız Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere Sayın Bakanlarımıza, Sayın Valimize, bürokratlarımıza, şantiyelerimizde alın teri döken mühendisinden işçisine kadar tüm emekçi kardeşlerime teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, sözlerime son verirken özellikle deprem bölgesinden ve şantiyelerden çıkmayan, her gün bir başka şehrin problemleriyle ilgilenen, deprem bölgesindeki her bir şehirdeki her bir şantiyeyi adım adım takip eden ve seçim bölgem Adıyaman başta olmak üzere tüm deprem bölgesine her konuda destek olan Sayın Bakanımıza, Sayın Murat Kurum'a, Sayın Bakan Yardımcılarımıza, TOKİ Başkanımıza, Emlak Konut Genel Müdürümüze, çok değerli bürokratlarımıza emeklerinden dolayı, şantiyelerde alın teri döken tüm yüklenicilere ve tüm emekçi, işçi kardeşlerimize teşekkür ediyor, bütçemizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kurt, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece Komisyon üyesi milletvekillerimizin söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi diğer milletvekillerinin söz taleplerini karşılayacağız. Öncelikle grubu olmayan siyasi partilerden başlayacağız. İsimleri okuyacağım. Lütfen saydığım milletvekilleri ya da partilerin sözcüleri milletvekillerinin sırasını takip etsinler, sıra geçtikten sonra bir daha geri dönmeyeceğiz.

İlk olarak DEVA Partisinden Sayın Evrim Rızvanoğlu ve Sayın Cem Avşar, sonrasında Emek Partisinden Sayın Sevda Karaca Demir; sonrasında Sayın Uğur Bayraktutan, Sayın Pelin Yılık, Sayın Nermin Yıldırım Kara, Sayın Hasan Toktaş, Sayın Ulaş Karasu, Sayın Gülcan Kış, Sayın Hikmet Yalım Halıcı, Sayın Adnan Şefik Çirkin, Sayın Mehmet Taytak, Sayın Selcan Taşcı, Sayın Zuhul Karakoç Dora, Sayın Mahmut Tanal, Sayın Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu, Sayın Nimet Özdemir, Sayın Hüseyin Yıldız, Sayın Mustafa Gürban, Sayın Ahmet Erbaş, Sayın Mehmet Başkan, Sayın Mevlüt Karakaya, Sayın Eylem Ertuğ Ertuğrul, Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Aşkın Genç, Sayın Aysu Bankoğlu, Sayın Harun Özgür Yıldızlı ve Sayın İnan Akgün Alp.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Evrim Rızvanoğlu, buyurun.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 2021 yılında İliç'te kapasite artışı verdiğinizin ÇED izni ne yazık ki büyük bir çevre felaketine ve 9 işçimizin hayatını kaybetmesine sebep oldu. Bugün sunumunuzda hiç bahsetmediniz ancak sizden beklenti, Çevre Komisyonu Başkanırken veya tekrar Bakan olarak atandığınızda İliç'i ziyaret ederek bu felaketi ve aldığımız kararların sonuçlarını yerinde görmenezdi fakat bugüne kadar bunu yapmadınız. Biz neden İliç'e gitmediğinizi merak ediyoruz doğrusu. Maalesef, hesabı kitabı yapılmadan onaylanan ÇED'lerin işte böyle ağır bedelleri oluyor.

Afşin-Elbistan Termik Santrali'ni genişletme projesi de buna bir örnek olacak türden. Bölge, eskiden verimli tarım topraklarıyla ünlüyen bugün solunum yolu hastalıklarının yaşandığı ve kül yüzünden siyah kar yağın bir yer hâline geldi. Sayın Bakan, buraya ilişkin ÇED raporu şu an Bakanlığınızın önünde. Bölgede sağlıklı vatandaşımız kalmadı. Bölge halkı uygun, adil bir dönüşüm planı çerçevesinde buranın kapatılmasını talep ediyor; bu taleplere lütfen kulak verin.

Diğer hayati bir konu ise hiç bahsetmediğiniz, hava kirliliği ve ölçüm değerlerinin vatandaşlarımızla şeffağça paylaşılması. Örneğin "Bakanlık, İliç'te afet sonrası hava kalitesini mobil araçlarla ölçtü." dediniz ama tüm ısrarlara rağmen bu bilgi kamuoyuyla şeffağça paylaşılmadı. Elbistan'da ise "Ölçümlerde sorun yok." denilerek geçiştiriliyor maalesef. Oysaki bağımsız kuruluşların 2023 ölçümlerine göre burada PM2.5 partikülleri DSÖ sınırlarının 5,6 katına, PM10 partikülleri ise 5,3 katına ulaşmış durumda.

Peki, ülke genelinde durumumuz nedir? 380 hava kalitesi izleme istasyonunun 191'inde PM2.5 ölçümü yapılan gerekli altyapı yok maalesef. Düşünün, Türkiye'nin yarısında, havada kansorejen madde ölçülemiyor, toplumun soluduğu havayı değerlendirecek teknik kapasiteden yoksun bir anlayış var. Bu eksikliği gidermeyi planlıyor musunuz?

Öte yandan, taşra teşkilatları... Taşra teşkilatlarının nitelik ve nicelik bakımından da eksik olduğunu görüyoruz. Yerel bürokrasi, uzmanlık gerektiren, ÇED, izin ve denetim süreçlerini yürütecek kapasiteden yoksun. Personel sayısını artıracak mısınız, yoksa az sayıda personelle bu yükü taşımaya devam mı edeceksiniz?

Sayın Bakan, bir yandan Sıfır Atık Projesi'ni çevre politikalarımızın merkezine koyuyorsunuz ancak plastik kirliliğiyle mücadelede atılması gereken temel adımlar hâlen masada bekliyor. Türkiye'de her yıl 450 milyon ton plastik üretiliyor ve bunun yarısı tek kullanımlık plastikler. Bu plastiklerin yüzde 90'ı geri dönüşüm sürecine girmeden doğrudan çöp sahalarına gönderiliyor. Dahası, ülkemiz beş yıldır Avrupa Birliğinin en

fazla plastik atık ithal eden ülkesi. Tek kullanımlık plastikleri yasaklamayı düşünüyor musunuz? Önümüzde 25 Kasım Birleşmiş Milletler Plastik Anlaşması müzakereleri var. Bu müzakerelere bu karneyle mi gireceksiniz?

Sayın Bakan, yine sunumunuzda “Denizler halkındır.” diyorsunuz. Peki, ya kıyılar? Vatandaş denize girecek plaj bulamıyor, bırakın plajı anayasal hakkı olan kıyıya erişemiyor. Seçim bölgem İstanbul Karaköy’de bir avuç zengin zümrenin kullanımı için kıyı vatandaşlarımıza kapatılıyor, “Halkımıza hizmet ediyoruz.” diyorsunuz ama bu örnek aslında kimin yanında durduğunuzu gösteriyor maalesef.

Sayın Bakan, vatandaşlarımız dört yıldır poşete para ödüyor. Geri dönüşümde kullanılmak üzere satılan her poşetten katılım payı alıyorsunuz ancak Sayıştay raporlarına göre Türkiye Çevre Ajansına gitmesi gereken bu paralar Ajansa doğru dürüst aktarılmıyor. Bu paralar nerelere harcandı? Bu konuda Sayıştayın uyarılarını bir an önce dikkate almanızı rica ediyoruz.

Sayın Bakan, iki yıl önce bütçede “Türkiye’yi bisiklet ağılarıyla öreceğiz.” diyordunuz. Stratejik plana ve faaliyet raporlarınıza baktığımızda son beş yılda hedefinizin sadece yüzde 20’sini gerçekleştirdiniz. Bu performansla hedefinizi nasıl gerçekleştireceksiniz?

Son olarak da Bakü’de pazartesi günü başlayacak olan COP29, Şubat 2025’te sunmak zorunda olduğumuz ulusal katkı beyanı için önemli ve kritik bir zirve. Küresel iklim mücadelesinde kritik öneme sahip olan bu konu, hazırlığı devam eden NDC çalışmalarında ülkemizin küresel iklim hedeflerine ulaşması yolunda iddialı adımlar atılmasını bekliyoruz.

COP31 iklim zirvesinin ülkemizde yapılması umuduyla hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum,

Şimdi de DEVA Partisinden Sayın Cem Avşar.

Sayın Avşar, buyurun.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, çok fazla değinilen konulara değinmeden birkaç şeyi vurgulamak istiyorum: Stratejik plan, performans programı, yıllık bütçeyi konuşuyoruz. Bu kapsamda birkaç husus var. Şimdi, hazırlanan beş yıllık stratejik plan, hedeflenen performans göstergeleri ve stratejik plan esas alınarak yıl bazlı hazırlanan tahmini bütçe teklifleriyle kıyas ediliyor Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu doğrultusunda. Şimdi, bu bağlamda 2024-2028 arasında planlanan 7 amaç, 26 hedef, 100 performans göstergesi var. Stratejik plan ve bütçesini konuştuğumuz 2025 yılına baktığımızda biz bu 100 performans göstergesinin ağırlıklarına ve değerlerine yer verildiğini, bütçelere ayrıldığını görüyoruz ama 2025 bütçe teklifinde yani konuştuğumuz bu teklifte 54 performans göstergesi var yani burada yüzde 50’ye yakın bir sapma var; bu kitapçıkta da görebilirsiniz. Ana plan bu, bütçe de bu stratejik plana göre yapılmak zorunda. Şimdi “2025 revizyon, güncellenmiş versiyon” deniliyor ama bunu tekrar güncelleniz ve buna göre yapmanızın gerekli olduğunu bir kez daha vurguluyorum.

Şimdi, bütçeyi konuşuyoruz, bu rakamların nereye gittiğini konuşuyoruz. En büyük kalem, malumunuz deprem bölgesine gidiyor.

Şimdi, Sayın Bakanım, kamu, buradaki ihaleleri Kamu İhale Kanunu’nun 21/b maddesiyle veriyor. Son altı yıllık istatistiklere göre, bu 4734’le 2018’de verilen ihale yüzde 75 iken 2023’te pazarlık usulü açık ihale yüzde 55’e gerilemiş. Pazarlık usulü yapılan ihalelerin yani bu ihalelerin 21/b’nin oranı da 21 iken 44’e yükselmiş. Şimdi, bu konunun Bakanlığı ilgilendiren kısmı şu: Deprem bölgesinde TOKİ konut ihalelerinin tamamı bu usulle verilmekte fakat ihaleleri alan firmalar arasında birçok mükerrer firma var; iktidar partisinde görev almış, adaylık yapmış birçok isim var, Sayın Bakanım, bu ihaleleri alan firmaların arasında. EKAP’a baktığımız zaman, ihale sisteminde 4734 yazdığımızda pazarlık usulü 21/b’yi seçiyorsunuz. İstedığınız 10 firmayı seçin buradan, 10 firmanın isimlerini yazın, yanına da iktidar partisinin ismini yazın, bakın, neler çıkacak? Birçoğu iktidar partisile ilişkili firmaların aldığı ihaleler bunlar. Bazı firmalar, bakın, millet bahçesi almış, TOKİ almış, deprem bölgesindeki işi almış, yol almış. Ekseriyeti de Ankara firması.

Bakın, çarpıcı bir örnek var. Mesela, 2024’te bir firma kurulmuş haziran ayında. İlk kamu ihalesini hemen aynı ayda almış, son ihalesini de 23 Ekimde imzalamış. 25 Ekimde konkordato geçici mühlet kararı verilmiş. Yani altı yedi aylık bir serüven içerisinde milyarlık ihale almış. Yeni kurulan bu şirketlere teminat, iş bitirme olmadan bu kadar büyük ihaleler nasıl veriliyor, bunu anlamak mümkün değil. İşte, ondan sonra da böyle Hatay Samandağ’daki gibi kolon betonu eriyor, sadece demirleri kalıyor. Bu tecrübesiz firmalarla böyle görüntüler çıkıyor.

Şunu demek istiyorum: Bu insanların çoğu bu işe para odaklı bakıyor. Çok emek veriyorsunuz gerek sizler gerek buradaki bürokratlar bu bölgeye. Ben sizin konuşmanızı dinlemiştim, İstanbul seçimlerinden önce, adaylığınız zamanında dediniz ki: “Biz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bütçesiyle bunları yaptık.” Yani siz o hizmetleri yaptysanız, bunları da artık açık ihaleyle yapabiliriz. Yani bu soru işaretinin, buradaki bu 21/b usulü ihalelerin artık kalkma zamanı geldi çünkü en büyük bütçeniz buraya gitmekte.

Deprem meselesi Marmara için beka meselesi, ben de katılıyorum buna. 600 bin, bizim Tekirdağ’la birlikte 1 milyon riskli konut var. Çok büyük bir yıkım Marmara’da başımıza gelecek Allah korusun ve bizim Tekirdağ sahil bölgemiz birinci derece risk alanı içerisinde ve İstanbul’un birçok yükü bizim burada üzerimize gelecek. Dolayısıyla biz burada sizden yerel yönetimlerle daha sıkı iş birliği hâlinde, siyasi kaygılardan uzak, vadedtiğiniz vaatlerin bir an önce hayata geçirilmesini...

Bir de Marmara Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğünden bir Tekirdağ şubesini istiyoruz. İstanbul’un ilçelerinde Marmara Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğünün şubeleri var fakat Tekirdağ’da da bunu sizden talep ediyoruz. Bizde riskli yapı stoku bile tam olarak şu anda daha belli değil. Üniversite ağustos ayında bu çalışmalara başladı ama bütün vatandaşlarımız, özellikle Tekirdağ Süleymanpaşa, Marmaraereğlisi ve Şarköy’de yaşayan vatandaşlarımız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Başkanım, bir dakika daha...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Uzatmıyorum biliyorsunuz arkadaşlar.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Sevdâ Karaca Demir, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Teşekkür ederim.

Burada sabahtan beri pek çok sayı dinledik, milyarlarca liralara, yüz binlerce konut, binlerce onarım, hektarlarca etüt çalışması ama devlet yarayı sardı reklamının arkasında daha geçen günkü Malatya depreminde 3 şehirde çöken binaları görüyoruz biz daha çok. Dikilen binaların güvenilir olmadığını videolarla gösteren “Biz yeni tabutluklar inşa etmek istemiyoruz.” diyen inşaat işçilerini görüyoruz.

Sunumunda “Vatandaşın dua aldık.” dedi Bakan. Ben size Araban’ın Sarıtepe köyünden bir vatandaşın duasını getirdim. “Depremden beri konteynerde kalıyoruz. Kış geliyor, ne ısıtıcı ne klima. Yazın kendi imkânlarımızla soğutucu, kışın ısıtıcı alıyoruz. Bir hafta sürmeden patlıyorlar. İki yıl olacak, hâlâ kredi çıkmıyor, ev yapılmıyor, konteynerler çöktü, içinde oturamıyoruz. Kendi imkânlarımızla tadilat yapıyoruz, en fazla üç ay sürüyor, sonra yine aynı.” Bedduasını söylemiyorum.

Hatay’da zeytinlikleri söküyorsunuz, refüje de ihaleyle ağaç dikiyorsunuz. “Zeytinliklerimizi vermeyeceğiz.” diyen Çiğdem Aslan’ı sürüklene sürüklene gözaltına alıyorsunuz. Dilinizde “güvenli kentler, akıllı şehirler” var. 6 Şubat depremlerinde yıkılan binalara ilişkin açılan davaların yalnızca 10 tanesinde bu binaları denetlemekle yükümlü kamu görevlilerinin yargılanması için izin verildi. Yargılanan denetim firması yetkilisi sayısı bir elin parmaklarını geçmiyor. Siz “güvenli kentler, akıllı şehirler” derken kimi kandırıyorsunuz? Bu soruya yanıt istiyoruz.

Sosyal konut müjdesi verdiniz bugün bir kere daha. Bu müjdeyi her verdiğinizde TOKİ konutları mağdurları size gülüyor. Maliyet fiyatlarındaki artış yüzünden beş yıldır inşaatları tamamlanamamış onlarca TOKİ var, yetmezmiş gibi bir de taksitlere sürekli zam yapılıyor. Binlerce hak sahibi taksitleri ödeyemez hâle geldi. TOKİ mağdurları sizin peşinizi bırakmadı, kaçtınız; hangi sosyal konut müjdesinden bugün bahsediyorsunuz, soruyoruz size?

Şu sunumlarda keşke rakam olarak bir de konteynerde kalan vatandaş sayısını da verseniz. Kurduğunuz Afet Yeniden İmar Fonu’na tek kuruluş kaynak aktarmadığınızı anlatsanız da biraz da gerçekleri konuşsak. Afet konuşuyoruz ama yerli ve millî afet olan AKP’yi de konuşmamız lazım. Bakın, Kaz Dağı’nda ve Mazıdağı’nda milyonlarca ağacı yok edip suları kurutarak çıkarılan bakır İngiltere tekeli ICoNiChem’e götürülecekmiş, silah sanayisi için kobalt ve nikel tuzlarını verecekmışiz onlara. Yani bize doğa yıkımı, İngiltere majestelerine bal kaymağı elinizle sunuyorsunuz. İliç’in acısı hâlâ taptazeyken hem doğayı hem de işçilerin canını kurban ettiğinizi burada saklıyorsunuz. Görünen o ki sizin vatanseverliğiniz yabancı maden şirketlerinden, tekelardan aldığınız komisyon kadar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Haddini bil, haddini! Edepli konuş, edepli! Bizi kendinizle karıştırmayın!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bakın, İzmir Körfezi’nden bir şişe numune su getirmişsiniz ya buraya, keşke İzmit Körfezi’nden de getirseydiniz bir su. Şu “çözeceğiz” deyip daha beter hâle getirdiğiniz İzmit Körfezi’nin suyu nerede, masada biz görmek istiyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sen kimden komisyon aldysan git onunu cevabını ver, biz kimseden almadık!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Körfez çevresindeki sanayi tesislerinin atığını Marmara Denizi’ne dökülmesine göz yumarak sermayedarları ihya etmek uğruna denizi komaya soktunuz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Siz komisyonun kralını bilirsiniz, kralını!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - İzmir’den bahsediyorsunuz; İzmit’i konuşun, İzmit’i.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Biz her yeri biliyoruz, her yeri; sen İzmit’in yolunu bilmezsin, yolunu!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Burada vekilleriniz İzmir’i diline doladı, yıllardır yönettiğiniz Antep’e bir bakalım hadi, Antep Başpınar Organize Sanayi Bölgesi’nin atıkları Nizip Çayı’na dökülüyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Kaç kere gittin Antep’e?

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Antep Vekili.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - On yılda bir arıtma tesisini anca kurdünüz. Fatma Şahin “Dere temizlenecek, bu derenin suyuyla köfte yiyeceğiz.” demişti, dereden alınan son numunelerde yüksek derecede nonilfenol çıktı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ben depremde Antep’te seni hiç görmedim, hiç, hiç!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu öldüren kimyasal önce OSB işçilerinin ellerinden, ciğerlerinden geçiyor, ardından Nizip Çayı’na karışıyor. 30 köyün suyuna, hayvanına, bitkisine, insanına etki ediyor. Köfteyi patronlar yiyor, siz yiyorsunuz, halka zıkkım düşüyor anca. Atıklarını suya boşaltan OSB’lere de...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Nurdağı’nın yolunu biliyor musun, Nurdağı’nın? İslâhiye’nin yolunu biliyor musun, hiç gittin mi?

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Nurdağı’nın Vekili, İslâhiye’nin Vekili, dinleyeceksin Sayın Bakan, öyle tek başına cevap veremezsin!

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sayın Başkan, uyarsanıza Sayın Bakanı, provoke ediyor ya!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Saygısızlık yapmayacak, itham etmeyecek!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Antep’in Milletvekilidir “Yolunu biliyor musun? diyor ya!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - İtham etmeyecek, itham etmeyecek!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akgün... Değerli arkadaşlar...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Suçlamayacak!

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Cevabını verirsiniz Sayın Bakan.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Nurdağı’nın yolundan dolayı mı suçladı sizi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sizin böyle bir göreviniz yok Sayın Alp.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sen oraya baksana, “Komisyon alıyor.” diyor devletin Bakanına, “komisyoncu” diyor!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Baykan...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Mehmet Bey...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Bir saniye..

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Evet, kaybettiğim iki dakikam için devam ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İki dakika vermeyeceğim size.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Antep Milletvekili olduğumu da hatırlatıyorum size, halkın size söylediği bedduaları da keşke iletseydim.

Bakın, atıklarını suya boşaltan OSB'leri...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Gel, ikimiz beraber çikalım bir Antep'in sokaklarına, kime beddua ediyorlar.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Buyurun, gelin, gidelim, hep beraber gezelim.

Atıklarını suya boşaltan OSB'lere bir yaptırımınız yok, üstüne bir de "Yeşil OSB" adı altında Avrupa Birliğinden fonlar alıp geliyorsunuz, çevresel yıkımdan da rant elde etmeye çalışıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Hayır, benim süreme ekleme yapılması lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size söz vermeyeceğim.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sataşma oldu Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp....

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bir dakikamın daha olması gerekiyor.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Efendim, Mehmet Bey sataşiyor...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ona da diyeceğim.

Bakın, Sayın Baykan, Sayın Alp, ikinize söylüyorum.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Baykan yapıyor efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, değerli arkadaşlar, Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bakın, Bakanın sataşmalarına ben cevap vermedim, konuşmama devam ettim ancak siz böldünüz, bir dakikamı rica ediyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) - Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Kurt, Sayın Kurt, müsaade edin.

Sayın milletvekilleri, bakın, Plan Bütçe Komisyonu üyeleri sabah onda geliyorlar, akşam gece onda, on birde...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Biz de geliyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, müsaade edin değerli arkadaşlar. Buraya gelen sayın milletvekillerinin böyle bir görevi yok. Ben müdahale ederim değerli arkadaşlar. Dolayısıyla onun için bir Başkan seçiyorlar, bir Divan seçiyorlar, partilerimizin her birinin bir sözcüsü var. Lütfen, değerli arkadaşlar, Sayın Türel burada, bir şey yaparsa söyler bana.

Değerli milletvekilleri...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, bir dakikamı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size söz vermeyeceğim, süreniz doldu.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Hayır, bir dakikamın o tartışmalarda geçtiğini siz de biliyorsunuz. Ben Sayın Bakanın sataşmalarına tek bir şey söyledim ama benim bir dakikamı bu sataşmalarla alamazsınız, rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Milletvekili, siz yönetmiyorsunuz burayı, kusura bakmayın.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ama bu hakkaniyetli değil, adaletli değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben, benim adaletimi tartışmaya açmam.

Sayın milletvekilleri...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Buradaki tartışmalarda bir dakikamı aldınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kusura bakmayın, adaletimi bütün Parlamento bilir.

Değerli milletvekilleri, burada her birimiz fikirlerimizi...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bunun adaletli olmadığı çok açık. Siz gerçekleri duymak istemiyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Siz konuşmanızı yaptınız, bitti mi?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Devam edeceğiz, hayır, bitmedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, değerli arkadaşlar... Bitti mi? Size söz vermeyeceğim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Siz o bir dakikayı vermek durumundasınız. Ben o tartışmada Bakan Bey'in müdahale etmesine rağmen devam ettim ama siz....

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, buradaki bütün hatipler en sert eleştirileri yapabilirler.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bunun gerçeklerin duyulmamasıyla ilgili olduğunu düşünüyorum, adaletli değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ancak şimdi bir iddia ediyorsanız... "Komisyon aldı." diyorsunuz. Şimdi, bu komisyonu ispatlayamayan milletvekili müfteri durumuna düşer. Burada bir milletvekilinin, bir siyasetçinin, bir Bakanın kabul edemeyeceği birbirimize karşı en ağır iftiradır. Şimdi, varsa bunu getiririn Başkanlık Divanına teslim edin, savcılığa götürün. Dolayısıyla bu tip ifadeleri sayın milletvekilleri kullanıyorken dikkatli kullansınlar, aksi takdirde kendilerini müfteri durumuna düşürürler.

Değerli arkadaşlar, elinizde bir şey yoksa "Ben bir şey atayım, suyu bulandırayım." mealinden bir söylem geliştirmeyin lütfen. Ben buradaki hiçbir milletvekiline, buradaki hiçbir Bakanımıza böyle bir şeyi hak görmem.

Şimdiye kadar eleştirilerinizi dile getirdiniz; eksikti, fazlaydı, yeterdi, yetmezdi ama dikkatli iseniz hiçbirinize bir cevap vermedim, böyle bir görevim yok. Ancak toplantıların sağlıklı yürümesi ve burada her bir milletvekilinin ve Sayın Hükümet yetkililerinin hukukunun korunması gibi bir görevim de var benim.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Bayraktutan, buyurun lütfen.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Benim konuşmamın, aslında, bağlamında Antep yoktu ama deprem olduğu zaman Azerbaycan'dan o gece Nurdağı'na gittim. Sayın Bakan "Kimler gidiyor?" diye soruyor. Nurdağı'nı hayatta görmemiştim, Nurdağı ve İslâhiye'de yirmi yedi gün kaldım. Nurdağı'nda bir caddenin üzerindeki bütün binalar yıkılmıştı Sayın Bakan, sağlı sollu bütün binalar yıkılmış; 1 tane bina sağlam kalmış değerli arkadaşlar. Hangi bina - merak ettim- biliyor musunuz? Kaymakamın konutu. 2 katlı bir konut var, o konut sağlam kalmış, kaymakama ve saygıdeğer hanımefendiye, muhtemelen ailesine hiçbir şey olmamış; onun dışındaki bütün binalar yıkılmış. O caddeyi gezdim, gördüm, yirmi yedi gün de kaldım; oradan yüzlerce cenaze çıktı. Niye olmuş biliyor musunuz? Belediye Başkanı kalkmış, Belediye Meclisindeki kişiyle beraber şeyi kurmuşlar; biri İmar Komisyonu Başkanı olmuş -öbürüyle önceden ortaklanmış- kat yüksekliği vermişler. Bütün binalarda ölümler var Sayın Bakan, bütün binalarda. Artvin'de, benim seçim bölgemde böyle bir şey yok; onu burada tutanaklara geçsin diye ediyorum. Merak edin, bakın, kaymakamın lojmanının dışındaki bütün binalar yıkılır mı ya caddede? Onu özellikle söylemek istiyorum.

Sayın Bakan, bizim Artvin'in çevre yönüyle bazı şeyler söyleyeceğim. Çevreyle alakalı sıkıntımız var. Ben Bakanlıktan rakamlar aldım, 7.437 tane "ÇED olumlu" kararı vermişsiniz. Güncellenmiş rakamlar belki üç aşağı beş yukarı değişmiş olabilir. 1993 ve 2023 yılları arasında - Bakanlıklar ayrılmadan şunların hepsini kapatıyorum- 77 tane de "ÇED olumsuz" kararı vermişsiniz. Yani 7.437 tane "ÇED olumlu" kararı var, 77 tane "ÇED olumsuz" kararı var; bu, şu demek: Herkes "ÇED olumlu" kararı alabilir değerli arkadaşlarım. Bir maden işletmesi için yola çıkacaksanız -istediğiniz kişi- "ÇED olumlu" kararı alabilirsiniz, herhangi bir engel yok. Sorun şu: Biz bu "ÇED olumlu" kararlarına karşı yargıya başvuru yapıyoruz. Bugün bir maden işletmesinin almış olduğu ÇED olumlu kararını iptal ettiremezsiniz Sayın Bakan, ben hukukçuyum. Dersiniz ki: "Efendim, yargı bağımsızdır, yargıdan karar alınmıyor." filan diye. Hangi eksikliği bulursanız bulun, nereden tutturursanız tutun, Bakanlığın 2009/7 sayılı Genelgesi var, siz gayet iyi biliyorsunuz, mahkemelerin arkasından dolanmanın en güzel yönü değerli arkadaşlarım. Eğer bir mahkeme kararını ilga etmek istiyorsanız, bir mahkeme kararını ortadan kaldırmak istiyorsanız, eğer o mahkeme kararında iptal gerekçesi olarak kendine göre haklı gerekçeler varsa 2009/7 sayılı Genelge'ye göre o haklı gerekçeler doğrultusunda ilgili firma yeni bir ÇED hazırlıyor. İlgili firmanın yaptığı ÇED hazırlığı karşısında sizin yapacağınız bir şey yok, tekrar "ÇED olumlu" kararı veriyorsunuz. Biz yargıya gitsek de herhangi bir şekilde dönmesi mümkün olmuyor yani 2009/7 sayılı Genelge yargıya direkt müdahaledir.

Şimdi, burada başına taş düşmeyen, çevre mücadelesinde yer almayan bir arkadaş bunun ne olduğunu bilemez. Ben Artvin'de Cerattepe mücadelesinde -şimdi Arhavi'de maden çıkartma işlemleriyle alakalı arama ruhsatları var- oralarda neyin ne olduğunu gördüm. 2009/7 sayılı Genelge'ye dayanarak Cengiz İnşaat -Mehmet Cengiz- aldığımız mahkeme kararlarını çöpe attı, genelgeye dayanarak yeniden bir şey aldı. Allah'tan Anayasa Mahkemesinden hak ihlali kararı çıkarttık. Dedi ki Anayasa Mahkemesi: "2009/7 sayılı Genelge'ye dayanarak bu şekilde bir çevresel mücadeleye ilişkin idari bir bariyer koyamazsınız." Sayın Bakan, bundan vazgeçer misiniz? Hayır. Demin burada Orhan Bey söyledi, benim ilim Artvin'in yüzde 70'in üzerindeki yeri ya arama ruhsatlarıyla ya maden işletme ruhsatlarıyla işgal edilmiş vaziyette, her tarafı. Bakın, yirmi beş yıldır mücadele ediyoruz, aşamadık adamı ya; Mehmet Cengiz denen adamı aşamadık. Niye aşamadığımızı biliyorum ben Sayın Bakan; arkasında siyasal destek olmadan, büyük bir abi olmadan bunu aşamazsınız; pasta büyük pasta. Ne yapıyor? Yargıyla aşsak bile 2009/7 sayılı Genelge'yi getiriyor, önümüze koyuyor.

Çevresel etki değerlendirmeye ilişkin olarak bir rakam daha paylaşayım. Bakanlık 77.434 tane "ÇED gerekli değildir" kararı almış "ÇED gereklidir" rakamı ise sadece 1.300 küsur tane Sayın Bakan, görebiliyor musunuz? Yani bizim Enerji Bakanlığıyla mücadele etmemiz gerekirken sizinle mücadele ediyoruz, ne garip değil mi? Yani adında "Çevre" olan bir Bakanlıkla, çevresel etki değerlendirme şeyini bir zırh gibi, bir silah gibi kullanan Bakanlıkla mücadele ediyoruz. Artvin'de baş edemedik, hukukla da baş edemedik, Hükümetle de baş edemedik, devletle de baş edemedik. Yargıyı da tanımayan, bu genelgeyle her türlü hakkımızı ihlal eden bir Hükümet gerçeğiyle karşı karşıyayız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bayraktutan, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Yılık, buyurun lütfen.

PELİN YILIK (Çankırı) - Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları; seçim bölgem olan Çankırı ilimiz, Orta Anadolu Bölgesi'nin kuzeyinde, İç Anadolu ile Batı Karadeniz arasında geçiş özelliği taşıyan bir konuma sahiptir. Türkiye'nin deprem kuşağında olan Çankırı, Erzincan-Adapazarı hattı üzerinde yer almaktadır. Çankırı il merkezinde günümüze kadar gerçekleşen depremler kentin kalın bir tuz tabakası üzerinde bulunmasından kaynaklıdır. Çankırı merkezde sıkışık bir kent düzeni söz konusudur. Kent meydanları bir şehrin hem nefes alma alanı hem de kimliğidir ancak Çankırı merkezde, deprem kuşağında yer almasına rağmen, yakın zamana kadar bir kent meydanı ve toplanma alanı bulunmamaktaydı. Çankırı Belediyemizin girişimleriyle sona gelen Çankırı Kent Meydanı Projesi'ne ve yakın zamanda

Çankırı merkez başta olmakla beraber, ilçelerimize verdiği desteklerden ötürü Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum. Bu sayede Cumhuriyet tarihinin en kadim şehirlerinden olan memleketim ilk defa bir meydana kavuştu.

Çankırı ili gelişime ve yatırıma açık bir bölge, şehrimizde 18.400 öğrencimizi misafir ettiğimiz Çankırı Karatekin Üniversitesi ve hızla artan nüfus konut sayısı ihtiyacı karşılamada yetersiz kalmaktadır. İlçelerimizde de bu durum kendini gösterirken gençlerimizin, yeni evli çiftlerimizin ve düşük gelirli ailelerimizin uygun koşullarda konut sahibi olabilmeleri için TOKİ projelerinin artırılmasına ihtiyaç duymaktayız. Memleketimde şu ana kadar tamamlanan TOKİ sayısı 4.108, devam eden toplu konut idaresi projesi ise 3.864 adettir. Şehrimize kazandırılan bu konutlar için teşekkürlerimi sunuyorum ancak Çankırı ilimiz 88 bini merkezde olmak üzere toplamda 220 bin nüfusa sahiptir ve 18.400 öğrencimiz için bu konut projelerinin hayata geçirilmesi adına Sayın Bakanımızdan Çankırı'mıza desteklerini talep ediyorum. Konut projelerinin sayısal olarak artırılmasının yanında, sosyal yaşam alanları ve çevresel düzenlemeler Çankırılı hemşehrilerimin yaşam kalitesine doğrudan katkı sağlayacaktır. Memleketim son zamanda faaliyete geçen Orta Organize Sanayi Bölgesi'yle birlikte Yakıncıkent, Korgun, Şabanözü ve Çerkeş Organize Sanayi Bölgelerine ev sahipliği yapmaktadır. Çankırı ilçelerine yayılmış organize sanayi bölgelerimiz sebebiyle bu alanda çalışan kardeşlerimizin de konut ihtiyaçları artış göstermektedir. Dolayısıyla Çankırı'mızın yeni konut ihtiyacını çözecek projeleri Çankırı'mıza kazandırmak en önemli gayemizdir. Bakanlığımızın ilimize yönelik projeleri hızlandıracağına olan inancım tamdır. Bu konudaki desteklerinizi sürdürmenizi temenni ediyorum.

Yine, Çankırı'mızda alt ve üstyapı sistemlerinin modernize edilmesi, yeşil alanların artırılması, çevre dostu uygulamaların hayata geçirilmesi şehrimizin ihtiyaçlarına doğrudan cevap verecektir. Özellikle içme suyu ve atık su yönetimi başta olmak üzere altyapı yatırımları için ilimize verdiği desteklerden ötürü de teşekkür ediyorum. Çankırı ilimiz merkez dâhil 12 ilçesiyle yatırıma, gelişime ve ilerlemeye açık bir yapıya sahiptir. Bu sebeple merkez, tüm ilçe ve belde belediyelerimizin alacakları altyapı yatırımları şehrimizin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Sayın Bakanım, özellikle deprem bölgesi öncelikli olmak üzere bölgenin yaralarının sarılıp hızla yeniden inşası noktasında gösterilen çabadan ve emekten ötürü devletimize şükranlarımızı sunuyoruz. Zor şartları millî birlik ve beraberlik şuuruyla aştık. Vatandaşlarımızın güvenle barınabileceği yeni yaşam alanlarının kurulması, yıkılan şehirlerimizin yeniden inşası konusunda Bakanlık olarak yürüttüğünüz faaliyetler için teşekkür ediyoruz.

Sözlerime son verirken, başta Çankırılı hemşehrilerim olmak üzere tüm illerimizin konut, altyapı, üstyapı faaliyetleri, çevre duyarlı uygulamalar ve çevre şehircilik uygulamaları anlamında gerçekleştirilen yatırımlar için teşekkürlerimi sunuyorum.

2025 yılı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin aziz Türk milletine hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanımıza bugünkü Konya yemekleri ikramı için ve az önceki ikramı, börek ve diğer ikramlarınız için de için teşekkür ediyoruz. Yani ikram iyi, iyi ikram yapıyor "İyi eleştirelim değerli arkadaşlar." diyor Sayın Bakan bize, yemeği iyi veriyor yani.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz yapsaydınız, ev sahibisiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz yapsaydınız, ev sahibisiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben deşifre etmesem ben yaptım bilecektiniz. Sayın Ağbaba, nihayetinde ben söylüyorum, rica ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ayıp ya! Sayın Bakan misafir gelmiş, Plan ve Bütçenin misafiri sayılır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın Nermin Yıldırım Kara...

Buyurun Sayın Kara.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle, bütçenin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Ayrıca, Hatay'daki yaptıklarınız, katkılarınız için ve bizlerle sürdürdüğünüz diyalog için de teşekkür ediyorum. Hatay'da taş taş üstüne kim koyuyorsa biz buna teşekkür etmesini biliyoruz, eksikleri de söylemesini biliyoruz.

Şimdi, Hatay'da bugüne kadar 26.260 konut yapıp teslim edildi; yıl sonu itibarıyla 44 bin, 2025 sonu itibarıyla da 159 bine varılacağı ifade edildi ama ilk bir yıl içerisinde esasında 300 bine yakın konut ihtiyacımızı karşılayacağımız söylenmişti, bu konuda biraz mahzun kaldık, garip kaldık, gerçekten bunu da belirtmek isterim çünkü 220 bin yurttaşımız bizim şu an konteyner kentlerde yaşıyor.

Şimdi, Hatay'da bu şantiye alanı devam ederken bizim en büyük sıkıntımız, taş ocakları ile maden ocakları ve bu beton santral sahiplerinin, bu şirketlerin hoyratça davranmaları. İnsan sağlığı, canlı sağlığı için kesinlikle bu sürece hiçbir şekilde katkı koymuyorlar yani şantiye alanı elbette olacak çünkü konutlar yapılıyor ama hiçbir güvenlik önlemi almadan yollar, kamyonlar, patlatmalar; hele ki -daha evvel de sizinle konuştuğumuzda- bunların bu patlatmaları gece gündüz hiç fark etmiyor. Doğal olarak insanlar diyor ki: "Modern evler..." İskenderun, Karlısu, Defne, Samandağ... Yayladağı Bozlu diye bir mahalle var, lütfen oraya baktırın efendim. Ben söyledim bunu kürsüde de biraz bana güldüler "Nereden biliyorsun?" der gibi. Büyükbaş hayvanlar öksürüyor efendim. Kadınları bir dinlemenizi isterim; Yayladağı'nda, Altınözü'nde özellikle yıkımın çok olduğu bu ilçeler çok fena.

Aynı zamanda İskenderun Körfezi'ndeki bu havaya salınan emisyonlar özellikle demir çelik fabrikaları ve bu haddehanelerden kaynaklı yine taş ocakları kümülatif olarak inanılmaz derece partikül salıyorlar, kesinlikle denetim yapılmıyor. Havaya partikül madde 10... Ben bugün için aldım mesela, Dünya Sağlık Örgütü'nün referans sınır değerlerinin her gün üstünde. Bugünkü PM 10 değerleri burada, kesinlikle çok yüksek. Dolayısıyla bizim için çok sıkıntılı bir süreci getiriyor.

Şunu ifade etmek istiyorum: Özellikle bu konutlarla ilgili olarak tutarın belli olmuyor olması yani özellikle dar kapsamda bütçesi olan yurttaşlarımız için... Onlar isterler ki "Bugünden iki yıl sonra ne kadar ödeme yapacağım?" Ödeme planı konusunda somut bir gerçeklik istiyorlar. Bunu daha evvel de konuşmuştuk, belki bir şeye endeksleyebiliriz, ortalama bir şey söyleriz, deriz ki: "Yarın siz bunun işte şu kadar..." 2 milyon, 3 milyon, 5 milyon; yeter ki bir rakam verelim ve bu rakamın da sizin Bakanlığın sayfasında, Valilik sayfasında yayınlanmasına ihtiyaç var yani konutların maliyetiyle ilgili tutar konusunda bir kafa karışıklığı var.

Ben 2 tane örnek vermek istiyorum, 2 inşaatın ihale süreciyle ilgili. Yanılıyorsam beni düzeltsinler. Antakya 5'inci bölge 2'nci etapta ve Dikmece'de 1.299 adetlik konutun fiziki olarak gerçekleşme oranları yüzde 27'de ve 34'te kalmış. Bunların ihaleleri 2023 Nisan ve Mayıs aylarında yapılmış, bunların taahhütleri de üç yüz altmış gün ama niye bu 2 şirket, bu taahhütleri konusunda -Antakya 5'inci Bölge ve Dikmece'deki 1.299 adetlik konut- bir ilerleme kaydedememiş? Gayrimenkullerin değerlemesine ilişkin SPK tarafından yapılacak olan bu değerlemenin, bu yöntemin yurttaşlar tarafından açıklıkla biliniyor olması lazım. Kiracılar hak sahibi olmak istiyor, konut sahibi olmak istiyor; ev sahiplerinden ziyade, kiracıların da konut sahibi, hak sahibi olması için mutlaka bir çalışmaya ihtiyaç var.

Sayın Bakanım, bunun dışında, konteyner kentlerde yaşayıp da kurası çıkan hak sahiplerinin çocuklarının okulları bir yerde kalıyor, diyelim ki onlar Dikmece'ye gitmek zorundalar ama konteyner kent Üçgedik'te, çocuğu oraya yazdırmış, bir ay geçmiş, iki ay geçmiş. Şimdi, bunların oradan taşınmasıyla alakalı servis anlamında sıkıntı var. Bir de konteyner kentte kalan bu eşyaların -yani biliyorsunuz, 2 yatak, 1 buzdolabı- bunların alınması noktasında, bu konuda da lütfen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Hasan Toktaş...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Arkadaşlar, deprem bölgesindenim, bu saate burada inanılmaz derecede fazlaca konuşma oldu, lütfen...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kara, teşekkür ediyorum.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Eşyalar konusunda...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Herkes için aynı kurallar geçerli.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Tamam, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Hasan Toktaş...

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli üyeler; ben, öncelikle Sayın Çevre Bakanımızın yerinde olsam, İzmir Körfezi'nden getirilmiş olan o numuneyi oradan usulca kaldırdım çünkü bu, aslında hepimizin, burada bulunan bütün kurumların, belediyelerin ayıbı. Bu utanç verici bir durum ise ben bunun ana paydaşının Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığı olduğunu düşünüyorum. İlla orada öyle bir şey tutulacaksa ben Bursa'nın içerisinde olan Bursa Fatih Orhan Gazi'nin eşi Nilüfer Hatun'un adını taşıyan Nilüfer Çayı'ndan öyle bir kavanoz getirseydim emin olun, bu İzmir Körfezi'nden gelen su onun yanında çok daha temiz kalırdı Sayın Bakanım.

Şimdi, birkaç konuya değinmek istiyorum. Çevre analiz laboratuvarlarının her yıl Çevre Referans Laboratuvarı tarafından belirlenen asgari fiyat tarifesinin sektörde yaşanan ekonomik zorluklar dikkate alınarak güncellenmesi talebi var Sayın Bakanım. Bakanlığınız ve TÜRKAK tarafından akredite edilmiş olan bu analiz laboratuvarları binlerce nitelikli çalışana barındırmakta, istihdam etmekte ancak analiz hizmetlerine uygulanan asgari fiyat tarifesi yıllık asgari ücret ve genel maliyet artışlarının maalesef, altında kalmıştır. Ki bu durum laboratuvarları mali açıdan gerçekten zor durumda bırakmakta ve sürdürülebilir olma özelliklerini de yitirme durumuyla karşı karşıyadırlar. Bu sebeple, çevre analiz laboratuvarlarına uygulanan asgari fiyat artış oranlarının, asgari ücret artış oranlarının altında olmaması ve genel maliyet artışları dikkate alınarak belirlenmesini dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Sayın Bakanım, muhterem hazırım; benim mensubu olmaktan her zaman onur duyduğum Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüz her ne kadar vatandaşlarımıza ve tüm kurumlarımıza büyük kolaylık sağlayan Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) gibi, Tapu ve Kadastro Modernizasyon Projesi gibi ve WEB Tapu, Harita Bilgi Bankası, e-haciz, e-tebligat gibi bilişim çağına uygun projeler ve hizmetler yürütmekte ise de belli hususlarda önemli eksiklikleri bulunmaktadır. Ben burada başta Sayın Genel Müdürümüz olmak üzere, personelinin çok gayretli olduğunun farkındayım, bilincindeyim. Tapu ve Kadastroda işlem ve hizmetler gerçekten hızlı ve güvenli bir şekilde veriliyor, lakin bu konuda özellikle tapu daireleri başta olmak üzere mekân sorunu ve personel sorunu çok ciddi safhada. Örneğin, Bursa'da Osmangazi, Nilüfer Tapu Müdürlükleri ekim ayı itibarıyla yaklaşık 100'er bin yevmiyeye ulaşmış durumdalar yani iş günlerini sayar isek yaklaşık her gün, her tapu müdürlüğü 500 civarında işlem yapmaktadır ve yapılan bu işlemler esnasında, emin olun, bina, çok iyi bir bina olmasına rağmen -Bursa Tapu Kadastro Bölge Müdürlüğü binası- bölge müdürlüğü, müdürler, personel gerçekten gayretli olmasına rağmen, emin olun Sayın Bakanım, nefes almaya yer bulunmamaktadır.

Ayrıca, üç boyutlu kadastro ve şehir modelleri hızlı bir şekilde hayata geçirilmelidir. Bu vesileyle projeler, şehir yönetimi için alınacak teknik kararlar, emin olun daha verimli ve daha bilimsel olacaktır. Bu konuda Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünün bütçesel anlamda da ciddi bir şekilde desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani bunu şöyle düşünelim: Mesela şu an internet altyapısının yok olduğunu düşünelim. Yani Tapu Kadastro aslında Türkiye'de tüm kurumların yani burada bulunan ne kadar kurum varsa, ne kadar bakanlık varsa tamamının aslında altyapısını oluşturan temel bir kurum.

Bakınız, cumhuriyetin 2'nci yüzyılına girmiş bulunmaktayız ama buna rağmen başta İstanbul, Bursa, İzmir olmak üzere henüz bir koordinat birliği tam olarak sağlanamamış durumda ve yine, Türkiye'de kadastro yenileme çalışmaları henüz bitirilememiş durumda. Ve İhale Kanunu'ndan mı kaynaklanıyor, neden kaynaklanıyor, bunu ben bilmiyorum ama Sayın Bakanım, yenileme ihaleleri olması icap eden fiyatın altında gittiği için -bu, müteahhitlerin de sorunu olabilir ama temelde bu, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünü ve Bakanlığı ciddi anlamda ilgilendirmektedir- fiyatlar ciddi anlamda kırılmakta, taşeronun taşeronu şirketler tarafından yenileme çalışmaları maalesef yapılmakta...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz, sağ olun Sayın Toktaş.

Sayın Ulaş Karasu, buyurun.

Süreniz beş dakika.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan sunumunda plan, bütçede rakamları vermesi gerekirken, bütçeyi anlatması gerekirken ne yazık ki siyaset yaptı, biz de ona biraz siyasi cevaplar verelim.

Geçen dönemki milletvekili arkadaşlarımız bilirler, Sayın Bakan 2019-2023 yılları arasında her bütçe görüşmesinde sürekli Ekrem İmamoğlu'nu ve İstanbul Büyükşehir Belediyesini konuşmuştu. Sonunda gitti, İstanbul'da aday oldu; İstanbullu da gereken özeni gösterdi Sayın Bakana; Ekrem Bey 1 milyon farkla seçimi kazandı. Şimdi, gözüken, 2029 yılında hedefine İzmir'i koymuş; Sayın Bakanı 2029 yılında İzmir'de Belediye Başkan Adayı olarak bekliyoruz.

Öncelikle şunu belirteyim: Bugün Dünya Şehircilik Günü. Tabii ki Sayın Bakan sunumunda buna hiç değinmedi. Yani "Şehirlere ihanet ettik." diyen bir siyasi anlayışın Dünya Şehircilik Günü'nü de kutlamaması manidardır.

Sayın Bakan -az önce arkadaşlar söyledi- İliç faciasından da hiç bahsetmedi. Üzerinden sekiz ay geçti, 9 işçi toprağa gömüldü, siyanürlü toprak Fırat havzasına kaydı. Çöpler sahası kimyasal sızıntı nedeniyle 22 Haziran 2022'de kapatılmıştı, üç ay sonra tekrar açıldı. Kimin zamanında açıldı? Sayın Murat Kurum'un zamanında. Madende kapasite artışına gidildi. Onayı kim verdi? Sayın Bakan verdi. Kapasite artışında "ÇED gerekli değildir" diyen kimdi? Yine Sayın Murat Kurum'du. Şimdi, yeniden açılma hazırlıkları var; sorumlusu kim? Yine Sayın Bakan olacak. Akbelen'de, Salda Gölü'nde, Kaz Dağları'nda ve birçok yerde kimin imzası var? Ne yazık ki Sayın Bakan, sizin imzanız var.

Bakın, şimdi Muğla Menteşe'de yapılması planlanan çimento fabrikasıyla ilgili mahkeme ÇED raporunu iptal etti, Danıştay onayladı; siz şimdi, yeniden buradaki ÇED raporunu vatandaşın kaçırmak için, yeniden mahkemenin vermiş olduğu ret kararını görmezlikten gelerek yeniden burada ÇED toplantısı düzenliyorsunuz. Nerede düzenliyorsunuz bunu da? Bakanlığa inceleme günü verdiniz.

Bakın, mahkeme demiş ki: "Kurum görüşleri de eksik ve hatalı." Örneğin, Muğla İl Tarım Müdürünün eski görüşünü tekrar etmiş, "Zeytinlik alan yok." demiş. Oysa temel iptal nedenleri arasında zeytinlikler var Sayın Bakan.

Aynı şekilde, çevreden bahsettiniz; arkadaşlar İzmir'de Kordon'da gezmekten bahsettiler. Buyurun, kendi seçim çevrem Sivas Kangal ilçesine gelin. Kangal Termik Santrali'nin oluşturmuş olduğu kül dağlarını görün. Orada Gürün'ün Mağara köyüne, Kangal'ın Hamal köyüne sizleri davet ediyorum; nasıl bir çevre katliamının yaşandığını hep birlikte izleyelim arkadaşlar.

Sayın Bakan, depremin üzerinden yirmi bir ay geçti ama depremzedeler, barınma başta olmak üzere eğitim ve sağlık gibi en temel ihtiyaçlarına erişemiyor. Sayın Cumhurbaşkanı genel seçimden önce söz vermişti. Adalet ve Kalkınma Partisinin o gün atmış olduğu "tweet"lerde, Cumhurbaşkanının atmış olduğu "tweet"lerde bir yıl içinde 319 bin konutu teslim edeceğinizi ifade etmiştiniz Sayın Bakan. Depremzede de kendisini buna göre hazırlamıştı. Şu anda siz iki yıl sonraki bütçede diyorsunuz ki: "Biz bu yılın sonuna kadar 200 bin konutu teslim edeceğiz." Peki, bunu nasıl gerçekleştireceksiniz Sayın Bakan? Şu anda deprem bölgesinde teslim ettiğiniz konut sayısı nedir? Rakamlar, tamamlanan konut sayısı ile teslim edilen konut sayıları arasında farklılığı gözler önüne seriyor. Bakın, size Hatay'dan bir örnek vermek istiyorum, Hatay Valiliğinin ağustos ve ekim ayı raporları bunlar Sayın Bakan. Hatay Valiliği ağustos ayında 3.599 konuta hanenin yerleştiğini ifade etmiş, 3.599; ağustos ayındaki raporu. Ekim ayında bu sayı kaçta düşmüş? 3.320'ye düşmüş Sayın Bakan yani iki ayın sonunda konuta yerleşen sayısı 300 azalmış; artması gereken sayılar bunlar. Bunlar Valiliğin kendi rakamları. Peki, bu nasıl oluyor Sayın Bakan? Çünkü vatandaş boş senede imza atmak istemiyor, vatandaş konutlara girdiği anda kendi yaşam kültürüne, yaşam şartlarına uygun olmadığını görüyor ve konutları terk ediyor. Bölgenin dokusuna uygun konutlar ne yazık ki yapılmıyor. Defne'nin yüzde 90'ı yıkılmış durumda; 21.655 konut yapma sözü verdiniz, sadece 130 konutun anahtarını verdiniz. Sayın Bakan, Samandağ'da teslim ettiğiniz konut sayısı sadece 16.

Şimdi, az önce arkadaşlar söyledi, yine yerinde dönüşüm projelerinde 750 bin hibe, 750 bin de kredi desteği veriyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ULAŞ KARASU (Sivas) - Emekli 12.500 lira maaş alıyor, asgari ücretli 17 bin lira maaş alıyor. Bu rakamları değiştirmezseniz Sayın Bakan, TOKİ Başkanına vatandaş bu paraları versin, TOKİ de vatandaşa dairelerini yapsın Sayın Bakan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Gülcan Kış, buyurun.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri, kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, 73 sayfalık sunumunuzu dikkatle dinledim. Mersin Milletvekili olarak sizden Mersin'e dair tek bir cümle duyamadım. Bunun da Mersin için bir haksızlık olduğunu öncelikle belirtmek istiyorum. Türkiye'nin en çok vergi veren iller sıralamasında 5'inci ve 6'ncı sırada yer alan Mersin neden yatırımlara gelince, yatırım almaya gelince adı geçmiyor ve en son sıralarda yer alıyor; bunu sormak istiyorum Sayın Bakan.

Nüfusu 1,9 milyona yaklaşan Mersin, depremzede vatandaşlarımız ve Suriyeli sığınmacılarla birlikte yaklaşık 2,7 milyon nüfusa ulaşmıştır. Merkezî bütçeden aktarılan kaynağın 2,7 milyon nüfusa hizmet götürülmesi noktasında yetmesi beklenmektedir.

6 Şubat depremlerinden 11 ilimiz etkilendi ancak aldığı göçle depremin tüm yükünü Mersin taşıyor. Bu nüfus artışıyla beraber iki yıldır hem atık ve çevre yönetiminde hem de barınma konusunda ciddi krizler yaşanmaya başlamıştır. Depremin yaralarını kendi imkânlarıyla saran Mersin'imiz afet bölgesi içerisine dâhil edilmediği gibi özel statü talebimiz de dikkate alınmayarak âdeta kaderine terk edilmiştir. Soruyorum Sayın Bakan: Bu durumdaki Mersin ilimize özel bir bütçe planlamanız gerekmez miydi?

Mersin'in sahil şeridinde yapıların çoğu elli altmış yıllık olup yaşanabilecek en ufak bir tehlikede zemin ve üstyapı sorunları ciddi risk oluşturmaktadır. Bu nedenle kentsel dönüşüm çalışmalarının da bir an önce başlatılması gerekmektedir. Kentsel dönüşüm, projelerinden sorumlu Bakanlığınız ve TOKİ, maalesef ki yıllardır kentimize bir iki küçük proje dışında herhangi bir yatırım yapmamıştır. Orman dışına çıkarılan ve kentten uzak, geçmiş dönemin siyasi saikleriyle "Vatandaşlarımıza konut yapacağız." sözünü yerine getirmek amacıyla Bozön ve Çavak Mahallelerinde altyapısız alanlara inşa edilen konutları ne zaman bitirmeyi planlıyorsunuz? Beş yıldır devam eden Barış Mahallesi'ndeki TOKİ konutları ile Bakanlığınız döneminde başlattığınız Mersin'deki İlk Evim Projesi'ni ne zaman bitirmeyi düşünüyorsunuz? 2025 yılı için Mersin'de sosyal devletin asli görevi olan sosyal konut projesi yapmayı düşünüyor musunuz? Buna karşılık Mersin ve ilçelerinde her ay mülkiyeti Millî Emlaka ait olan yüzlerce dönüm değerli arazi satılmaktadır ancak bu arazilerin parası Mersin'e geri dönmediği gibi nerede kullanıldığı da muamma durumdadır.

Değerli Bakan, Mersin'e sırtınızı değil yüzünüzü dönmenizi istiyorum çünkü Mersin; konum itibarıyla Türkiye için stratejik önemdedir, turizmden sanayiye, tarımdan denizcilığe fark yaratan bir kenttir, Türkiye'nin ekonomik olarak büyümesinde önemli bir rol teşkil etmektedir.

Sayın Bakan, Mersin'in en büyük çevresel sorunlarından biri de deniz kirliliği. Denizlerimizde artan mikroplastiklere karşı atıkların denize ulaşmaması amacıyla gerekli sistem yapılarının ve denetim faaliyetlerinin Bakanlığınızca yapılması gerekmektedir. Özellikle, Mersin'de denize dökülen, Seyhan ve Ceyhan Nehri aracılığıyla taşınan tarımsal ve geri dönüşüm endüstri atıklarına yönelik temizlik çalışmalarında bulunacak mısınız?

Mersin Büyükşehir Belediyemiz, Akdeniz-Erdemli ilçeleri arasındaki yaklaşık 35 kilometrelik bir mesafeden kıyıya kadar olan kesimden sorumludur ancak Mersin'e gelen yaklaşık 5 binin üzerindeki ticari geminin demir alanlarında yetki sahibi değildir. Bu alanlarda Sahil Güvenlik ve Bakanlığımızın İl Müdürlüğü deniz kirliliğinin önlenmesinde yetersiz kalmaktadırlar. Deniz denetim yetkisine sahip olan Mersin Büyükşehir Belediyemiz, yetki alanındaki deniz kirliliği denetçileri, ekip ve ekipmanlarıyla, saha personeliyle 7/24 deniz kirliliğinin önlenmesi konusunda çalışmalar yapmaktadır. Belediyemiz, Ekim 2024 itibarıyla da Elektronik Gemi Denetleme Sistemi'ni devreye almıştır. Denizin daha etkin bir şekilde korunması için Mersin Büyükşehir Belediyemiz, Yetki Devri Genelgesi kapsamında gemilerden kaynaklanan deniz kirliliğinin tespiti için il sınırlarında yetki genişletilmesi talebiyle Bakanlığınıza başvuruda bulunmuştur ancak sizden bir dönüş olmamıştır.

Sayın Bakan, Belediyemizin cevap beklediği birkaç konuyla alakalı da sizleri bilgilendirmek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Mersin Silifke'de MESKİ Genel Müdürlüğüne yapılacak ortak atık su arıtma tesisi projesi için beklenen arazi tahsis acilen beklenmektedir. Erdemli'de MESKİ tesislerinin elektrik ihtiyacını karşılayacak güneş enerji santrali için gerekli arazi tahsisini ne zaman yapmayı planlıyorsunuz? OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kış, elden de verebiliriz, lütfen...

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Ayrıca, artan nüfus nedeniyle kent işlevselliğinin sürdürülmesi için talep edilen 133 itfaiye eri ve 60 zabıta memuru için kadro onayını ne zaman vermeyi düşünüyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz, lütfen elden iletelim.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Gerekli adımların bir an önce atılmasını ve Mersin halkının bu taleplerinin karşılanmasını istiyoruz Sayın Bakan.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Halıcı'ya söz veriyorum.

Hikmet Yalın Halıcı, buyurun.

HİKMET YALIM HALICI (Isparta) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bakanlık bütçesinin de hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Şimdi, Isparta'yla ilgili konuşmak istiyorum. İki büyük problemimiz var; biri mermer ocakları ve bunların doğada yarattığı tahribat fakat bunu konuşacak kadar zaman olmadığı için diğerini, çok daha önemli olan, sadece bizleri değil daha doğmamış çocuklarımızı bile ilgilendiren bir konuyu sizlerle paylaşmak istiyorum.

Türkiye'nin cennet köşelerinden biri Eğirdir Gölü maalesef yok oluyor. Sizin sunumunuzda da izledim, ayrıca mutluluk duyduğumu da belirtmek isterim Bakanlığın radarına girdiği için. "Hem can suyu veriyor hem de çamur temizliğini yapıyoruz." demişsiniz. Yine, 27 Ağustos 2024 tarihinde 9 maddelik bir acil eylem planı açıklamışsınız Sayın Bakan; bunu da olumlu buluyorum fakat şunu söylemek istiyorum: Eğirdir Gölü'nün bu durumu bugünün problemi değil, yıllardır Eğirdir Gölü'nü ve göller bölgesini çok ihmal ettik. Eğirdir Gölü'nün yanında Beyşehir Gölü, Salda Gölü, Akşehir Gölü, Eber Gölü; dediğimiz gibi orada göller bölgesi şu anda çöller bölgesine maalesef dönmeye başladı. Bakın, 454 kuş türünden 225 tanesi Türkiye'deki Eğirdir Gölü'nde yaşıyor. Buranın derinliği 15-16 metrelerdeyken şu anda 4 metrelere kadar düştü. Daha vahim bir şey var: "Hoyran" dediğimiz bölgeden göl ikiye ayrılmaya başladı yani gölümüz şu anda iki göl hâline geldi. Tabii, bunun da bataklık hâline gelmesinin de yarattığı başka sıkıntılar var; insanımızı bu koku rahatsız ediyor, anormal bir sineklenme başladı. Bakın, Eğirdir Gölü, Cumhurbaşkanlığına kesin korunacak hassas alan, doğal sit nitelikli koruma alanı, doğal sit sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanı statülerine getirilmiş ancak uygulamada yeterli önlemler alınmadığı için göl şu anda can çekişiyor. 1983 yılından beri 40 kadar önlem alınmış, yasa çıkarılmış ama bunların hiçbirinin göle faydasının olmadığını görüyoruz. Şu anda iki dakika kadar bir konuşma yaptım, eğer saate vurursak 2.500 ton su daha Eğirdir Gölü'nden kayboldu maalesef şu konuşmayı yaptığım sürede bile. Bunu "iklim krizi" diye halının altına süpüremeyiz.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri ve bürokratlar; Türkiye'nin 2'nci büyük tatlı su kaynağından bahsediyoruz Beyşehir Gölü'nden sonra. Beyşehir Gölü'nün de bir kısmı Isparta sınırları içerisinde ama dediğim gibi, zaman olmadığı için oradan bahsedemiyorum. Oramın da çok benzer problemleri var.

Peki, su fakiri ülkeler statüsüne gelmişken ne yapmamız lazım? Bir, su bakanlığının kesinlikle kurulması gerekiyor bize göre. Yine, çiftçiler mağdur edilmeden teknolojik sulamaya geçilmeli. Bakın, yirmi iki yıldır, göl havzasında Ispartalı hemşehrilerimiz basınçlı ve kapalı devre sulama sistemine geçmeyi bekliyor devriktidarınız döneminde. Su kanunu çıkarılmalı bir an önce. Suyu da havzasıyla düşünmek lazım yani az su tüketen bitkileri o bölgede bundan on sene, on beş sene önce teşvik etmeye başlamamız lazımdı ve çiftçiyi de buna ikna etmeliydik. Sanayi atıklarını mutlaka denetlemeli ve engellemeliyiz yine göl havzasında. Bakın, siz de söylemişsiniz "Su bitkileri temizleniyor." demişsiniz. Evet, bu olumlu fakat bu, 490 kilometrekare olan Eğirdir Gölü'nün tamamına yayılmalı Sayın Bakan yani belli bir kesiminde değil tamamında yapılmasının daha iyi sonuç vereceğini düşünüyoruz. Yine, dip çamuru her yerden temizlenmeli çünkü içerisi zehirli madde dolu. Göle ulaşan bütün derelerin önünün de açılması gerektiğini düşünüyoruz. Eğirdir Gölü'nü besleyen kaynaklara durmadan baraj ve gölet yapıldı. Bakın, 2014 yılında dönemin bakanlarından Veysel Eroğlu "bin günde bin gölet" diye popülist bir söylemlerle bir proje attı ortaya fakat bunun sonuçlarının da doğal su kaynaklarımızı ne hâle getirdiği maalesef ortada diyorum.

Başka bir şey daha söylemek istiyorum, ben ve milletvekili arkadaşlarım bundan bir yıl önce bir önerge vermiştik. Bu önergenin desteklenmesini rica ediyoruz ve göller bölgesi çöller bölgesi olmasın diyorum tekrar.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Halıcı, teşekkür ederim.

Sayın Adnan Şefik Çirkin, buyurun.

Süreniz beş dakika.

ADNAN ŞEFİK ÇİRKİN (Hatay) - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, tabii, ben Hatay Milletvekiliyim, Hatay'ın durumunu zatalinize söylememe gerek yok. Bütün bu deprem bölgesi içerisinde gerek maddi kayıplarla gerek konut kayıplarıyla en ağır zayıyatı, neredeyse toplam zayıyatın yüzde 50'sini yaşayan bir il. Şimdi, Hükümetimizin ben elinden geleni yaptığı kanaatindeyim önemli eksikliklerle de beraber ama buraya sadece bir önemli konuyu arz etmek üzere geldim. Bu arzumuzu ciddiye almanızı ve bundan sonra Hatay'a bakımınızın farklı olmasını Hataylılar adına ümit ediyorum.

Şimdi, Hatay özel bir vilayet, Hatay bir devlet. Her sene kurtuluş gününü kutlayan sayısız ilimiz var; Hatay her yıl anavatana katılımı kutlar ve katılan son vilayettir. Aslında vilayet de değil, bir devlettir. Önce referandumla devlet olmuştuk; pulumuz vardı, marşımız vardı, cumhurbaşkanımız vardı, parlamentomuz vardı ve arkasından, 1939'da çok büyük baskılara ve siyasi rüşvetlere rağmen, Batı'nın "Devletinizi devam ettirin, Türkiye'ye katılmayın." baskısına rağmen kurucu aileler -ben de onlardan biriyim- Atatürk'e verdiğimiz söz ve anavatana duyduğumuz özlemle devlet olmaktan vazgeçtik; size bir devlet verdik, bir vilayet aldık. Bütün bu faaliyetler, bugün Hatay'da Türk Bayrağı dalgalanıyorsa demografik yapının etkisi ve avantajıyla olmuştur. Bugün, bu depremden sonra demografik yapı bozuldu. Evet, 11 vilayette deprem oldu ama sadece bir vilayette milletvekili sayısı düştü; Hatay. Hataylı Hatay'ı terk ediyor. Aldığı yara büyük, bu bakımdan Hatay'a özel bir önem vermemiz gerekiyor. Hatay'ın "özel vilayet" statüsünü alması gerekiyor. Hatay'ın tüm bu deprem vilayetleri arasında pozitif ayrımcılıkla -hele günümüzde İsrail'den, şuradan buradan bahsettiğimiz dönemde- değerlendirilmesi gerekiyor, bu çok önemli. Şunu ifade etmek isterim ki bir devletin bir devlete ilhakı belki de dünyada tektir ve Batı bunu, Hatay'ın anavatana ilhakını hâlâ kabullenmiş değildir çünkü çok stratejik bir bölgedir. Bizim ilimizde dünya ülkeleri arasında neredeyse şu anda ajamı olmayan devlet yoktur. Zataliniz Bakan, isterse bunu ilgili bakanlara sorup öğrenebilir. Ordusu olmayan devletlerin ilimizde ajamı vardır; bunlar boşuna değildir, belli ki bir şeyleri hedefliyorlar. Hatay insanı mutsuzdur, çok büyük darbe yemiştir; iline geri dönmeli, iline sahip çıkmalıdır. Bakanlığımız büyük hizmetleri yapıyor elbette ancak ayrıntılarda boğuluyoruz. Kiracıya kira yardımı kesiliyor örneğin. Yani bu ne tutar? Karşılık olarak da "Yönetmelikte yoktu, biz ona rağmen yaptık ve o yüzden kestik..." Yani yönetmelikte olmasa ne olur? Yönetmelik çıksa ne olur? Bu bir gelirdir Sayın Bakanım. Oradaki vatandaş, devlet bunu verdiği için, Hükümet bunu verdiği için -küçük bir örnek veriyorum- bu devam edecek sanmış ve birdenbire de kesilmiş. E, bunlar adaletli değil, vicdani değil.

Rezerv alan sıkıntı. Burada vatandaşın arsaları var, birikimi var. Hataylı büyük darbe yedi ekonomik olarak da yani. Sadece ev vermekle olmuyor; demirle, çimentoyla bir memleket kalkınmaz Sayın Bakanım, ticari birikim lazım. Orada ticari birikim yapmış, arsa almış, o arsalarda bir işlem yapamıyor, elinden gidiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Şefik Bey, süreniz doldu.

Teşekkür ederiz.

ADNAN ŞEFİK ÇİRKİN (Hatay) - Ben teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Mehmet Taytak Bey, buyurun.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, 6 Şubat 2023 günü Türkiye olarak karanlık bir güne uyandık. "Asrın felaketi" olarak adlandırılan 6 Şubat depremi hepimizde derin yaralara sebep oldu. Bugün sunumunuzda "Tüm yuvalarımızı kurana, tüm ocaklarımız tütene kadar, annelerimiz ve çocuklarımız güvenle uyuyana kadar deprem bölgesinden ayrılmayacağım." dediniz; ifadeleriniz bizi çok duygulandırdı. Ben tüm deprem bölgesindeki vatandaşlarımız adına size çok teşekkür ediyorum, Allah sizden ve devletimizden razı olsun diyorum. Çok şükür ki biz Türk milleti olarak her zaman bir olduk, beraber olduk, hep zorluğu birlikte aştık.

Sayın Bakanım, dün cumhuriyet tarihimizin en büyük sosyal konut projesi olan 250 bin konut için ilk ihale tarihini açıkladınız. Bu projeye ilgili, 14 Eylül 2022 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız ve Bakanlığınız açıklama yaptığında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve Cumhuriyet Halk Partisi yetkilileri böyle büyük bir projeyi yapamayacağımızı iddia etmişlerdi ancak geldiğimiz noktada, yaşanan depremin yaralarına rağmen onları sararken, diğer yandan da dar gelirli vatandaşlarımızın konut sahibi olabilmesi için ihaleyi başlattınız; Allah sizlerden razı olsun.

Sunumunuzda "İlk Evim, İlk İşyerim Projesi"nde ise 88.743 konutun ihalesini tamamladığımızı, 24.343 konutun hak sahiplerini belirlediğinizi ifade ettiniz. 2025 yılı sonu itibarıyla, 81 ilimizi kapsayan bir sosyal konut kampanyasını daha başlatacağımızı müjdelediniz. Bu düşüncemiz bizleri oldukça mutlu etmiştir çünkü dar gelirli vatandaşlarımızın inşallah bu projeye yuva sahibi olacaklardır.

Seçim bölgem Afyonkarahisar ilimiz, ilçelerimiz ve beldelerimizde 2.340 toplu konut ihalesi 4 Aralık 2024 tarihinden itibaren yapılacaktır. Ben, ülkemiz ve Afyonkarahisarlı hemşehrilerimiz adına şahsınıza ve tüm ekibinize teşekkür ediyorum. Ayrıca, Afyonkarahisar'daki belediyelerimize Bakanlığınızdan ve ilgili kurumlarınızdan verilen tüm desteklerinizden dolayı çok müteşekkirimiz, her zaman yanımızda oldunuz.

Sayın Bakanım, Afyonkarahisarlı hemşehrilerim adına, pek çok şehirde başarılı bir şekilde yaptığınız Emlak Konut projelerini görmek istediğimizi belirtmek istiyorum; Afyonkarahisar'ımıza da Emlak Konut yakışır.

Muhterem hazırım, bu pazar günü cumhuriyetimizin kurucusu, bağımsızlığımızın mimarı Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatının 86'ncı yıl dönümüdür. Kendisini rahmet, minnet ve saygıyla yâd ediyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınız ve ilgili kurumlarınızın 2025 yılı bütçesinin ülkemize, devletimize ve milletimize hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Taytak, teşekkür ederim.

Selcan Taşcı Hanım, buyurun.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Tekirdağ'da 13 organize sanayi bölgesi var, hiçbiri yüzde 100 dolu değil; buna rağmen bir OSB daha dayatılıyor ilimize: PAKOP. Kurulmak istendiği 254-255 hektarlık alan birinci sınıf tarım alanı, canlı toprak, tapularında "Tarım dışı amaçla kullanılamaz." şerhi var ve siz buraya plastik ihtisas organize sanayi bölgesi kurulması için "ÇED Olumlu" raporu verebiliyorsunuz. Bu hukuka aykırı bulunuyor, hem

tarım arazisi vasfı hem yer altı sularına olumsuz etkisi dolayısıyla yürütmeyi durdurma kararı çıkıyor; buna rağmen vazgeçmiyorsunuz. 3 Bakanlık; Tarım ve Orman, Sanayi ve Teknoloji ve Bakanlığınız el ele vermiş, herkes kendi yetki alanında bu işin önünü açmaya çalışıyor. ÇED iptal davası sürecinde OSB imar planlarına onay veriliyor. Üst ölçek planla ilgili yürütmeyi durdurma kararı varken arkadan dolanılıyor, 1/1000 ve 1/5000'lik planlar onaylanıyor. Biz gerçekten anlamakta zorlanıyoruz. PAKOP neden bu kadar elzem? Çünkü burada kamu yararı yok, Tekirdağ hiçbir şey kazanmıyor, aksine canını kaybediyor çünkü bu kirli sanayiye, değil 254 hektar, 1 metrekare, 1 metreküp bile taşıyacak hâli kalmadı artık bu şehrin. Belki daha iyi anlamanız için söyleyeyim: Bir ticaret odası, sanayi odası sanayiye karşı çıkar mı Sayın Bakan? Ama Tekirdağ'da bakın -belki Türkiye'de ilktir- bütün ticaret ve sanayi odaları bu işe karşı, davaya da müdahiller; AKP'li belediyeler karşı, CHP'li belediyeler karşı; AKP, CHP, İYİ Parti, Saadet, bütün siyasi partiler karşı; STK'ler karşı yani kadınlar, yaşlılar, herkes karşı ve bütün bir şehrin karşı olduğu bu iş bu şehre dayatılıyor. Vekiller istemiyor yani AK PARTİ'li vekilleriniz istemiyor. Bakın, size ben fotoğraflarımı göstereyim. Bu fotoğrafta AK PARTİ'li, CHP'li belediyeler, bütün siyasi parti temsilcileri hep birlikte PAKOP'a karşı eylem yapıyorlar. Bu fotoğrafta, geçen dönem Milletvekiliniz Sayın Mustafa Yel "Biz PAKOP'u istemiyoruz." diyor, defalarca açıklama yapıyor; hepsiyle ilgili böyle benzeri onlarca kayıt var, kolaylıkla bulabilirsiniz. Şu anda hâlihazırda vekillerinize sorabilirsiniz, onlar da karşı. Dolayısıyla ben İYİ Parti Milletvekiliyim ama aslında ilimin toplu feryadını aktarıyorum size; ne olur bu işten vazgeçin. Biz ne PAKOP'u ne de başka bir kirli sanayi yatırımını artık istemiyoruz ilimize çünkü biz zaten yeterince zehir soluyoruz Tekirdağ'da. Siz İzmir'den bir şişe getirdiniz, ondan feyz aldık biz de; bugün Cem Vekil çekti. Bakın, birazdan Ergene'den bahsedeceğim. 2019 TÜİK verilerine göre tümör kaynaklı ölümlerde Tekirdağ, İstanbul'un ardından 2'nci sırada, kanser vakasının en çok artış gösterdiği ilk 10 il arasında ve sebebi, bu özensiz ÇED'lere dayanan yanlış sanayileşme. Bunu ben söylemiyorum, bizim bölgemizdeki bütün üniversite hastanelerinin ortak tespiti bu. Lütfen bu yöntemi durdurun. Bakın, Çorlu-Çerkezköy-Kapaklı hattı günün belirli saatlerinde gerçekten zehir soluyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün, Avrupa Çevre Ajansı'nın verilerini siz zaten biliyorsunuzdur, her yıl milyonlarca insan bu yüzden ölüyor yani zehir solduğu için, havadaki küçük parçacıkların neden olduğu hastalıklardan. Dolayısıyla burada toplum sağlığı mevzubahis.

Ergene Havzası -az önce söyledim- Koruma Eylem Planı on dört yıl oldu başlatıldı. 2013'te dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar Ergene'ye geldi ve dedi ki: "İki buçuk yıl içinde burası pırl pırl olacak." Bakın, iki buçuk yılı geçtim -bugün çekildi bu fotoğraf- on bir yıl geçti, bugün Ergene böyle, çamur akıyor yani kokuyu söylemiyorum bile. Yine, dediğim gibi, az önce sizin şişeden feyz aldık -Cem Vekil sağ olsun, çekti- bugün bu da Ergene'nin suyu. Şöyle bir durum var yani mikrop bile gerçekten yaşayamıyor şu anda Ergene'de ve söylediklerimin hiçbiri abartı değil. Bir insan kazara oraya düştüğünde yardım çağrıldığında dalgıçlar kurtarmak için girmek istemiyorlar, düşünabiliyor musunuz o hâlde ve şu anda o suyla oranın toprağı zehirleniyor, oranın havası... Yani biz orada sürekli olarak zehirleniyoruz ve herkes biliyor; sır değil zaten, bazı fabrikalar filtresiz salınım yapıyor, çöprü uygun olmayan şekilde atıyor. Çorlu'nun kuzeyinde bulunan boyama, yıkama, kimyasal üretim tesislerindeki işlemler sırasında açığa çıkan maddeler -dediğim gibi- suyu, toprağı, havayı kirletiyor. Suyumuz bitiyor bizim yani ciddi kuraklıkla karşı karşıyayız ve bugün şu dakikalarda hâlâ devam ediyor.

Tekirdağ'da bir su çalıştayını yapıyor, bir yol arıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Taşçı, teşekkür ederiz.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Özetleyeceğim, çok kısa, iki cümle...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Zuhul Karakoç Dora, buyurun.

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, saygıdeğer milletvekilleri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; sözlerimin başında görüşmekte olduğumuz 2025 yılı bütçemizin hayırlar getirmesini diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kahramanmaraş merkezli; canlarımızı, yakınlarımızı sevdiğimizizi yitirdiğimiz 6 Şubat depremleri hepimizin hayatını derinden etkiledi. Türkiye'nin tek nefes ve tek yürek hâlinde kenetlendiği, devlet ve millet dayanışmasının eşsiz bir örneğinin, yüreği millî birlik ve beraberlik bilinciyle çarpan herkesçe görüldüğü ve bilindiği bir döneme şahitlik ettik. Yıkımın altında uzanacak bir el bekleyen Kahramanmaraş, Türk ve Türkiye Yüzyılı'na emin adımlarla yürüyen devletimizin gücüyle yeniden ayağa kalkmakta, yaralarımız sarılmaktadır.

Kahramanlık unvanını hakkıyla, yüreğiyle, cesaretiyle alan ilimiz, tarihinde emperyalist hain oyunlara karşı dik durmuş, vatansız ve bayraksız olmayı kabul etmemiş, esaretin kementlerini söküp atmıştır. Millî uyanışın sözcülüğünü yapan Kahramanmaraş'ın uykuya ve kaderine terk edilmesi, imar ve inşaat yatırımlarından yoksun bırakılması elbette ki düşünülemez.

Kahramanmaraş'ın yeniden yapılandırılması amacıyla bütçe ve personel desteği gerekmektedir. Hâlihazırda bitmiş inşaatların teslim edilebilmesi, yerinde dönüşüm ve güçlendirme faaliyetlerine ilişkin proje, ruhsat ve kredilerin onaylanması süreci hızlandırılmalıdır. On ila on beş ay arasında değişen bir süreyi bulan onay süreci halkımızı epeyce yormakta ve zorlamaktadır Sayın Bakanım. Uygun olmayan alan meselesi bakımından önemli ölçüde aşama katedilmiş olsa da imara açılan bölgeler konusunda net olarak belirleme yapılmalı, soru işaretleri giderilmelidir. Kahramanmaraş halkı hassas bir süreçten geçtiğinden belirsizlik şu anda karşımızdaki en büyük sınama olarak yerini korumaktadır. Aynı şekilde, şehir merkezinde rezerv alan içerisindeki hak sahiplikleriyle ilgili belirsizlikler mevcut. Eski hak sahiplerinin yeni binalardan mülk alıp alamayacakları ve hangi mülkü alacakları konusu net bir şekilde açıklığa kavuşturulup halkımıza anlatılmalıdır. Bunun yanında, heyelan alanı olarak nitelendirilen bölgelerdeki bilimsel inceleme faaliyetlerinin sürdürülmesi ve risk oluşturacak önemli kaymaların olmaması hâlinde iyileştirme faaliyetleriyle bölgede imar ve iskân sürecine başlanması gerekmektedir.

Felaketin büyüklüğü kadar hemşehrilerimizin, devletimizin kurum ve kuruluşlarına karşı şükranları da süreç içinde meydana gelen aksaklıklara karşı sabır ve hoşgörülerini de yüksektir. Tüm yüreğimiz ve sözlerimizle, yuvamızla hemhâl, duygu ve düşünce dimağımızla hemşehrilerimizle aynı çizideyiz. Açılan yaraların kanatılmaması, yaşanan mağduriyetlere bir yenisinin eklenmemesi gerekiyor.

Yerinde dönüşüm ve güçlendirme faaliyetlerini yürüten firmaların ve mimarların vatandaşlarımızdan örtülü bir biçimde ayrıca ödeme talep ettikleri yönünde yoğun bir şikâyet almaktayız; belki bu şikâyetler size de gelmekte Sayın Bakanım. Bu konuda Bakanlığımızın çok etkin ve çok sıkı bir şekilde denetim yürütmesini talep ediyoruz sizlerden.

Bölgede yapımı devam eden inşaat ihalelerindeki şartnamelerde genellikle son yıllar için belirli ciro şartı koşuluyor ve deprem sonrasında Kahramanmaraş firmaları deprem nedeniyle bu koşulları hâliyle sağlayamıyor Sayın Bakanım. "2023 yılı, 2024 yılı ciroları şu kadar olmalıdır." deniliyor; biz o yıl deprem gördük, dolayısıyla o yıl Kahramanmaraşlı hiçbir firma bu koşulları sağlayamıyor. Dolayısıyla bu ihalelerin neredeyse hiçbirine Kahramanmaraşlı firmalar giremiyorlar. İhaleyi alan Ankara ve İstanbul firmaları ise 3 veya 4 silsileli taşeronlara devrederek süreci

yönetiyorlar ve sonuçta ortaya çıkan tabloda emek ve iş gücünün büyük bir kısmı Kahramanmaraşlı firmalarda oluyor fakat kazanç maalesef Kahramanmaraş'ın dışında oluyor. Dolayısıyla, Kahramanmaraş firmaları, -en başından itibaren söylediğim gibi- hâlihazırda zaten yapmakta oldukları bu işi doğrudan Bakanlığa yaptıkları takdirde hem devletimizin maliyeti çok daha düşük olacak hem de depremzede firmaların kazancı daha büyük olacaktır.

Teslimi yapılan konutlar hususunda ise altyapı sorunları nedeniyle taşınamama durumları söz konusu. Dolayısıyla TOKİ konutlara başlarken ve süreç devam ederken başta KASKİ olmak üzere altyapıya ilişkin kurumlara sıkı bir iş birliği içerisinde olmasını sizlerden talep ediyoruz ve senkronize hareket edilmesini istiyoruz.

Millî ruhun varisi olan, aldanmayan, namusu ve şerefi uğruna tarihte cihanı karşısına almış aziz şehrimizin yeniden yapılandırılmasında kent kültürü ve mimari dokunun önemi gözetenmelidir. 1 buçuk milyon nüfuslu bir büyükşehir olduğu dikkate alınmalı, şehrimize sosyal alanların kazandırılması, otopark problemi yaşanmaması amacıyla önlemler alınmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Kahramanmaraş Vekili olarak sizden otuz saniyelik bir ayrıcalık rica ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Siz devam edin. Ben sizden sonra sözü Eylem Ertuğ Ertuğrul Bey'e vereceğim; hemen söz vermem gerekiyor, böyle bir usul yok çünkü.

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Millî mirasına sıkı sıkıya bağlı olan Kahramanmaraş'ın titizlikle yeniden yapılandırılmasını, yeni yerleşim yerlerinin açılmasını, şehrin imar sahasının genişletilmesini talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Karakoç Dora.

Sayın Eylem Ertuğ Ertuğrul Bey, buyurun.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kısa bir süre zarfında Zonguldak'ın çevreyle ilgili problemlerini size aktarmak istiyorum. Ereğli ilçemizin şehir merkezinde Türkiye'nin en büyük demir çelik kuruluşu olan Erdemir var. Erdemir için yakın zamanda özel endüstri bölgesi kararı verildi ve ÇED sürecinden bu yatırımları tamamen ayırdı; bu durum çevresel ve toplumsal ciddi riskler taşıyor, Erdemir çevreyi kirletiyor. Bu kirlilik kontrol altına alınacağına daha da imtiyaz tanınmış durumda. Buradan çıkan atıklar bizim havamızı ve suyumuzu zehirliyor. Yan ürün olarak ortaya çıkan "cüruf" diye bir malzeme var. Bu, sizin yönetmeliklerinizde "tehlikesiz atık" olarak değerlendiriliyor fakat TÜBİTAK'ta yaptığımız incelemede "tehlikeli" olarak raporlanmış durumda ama Bakanlığımızın yönetmeliğinde "tehlikesiz atık" olarak değerlendirildiğinden burada bir kavram kargaşası var; bunun değerlendirilmesi ve tekrar üzerinden geçilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Özel endüstri bölgelerinin kimlere tahsis edileceğine, nerelerin özel endüstri bölgesi olacağına Cumhurbaşkanının tek başına karar verebileceği bir yapı oluşturuldu. "Özel endüstri bölgeleri" diye bir tabir kullanılıyor, ÇED raporları kaldırılıyor ve ayrıcalıklı, plansız ve çevreyi yok sayan bir sanayi yaratılıyor, üzerine bir de teşvikler veriliyor. Şehirlerimizin göbeğinde yer alan sanayi kuruluşları böyle teker teker özel endüstri bölgesi mi ilan edilecek? Bu işin sonu nereye varacak? Hem çevrenin daha da kirlenmesine izin veriyorsunuz hem de yerel yönetimlerden bağımsız hâle getiriyorsunuz. Belediye gelirlerini oldukça azaltıyorsunuz ki belediye meclisinde AK PARTİ'li üyelerin de katılımıyla oy birliğiyle ret kararı verildiği hâlde. Bu mu halkın yanında olmak, bu mu çevre sorumluluğu? Bunu size soruyorum.

Sayın Bakan, hava kirliliği Zonguldak'ta nefes almayı her geçen gün daha da zorlaştırıyor.

(Uğultular)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, çok ses var, konuşmacının sesi duyulmuyor.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) - Ne yazık ki vekili olduğum Zonguldak'ta hava kirliliğiyle ilgili Bakanlığımızdan bir türlü bilgi alamıyoruz, kendi bulunduğum ille ilgili bile düzgün veri elde edemiyorum. Hava kirliliğiyle ilgili sorularımı Bakanlığınıza hem sizin döneminizde hem de Özhasseki döneminde 2 kez sordum, ikisinde de cevap vermediniz, neden cevaplamıyorsunuz? Bu soru önermelerini uygun görürseniz alır ve cevaplarınızı bize verirsiniz çünkü bunlar önemli, ciddi konular, insan sağlığıyla ilgili konular. Alınmayan önlemler nedeniyle şehrimizde her yağmurda resmen insanların üzerine çamur yağıyor. Özellikle, sabah erken saatlerde şehrin üzerine çöken çamur rengi havayı bir görmemiz gerekir, biz bu kötü havayı her gün soluyoruz. "Hava kalitesi ölçüm istasyonları var." diyorsunuz, "şeffaf" diyorsunuz, "On-line bakabilirsiniz." diyorsunuz. Bakıyoruz, yapılan ölçümlerde son üç yıl dokuz aylık verilere baktığımızda 1.365 günün 601 gününde yönetmeliğin belirlediği sınırın üzerine çıktığını görüyoruz. Özellikle de Ereğli bölgesinde, bu süre zarfında, kabul edilenin tam 4,5 katı daha fazla oranda kötü havaya maruz kalmış durumdayız. Yeterli hava kontrol istasyonu yok. Ereğli gibi ciddi sanayi bulunan bir yerde sadece bir tek hava kontrol istasyonu var, bu da PM2.5 değerlerini maalesef vermiyor; bu çok önemli. Tüm Zonguldak'ta hava kirliliği çok fazla fakat neden Ereğli'deki istasyonunda PM2.5 değerleri yok? Neden daha fazla hava kontrol istasyonu kurulmuyor? Bunu da cevaplamanızı istiyoruz.

Bir önemli nokta, Zonguldak ilimizde ve Düzce'de yeni verilmiş olan maden arama ruhsatları. Vahşi madencilik durumu tüm Türkiye'de olduğu gibi Zonguldak ve Düzce bölgesinde de mevcut, bu konuya yaklaşımda da "Sermaye ne kadar kazanır?" diye bir politika izlendiğini görüyoruz. Ekolojik denge hiçe sayılıyor, insan sağlığı, işçi sağlığı maalesef göz ardı ediliyor İliç'te olduğu gibi. Alaplı ve Devrek ilçemizde ve Düzce Akçakoca'da arıcılık ve tarımsal faaliyetlerin yerel halkın geçim kaynağı olduğu bölgelerde maden arama izni ruhsatı verdiniz, o bölgede yüzlerce yılda oluşmuş endemik bitki türleri var, doğal su kaynakları var, ormanlar var. Üstelik, Alaplı'daki bölgenin içerisinde bir de sit alanı olduğu ortaya çıktı, burada maden arama izni vermek gerçekten bir katliamdır. Bu noktada, hemşehrilerimiz Zonguldaklıların sesini duymanızı istiyoruz ve bu çevre katliamlarına izin vermemenizi istiyoruz.

Ayrıca, 2 köyümüzde, Akköy ve Hacıuslu köylerinde 2025 yılında hâlâ içme suyu problemi devam ediyor. Bir köyümüzde halkın otuz beş yıl önce kendi imkânlarıyla yaptığı hat artık çalışmıyor, Hacıuslu köyünde de bir buçuk yıldır 50 tonluk bir su deposunu, maalesef, bu devlet inşa edemedi; vatandaş içme suyunu marketten, oradan buradan alarak temin ediyor. Bu sorunların giderilmesini bölgem adına sizden istiyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ertuğrul, teşekkür ederiz.

Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu, buyurun.

Sayın Vekilim, süreniz beş dakika.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Topraklarımızın yüzde 93'ü aktif deprem kuşağı üzerindedir. Ülkemizde ortalama iki yılda bir yıkıcı bir deprem meydana gelmektedir, buna rağmen deprem tehlikesine karşı gereken önlemler alınmamaktadır. Bunun en bariz örneği, 6-7 Şubat Kahramanmaraş ve Hatay depremleridir. Türkiye'de 10 milyon civarında olan yapı stokunun 7 milyonluk kısmı riskli yapı statüsündedir. Son on bir yıl içerisinde 238 bin civarında riskli yapının kentsel dönüşüm uygulanarak yenilenmesi sağlanmıştır. Yani maalesef kentsel dönüşüm çalışmalarında riskli yapıların yüzde 5'i bile dönüştürülemedi. Bütçe gerekçesinde "Depremlerin yol açtığı hasarı telafi etmek ve afet risklerinin azaltılması için gerekli önlemlerin alınması" olarak belirtmişsiniz.

Sayın Bakan, şimdi, bakalım, bu bütçeyle amaçladıklarınızı gerçekleştirmek mümkün müdür? Toplamda 14 trilyonluk bütçenin yaklaşık 219 milyarlık kısmı Bakanlığımıza ayrılmış, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bütçesi ise sadece 136 milyar.

Sayın Bakan, buradan sormak istiyorum: Siz bu bütçeyle hangi hasarı telafi edebileceksiniz ya da hangi afet riskini azaltabileceksiniz? Bu bütçeyle kaç konut inşa etmeyi planlıyorsunuz? Zira son TOKİ ihalelerinin bedellerini hesapladığımızda 2025 yılı içinde ancak 70 bin konut inşa edebileceksiniz.

Sayın Bakan, geçtiğimiz hafta 26 bin konutun anahtar teslim törenini yaptınız ve büyük bir başarı gibi teslim edilen konut ve iş yeri sayısının 130 bine yükseldiğini ilan ettiniz; iki yıl içinde teslim etmeyi vadettiğiniz rakamların ancak yüzde 20'sini tamamlayabildiniz. Şimdi, sormak isterim: Vadettiğiniz 650 bin konutu ne zaman tamamlayacaksınız? Ben size söyleyeyim, bu hızla devam ederseniz ancak sekiz yıl sonra yani depremden on yıl sonra söz verdiğiniz sayıya ulaşabileceksiniz. Zamanımız olmadığı için toplanan deprem vergilerine ve yardım paralarına ne yazık ki değinmiyorum.

Sayın Bakan, gelelim başka bir gerçeğe, İstanbul gerçeğine; bilim insanlarının sürekli uyardığı, beklenen ve her an olabileceği söylenen İstanbul depremi. Marmara Denizi'nde 7 ile 7,5 büyüklüğünde bir deprem bekleniyor ancak tüm uyarılara rağmen, maalesef, yeterli hazırlık yapılmıyor, gerekli önlemler alınmıyor. Kentteki yüksek riskli konut sayısının 1,5 milyon olduğunu söyleyen sizsiniz; 2,5 milyon insanımızın yaşadığı 600 bin konutun acilen dönüştürülmesi gerektiğini belirten sizsiniz ancak maalesef bu vahim tabloda hiçbir önlem almayan yine sizsiniz. Yarısı Bizden Kampanyası'yla sorumluluğu vatandaşa yüklediniz, bu vesileyle vatandaşın hak kaybı ile can kaybı arasında karar vermek zorunda bırakıyorsunuz.

İstanbul, 16 milyonu aşan nüfusuyla sadece Türkiye'nin değil dünyanın da en büyük şehirlerinden biridir. İstanbul Türkiye'nin kalbidir. İstanbul'da meydana gelebilecek büyük bir deprem tüm ülkenin altından kalkamayacağı bir felakete dönüşebilir. Bu nedenle, iktidara bu konuyu ciddiye alması ve gereken çalışmaları bir an önce hızlandırması çağrısında bulunuyorum. Sayın Bakan, yaklaşan bu felaketi göz ardı etmeniz asla kabul edilemez. İstanbul çökerse Türkiye çöker.

Maalesef, kentsel dönüşüm projelerini, yıllarca bilimsel veriler ışığında değil rant odaklı planlarla yürüttünüz; sosyal adalet göz ardı edildi, belirli kesimlerin çıkarına hizmet eden bir dönüşüm politikası belirlediniz. Kentsel dönüşüm yalnızca binaları yıkıp yeniden yapmak değildir, birkaç mahallede lüks projeler inşa etmekten ibaret de değildir, birkaç müteahhidi zengin etmek hiç değildir. Deprem dirençli kent inşa edebilmek için kentsel dönüşüm şehrin her köşesini kapsamalı, hiçbir vatandaşımız risk altında bırakılmamalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Yanıkömeroğlu, teşekkür ederiz.

Değerli Komisyon üyeleri, 21.00'e kadar ara veriyoruz. 21.00'de Nimet Özdemir Hanım'la başlayacağız.

Kapanma Saati: 20.49

YEDİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 21.03

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 9'uncu Birleşimin Yedinci Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Sayın Nimet Özdemir, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, kıymetli arkadaşlarım; kirli suları konuştuk, ben Çevre Komisyonu üyesiyim. Sayın Bakanımız kabul ederse ona güzel bir çam ağacı hediye etmek isterim. Bunu hediye ederken de suyu temizleyen, havayı temizleyen ormanlarımız... Çok orman yangını yaşadık, bunların imara değil tekrar orman vasfına dönüştürülmesiyle ilgili çalışacağımızı düşünüyor ve kalkarken de bunu size takdim etmek istiyorum.

Sayın Bakan, kıymetli arkadaşlar; bugün burada memleketin bütçesini konuşuyoruz. Televizyon yayını olmadığı için vatandaşın bu konuşulardan haberi bile olmuyor; kendimiz konuşuyor, kendimiz dinliyoruz. Doğamız ve çevremiz, çocuklarımıza bırakabileceğimiz en kıymetli mirasımız. Anayasa'mızın 56'ncı maddesinde "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir." deniliyor. Peki, Bakanlığımız bu konuda neler yapıyor?

Değerli arkadaşlar, Yale ve Columbia Üniversitelerince hazırlanan 2024 Çevresel Performans Endeksi'ne göre Türkiye Benin, Senegal, Sudan, Kamerun, Mozambik ve Angola'nın gerisinde kalarak 143'üncü sırada yer almaktadır. Raporda bölgelere göre ayrılan kısımda "Doğu Avrupa" başlığı altında Türkiye en kötü skoru alarak 19 ülke arasından maalesef 19'uncu olmuştur. Bu demek oluyor ki hem bölgemizde hem dünyada çevre konusunda başarısız olduk.

(Uğultular)

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Ben konuşuyorum ama dinlerseniz Sayın Başkanım, dinlerseniz konuşmaya çalışıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, buyurun devam edin.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Raporda, nedenini bilmediğimiz bir şekilde, Hindistan, Çin ve Türkiye'nin Dünya Korunan Alanlar Veritabanı'na girilen verileri kısıtlama kararı aldığı belirtilmiştir. Şimdi, buradan sormak istiyorum: Eğer yaptığımız işte iddialysak, mahirsek neden verileri kısıtlama kararı aldınız? Ülkemizin doğasını koruma noktasında neyi saklıyoruz? Millettin vekilleri olarak sebebini net olarak bilmek istiyorum.

Sayın Bakan, son dört yılda gerçekleşen 10.300'den fazla orman yangını, sadece doğa tahribatına değil binlerce hayvanın yaşamını yitirmesine, insanımızın geçim kaynaklarının yok olmasına neden oldu. 2024'ün ilk sekiz ayında 2.835 yangından 25.143 hektar alan etkilendi. Bir önceki yılın tamamına göre neredeyse 2 katı artmış. Bu alanlarda imar faaliyetleri gündeme geliyor, koylarımızda ormanların yerini devasa oteller alıyor, bu alanlar Cumhurbaşkanlığı kararıyla orman alanı dışına çıkartılıyor. Öyle ki Bodrum ve Milas'ta yanan orman alanlarının da içinde bulunduğu bazı alanlar "Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" adı altında imara açıldı, 1'inci etapta 356 hektarlık alanda yapılaşma başlayacak; gözümüzde canlandırarsak ilk etapta yaklaşık 500 futbol sahası büyüklüğünde bir alan. Sayın Bakanım, 2018 yılından bu yana yanan orman alanlarından imara açılan alan ne kadardır?

Sayın Bakanım, hayvan hakları konusunda yapılan son düzenlemeler gerçekten, gerçek anlamda bir hayal kırıklığı. Son düzenlemeyle barınaklarda yaşananları hepimiz görüyoruz. Sayın Bakanım, bu yasa hazırlanırken Bakanlığınızdan görüş alındı mı? Bu düzenlemenin yerinde olduğunu düşünüyor musunuz? Bu kadar hayvanın kafeslere hapsedilip adı "barınak" olan ölüm kamplarında öldürülmesini içimize sindirebiliyor musunuz? Barınakların yapımında imarı sizler planlayacaksınız. Altındağ'da, Gebze'de, Ümraniye'de, Niğde'de, Türkiye'nin her yerinde hayvanlar katlediliyor. "Gömemezsiniz bile." demiştik; evet, gömmüyorlar, çöplere atıyorlar. Anayasa'mızın 56'ncı maddesine göre bu bir çevre felaketi değil midir; çevreye, doğaya, insana ve toplum sağlığına zararlı değil midir? Çöpe atılan köpek ölümleri fareler, böcekler, kuşlar, kediler tarafından yenip daha sonra çocukların oynadığı parklarda, yaşam alanlarında ve evlerimizde gezmeyenler mi? Bu konuda mevzuat hükümlerine uymayan, çevre ve toplum sağlığına zarar verenlere yönelik bir yaptırım yapılacak mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim Sayın Özdemir.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Sayın Yıldız...

Sayın Yıldız, buyurun lütfen.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekillerim, Bakan Yardımcılarım, değerli bürokratlar, çok değerli basın; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, ben de bir Aydın Milletvekili olarak... Dinar'dan doğup Uşak, Denizli ve Aydın'ın ortasından geçerek Ege Denizi'ne dökülen Menderes Nehri'miz var, biliyorsunuz. Yaklaşık 5 milyon insan bu sudan faydalanıyor; tarım alanında, sebze alanında, meyve alanında. Eskiden biz Menderes Çayı'nda balık tutarken şu an maalesef balıklar yaşamıyor. Bunun sebebi de başta Uşak'taki tabakhaneler, Denizli'deki sanayi kuruluşları ve maalesef arıtmalar çalışmadığı için yoldaki o bölgedeki sanayi kuruluşlarından akan zehirlerdir. Ben Uşak'tan başladım, Denizli ve Aydın'ın son noktasına kadar gittiğimde, özellikle Uşak'taki tabakhaneden ve oradaki sanayiden akan suları görünce, gerçekten, ne yapacağımı bilemedim.

Sayın Bakanım, tabii ki bu sorun, sadece CHP belediyelerinin, AK PARTİ belediyelerinin değil hepimizin sorunu. Bence, en önemli nokta, bunların en büyük sorunu enerji sorunu. Enerji pahalı olduğu için arıtmaları çalıştırmıyorlar, bir gerçek bu. Şimdi, bunlara öyle bir kanun çıkarmalıyız ki GES veya rüzgâr enerjisinden elde edilen... Ruhsat bedelsiz olsun, teşvik verilsin; her arıtmanın başında en azından bir GES kurulursa gerekli enerjiyi oradan karşılayarak oradaki arıtmayla devamlı temizleyebilir. Aksi takdirde, hiçbir sanayici, maliyet yüksek olduğu için arıtmalarını maalesef çalıştırmıyor. Sanayi kuruluşlarına gittiğimiz zaman, konuştuğumuzda aynı şeyleri söylüyorlar; bu konuda bir desteğinizi istiyoruz.

İkincisi, yine Aydın'da JES'leri biliyorsunuz... Aydın, yüz ölçümünün yüzde 80'i JES'lere açılmış bir yer. Oranın en önemlisi incirimiz, zeytinimiz, yaşama koşullarımız maalesef zehirleniyor. Defalarca söylememize rağmen, ruhsat alan JES sahipleri maalesef kanuna göre uygulama yapmadıkları için, masraftan kaçındıkları için çevreye büyük zarar veriyor. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünün de yapacağı bir şey yok, diyor ki: "Şikâyet etmeniz de gittiğimizde kapıda bizi geri çeviriyorlar." Ne demek istediğimi siz anlamışsınızdır.

Özellikle 6 Şubat depremi olduğu gün, o sabah... Deprem sonrası Kahramanmaraş Pazarcık ve Türkoğlu'nda görevli olarak bir ay kaldım arkadaşlar; Allah bir daha öyle bir depremi bize yaşatmasın. O dönemde siz Bakan değildiniz. Ben, özellikle bir muhalefet milletvekili olarak... Bakanlar içinde en çalışkan, sahada bulunan bir Bakansınız; on yıldan beri bu Komisyonunda görev alıyorum. Maalesef o dönemde Özhasseki, verdiği sözlerin hiçbirini gerçekleştiremedi. O dönemde, aşağı yukarı 608 bin konut ve köy evi gerekirken şu ana kadar, anladığımız kadarıyla, 101 bin ev teslim edilmiş. Bundan sonraki iş ne olur bilemem ama Sayın Bakanım, piyasaya baktığımda, sizin ihalelere baktığımda, arsasını koyduğunuz zaman maliyetler hemen hemen piyasa değeri de aynı. Yani o bölgede, deprem olan bölgelerde; Malatya, Kahramanmaraş, Hatay bölgelerine baktığımızda, yap-sat yapılan satışlarda o maliyet hemen hemen tutturuyor. Aslında, stoktaki malın TOKİ tarafından alınıp vatandaşlarımıza hazır bir evi teslim ederseniz daha kârlı olacağı inancımı taşıyorum ben. Çünkü her şeyden önce piyasada, stokta ciddi derecede evler var. Hem o müteahhitleri kurtarmış olursunuz hem de evi yetişmeyen vatandaşlarımızı bu kış o evlere yerleştirirsiniz; böyle bir çözüm öneriyoruz. Tabii ki takdir sizin, bu konuda ne düşünüyorsunuz bilemem tabii.

Ama şunu söyleyeyim: Gerçekten, Türkiye'deki deprem alanlarının hepsini gezdim. Şu an insanlar zaten bir soğuk geçirdiler, ikinci bir kış geçirmeleri gerçekten zor bir durum; bu konuda acilen önlem almamız lazım.

Bütçeye de baktığımız zaman, geçen seneye göre... İşte 219 milyar bir bütçe ayrılmış hâlbuki Diyanet İşlerinden, diğer bakanlıklardan kesilip buraya daha ciddi bir bütçe aktarılması gerektiği inancımı taşıyorum ama maalesef, geçen seneye göre 50 milyar daha bütçemiz eksilmiş. Bu konuda, finans konusunda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Yıldız.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürban, buyurun lütfen.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) - Değerli hazırım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, biraz önce Gaziantep Milletvekili Sevdâ Hanım'a söz vermediniz ama biraz önce Kahramanmaraş milletvekiline, Hükümetin ortağı milletvekiline söz verdiniz; öncelikle bu haksız tutumunuzu protesto ediyorum.

Kardeş Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Zafer Günü kutlu olsun.

Sayın Bakanım, Sayın Özhasseki'yle aranızdaki hizmet yarışını takdirle izliyoruz. Bakanlık ve sizler arasındaki üçgende yaşanan ilişki umarım artık bir gün son bulur. Siz bunun adına "hizmet yarışı" "bayrak yarışı" diyorsunuz. Bayraktaki eller hiç değişmiyor, ortak özellikleriniz de çok; büyükşehirlerimizde hep aday olup kaybetmeniz, seçilemeyince de teselli ikramiyesi olarak Bakanlık almanız gibi. Gerçi AK PARTİ bunu teamül hâline getirdi; İzmir Binali Yıldırım'ı seçmiyor, Başbakan oluyor; Ankara Özhasseki'yi seçmiyor, Bakan oluyor; İstanbul sizi seçmiyor, Bakan oluyorsunuz. Milletın terazisinde tartı çekmiyor, atanma terazisinde maşallah, bumerang gibi millet istemedikçe geri geliyorsunuz. Gerçi artık bir umut ışığı da doğdu; Sayın Özhasseki vakıf kurdu, hayır işleriyle uğraşacağını söyledi, Allah yolundan ayırmasın.

Sayın Bakanım, adaylık sürecinizde "Önceliğimiz depreme hazırlık." dediniz, sürekli projelerinizi anlattınız. Diğer adaya göre sizi değerlendirmek daha kolaydı çünkü Bakanlık döneminizde yapılanlar ve yapılmayanlar vardı, halk da sizi seçmedi. Atandıktan sonra ilk açıklamamızda sizi göreve layık gören Sayın Cumhurbaşkanımıza şükranlarınızı arz ettiniz. Milletle inatlaşmaya devam ediyorsunuz. Sayın Cumhurbaşkanımız ders niteliğinde ne söylemişti? "Millete rağmen siyaset yapanlara seçimlerde esaslı bir ders verilecek."

Tabii ki sizin inadınız, sadece milletle değil genel itibarıyla tabiatla var olan birçok şeyle inatlaşıyorsunuz. Doğayla da inatlaşmanın bedelini, yaşanan doğal afetlerde can ve mal kayıplarıyla ödedik. Doğayı yok edersek doğa da bizi yok eder. Fay hattına bile kafa tutmuşuz; depreme hazırlıklı hâle gelmek, tüm Türkiye'de ortak tatbikat yapmakla olmuyor. Yapılar dayanıksız, zemin etütleri yapılmamışsa ne yaparsak yapalım elden bir şey gelmez. Bazı deprem bölgelerinde, örneğin Hatay Dikmece zeytinlik alanı, zemin etüdü bile yapılmamış. "Yeni şehir kuracağız." diyorsunuz, vatandaşın tarım arazisini kamulaştırıyorsunuz, sonra "Buranın zemini uygun değil." deyip ödenen parayı da geri istiyorsunuz. Bunca yaşananlarda mı fayda etmedi yoksa biz ne zaman akıllanacağız? Bu kadar ciddiyetsizlik olur mu?

31 Mart seçimlerinden sonra Hatay'da fetret devrini kapatıp hizmet yarışı başlatmıştınız. Daha organize sanayi bölgesi için ihale yapamıyorsunuz; esnaf perişan, esnaf battı. Siz ihaleye çıkıyorsunuz, diyorsunuz ki: "Zemin yumuşak, olmaz." Sonra ihaleye çıkılıyor, diyorsunuz ki: "Zeminden dolayı maliyet çok yüksek." Sonra da "Şehirlerimizi baştan yapacağız, ihya edeceğiz." Önce ihaleleri sağ salım sonuçlandırıp önce bir çalışmaya başlayın.

Deprem konutlarıyla alakalı ne söylesek tesiri olmadı. Depremzede vatandaşlarımız kaç kıstır yağmurda, çamurda hayat mücadelesi veriyor. Biz böyle deyince de hemen "Deprem konutları sahiplerine teslim edildi." deniliyor. DAİMFED Genel Başkanı bakalım ne diyor: "Depremzedelerimizin yüzde 30'u evlerinde oturuyor. 2025'in son çeyreğinde artık evine kavuşmayan depremzede kalmayacak. İhalelere çıkıldıkça inşaatlar sürüyor, orta hasarlı binaların yıkımı da sürüyor." Bu açıklamaya göre depremzede vatandaşlarımızın yüzde 70'i çadırda, konteynerlerde veya kendi imkânlarıyla barınıyor. TOKİ bir yılda depremdaki konut mağduriyetlerini gideriyordu, şimdi 2025'in sonu deniliyor. Bence bu tarih de çok iyimser çünkü daha ihalelere yeni yeni çıkılıyor yani daha ihalesi hazırlanmayan yerler var. Aynı haberde, Adana'da 10.958

konutun 3.000'i tamamlanıp 7.958 konutun inşasına devam edildiği belirtilmiş. Bu kadar zamanda daha 3 bini tamamlamayan yaklaşık 8 bin konutu ne kadar sürede bitirir? Rabb'im bizlere sabır, depremzede vatandaşlarımıza sonsuz metanet, sizlere de insaf versin.

Tabii ki konuşulacak çok konu var, süre yetersizliğinden değinemediğim birçok konu var.

En son, bir teşekkür edip konuşmamı bitiriyorum: 2023 Dünya Hava Kalitesi Raporu'na göre Iğdır, Avrupa'daki hava kalitesi en kötü şehir olmuş; hava kalitesinin en kötü olduğu ilk 15 şehir arasında 7 tane ilimiz var, bunlardan bir tanesi de Gaziantep. Çok şükür bunda kaptırmadık, emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Gürban, teşekkür ederiz.

Sayın Ahmet Erbaş, buyurun.

AHMET ERBAŞ (Kütahya) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım; 2'nci kez geldiğiniz Bakanlığınız sizlere, ekip arkadaşlarımıza, vatanımıza ve milletimize hayırlı uğurlu olsun temennisiyle sözlerime başlamak istiyorum.

Çok iyi bildiğiniz bir ilin Milletvekiliyim. 6 Şubat depremini, olduğu günden bu yana konuşuyoruz. Bırakın memleketimizi, dünyanın yaşamasını istemediğimiz büyük bir deprem, büyük bir facia. Mutlaka buralardan dersler çıkarmışsınız, mutlaka ezberlerimiz bozulmuştur, artık sağlam zeminlerin ne kadar kıymetli olduğunu öğrenmişizdir. Sırf rant uğruna ovaların şehir hâline getirilmesinin bir gün mezar olacağını öğrendik herhâlde. Benim ilimde de malum, biliyorsunuz, kentsel dönüşüm mahallelerimiz var; Sultanbağı, Osmangazi, Vefa, Paşam Sultan. Bunlardan Osmangazi'de 498, Sultanbağı'nda 458 konut bitti 1'inci etapta Sayın Bakanım. Herhâlde, anladığım kadarıyla, Bakanlığın son rötüşleri bekleniyor teslimat için, teslimat tarihleri için. Bununla ilgili de bir tarih belirlerseniz veya ilan ederseniz, en azından devlet olarak sizden bunu duymak isteriz. Bu bizim için önemli. Osmangazi özel bir alan, orada 100'den fazla metruk bina var Sayın Bakanım, maalesef bu binalar uyuşturucu kullananların yuvası hâline geldi, bir an önce de bunların yıkılmasında fayda var.

Sayın Bakanım, daha önce oradaki hava tugayımızın içindeki 2.400 dönüm arazi Millî Emlak tarafından kiraya verilmişti, aromatik bitki yapacağını iddia eden bir firma tarafından kiralandı ama kendisi arpa ekti, buğday ekti, serada yalnızca biber üretti; denetlemelerle de bu ortaya çıkar. Eğer böyle kiralsaydı saygı duyardım firmaya ama "Aromatik bitki üreteceğim." diye çok cüzi bir fiyata kiralayıp daha sonra da bununla ilgili hiç yatırım yapmaması oradaki mahalle halkını, şehrimi de çok ciddi şekilde huzursuz etmiştir. Bu konudaki hassasiyetinize de şimdiden teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, son seçimlerde 11 belediye kazandı Milliyetçi Hareket Partisi olarak, geldiğimizde şöyle bir ortamla karşılaştık: Kısaltılmışı "BİT" olan iştiraklerde, belediyelerin içindeki iştiraklerde belediye başkanları seçim yılında, seçime yaklaştıklarında inanılmaz derecede bir kadro patlaması yaratıyorlar. Seçimde aday olan arkadaş da eski belediye başkanının son ayda, son haftada, son günde işe aldığı insanlara işten çıkarmama sözü vererek ilk vaadine başlıyor. Devletin bir düzeni, bir kamusu olmalı. Siz belediyedeki personele bir kısıtlama getiriyorsunuz "Bütçenizin ancak şu kadarını alabilirsiniz." diye ama gördüğüm kadarıyla BİT'lerde bu yok yani belediye başkanı istediği kadar istihdam sağlayabiliyor eğer ihtiyacı varsa mutlaka sağlasın. Bunun hangi belediye olduğu da önemli değil, kimin yaptığı da önemli değil ama belediye başkanı kimin adına söz veriyor da bu kadar insanı işe alıyor? Eğer belediyenin ihtiyacı varsa bunu işe almak için son ayı niye bekliyoruz, son günü niye bekliyoruz, son haftayı niye bekliyoruz? Belediyenin seçime girdiği son hafta birden niye BİT'lerde eleman sayısı patlaması oluyor? Yeni seçilen belediye başkanları da "Bunların paralarını nasıl vereceğim?" diye kara kara düşünüyor. Bu konularda alacağınız kararlar veya önlemler için de şimdiden çok teşekkür ederim.

Malum, biliyorsunuz, aynı zamanda Kuzey Kıbrıs Türk vatandaşımı; oraya çok güzel bir Parlamento binası ve çok güzel bir Cumhurbaşkanlığı sarayı ve millet parkı yapıyorsunuz. Şu anda Cumhurbaşkanlığı sarayımız yoktu orada. Onun için de çok teşekkür ederiz, anladığım kadarıyla 2025'te bitecek.

Yine, 2025'te, özellikle Altıntaş ve Çavdarhisar için TOKİ istiyoruz; gelişmekte olan 2 büyük ilçemiz, gerçekten de bu ilçelerin önü parlak. 2025'te bu listeye bu ilçelerimiz girer diye bekliyoruz.

Pazar günü 10 Kasım, cumhuriyetimizin kurucusu bağımsızlığımızın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ahmet Bey, teşekkür ederiz.

Sayın Mehmet Baykan, buyurun.

Süreniz beş dakika.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, Sayın Çevre ve Şehircilik Bakanım ve kıymetli ekibi; bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını temenni ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Efendim, deprem olduğu gün deprem bölgesi Kahramanmaraş'a, Gençlik ve Spor Bakanlığında Spor Genel Müdürü olarak diğer genel müdürlerimiz, daire başkanlarımız gibi ben de görevlendirildim. Tabii, yaşadıklarımızı anlatmak o bölgede yaşayanların, o bölgenin milletvekili olanların yanında hikâye kalır. Ama enkazdan çıkmış insanlarımızın ya da hasarlı evlerinden çıkmış insanlarımızın önce günlük ihtiyaçlarını giderme noktasındaki çabalarının yanı sıra, diğer taraftan cenazelerini bir an önce defnedip üstüne bir an önce yerleşecekleri konteynerleri ya da yerleşecekleri evleri düşünmeye başladıklarını yani barınma ihtiyacını düşünmeye başladıklarını görmüştük. Bu anlamda geçen süre içerisinde yakın zamanda yine bölgeye yaptığımız ziyaretlerde yoğun bir konut yapımının devam ettiğini, vinç yoğunluğundan âdeta bazı bölgelerde -biraz abartarak söylersek- gökyüzünün görünmesi noktasında zorluk yaşanabileceği gibi bir benzeşmeyle ifade etmek istiyorum. İki yıla yaklaşacak olan bu asrın felaketinin ardından Cumhurbaşkanımızın liderliğinde 11 ilimizde başlatılan kapsamlı kalkınma seferberliğiyle vatandaşlarımızın yeni yuvalarına kavuşması, deprem bölgesinde umutları yeniden yeşertti. Dünyada görülmeyen bir başarı hikâyesiyle vatandaşlarımızın iki yıl dolmadan sıcak yuvalarına kavuşmaya devam etmeleri takdire şayan. Bugün deprem bölgesi dünyanın en büyük şantiye sahasına dönüşmüş durumda. 160 bin mühendis, mimar ve emekçi kardeşimiz deprem bölgesindeki şehirlerimizi yeniden ayağa kaldırmak için gece gündüz çalışıyorlar. Hamdolsun, asrın felaketinden sonra hayat yavaş yavaş yeniden normale dönüyor. Bakanlığımızın toplamda 130.565 konut ve iş yerini hak sahibi depremedelere teslim ettiğini biliyoruz. Bugüne kadar 331.160 konut ve 19.270 iş yeri olmak üzere toplamda 350.430 bağımsız

bölümün ihalesinin gerçekleştirildiğini de biliyoruz. İnşallah bu yılın sonuna kadar 11 ilimizde toplamda 201.688 bağımsız bölüm afettede kardeşlerimize teslim edilecek ve 2025 yılı sonuna geldiğimizde ise 452.934 bağımsız bölümün inşa edilmiş ve teslim edilmiş olması hedefi söz konusu. Bu da devletimizin gücünü ve operasyonel kabiliyetini gösteriyor. Tabii, bunu yapmak öyle herkese nasip olmaz. Bu iş tecrübe ister, yönetim zekâsı ister, memleket aşkı, vatan sevdası, milletin hizmetkârı olmayı ister.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde hem deprem bölgesini hem de Türkiye Yüzyılı'nı en güzel şekilde inşa etmenin gayreti içerisindeyiz. Vatandaşlarımızın her bir karışına gözümüz gibi bakıyor, canımızdan aziz biliyoruz. Şehitlerimizin kanlarıyla sulanan bu topraklarda milletin bağımsızlığına kastedenlere ne içeride ne de dışarıda fırsat vermeyeceğiz.

Tabii, bu anlamda, geçmişte kentsel dönüşüm noktasında Hatay'da, İstanbul'da birçok projeye karşı çıktığını, birçok projenin yapılmasına engel olduğunu biliyoruz. Ne yazık ki bunun sıkıntıları da depremde yaşadığımız yerlerde oldu. Şu anda İstanbul'da en büyük konu yerel yönetimler tarafından kentsel dönüşüm olması gerekirken ne yazık ki farklı polemiklerle zaman geçiriliyor. Ama biz, sizin deprem bölgesine olduğu kadar İstanbul'umuzu da olası depremlere hazırlamak konusunda çalıştığımızı biliyoruz. Yakın zaman içerisinde İstanbul'da, yakınlarımızın kentsel dönüşümüne giren evleri -100 metrekare bir evin dönüşümünün yarısı bizden- bittikten iki yıl sonra başlayacak on yıl taksite bağlanmış rakamlar; bir de 100 bin lira taşınma yardımıyla birlikte 1,5 milyon lirayı alan vatandaşlarımızın 100 metrekare evinin maliyeti 2,5 milyon lira, 500 bin lira da otopark parasıyla birlikte sahip olacağı yeni evinin yarısının Bakanlık tarafından üstlenildiğini biliyoruz.

Tabii, bir körfezin suyuyla bugün gündem biraz -Bakanlığın bütçesi sırasında- farklı yerlere gitti ama Sayın Bakanım, görüntüyle bu noktaya geldik; ya, bir de şişenin ağzını açsaydınız ne olurdu? Bu nezaketi gösterdiğiniz için, bizi kokularla mağdur etmediğiniz için nezaketinizden dolayı teşekkür ediyorum.

Komisyonumuza teşekkür ediyorum.

Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Mevlüt Karakaya, buyurun.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - Bakanlığımızın çok değerli üst düzey bürokratları, kurumlarımızın çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, 2025 yılı bütçesinin Bakanlığımıza ve ülkemize hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, Milliyetçi Hareket Partisi olarak çevreciliği milliyetçiliğin bir unsuru olarak gördüğümüzü ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Tabii ki çevre dediğimizde, aslında doğayı -geçmişe şöyle bir göz atacak olursak- insanoğlu olarak çok hoyratça kullandık, sömürdük ve refahımızı artırmaya çalıştık. Çevredeki ana unsurları bize serbest mal olarak tanımladılar, öyle gösterdiler ama zaman içerisinde o serbest malların da ne kadar bir değer olduğunu, hatta iktisadi kıymetlerden, mallardan çok daha iktisadi olduğunu anladık. Şimdi bunun bedelini ödemeye çalışıyoruz. Bu, tabii ki sadece Bakanlığın, bugün bütçesini görüştüğümüz Çevre ve Şehircilik Bakanlığının değil tüm bakanlıklarımızın, aslında toplumun tamamının bir görevi, paylaşımıyla olacak.

Değerli milletvekillerimiz, değerli Komisyon üyeleri; çevre ve iklim temalı önemli projelerle uluslararası arenada aslında takdir topladığımızı gittiğimiz uluslararası toplantılarda çok açık bir şekilde görüyoruz. Örneğin, Sıfır Atık Projesi'nin Birleşmiş Milletlerde kabul görmesi, yedi kıtada daha temiz bir dünya için çalışan Türkiye imajının yansımalarını bu toplantılarda çok açık bir şekilde görüyoruz ve gurur verici olduğunu da ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakanım, bir Ankara Milletvekili olarak özelde de birkaç şey ifade etmek istiyorum. Ankara, sadece Türkiye'nin siyasi merkezi değil, aynı zamanda tarihî ve kültürel mirasıyla da önemli bir şehrimiz, son yıllarda büyük bir gelişme gösteriyor. Gelişmeden kastım büyüme, değişim gösteriyor ancak bu büyümeye paralel olarak altyapı, ulaşım ve şehir planlaması alanlarında ciddi eksiklikler ve çarpıklıklar da söz konusu. Özellikle trafik sorunu, başkent in en önemli sorunlarından biri hâline gelmiş. Tabii ki bu, Bakanlığımızı ilgilendiren bir husus değil ama bunu da ifade etmeden geçemedim.

Sayın Bakanım, Ankara'mızın dış ilçelerinin özellikle merkezî yönetimden geçmişte hizmet alamadığını ve Türkiye sıralamasında bu ilçelerimizin büyük bir çoğunluğunun çok gerilere düştüğünü dün de bütçe konuşmasında ifade ettim. Balâ'mız, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün milletvekilliğinde, ilk milletvekili mazbatasını aldığı ilçemizdir. Yine, Ankara'ya gelişinde, son gece, 26 Aralıkta misafir edildiği bir ilçemizdir. Bununla da Balâlîliler her zaman gurur duymaktadırlar.

Şimdi bir hususta size teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Balâ Belediye Başkanı da bunu istedi, Balâlîliler de istedi. Balâ'ya son dönemde yaptığınız 1'inci Etap Merkez Kentsel Dönüşüm Projesi'nin gerçekleşmesi, 2'nci etabı imzalamış olmanız, 210 sosyal konutun hak sahiplerine verilecek seviyeye gelmiş olması, altyapı destekleriniz gerçekten Balâlîliler tarafından takdirle karşılanmakta. Abartı değil, belki de cumhuriyet döneminde Balâlîliler bu kadar kısa süre içerisinde böyle bir destek görmemişlerdi. Ben de oranın bir çocuğu olarak teşekkür ediyorum.

Yine, memleketim olan Gölbaşı'nda, gölün temizliği konusunda, çevresi konusunda -ki Ankaralılar buradan daha çok yararlanıyor- verdiğiniz destekler için bir kez daha teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Tanal, hazır mısınız?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hazırım Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Değerli Bakanım, bu bütçe sunuş konuşmanızın içeriğine baktığımız zaman tartışmalı olan bazı hususlar var. Mesela, başından itibaren, sayfa 24-25'te "45 ilimizde tarihî kentler meydanını yeniden ihya ediyoruz." Şanlıurfa'ya baktığımız zaman, en köklü tarihî kentlerimizden bir tanesidir hakikaten. Yani bu kentimiz İslamiyet, Hristiyanlık, Yahudilik gibi farklı inançların merkezi hâline gelmiştir. Bizim bölgemiz bununla ilgili, tarihî yerlerle ilgili bakımsızlık nedeniyle sıkıntılı durumda; harabe durumuna gelmiş ve çevrede bulunan define avcılarında âdeta zarar görmüş durumda. Bunların listesini ben size verdim. Bu tarihî kentler çerçevesinde şehrimizle ilgili bu yenileme çalışmalarının yapılmasını istirham ediyorum.

81 ilde, 81 milyon millet bahçesi. Evet, Sayın Cevdet Akay Bey'e ben teşekkür ederim; Şanlıurfa'yla ilgili, millet bahçesiyle ilgili bazı konuları gündeme getirince sizler de "Çalışmalar devam ediyor." dediniz ama maalesef... Mesela ben Hilvan ilçesini söyleyeyim, diyorlar ki: "Biz yatırım istediğimiz zaman bize ödenek verilmiyor ama 'millet bahçesi' dediğimiz zaman rahatlıkla hemen parayı bize gönderiyorlar." Sizden istirhamım, bu gönderilen paraları bir denetleyin ne olur, yazık günah. Yani, para gidiyor, hiç olmazsa bu paranın amacı doğrultusunda harcanmasını istirham ediyorum.

Gelelim, bu atık tesislerle ilgili yaptığımız yerlere; Aksaray, Bursa, Samsun ve Konya'yı anlatmışsınız. Şanlıurfa'nın Eyyübiye ilçesinde, evet, burada katı atık var ancak mahallenin içerisinde, konutların ve aynı zamanda okulların bölgesinde kaldığı için kokudan vatandaş orada kalamıyordu. Ben bölge milletvekili olarak Kamu Denetçiliği Kurumuna şikâyet ettim. Kamu Denetçiliği Kurumu benim talebimi kabul etti, yalnız uzlaşmayla idare dedi ki: "Biz bunun gereğini yapacağız." Süre verildi ama yine o koku devam ediyor.

Sayfa 40'ta, burada, iklim değişikliği nedeniyle bunun yaratacağı tahripler ve risklerle ilgili açıklama yapmışsınız. Şanlıurfa'nın Abide kavşağında o selde 17 insan öldü ve bunla ilgili, selle ilgili İspanya'daki sel afetlerini buraya koymuşsunuz, Polonya'yı koymuşsunuz ama yazınızın içeriğinde Giresun'dan, Rize'den, Trabzon'dan bahsediyorsunuz. Burada hiç sel felaketiyle ilgili fotoğraf yok mudur? Tabii ki bunu belki siz bu kadar ayrıntılı incelememiş olabilirsiniz ama yani bunu kim düzenlenmişse bu yanlış bir olay. Yani biz şu anda Türkiye Cumhuriyeti devletinin bütçesini konuşuyoruz, örnekte bana İspanya ile Polonya'daki selin görüntülerini koymuşsunuz buraya; bu, doğru bir yaklaşım değil.

Gelelim Ergene'ye. Yıl 2011, Uzunköprü Cumhuriyet Başsavcılığına ben şikâyet ettim, Mahmut Tanal olarak. Yıl şu anda 2024, benim bu şikâyetimle ilgili maalesef ama maalesef, zaman aşımı nedeniyle dosya kapatıldı. Cezasızlık örneğinin işte bir tanesi bu. Yani burada çevreyle ilgili düzenlemelerin bence insanlığa karşı işlenen suç kapsamına alınması lazım. Yani bu çevrenin siyaseti bir insanlık mücadelesidir. Burada, Ceza Kanunu'muzda mevcut olan maddeler maalesef yetersiz, 181 ve 186, cezalar caydırıcı değil. Kaldı ki Kabahatler Kanunu'nun arasına alınmış olan, atıkların ve bunların toplanma yerlerine konulmaması şeklinde de Kabahatler Kanunu'na göre ceza var ki bu da yetersiz. Buna göre kesilen cezalar nedir? İdari para cezası. İdari para cezası kişinin siciline işlenmiyor ve tekrerrüde de nazara alınmıyor. Bunun için bu cezalar yetersiz.

Gelelim, aynı zamanda, yabancılara konut satışına. Yani hakikaten yabancılara konut satışı... Bu, egemenliğimizin bir parçasıdır. Biz bunu her ne kadar mütekabiliyet esasıyla kabul etmiş isek de oranlar çok yüksek Değerli Bakanım. Yani burada iş yeri ne kadar, tarla ne kadar, arsa ne kadar, konut ne kadar? İran, Avrupa'da alışveriş yapamadığı için Türk vatandaşlığı kimliğini alarak vatandaşlık üzerinden gidip Avrupa ile İran arasında alışveriş yapıyor. Hangi kimlikle? Türk vatandaşlığı kimliğiyle. Benim Türk vatandaşlığı kimliğim bu şekilde baypas, kendi amaçları için -alet olarak- kullanılmamalı. Bunun için benim sizden istirhamım yani bu yabancılara mülk satışıyla ilgili kanunun geri alınması hususunda gereğinin yapılmasını arz ederim.

Söz verdiğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanal, teşekkür ediyorum.

Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, ülkenin verimli arazileri ekonomik kriz etkisiyle el değiştiriyor. Bu bağlamda, yabancı uyruklu ve çifte vatandaş olanlar ülke genelinde ne kadar arazi satın aldılar, ne kadar konut aldılar; şahıs, firma, şirket ve Türk ortakları ile verileri il il açıklar mısınız? Bugüne kadar farklı farklı rakamlar veriliyor, son durum nedir? Son beş yılda ülke genelinde ne kadar hazine arazisi satılmıştır, ne kadar mera alanı mera olmaktan çıkarılmıştır? Tarım alanı olup imara açılan toplam tarım arazisi ne kadardır? Millî Emlak aracılığıyla köylerde mülkiyeti hazineye ait parsellerden o köyde ikametgâhı olmayanlara arazi satışı ne kadar yapılmıştır? Büyükşehir Yasası'yla köyken mahalle statüsüne geçmesiyle köylere yapılan evler, ahırlara ceza davaları sebebiyle oluşan sorunlar vardır. Bunların çözümü için inceleme ve düzenleme yapılacak mıdır, bu konuda bir çalışma var mıdır?

Cazibe merkezleri programları uygulaması kapsamında son beş yılda hazine taşınmazlarına ne kadar alan tahsisi gerçekleştirilmiştir? Kamu idareleri tahsisi taşınmazlardan kamulaştırma, trampa, satın alma ve toplulaştırma ile hazine adına tescil edilmiş olanlardan son beş yılda büyük ölçekli yatırımlar, yüksek katma değerli projeler kapsamında ne kadar alan arsalaştırılmıştır? Niğde Beyazıklakçı, Karakapı, Keçikalesi gibi köy kasabalarda tapu sorunu vardır. Tapu kadastro geçerken bu bölgelerde itiraz süresi içinde itirazlar yapılmamış, daha sonra gidip bakıldığında, bu tapu kadastro geçerken üzerine yazılmayan arazide yıllardır ekip dikenlerin üzerinde olmadığı görülmüş ve köyler bu bağlamda ciddi sorunlar yaşamaktadır, insanlar birbirini vurma noktasına gelmiştir. Bu konuda bir düzenlemeye gidilecek midir?

Niğde'de depremde zarar gören konutlarla ilgili bugüne kadar bir destek sağlanmamış; yıkılan, oturulmayan yapılarla ilgili sorunlar ne zaman çözümlenecektir? Bine yakın müstakil yapı bu bağlamda sorunludur. Niğde ili depreme karşı yapı kontrolleri sağlanmakta mıdır? Niğde Müzesi depremden sonra kapatılmıştır, 20 bin eserin olduğu müzenin yenisi yapılacaktı, hâlen müze kapalı ne de yenisi yapıldı, Niğde müzesiz kaldı.

Niğde eski sanayi alanı ve Niğde meydan düzenleme çalışmaları için bir yıl öncesinden yıkımlar yapılmış, şu ana kadar herhangi bir çalışma gerçekleştirilmemiştir.

Sayın Bakan, çöp ithalatı devam ediyor mu? Bu konuya da bir açıklık getirirseniz bilgilenebiliriz.

Asbestli içme su borularının değiştirileceği kaç kere söylendi ama çoğu bölgede hâlen asbestli su içme borularının kullanıldığı biliniyor. Özellikle belediyeyken kasabaları köye dönüşen yerlerde asbestli su boruları hâlen mevcut, bizim bölgemizde de mevcut. Sayın Özhaseki söz verdi, bir türlü bunlar değiştirilmedi.

Ayrıca, poşetleri 25 kuruş yaptınız, şimdi Tarım Kredi Kooperatifi de torbayı 3 liradan satmaya başladı ama vatandaşın poşet kullanımı düşmedi. Öyle olunca, markette 25 kuruş küçük bir para değil ama vatandaşın cebinden alınanla iş kaldı. Bu anlamda da verdiğiniz rakamları alanda karşılaştırdığımızda sorun çözülmüyor.

Keza size bir tavsiyem var. Sera artı üretim yapılan kiralık tarla alanlarından, örneğin Zengen bölgesinden geçerken bir bakın, her taraf naylon poşet dolu. Onlar tekrar tarım alanında işleniyor ama yok olmuyor doğadan. Bu seralardaki naylon poşetlerle ilgili, toplanması yönünde bir çalışma yapılıyor mu ? Çünkü kiralık tutuyor, onu orada bırakıp gidiyor. Siz diyorsunuz ki "sıfır atık" memleketin her tarafı atık olmuş.

Bir de şu bulutun bombalanma işi var. Bizim Adanalılar güneşe tabancayla ateş ediyor. Bizim Niğde'de de öğrendim ki dolu olan buluta bomba atılıyor, kimyasal bomba, o yağmura dönüştürüp yağıyor. Ben sizin Bakanlığa geldim, bunu sordum, ilgili daire başkanı "Bu, olamaz, kimyasalla yapılan bir işlem, bu doğru değil." dedi. Tarım Orman Müdürlüğü'nün yetkilileri de "Bu yapılıyor." dedi. Şöyle de bir yaklaşım var: O bombalanan bulut doluyu yağmura çeviriyor ama yakındaki arazidekiler diyor ki: "Bizim buraya yağmur bu yüzden yağmıyor." Bununla ilgili bilimsel bir açıklamanız var mı? Yani bu yapılan işlem doğru mu, izinli mi, sizin de bu konuda desteğiniz var mı? Bunları açıklarsanız memnun olurum.

Bunlar, bizim söylediklerimiz toplumsal olarak yaşanan gerçekler.

Bütçeniz hayırlı olsun diyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer, teşekkür ediyorum.

Sayın Genç, buyurun lütfen.

AŞKIN GENÇ (Kayseri) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2025 yılı bütçesini tartışmak üzere bir aradayız. Ancak, burada sadece bütçedeki rakamları konuşmak yeterli olmayacaktır çünkü bu bütçeyi oylamadan önce Bakanlığın duyarlılığını da konuşmamız gerekiyor çünkü vatandaşlarımızın yıllardır süregelen sorunları ve talepleri ne yazık ki çözülmek bir yana görmezden geliniyor.

16 Şubat tarihinde, seçim bölgem Kayseri'deki TOKİ projeleri hakkında soru önergesi verdim ancak vatandaşlarımızın konut mağduriyetleri hâlâ giderilemedi. Kayseri'de TOKİ'nin "100 Bin Alt Gelir Grubu Sosyal Konut Projesi" kapsamında hak sahibi olan vatandaşlarımız dört yıl önce kendilerine verilen sabit ödeme sözünün tutulmadığını dile getiriyor. Bu insanlar yıllardır bekliyor, evlerini teslim alamadıkları gibi sürekli artan ödemelerle karşı karşıya kalıyorlar. Vatandaşlarımız kendilerine verilen sözlerin neden tutulmadığını, neden sabit ödemelerin sürekli zamlandığını bilmek istiyor ancak Bakanlık suskun, sessiz, âdeta vatandaşın sesine kulaklarını kapatmış durumda.

Yine, seçim bölgem Kayseri'nin Develi ilçesinde faaliyet gösteren Öksüt altın madeniyle ilgili olarak 21 Şubatta bir soru önergesi verdim ve ertesi gün, 22 Şubatta da bir araştırma önergesi verdim ancak bu konuda da herhangi bir gelişme kaydedilmedi. Develi'deki maden faaliyetleri sadece çevreyi değil aynı zamanda halk sağlığını da tehdit ediyor. İddialar arasında maden sahasında siyanür tanklarının taşarak çevreye zehirli maddeler yaydığı ve işçilerin cıvadan zehirlendiği gibi vahim durumlar bulunuyor. Sadece geçtiğimiz yıl bu madene 8,5 milyon TL ceza kesilmiş olmasına rağmen şirketin faaliyet alanı genişletilmiş ve yerleşim yerlerine kadar yaklaşmıştır.

Burada durup Erzincan'ın İliç ilçesinde yaşanan faciayı tekrar hatırlatmak isterim. 13 Şubatta siyanürlü liç yığınının kayması sonucu meydana gelen göçükte tam 9 işimiz yaşamını yitirmişti; tekrar Allah'tan rahmet diliyorum. Erzincan'da yaşanan bu olay Develi'deki madenle ilgili korkularımızı doğrular niteliktedir. Her iki olayda da siyanür gibi tehlikeli kimyasalların kullanımı ve bu kimyasalların çevreye yayılması söz konusu. Erzincan'da yaşanan bu trajedinin ardından ders çıkarılmadığını ne yazık ki görüyoruz çünkü Develi'de de benzer bir tehlike her an yaşanabilir.

Deprem konusuna da değinmek istiyorum. Sayın Bakanım, bildiğiniz gibi Kayseri, son Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat depremlerinde de ciddi hasarlar yaşadı -bildiğiniz gibi, Maraş sınırında ilimiz- hatta Sarız ve Pınarbaşı'da da ciddi hasarlar meydana geldi. Bilim insanları, Kayseri'nin güneyinde yer alan Ecemiş Fayı ve Sarıoğlan segmenti gibi aktif fay hatlarına dikkat çekiyor. Son keşiflerle birlikte Kayseri'de yeni fay hatları da tespit edildi ve bu fay hatlarının potansiyel riskleri hâlâ tam olarak bilinmiyor. Kayseri'de yapılan çalışmalar şehrin büyük bir kısmının risk altında olduğunu gösteriyor. 6 Şubat depreminde yaşadığımız acı tecrübeler, sağlam ve güvenli yapıların ne kadar önemli olduğunu bize bir kez daha hatırlattı ancak bu uyarılar ne merkezî yönetim ne de yerel yönetim tarafından yeterince dikkate alınmıyor.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin getirdiği sonuçlardan biri de Meclisin denetim yetkisinin âdeta ortadan kaldırılmasıdır. Milletvekilleri olarak bizler, halkın sorunlarını dile getirmek, çözüm aramak için buradayız ancak bakanlıklar artık bırakın hesap vermeyi, sorularımıza dahi yanıt verme zahmetine girmiyor.

Kayseri'de vatandaşlarımızın evleri neden teslim edilemiyor? Develi'de tarım arazileri siyanür ve zehirli kimyasallarla neden kirletiliyor? Kayseri'de depreme karşı ne gibi önlemler alınıyor? Bugün bu bütçeyi oylamadan önce halkın adalet arayışını, doğanın korunmasını ve geleceğimizi güvence altına almayı masaya yatırmalıyız. Kayseri'deki altın madenin faaliyetleri derhâl denetlenmeli ve şehirdeki yapılaşma politikaları yeniden gözden geçirilmelidir; aksi takdirde, sadece bugünü değil geleceğimizi de kaybedeceğiz.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Genç, teşekkür ediyorum.

Sayın Aysu Bankoğlu...

Sayın Bankoğlu, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, şimdi, burada aslında hukuk tanımazlığın ve rantçılığın örneği olan -çok üzgünüm ama- rezil bir projeye karşımızdasınız. Hangi proje bu? Bartın Irmağı ve Yan Kolları İslah Projesi. Peki, bu proje ne, bu ıslah projesi? Bizim üç bin beş yüz yıllık Bartın Irmağı'mıza, Parthenios'a tüm ırmak boyunca, 1-2 metre yüksekliğinde, beton duvar üzerine ve yer yer gördüğümüz gibi 3-4 metreyi bulacak şekilde cam korkuluk, tavan yapmak istiyorsunuz. Bakın kilometrelerce, ırmak boyunca cam korkuluk ve duvar yapıyorsunuz. Siz, Bartın halkı ile ırmağın arasına bir Çin Seddi örüyorsunuz. Yıllardır biz diyoruz ki "Sel, Bartın'ın kaderi olmasın." diye çağrı yapıyoruz ama öyle bir proje getirdiniz ki gerçekten beceriksizliğin ve liyakatsizliğin bir örneği. 2023'ün başında bir ihale yapılıyor, şubat sonunda bu sözde ıslah çalışmalarına başlanıyor.

Bakın, bir daha başka bir fotoğraf göstereyim; bu, emeklilere. Emeklilere duvarın arkasında kalmış, bu proje sizin ıslah projeniz. Projenin izni yok Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Biz yapmıyoruz onu, yanlış yere söylüyorsunuz, biz yapmıyoruz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Tamam, ben anlatayım. Projenin izni yok, onayı yok, geçerli protokol yok; yanlış yere anlatmıyorum ama ben anlatayım. Siz nerede Bakanlık yaptığınızı unuttunuz mu? Ben anlamıyorum. Irmak nereye bağlı Sayın Bakan? Irmaklar bana mı bağlı?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Devlet Su İşlerine bağlı, siz milletvekiliyseniz bilmeniz lazım.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı; bu, size bağlı değil mi? Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Karabük Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu, yapmayın, rica edeceğim ya!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Ağaç o, ağaç.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bir saniye, bir müdahale etmeyin siz.

CAVİT ARI (Antalya) - Belgeye göre konuşuyor zaten.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bu ıslah projesinin bakın; protokolü yok, izni yok, onayı yok, uygulama projesi yok. Bu projeye onay veren komisyon, sizin Bakanlığınızın Komisyonu Sayın Bakan; Karabük Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu. Sizin resmî evrakınız, benim bakanlığım değil sizin Bakanlığımız. Bakanlığınızın komisyonlarının nereye onay verip vermediğini de benden öğrenecek değilsiniz herhâlde.

Şimdi, "Bu projenin onayı var mı?" diye biz defalarca sorduk. Bize dediler ki: "Onay var." "Kim dedi bunu?" "Çevre Bakanlığı." dedi. "Onay var." dediler. Onay tarihi 2016. Biz "Böyle bir iş mi olur? deyince apar topar bir onay yazısı yazıldı. Proje Şubat 2023'te başlıyor ama onay yazınız, sizin Bakanlığınızın Komisyonunuzun yazısı, kararı Kasım 2023 tarihli. Yani, siz önce işi yapıyorsunuz, izni sonradan çıkmış. "Çalışmalar 2023'e kadar bitsin." denilmiş ama projenin sözden onayı 30 Kasım 2023'te çıkmış. Her kurum başka bir şey söylüyor; DSİ başka, Çevre İl Müdürlüğü başka, belediyeler başka yanıt veriyor. DSİ: "Belediye ile DSİ arasında yapılan bir protokol gereği." diyor. Belediyeye soruyoruz, "Ortada bir protokol yok." Sonra DSİ, olmayan protokolün maddelerini yazıyor. Protokolde Çıldır mahkemeleri yetkili kılınmış. Çıldır nerede değerli arkadaşlar, Çıldır nerede? Ardahan'da. Ardahan nerede? Bartın'dan 1.200 küsur kilometre uzakta. Sorunca "Pardon, biz sehven yazmışız." diye yanıt geliyor ve gerçekten her şeyiyle özensiz bir proje. Bunu da geçiyorum, gerçekten "İzin var, başladık." dediğiniz kısım, birinci kısım. Siz diyorsunuz ki: "Bu projenin izni var. Bizim Komisyonumuzun kararı var, tarihi de Kasım 2023." Ama bu kararda "Uygulama projesi yoktur, bilimsel bir rapora ihtiyaç vardır, uygulama projenizi sunun." deniliyor. Bir yıl sonra, geçen ay bunun üzerine sizin Bakanlığınıza bağlı olan Komisyon karar veriyor ve diyor ki "İkinci etap bilimsel görüşe uygun ama biraz projeyi revize et, öyle getir." Yani hâlâ onayı yok ama yapımına devam ediliyor. Dolayısıyla, biz projenin şu anki akıbeti nedir? Hâlâ bunu bilmiyoruz. İzni yok, onayı yok, mantığı yok, uygulanabilirliği yok, estetiği hiç yok, teknik, bilimsel bir çalışması doğru düzgün yok. Neyi var? Rantı var, kârı var; parası iyi. Proje durursa varlığını iddia ettiğiniz protokoldeki tüm sorumluluk da Bartın Belediyesine yıkılmış çünkü nasılsa Bartınlı hemşehrilerimizin parası çok değil mi?

Şimdi, bizim bu akıl dışı projeyi kabul etmemiz mümkün değil Sayın Bakan. Tüm gücümüzle de bu projenin iptali için binlerce imza toplandı, dava sürecini başlatacağız. Bartın'ın tarihine de doğal güzelliğine de set çekilmesine asla izin vermeyeceğiz. Siz de geldiniz, dediniz ki Bartın'da: "Ben sizin enişteniz sayılıırım."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Harun Özgür...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - "Evladınız, yakınınız olarak şehrinizin emrinde olmaya hazırız." dediniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu, teşekkür ediyorum, Sayın Bankoğlu...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Hâlâ Bartın şehrinin emrindesiniz; o zaman bu korkunç, bu korkunç projeye izin vermeyin Sayın Bakan, bu projeye izin vermeyin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu, Teşekkür ediyorum.

Sayın Harun Özgür Yıldızlı...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Buyurun, kararları da vereyim, hangi bakanlık onayı veriyormuş; ben size kararları da vereyim. Çevre Bakanlığından bana yazılan resmî yazıları da size iletayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Harun Bey, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Hangi bakanlık onaylamış, siz de öğrenmiş olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yıldızlı, buyurun.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Bakanlığınızın kıymetli temsilcileri, basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Bugün Azerbaycan'ın Zafer Günü. Kardeş ülke Azerbaycan'ın Zafer Günü'nü kutluyorum.

10 Kasım, biliyorsunuz, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatının yıl dönümü. Vefatının yıl dönümünde rahmetle, minnetle onu anarak konuşmama başlıyorum.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk "Bir gün benim sözlerim bilimle çelişirse bilimi tercih edin." demişti. Evet, Naci Görür Hocamız diyor ki: "Marmara depremi çok yakında." Marmara Depremi için gerekli tedbirleri almamız gerekiyor. Ben Kocaeli Milletvekiliyim, Kocaeli Türkiye sanayisinin kalbi. Bir deprem anında Kocaeli'ye olan etkileri hep birlikte düşünelim istiyorum. Sayın Bakan, Kocaeli'de yaklaşık 320 bin tane bina var; bunların yaklaşık 160 bini 99 öncesi binalar. Geçtiğimiz günlerde 6 Şubattan sonra Mühendisler Odası, Kocaeli Üniversitesi ve Büyükşehirin iş birliğiyle bir arama tarama yapıldı; yaklaşık 250 bin tane bina taramadan geçti ve bu taramalar Bakanlığımıza da iletildi diye

düşünüyorum. Deprem gerçeği önceden tedbir alırsak başarılı olabileceğimiz bir şey, bütün akademik odaların, herkesin görüşü bu yönde. Benim sizlerden talebim, büyük Marmara depreminde en çok etkilenecek olan illerimiz Gebze, İzmit, Kocaeli olduğundan dolayı buraya yapılacak kentsel dönüşümün hızlandırılmasını istiyorum.

Bazen Kocaeli milletvekillerini dinlerken hayrete düşüyorum. Demin, çok sevdiğim saydığım Sami ağabeyi şiir okurken dinledim, böyle bir hayal âlemine gittim; sanki Kocaeli'nin hiçbir problemi yok. Cedit'te kirasını alamayan vatandaşlar var, Sami Bey burada şiir okuyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sanata karşı mısınız?

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Hayır, hiç karşı değilim. Size de son sözüm var, geliyor.

Şimdi, Sayın Bakanım, öğle arasında sizinle de konuşmuştum Cedit'teki kira problemini, bunun çözüleceğini söylediğiniz için bir daha üzerinden geçmiyorum. Enflasyona da yendirmezseniz, Ceditli hak sahiplerini... Bu konu da bizim için önemli bir konu.

Diğer bir konu... Kentsel dönüşüm o kadar kaçınılmaz ki ilimizde, Serdar Mahallesi'nde -herhangi bir mahallemiz- geçenlerde bir yangın çıktı Sayın Bakanım, 150 metre hortum uzatıldı, 150 metre hortumla bu binaların aralarına girildi; Allah'tan kimseye bir şey olmadı, kazasız belasız, maddi hasarla bu atlatıldı. Bizim taramalarımız yapılmış, bunun için Kocaeli'de yapacağınız kentsel dönüşümle ilgili Kocaeli'ye öncelik tanırırsanız çok kıymetli olacağını düşünüyorum. Sanayinin kalbi olan bir yeri ayakta tutmamız gerektiğini bir kez daha belirtmek istiyorum.

Sayın Bakanım, 2020'de ben İl Başkanıydım. Burada Sayın Kırkpınar demin dedi ya "İzmir Büyükşehir Belediye Başkanını davet ettik, mazeret letti ve bizim toplantımıza katılmadı." 2020'de bizim kentimize gelmiştiniz Sayın Bakanım, bizim 12 tane ilçemiz, 1 tane Büyükşehirimiz var; toplantıya Büyükşehir Belediyesi ve 11 belediye başkanı çağırıldı, benim tek belediye başkanım çağırılmadı. Sayın Bakanımın bu konudan bilgisi olduğunu düşünmemekle birlikte -öyle düşünmek istiyorum- 2020'de Kocaeli'ye İl Koordinasyon Toplantısı'na geldiniz Sayın Bakanım, tek belediye başkanını davet etmediniz ve bu konuyla ilgili ben Valiyle... Araştırabilirsiniz, belki sizin hatanız yok...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - İzmit mi?

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Evet, Sayın Bakanım, toplantıya davet etmediniz, ben bir polemige girmek istemiyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Görüştük onunla.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Şimdi, İzmit'e ilgili, arkadaşlar bir şey söyleyince, İl Başkanı olduğum dönemdeki olayı hatırlatmak istiyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Yıldızlı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Çağırmaştık.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Davet edilmedi. Siz çağırmaştınız, tek kadın belediye başkanını çağırmaştınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

Sayın Alp, buyurun.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, ben konuşma sırasında en sona kaldım ama benim ilim de en sona kalmış illerden biri, görece yoksulluk oranının en yüksek olduğu illerden biri Kars ve bu bütçede Kars'a dair yine bir şey bulamıyoruz. Sayın Bakanım, en iddialı olduğunuz konulardan biri katı atık tesisi yapma konusu. Sununuza göre 1.248 belediyede ve nüfusun yüzde 94,5'ine hizmet verecek şekilde katı atık tesisi yapmışsınız, Kars nerede Sayın Bakanım? Kars size bağlı değil mi? Katı atık tesisi olmayan tek il Kars kaldı. Bizim Karadağ Mahallemiz vardır, vahşi bir depolama yapıyor orada, çöp depolaması yapıyor. Rüzgâr estiği zaman, âdeta, Kapadokya balonları gibi şehrin üstünde poşetler uçmaya başlıyor. Yani, hangi asra geldik, sadece Kars'ta yapılmadı bu yatırım, bu katı atık tesisi. Sayın Bakanım, lütfen, Kars adına rica ediyorum, mümkünü varsa bu kalemler arasında, bu senenin bütçesinde katı atık tesisi konusuna bir öncelik verelim ve Kars için bu projeyi kazandıralım. Lütfen, artık şehre yakışmıyor, devlete yakışmıyor; sadece Kars kaldı.

Sayın Bakanım, bir diğer konumuz, Şehircilik Bakanısınız, aynı zamanda birkaç şehre kayyum atadınız, hemen arkasından bütçeye gelme gibi bir şanssızlık yaşadınız. Bu kayyumlar hesap verebilirler değil mi? Zannediyorum bu kayyumların da hesabının, kitabının tutulması lazım. Ben soru sordum, Kars da kayyumla yönetiliyordu, seçimden sonra kayyumu gönderdik, seçim yaptık, belediye el değiştirdi. "Bu kayyumdan ne kadar borç kaldı?" diye sordum Mayıs ayında, hâlâ cevap yok; buna cevap vermeniz lazım Sayın Bakanım. Yani bu kayyumlar, bunlar devletin parasını tasarruf ediyorlar, bizim tahminlerimize göre Kars'ta çok ciddi bir borç kaldı ve ben Kars'ın milletvekili olarak bu borcu, bu kayyumun ne kadar paramızı tasarruf ettiğini öğrenmek istiyorum, lütfen bu konuya cevap vermenizi rica ediyorum.

Ayrıca, Kars Belediyesinde çok sayıda arsa satılıyor, bu satılan arsaların bazıları ihdas alanları, bunlara ilişkin sorular sorduk, cevap gelmiyor. Kars Belediyesine bu kadar borçlu bir belediye olmasına rağmen onlarca personel alındı, 120'den fazla olduğunu biliyoruz; bunlara ilişkin soru soruyoruz, cevap gelmiyor. Sayın Bakanım, bir bardak su almışsınız, gelmişsiniz; gören diyecek ki: "Yahu, Türkiye'de her taraftaki su sorunu bitti." Benim memleketimde bitmemiş, hâlâ daha düzenli su verilemiyor, benim ilime verilmiyor, mahallelerime verilmiyor, Arpaçay ilçeme, Akyaka ilçeme düzenli su verilmiyor. Bunlarla ilgili Bakanlığa soru soruyorum: Ya, bu arızalar ne zaman giderilecek, bu sular ne zaman gelecek? Daha bunlara ilişkin bir cevap yok Sayın Bakanım; hassasiyet rica ediyorum.

Bizim Bayrampaşa ve Kaleiçi Mahallelerimizde TOKİ konutları var -TOKİ Başkanımız burada- burası merkezi ısıtma ile ısıyor ve geçen sene ödeme düzensizliği nedeniyle binlerce konut kışın ortasında soğukta kaldı. Bir kısım insanlar gelir durumundan dolayı belki de ödemelerini yapamıyorlar ama herkesin doğal gazı kesiliyor. Yani TOKİ Başkanınız yanınızda, hemen bir emir buyurursanız Kars için bu akşam çok hayırlı bir işe vesile olur. Bu aboneliklerin bir an önce ayrılması lazım, binlerce konut söz konusu, geçen sene hasta ve yaşlı insanlar soğukta kaldı.

Az önce Adıyaman'la ilgili çok konuşmalar oldu, bizim Adıyaman vekilimiz burada yok, belediye başkanı...

RESUL KURT (Adıyaman) - Burada, burada Karşılı kardeşim, boş boş konuşma!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Bizim CHP'li vekilimiz yok kardeşim, sana ne oluyor ya!

RESUL KURT (Adıyaman) - "Adıyaman vekili yok." dedin; burada.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - CHP'li vekil yok diyorum ya.

RESUL KURT (Adıyaman) - CHP deseydin, Plan ve Bütçede CHP Adıyaman yok zaten.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kurt, tamam.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Bu ne diyor Başkanım ya?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - CHP Milletvekili Belediye Başkanı oldu Sayın Alp.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Kurt, belediyeyi nasıl aldı CHP?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Niye vekili yok CHP'nin sor bakalım!

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Alp...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın milletvekilleri...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkanım, bu AK PARTİ'liler dünyayı yedi, Türkiye'yi yedi, bir de benim dakikalarımı yiyorsun ya; bir sus!

RESUL KURT (Adıyaman) - Ya, yiye sensin kardeşim! Sataşma, işine bak!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Şimdi, Sayın Bakanım, Adıyaman Belediyesine teslim edilmek üzere seçimden önce Sultangazi Belediyesi 886 bin lira ihale bedeliyle bin konteyner ihalesi yapıyor, teslim yeri Adıyaman. Seçim bitiyor, Adıyaman'ı biz kazanıyoruz, konteyneri götürüyor Cebeci Mahallesi'nde boş bir araziye, Sultangazi'nin Cebeci Mahallesi'ne; şu anda o konteynerler orada. Lütfen Sayın Bakanım, bu olmaz; Adıyaman halkı deprem geçirmiş bir halk, belediyeyi biz kazandık diye konteyneri teslim...

Vicdansızlar! Adıyaman Milletvekiliysen o zaman iste! Söyle, de ki: "Bu konteyneri getir." de! Ben Kars Vekiliyim, Adıyaman'ı konuşuyorum, sen orada sabote ediyorsun!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) - Adıyaman'da konteyner fazlası var! Sökülüyor, kapatılıyor! Konteyner kentler kapatılıyor! Bilmeden konuşuyorsun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kurt...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Dört dakikamı da yedin, Allah'ını seversen ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp... Değerli arkadaşlar...

RESUL KURT (Adıyaman) - Bir dahaki sefere iki dakika vereceğim benden.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kurt, ben vermiyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) - Benim iki dakikamdan vereceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben vermiyorum ama.

RESUL KURT (Adıyaman) - O zaman tamam, Başkan sensin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, sükûneti tesis edelim.

Değerli arkadaşlar, milletvekilleri; şimdi soru sormak isteyen milletvekilleri lütfen sisteme giriş yapsın, öncelik sırasına göre...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bir konuyu gündeme getirecektim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şu an en son sizinki yandı Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Evet, en son.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sıraya göre gideceğim, mecbur yani.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Konuşmalar bitmedi mi Sayın Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Konuşmalar bitti, soru-cevap kısmına geçtim şimdi. Şimdi soru kısmında soru hakkınız var, girdiniz ama en son gözüküyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bu durumlarda bir söz alsam iyi olur. Rica ediyorum, deprem, 6 Şubat...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bugün uzunca zaten...

Bugün Türkiye'nin gündeminde Plan ve Bütçe Komisyonu vardı, buradaki görüntüler de yansıdığı oraya.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, Malatya'yla ilgili söz rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tabii ki buradaki girişe göre vereceğim söz.

Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyorum.

Şimdi, on beş dakika var arkadaşlar, on beş dakika dolunca keseceğim. Bir dakika olarak açacağım yani sürenin tamamını kullanmak zorunda değilsiniz, bittiği yerde diğer arkadaşlarımızın da söz taleplerini karşılayalım. Sizden rica ediyorum arkadaşlar, saat 22.00'yi geçmiş vaziyette, daha oylamamız var; Divana 9 önerge geldi, önergeler var, vesaire vesaire.

Öncelikle Komisyon üyesi milletvekillerinden başlayacağım ve süreyi açıyorum.

Sayın Kılıç...

AHMET KILIÇ (Bursa) - Sayın Bakanım, öncelikle bütçeniz hayırlı uğurlu olsun diyorum.

Seçim bölgem Bursa'da Ulu Cami ve hanlar bölgesinin etrafının açılmasıyla alakalı yüz yıllık bir süreci sizler vesilesiyle tamamlamış olduk; çok teşekkür ediyoruz, tüm Bursalı vatandaşlarımız adına ben de bir kez daha teşekkür ediyorum. Ekibinizin Bursa'mıza katkısı çok yüksek. İnşallah, Bursa'nın her anlamda, şehirleşme modeliyle sizlerden daha fazla destek göreceğine eminim.

Sorularımı sormak istiyorum. Sayın Bakanım, deprem bölgesindeki kiracılar için bir adımınız olacak mı? İller Bankası iktidar-muhalefet her belediyeye, ayırım yapmaksızın yardım yapmakta mıdır, zaman zaman çok ifade ediliyor burada, bunu aydınlatmanızı istiyoruz? Yapılan desteklerin kriterleri nelerdir? Muhalefet belediyelerine herhangi bir ayrımcılık yapılıyor mu?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu...

ERSAN AKSU (Samsun) - Sayın Başkanım, Değerli Bakanım; 2025 bütçenizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Samsun'da Türkiye'nin belki de en büyük sanayi sitesi dönüşümlerinden bir tanesini gerçekleştirdiniz ve Toybelen Sanayi Sitesi'nin de bitme aşamasında olduğunu, 1.526 dükkân ve 182 ticari birimden oluşan sanayimizin yıl sonu gibi biteceğini biliyoruz. Bu noktadaki emeklerinizden ötürü teşekkür ediyorum Değerli Bakanım.

Özellikle İlkadım'la ilgili hususa gelince: İlkadım ve Canik ilçemizdeki kentsel dönüşümle ilgili -tabii ki asrın inşasını bir taraftan yürütüyoruz ancak- ciddi bir beklentimiz olduğunu ifade etmek istiyorum ve bu noktada özel sektörün de işin içine katılmasında fayda olacağı değerlendirilmesi için deyim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

2024 Haziran itibarıyla dış proje kredilerinin bakiyesi 1 milyar 962 milyon. Kredi nereden, hangi şartlarda kullanıldı? Hangi projelere, hangi firmalara hangi işler için kullanıldı? İşin tamamlanma durumu nedir? 2025 yılı için de 11 milyar 774 milyonluk bir ödenek teklifi var, bu teklifte bulunma sebebiniz nedir yani tahmini planlanan işler nelerdir? Hangi firmalara ihale edilecektir? Tabii ki belli değil ama açıklama...

Diğer bir soru da: 2025 yılı bütçesinde T Cetveli'nde toplam 21 adet taşıt görünüyor. Tasarruf tedbirlerinden sonra 2023 ve 2024 yılında satılan taşıtlar var mı? Varsa bedeli nedir? Alınan taşıtlar var mı? Varsa ne kadardır? Bir de kiralama varsa ne kadardır kira ödemeleri?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kocacık...

ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, Sapanca Gölü'ndeki su seviyesi kritik seviyeye yaklaşmış durumda. Göldeki su seviyesi şu anda 30,14 metre civarında ve ekolojik eşik olan 29,90 metreye sadece 14 santimetre mesafede. Bu seviye son yılların en düşük seviyelerinden biri olarak kaydedildi. Özellikle kuraklık, Yuvacık Barajı'na yapılan su takviyesi ve sanayi kullanımı su kaybını hızlandırıyor. Gölün ideal doluluk seviyesi ise 32,20 metre olarak belirlenmiştir, bu da mevcut durumun ne kadar ciddi olduğunu gösteriyor. Sapanca Gölü su havzasının korunması için Bakanlığımızın yaptığı çalışmalar hakkında bilgi verir misiniz?

Bakanlığımızın 2025 yılı bütçesinin ülkemize ve aziz milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, Adıyaman Milletvekili arkadaşımızın Adıyaman'da Belediye Başkanı seçilmesi nedeniyle Adıyaman'la ilgili sorunları gündeme getirmeye devam ediyoruz.

Sayın Bakan, Adıyaman'da içme suyu konusu büyük sıkıntılar yaratmaya devam etmekte, toplu konutlara yerleşen vatandaşlarımız mağdur durumda. Orada yaşanan su sorununun teknik olarak bir an evvel çözüme kavuşması gerekiyor. Başta su olmak üzere altyapı çalışması bitirilmeli ve Adıyaman Belediyesine devredilmeli.

Sayın Bakan, deprem sonrası Adıyaman'da yapılan toplu konutların bulunduğu Örenli ve İndere bölgesinde bulunan TOKİ konutlarına su sağlayabilmek için yürütmekte olduğunuz bir çalışma var mı? Örenli, İndere bölgesinin içme ve kullanma suyu ihtiyacının Atatürk Barajı'ndan karşılanması için Bakanlığınız veya...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Yürütülmekte olan bir çalışma var mı Sayın Bakan? Adıyaman adına soruyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yegin...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Bakanım, bu Sayın Ağbaba deprem konut ihaleleri üzerinde çok konuştu, durdu. Bu deprem konut ihaleleri neye göre belirleniyor? Ben bunu merak ediyorum. Teslim edilen deprem konutlarının geri ödemelerini vatandaşımız nasıl yapacak? Bununla ilgili bir açıklama olursa iyi olur.

Bir de yine bu Sayın Ağbaba rezerv alanlarıyla ilgili epey konuştu. Bu konularla ilgili itirazları da zaman zaman sahada görüyoruz; insanları topluyorlar, gidiyorlar, orada birtakım nümayişler falan yapıyorlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kim yapıyor?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bazı vatandaşların arazilerinin de rezerv alan ilan edildiğine ilişkin birtakım şeyler duyuyoruz. Böyle bir durum var mı? Rezerv alan konusunda hangi adımlar atılıyor? Bunu bilmek istiyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Erkan...

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sayın Bakanım, Vaniköy'deki kaçak yapıyı yıktınız. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin sorumluluk alanında olan Boğaziçi Öngörünüm'de bu durumda başka yapılar var mı? Yıkımların devamı gelecek mi?

İkinci sorum da: İlk Evim İlk İş Yerim Projesi durduruldu mu?

Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Çok güzel bir soru sordun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Bakanım, Adıyaman'da Meydan Projesi'nde 1'inci etap çalışmaları başladı, ümit ediyorum çok kısa bir zamanda da tamamlanacak. Şehir meydanında 2, 3 ve 4'üncü etaplarla ilgili de proje çalışmaları yapılıyor mu? Yapılıyorsa ne zaman faaliyete alınabilir?

Bir diğeri de "Sıfır Atık" çok önemli bir proje. Özellikle hep naylon poşet ve birtakım gıda ürünleriyle ilgili değerlendirmeler yapıldı ama otel tekstil ürünlerinde geri dönüşüm konusunda bir çalışma yapılacak mı? Aslında bu da çok israfın olduğu, çok ciddi ekonomik kaybı olan bir alan.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Tanal...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim değerli Başkanım.

Şanlıurfa ili Akçakale ve Harran ilçelerinde kanalizasyon ve altyapı hizmetleri eksikliği nedeniyle halkımız mağdurdur. Bu mağduriyet ne zaman giderilecek?

Soru 2: Şanlıurfa'da her yıl tekrarlanan su baskınları ve sel felaketine karşı kalıcı bir tedbir almayı düşünüyor musunuz?

Soru 3: Şanlıurfa ilinde bu su baskınları nedeniyle tedbirleri almayan yetkililer hakkında herhangi bir idari soruşturma başlatıldı mı? Başlatılmadıysa neden başlatılmadı?

Soru 4: Şırnak ili Beytüşşebap ilçesinde yollara bakım ve onarım yapılmadığı için Beytüşşebap'taki vatandaşlarımız mağdur. Beytüşşebap'taki vatandaşlarımızın Bakanlık bünyesinde veya sizin ilgili, ilişik içerisinde bulunduğunuz bakanlıklarla ilgili bu mağduriyeti ne zaman giderilecek?

Dicle Nehri'ne Cizre ve Silopi'nin pis lağım suları akıyor. Bununla ilgili herhangi bir tedbir alacak mısınız?

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Sayın Avşar...

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Adıyaman Çelikhan, Suvarlı ve Muş Rüstemgedik, Sarıpınar Belediyelerimizin Bakanlığınızdan nisan ve mayıs aylarında parke taşı talebi var fakat taleplere bir cevap verilmemiş. Malum, şu an kısıtlı bütçeyle idare etmeye çalışıyorlar, bunlara bir yardımınız olacak mı?

İkincisi, Çorlu'daki yeni yapılacak TOKİ projelerinin bazılarında okul olmadığını görüyoruz; buralarda okul talep ediyoruz sizden.

Üçüncü sorum ise Emlak Konut Fikirtepe Projesi'nde 1.615 bağımsız bölüm 11,5 milyar liraya Emlak Konut tarafından neden satın alındı müteahhitlerden, bunun gerekçesi nedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Coşar...

ALİYE COŞAR (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

Antalya Manavgat Oymapınar'da bulunan baraj gölleri ve çevresine Yüzer GES'ten sonra tarım alanlarının bulunduğu bölgeye Hibrit GES projeleri yapılmak istenmektedir. ASAT raporunda GES'lerin su kirliliğine neden olacağı belirtilmiştir. Ayrıca, ilgili meslek kuruluşları da su kirliliğine, çevreye, ekosisteme vereceği zararlar nedeniyle olumsuz görüş bildirmiştir. Sadece Manavgat için değil, Antalya için de hayati öneme sahip su kaynaklarımız bu GES'lerle kirlenecektir. Ayrıca, tarım ve turizm de olumsuz etkilenecektir. Manavgat halkı ve sivil toplum kuruluşları sularını ve doğasını kirletecek Yüzer GES ve Hibrit GES'leri istemiyor. Sayın Bakan, suları ve çevreyi kirletecek Yüzer GES ve Hibrit GES projelerinde ısrar edecek misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bankoğlu...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bartın'da katı atıkların toplandığı vahşi depolama alanının dolması üzerine bölgede çok ciddi bir çöp krizi yaşandı. Kaman köyüne yapılan 50 milyonluk katı atık tesisi neden işletilmemektedir? İşletmeciyile yapılan protokol şartları nedir? İşletmecinin sorumluluklarını yerine getirmemesinden dolayı ihalenin iptali ya da bir yaptırım söz konusu olacak mıdır? Vahşi çöp döküm sahasına giden yol acaba hangi kurum tarafından kapatılmıştır? Bu kararı Bartın Mahalli İdareler Birliği mi almıştır? Neden Kaman köyü katı atık bertaraf tesislerinin

işletilememesini ve ceza uygulanan kurumlara çöp döküm alanı yönlendirmesi yapılmasını sağlamayan Bartın Mahalli İdareler Birliğine değil de çöp dökülecek alan bulamayıp dolu durumdaki çöplüğün etrafına çöpleri bırakmak zorunda kalan Bartın, Amasra, Kurucuşile, Ulus Belediyeleri ile Bartın İl Özel İdaresine ceza işlemi uygulanmıştır? Ceza işlemi uygulanan kurumlar haricinde de Hasankadı, Kumluca...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Karaca Demir...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Islah edilen mera alanlarını artırdığınızı söylediniz burada oysa hektarlarca mera alanı enerji ve maden şirketlerine peşkeş çekiliyor. Antep'in Karakesek köyünde halk mera alanlarında santral istemediklerini defalarca ifade ettiler ama jandarma, halkı korkutuyor, halk tehdit ediliyor. Halk soruyor "Biz nasıl geçineceğiz? Köyümüz ne olacak?" diye ve onlara verilen cevap organize sanayi patronlarının enerji ve ucuz emek ihtiyacı için önceliğin ne olduğunu gösteriyor. Onlara "Organizede işçi ol." deniliyor. Karakesek köylülerine buradan ne cevap vermek istersiniz? Bu kadar güneş enerji panellerini istemediklerini söyleyen bu halkın meralarına el koyarak ne amaçlıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yıldızlı...

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Kocaeli'nin çöp problemi nasıl çözülecek? Bununla ilgili çalışmalar ne yönde? Kandıra halkı ayakta, Alikahya halkı ayakta; hangi akademik odaların görüşleri alınarak bu sorunu çözmek istiyorsunuz? Bu konuda bizi bilgilendirirseniz seviniriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ekmen...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Bakanım, dört konuyu ifade edeceğim, üçü Millî Emlak Genel Müdürlüğüyle ilgili. Mut Belediyesinin güneş enerjisi üretimi amacıyla ön tahsis iznini aldığı arsa tahsisinin Millî Emlakta hızlandırılması hususunda talimatlarınızı bekliyoruz.

İkinci ve buna göre nispeten daha eski bir sorun: Yaklaşık üç yıldır Mut sebze halinin yenilenmesiyle ilgili Mersin Büyükşehir Belediyesi Başkanlığının bir taahhüdü var ancak Millî Emlaktan arazinin devri gerçekleşmiyor. Bu konu Mut'ta çok ciddi bir problem; biliyorsunuz, sofralık kayısının yüzde 80'lik, eriğin ve özellikle zeytinin de çok önemli bir pazar payı var ama haldeki sorunlar, soğuk hava deposunun olmaması, giriş çıkış sorunları, küçük dükkanlar ve daha birçok sebeple Mut çiftçisi hak ettiği fiyatlarla malını satamamaktadır. Sebze meyve halinin yenilenmesinin Mut çiftçisinin fiyatlarının hak ettiği yere ulaşmasında ciddi bir katkısı olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkanım teşekkür ediyorum.

İkinci konuya, biliyorsunuz, 17 ille ilgili olarak genel hayata etkililik kararı alındı. Ancak Mersin bunun içerisinde yok. 17 ilin içerisinde olmaması tartışılabilir ancak bizim bugün itibarıyla temel meselemiz, AFAD'ın 2 senaryosunda risk altında olan ve en az 200 bin afetzedenin yerleştiği Mersin, Avrupa İmar Kalkınma Bankasının hibe paketinden yararlanamıyor. Oysa Sayın Özhasseki'nin geçmişte bu yönde beyanatları olmuştu. Mersin'in de bu iller arasına dâhil edilmesi hususunda bir çalışmanız var mıdır?

Yine, Mersin Büyükşehir Belediyesinin Atatürk ve Adnan Menderes Parklarının belediyeye devriyle ilgili olarak Millî Emlakta bekleyen talepleri var. Buraların devri şüphesiz Mersinlilerin bu parklardan daha fazla faydalanması için önemli olacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan çok teşekkür ederim.

Öncelikle Sayın Bakan Malatya'da bu taş ocakları çok büyük problem; Cumhuriyet, Örnekköy, Işıklı, Oluklu, Kırılgaç, Haçova, Görgü köylerinde çok büyük problem. Maden problemleri de var, maalesef, maden üretiliyor ama köylülerin tarım arazisi yok ediliyor başta Hekimhan Güvenç köyü olmak üzere, bu konuda dikkatlerinizi çekmek istiyorum.

Yine, Doğanşehir Kelhalil, Dedeyazı, Akçadağ, Karapınar ve Cevizpınar, Yeşilyurt Kozluk Köyü'nde de taş ocaklarıyla ilgili sıkıntı var. Arapgir Alıçlı köyüyle ilgili sıkıntı var. Görgü, Haçova, Kuyulu, Kuşdoğan, Fatih ve Duruldu Mahalleleri yani Çerkez yazısı'yla ilgili problem var. Maalesef köylerin hem su arazileri hem mezarlıkları hem çevre yok ediliyor. Taş ocağı kurulacaksa bile köylerden çok uzak bir yerde kurulması gerekir diye düşünüyorum.

Gözene köyümüz var Yeşilyurt'a bağlı, en çok hasar gören köylerden biri. Bu konuda bir çalışma var mı, onu merak ediyorum. Ayrıca, Tohma Çayı'mız var, maalesef, çok kirli bir durumda, yaşamını sürdürmeye çalışıyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi, bir hava kirliliği problemimiz var, bunları ifade etmek istiyorum. Yine, belediyelerin çeşitli talepleri var. Arapgir Belediyemiz 1 çöp konteyneri, 1 kamyon, 1 de su arazözü istiyor, birer çöp kamyonu verdiler ancak yeterli değil. Bir de Arapgir'de 196 konutun 47'sini hak sahibine verdiler. 149 konut bitti, teslim etmiyorlar, bir an önce kurayla teslim edilmesini sizden rica ediyoruz.

Yine, Hekimhan'la ilgili Sayın eski TOKİ Başkanımız Ömer Bey biliyor, Hekimhan'da belediyeden 50 dönüm arazi aldılar -Hekimhan'ı biraz hafif kandırdığımız gibi- ama 1 tane daire vermediniz. Sayın Bakan, 553 daire konut yaptılar; Hekimhan Belediyesine 1 daire vermediler. Sayın Başkan size aktardı, bu konuda sizin desteklerinizi bekliyoruz. Bu, hakikaten önemli. Bir de Hekimhan çarşımız var. Hekimhan çarşımızın yüzde 80'i Hekimhan Belediyesine ait. Çarşıda kentsel dönüşüm veya rezerv alan ilan edilmesi bekleniyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hemen bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu belediye, çarşıdaki yüzde 80 hissesini Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devretmeye hazır. Bu konuda çok rica ediyoruz çünkü Hekimhan deprem bölgesi, onu ifade etmek istiyorum.

Kale, Darende, Pütürge Doğanşhir, Kuluncak'a 5'er milyon söz vermişsiniz Malatya'da, Arapgir'e de bir 5 milyon ilave ederseniz, memnun oluruz, onların da paraya ihtiyacı var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hemen bitiriyorum Başkanım.

Akçadağ Belediyesinde AK PARTİ'li bir belediye başkanımız var, onun da 500 tane çöp konteynerine ihtiyacı var. Kuluncak Belediyemiz, MHP'li Belediye Başkanı arkadaşımız var, o da kentsel dönüşümle ilgili hızlı bir yol alınması istiyor.

Son olarak, Arguvan Belediyesiyle ilgili, sizden rica ediyorum TOKİ Başkanımız da burada, Arguvan maalesef, çok mağdur olmuş bir yer. Size arazi verelim, lütfen orada 9 dönümlük arazimize TOKİ yapın. Bu konuda, satışı konusunda biz size garanti vereceğiz, destek olacağız. Onu sizden rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, bir dakika, son olarak, Arguvan belediyesine 250 tane çöp konteyneri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, bir dakika, Doğanşhir'le ilgili bir iki şey söyleyeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, bitmiyor ki arkadaş yani.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Doğanşhir depremde en çok hasar gören ilçemiz, Doğanşhir'in yeni belediye binasına ihtiyacı var. Biliyorsunuz Doğanşhir Belediyesini, siz de gittiniz. İmar planının hazırlanması konusunda desteğe ihtiyacımız var. İlçe merkezinde rezerv alan çalışmalarının maalesef ihalesi yapılmamış, bu konuda desteğe ihtiyacımız var. Ayrıca, Doğanşhir Belediyesinin birçok aracı depremde enkazın altında kaldı, iş makinesi gibi, greyder, kamyon, silindir, ekskavatör gibi araçlara ihtiyacı var. Bu konuyu da dikkatlerinize sunuyorum.

Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakanım, halk arasında 2/B olarak bilinen, orman sınırları dışına hazine adına çıkarılan taşınmazlarla ilgili 2012 yılında bir kanun çıkarılmıştı. Bu kanun çıktıktan sonra imkânı olmadığı için hiç müracaatta bulunamayan vatandaşlarımız var ve yine, o tarihlerde müracaat edip belki de birkaç taksiti ödeyip ancak sonrasında imkânı olmadığı için ödemelerini yapamayan ve bu sebeple 2/B yasasından yararlanamayan vatandaşlarımız var. Bu vatandaşlarımız yani hiç müracaat etmemiş ya da müracaat edip de ödemelerini tamamlayamamış olanlar yeni bir süre uzatımı beklemekteler. Bu konuda yeni bir düzenlemeye ihtiyaç var. Hep birlikte bu düzenlemeyi çıkaralım, yeni bir süre kazandırılmıyordurum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi, görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakana söz vereceğim çünkü müzakereleri tamamladık.

Sayın Bakanımız Murat Kurum'a söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

Değerli milletvekilleri, burada Sayın Bakan sükûnetle dinledi, vereceği cevapları da aynı sükûnetle dinlemenizi sizlerden istirham ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tahrik etmeyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, tahrik olmayınız siz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Niye söylüyorsunuz yani? Belki laf atmayacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben baştan söyleyeyim de, ben peşinen söyleyeyim de...

Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri; ben sözlerimin hemen başında, birkaç saat önce Elâzığ'mızda yaşanan 5 büyüklüğündeki depremden dolayı tüm Elâzıglı hemşehrilerime, kardeşlerime, yine çevre illerde yaşayan hemşehrilerimize geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

Yine, bugün 8 Kasım, Can Azerbaycan'ın Zafer Günü. Buradaki kardeşlerimizin de Zafer Günü'nü kutluyor, bağımsızlık uğruna canlarını feda eden kahramanlarımızı da rahmetle, minnetle yâd ediyorum.

Bugün, sabahtan itibaren sizlerle hep birlikte görüşmeler gerçekleştirdik. Karşılıklı saygı çerçevesinde birbirimizi dinledik, fikirlerimizi paylaştık, görüş alışverişinde bulunduk. Ben, cumhuriyetimizin şanına yaraşır, demokrasimizin ruhuna uygun bir şekilde kıymetli katkıları sunan her bir milletvekilimize de ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Her zaman ifade ettiğimiz gibi Plan ve Bütçe Komisyonları, şeffaflığın, hesap verilebilirliğin, karşılıklı anlayış ve nezaketin -esaslarına dayanılarak- ortaya konulduğu Komisyon olmaları açısından çok kıymetlidir. Bugünkü toplantımızda herkesin karşılıklı olarak fikrî anlamda büyük kazanımlar elde ettiğine de yürekten inanıyorum.

Ben, bize ayrılan süre zarfında, elimden geldiğince, sizlere sormuş olduğunuz sorularla ilgili yanıtlarımı vereceğim. Süremizin yetmediği noktalarda cevaplarımızı da yazılı olarak sizlere ileticeğim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tıpkı açılış konuşmamda olduğu gibi milletvekillerimize vereceğim cevaplara yaşadığımız depremlerle başlamak istiyorum. Her şeyden önce şunun bilinmesini isteriz ki biz AK PARTİ'yiz, Cumhurbaşkanlığı'yla, milletimizin canını ve malını en mukaddes emanet olarak gören anlayışın temsilcileriyiz. Bu sebepten, deprem dönüşümü, sadece yeni binaların yapıldığı bir inşaa süreci olarak bizim nezdimizde değerlendirilmemektedir, tam aksine, Türkiye'nin istikbal ve istiklal mücadelesinin en güçlü adımı olarak değerlendiriyoruz. Bu inançla, tüm ekibimizle... Şunu net bir şekilde söylemek isterim ki depremin olduğu 6 Şubat sabahı itibarıyla buradaki bütün arkadaşlar oradaydı. Üç ayda 180 bin konutun inşasını başlattık ve o günden beri de 160 bin işçi, emekçi kardeşimizle birlikte afetzedede kardeşlerimiz için, 11 ilimiz için orada yapılması gereken her türlü iş ve işlemleri, hiçbir siyasi ayırım gözetmeksizin oraya gidip orada hangi partiden olursa olsun "Belediye Başkanımız bizden ne istiyor? Vatandaşımızın beklentisi bu noktada nedir?" dedik. Şehrin demografik yapısı, kültürel ihtiyaçları, o bölgedeki ecdadın bize bıraktığı emanetlerle ve 6 Şubat sabahı milletimizin o şehirlerde duymuş olduğu ihtiyaçları huzur, mutluluk çerçevesinde biz de 11 ilimiz için yeni bir resmi hayal ediyoruz. İstiyoruz ki o bölgemiz eskisinden çok daha güçlü olsun. Orada hanlarıyla hamamlarıyla, caddesiyle, altyapısıyla, üstyapısıyla -sadece bina değil- şehrin tüm ihtiyaçlarını giderecek bir bakış açısıyla çalıştığımızı ifade etmek istiyorum ve her ziyarete gittiğimde de orada -hangi belediye olursa olsun- bütün belediye başkanlarıyla görüştüm. Bu inançla, tüm ekibimiz, başta deprem bölgesi olmak üzere 81 ilde, 922 ilçede gece gündüz çalışmakta ve inşallah, sözlerimizi tutmak için de bu anlayışı sonuna kadar sergileyecek tutumda olacağız.

Değerli arkadaşlar, fay kırıkları ve sivilaşma riskine dair Sayın Selim Temurci Vekilimizin sorusu vardı. Biz, tabii, deprem dönüşümünü yaparken kurduğumuz Türkiye Ulusal Risk Kalkanı Projesi kapsamında bilim insanlarıyla birlikte çalışıyoruz. Burada en uygun zeminde veya sivilaşma riski olan zeminde alınacak tedbirleri, bilim insanlarının verdikleri görüş ve fikirler doğrultusunda yapıyoruz ve önceliğimiz, burada en doğru yerde ve alanda proje yapmaktır, bunun için de ülkemizin en önemli aktif fay hatlarında mikro bölgeleme çalışmalarını 11 ilde, bilhassa depremin yoğun olarak hasar verdiği bölgelerde yapıyoruz. Tüm projelerimizde en kapsamlı zemin etüt çalışmalarını yaparak yapım aşamasında da radye temel üzerine tünel kalıp sistemiyle konutlarımızı inşa ediyoruz. Siz de takdir edersiniz ki böylesi bir afette bilim insanları şunu ifade ediyor: "Bu afette binanın yıkılmaması binanın sağlam olduğunu gösterir." diyor, bilim insanları söylüyor ve hamdolsun, 11 ilimizde TOKİ'yle yapmış olduğumuz bu sosyal konut seferberliği kapsamında yapmış olduğumuz kentsel dönüşüm projeleri kapsamında bir binamız dahi yıkılmadı; orada hiçbir vatandaşımızın canına, malına zarar gelmedi. Burada yapım aşamasında bu bakış açısıyla projelerimizi yapıyor ve zemin artı dört katı geçmeyecek şekilde, orada şehrin ihtiyaçlarını, şehrin demografik yapısını, Hataylıların Hatay'da, Adıyamanlıların Adıyaman'da, Kahramanmaraşlıların Kahramanmaraş'ta yeniden daha güçlü, daha mutlu, daha huzurlu bir şekilde yaşamaları için bakış açısıyla projelerimizi yapıyoruz.

Sayın Gökhan Zeybek'in Bakanlığımız bütçesiyle ilgili ve yine, birkaç vekilimizden gelen deprem konutlarının yapılamayacağı iddiası kesinlikle doğru değildir.

Değerli arkadaşlar, bu devlet Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde üç ayda 180 bin konutun inşasını başlatmış, bugüne kadar 130 bin konutun teslimini gerçekleştirmiş ve ben 2 Temmuz gününden bugüne tam üç, üç buçuk ayda 70 bin yeni konutun ihalesini yaptım. Dolayısıyla, bu irade, inşallah, orada, 11 ilimizde tek yürek olup bu millî birliğimizi beraberliğimizi koruyarak daha önceki afetlerde olduğu gibi; Elâzığ'da, Malatya'da, Kastamonu'da, güzel İzmir'imizde, Bayraklı'da olduğu gibi yine biz milletimize olan sözlerimizi tutmaya devam edeceğiz, bunun altını özellikle çizerek ifade ediyorum.

İkincisi, burada deprem konutları sadece Bakanlığımız bütçesiyle yapılmıyor. Aslında, Bakanlığımız bütçesiyle yapılan kısmı kentsel dönüşüm. Biz orada vatandaşımız mağdur olmasın diye hak sahibi olanları AFAD'dan, olamayanları da Kentsel Dönüşüm Başkanlığımız bünyesinde hak sahibi yaparak aynı statüde değerlendiriyoruz. Dolayısıyla, deprem konutlarıyla ilgili bütçeyi merkezi bütçeden AFAD'a aktarıyor, AFAD'tan doğrudan Bakanlığımıza aktarıyor, kentsel dönüşüm alanlarında da bütçeyi Bakanlığımız karşılıyor. Bu kapsamda AFAD'dan 2024 yılında bize 492 milyar 873 milyon lira kaynak aktarılmış ve bu kaynağın tamamı da deprem konutlarının yapımında kullanılmıştır.

Ben teslim ettiğimiz ve edeceğimiz konut rakamlarını da burada bir kez daha ifade etmek istiyorum. Şu ana kadar 130 bin konutumuzun teslimini gerçekleştirdik, inşallah, 2024 yılının sonuna geldiğimizde konut teslim sayımızı en az 200 bin rakamına ulaştıracağız ve 2025 yılı sonuna geldiğimizde 11 ilimizde, depremden hasar gören ilçelerimizde, köylerimizde 453 bin yeni yuvayı afetzedede kardeşlerimize teslim edeceğiz ve bu kapsamda inşallah evine girmemiş tek bir deprezede kardeşimizi bırakmayacağız.

Yine, buradan rezerv alanlara gelen bir soruya cevap vermek istiyorum. Deprem bölgesinin şehir merkezlerinde, vatandaşlarımızın burada mülkiyetinde olan ve yıkımın yoğun olarak gerçekleştiği alanlarda rezerv alan uygulaması yapıyoruz. Niye yapıyoruz? Bizim için şehrin dışında, şehrin çeperindeki alanlarda konut üretmek daha kolay ama az önce de ifade ettiğim gibi, şehri bir bütün olarak değerlendirdiğinizde, Asi Nehri kıyısında, o Antakya'nın, Defne'nin yıkılan konutlarını, yapılarını ayağa kaldırmak istiyorsanız şehrin merkezinde de yapmak durumundasınız. Adıyaman'da eğer Ulu Cami etrafında bir meydan yaparsanız, orada Ulu Cami'de ezan okunurken meydana vatandaşlarımız huzur içerisinde vakit geçirecekse o projeyi gerçekleştirmek zorundasınız. Şehrin istihdamı adına, şehrin üretimi adına bu projeyi yapmak durumundayız ki biz Malatya'da Bakırcılar Çarşısı'nı yaparken, Malatya'da Yeni Cami, Söğütlü Cami'yi inşa ederken de bu bakış açısıyla yapıyoruz. Bırakın onu, burada, Malatya'da Girişim Grubuna dâhil -Sayın Vekilim bilir- yeri dahi kamulaştırarak vatandaşımızın daha huzurlu, daha mutlu olacağı bir şehir planını oraya inşa edecek bir bakış açısını yansıtmaya gayret gösteriyoruz. Kahramanmaraş'a baktığımızda, bize emanet Azerbaycan Mahallesi'ni Trabzon Caddesi'ni yeniden ayağa kaldırmak durumundayız. Oradaki Kapalı Çarşı'yı, oradaki Demirciler Çarşısı'nı eğer yeniden yapmazsak Kahramanmaraş tam anlamıyla ayağa kalkmış olmaz.

O yüzden, biz, Gölbaşı'na da, Afşin'e de, Defne'ye de Samandağ'a da, yine Gaziantep'te Nurdağı'na da, İslâhiye'ye de, Osmaniye'mize de, Şanlıurfa'mıza da yine bu bakış açısıyla bakıyor, projelerimizi bu anlayışla gerçekleştiriyoruz. Bu alanlarda, yapmış olduğumuz rezerv alanlarda kimin tapusu varsa, orada kim yaşıyorsa, orada hangi komşuluk ilişkisi varsa aynı komşuluk ilişkisinin devam edeceği bir bakış açısıyla projelendiriyor ve kurallarımızı da mümkün olduğu en yakın alanda yine vatandaşlarımızı eski komşularıyla yaşayacak bir bakış açısıyla

yönetiyoruz. Dolayısıyla, o rezerv alanında kim yaşıyorsa yine aynı insanlar yaşayacak; yine Hataylılar yaşayacak, yine Maraşlılar yaşayacak, hülasa 11 ilimizde yaşayan vatandaşlarımız burada yeni konutlarında inşallah huzur içerisinde, güven içerisinde oturuyor olacak.

Tabii, bildiğiniz gibi, Malatya'mız da asrın felaketinden en çok etkilenen şehirlerimizin başında geliyor. Bu noktada pozitif bir ayrımcılık yaparak, bir Malatyalı olarak Sayın Veli Ağbaba'nın sorusuna da buradan cevap vermek istiyorum.

Sayın Ağbaba, öncelikle şunu ifade edeyim: Geçtiğimiz hafta Malatyalı kardeşlerimiz, Büyükşehir Belediyemizin teklifiyle, Büyükşehir Belediyesi Meclisinde bütün partilerin desteğiyle, oy birliğiyle bizi hemşehrileri ilan ettiler. Malatyalı olmak, Malatya'nın kardeşi, Malatya'nın evladı, 11 ilin yoldaşı olmak bizim için bir gurur nişanesidir. İnşallah, Bakanlıkta olsak da olmasak da, milletvekili olsak da olmasak da ömür boyu bu nişanı göğsümüzde taşıyacağız. Ben, tekraren, buradan Malatya'mıza ve 11 ilimize şükranlarımı sunuyorum.

Tabii, sorunuza cevap verecek olursak, Malatya merkez ve ilçelerinde çevre ve altyapı yatırımları için 2023 ve 2024 yılları arasında 1 milyar 577 milyon lira hibe verdik, bununla da yetinmedik; uluslararası finansman kapsamında belki de en büyük hibe desteğini yine Malatya'da 6,5 milyar liralık hibe vererek Malatyalı hemşehrilerimize vermiş olduk.

Tabii, Malatya'da vefat sayısı diğer illere nazaran az ama bu, yıkımın az olmadığı gerçeğini de ortadan kaldırmıyor; ikinci deprem sebebiyle Malatya'da yıkım daha fazla gerçekleşti ve hamdolsun, orada insanlarımızın dışarıda olması sebebiyle de daha az can kaybı yaşadık ancak Malatya özelinde, Malatya geneline baktığımızda depremden en fazla etkilenen illerin başındadır. Dolayısıyla, biz her zaman diğer illerimizin olduğu gibi Malatya'mızın da yanında olmaya devam edeceğiz.

Yine, Elâzığ Milletvekili Sayın Gürsel Erol'un Elâzığ'daki uygulamalarımıza dair sorularına cevap vermek istiyorum. Burada ve deprem bölgesinde inşa ettiğimiz alanlarda, gerek diğer bakanlıklarımız gerek Bakanlığımız bünyesinde TOKİ'nin, Emlak Konutun, Yapı İşlerinin, Kentsel Dönüşüm Başkanlığının yaptığı tüm işlerde gerekli sosyal donatı ihtiyacı neyse bu sosyal donatıların tamamı, yine inşaat süreci konutlarla, iş yerleriyle birlikte devam etmektedir ve sadece okullarımızı, camilerimizi değil, burada vatandaşımızın ne ihtiyacı varsa, parkıyla, yürüyüş, alanıyla, meydanıyla hepsini bir bütün olarak değerlendiriyor ve deprem bölgesinde cemevleriyle ilgili de -böyle bir eleştiri yapmıştı- Alevi-Bektaş Kültür ve Cemevi Başkanlığıyla birlikte de bu süreci yürütüyor ve cemevlerimizi de bölgemizin ihtiyaç duyduğu alanlarda yapmaya devam ediyoruz. İller Bankamız eliyle finansman desteğini bu kapsamda sağladık ve 13 cemevimizi de en kısa sürede 11 ilimizdeki ihtiyaç olan tüm şehirlere veriyor olacağız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İnşallah Malatya'daki cemevine de katkıda bulunursunuz Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Bartın Irmağı ve Yan Kolları Islah Projesi az önce de ifade ettiğim gibi Bakanlığımız bünyesinde yapılmamaktadır.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Onayı sizden Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Bakanlığımız bünyesinde, bize gelen, ırmak çerçevesinde -ki Bartın'ı iyi kötü bilen birisi olarak yaşanan sellerde Bartın'ın hem şehir merkezinin hem köylerinin etkilendiği bir süreçte bizzat oraya gitmiş ve bu selin ortadan kaldırılması adına da baraj altında kalan konutların yapımını yapmış, selde milletine verdiği sözleri tutmuş birisi olarak söylüyorum- bu çerçevede, bu ıslahı biz yapmıyoruz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sayın Bakanım, sizin yatırım programınız; onayını siz veriyorsunuz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Ancak Bartın ilinde yaşanan sel felaketinde, Bartın Irmağı üzerinde bulunan ağaçların rüsubatı tutmasıyla mal ve can kaybına neden olması sonrasında üniversite hocalarımızın ve Orman Genel Müdürlüğünün uygun görüşü doğrultusunda, bu bölgedeki projenin yapımı adına oradaki ağaçların taşınması talebi geldi bize...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Öyle değil, hayır efendim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - 180 ağacın taşınmasını kapsayan...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sayın Bakan, projenin onayını sizin komisyonunuz veriyor. Sizin komisyonunuz projeye onay vermezse proje onaylanmıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu, lütfen...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - ...ve burada Devlet Su İşleri ve AFAD tarafından yürütülen Bartın Irmağı Islah Projesi tabiat...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sayın Bakan, lütfen düzeltin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Siz vekilsiniz, kimin ne iş yaptığını bilebilecek konumda olmanız gerekir.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sayın Bakan, lütfen düzeltin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - O yüzden, ben size nezaketle konuşuyorum, lütfen sessizce dinleyin.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sayın Bakan, projenin onayını sizin Bakanlığınıza bağlı komisyon veriyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Diğer bir soru "Kars ilinde düzenli depolama var mı yok mu?" dediler. Kars ili Çevre Hizmetleri Birliği tarafından, burada...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Siz Bakanlığınıza bağlı komisyonun neye onay verip vermediğini bilmiyorsanız benim yapabileceğim bir şey yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu...

RESUL KURT (Adıyaman) - Dinle, ayıp ya! Bakanı dinle ya!

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ne diyorsun? Bana ne biçim laf ediyor ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ...merkez ilçesi Kümbetli köyü mevkinde yapılması planlanan ikincisinin düzenli depolama tesisi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, bir saniye...

RESUL KURT (Adıyaman) - Ama dinle, ayıp ya! Ne çok konuşuyorsun!

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ama ayıp ya! Sayın Bakan, yapmayın rica ediyorum, nezaketle söylüyorum. Sizin yatırım programınız benim değil. Bakın, lütfen, sayın bürokratlar, Sayın Bakanı uyarırsanız, Bakanlığın yatırım programı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu, ne yapmamızı istiyorsunuz?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - "Bakanlığımıza bağlı değil." diyor, projenin onayını Bakanlığınız veriyor; provoke etmek istemiyorum, samimiyetle söylüyorum.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Ya, bir dinle...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Etmeyin o zaman.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, bir saniye...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Etmeyorum zaten, siz bana diyorsunuz ki: "Milletvekilisiniz, size ne söyleyeceğinizi ben öğretecek değilim." Herhâlde siz öğretmeyeceksiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu, isterseniz buraya bir gelin, oturun, burayı da siz idare edin.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Oturayım, oturayım, sorun yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Böyle bir usulümüz yok ya. Böyle bir usulümüz yok ya, gerçekten böyle bir usulümüz yok.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Gelir, oturur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sorun yok, sıkıntı yaşıyorsanız geleyim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İsterseniz Meclisi de siz idare edin.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Komisyon sizin Komisyonunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Müsaade eder misiniz...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Komisyon sizin Bakanlığınızın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Tamam Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın sayın milletvekili, bu kadar milletvekili bekliyor, soru sordular, cevaplarını bekliyorlar.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sayın Bakanı uyardım, kendi bilir, "Bana bağlı değil." diyorsa kendi bilir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bana gelen yazı, Bakanlıktan gelen yazı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, siz söylediniz, kayıtlara girdi.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sizin yazılarınız, benim yazım değil.

RESUL KURT (Adıyaman) - Ya, sabah dokuzdan beri buradayız, ayıp ya! Beş dakika gelip gidiyorsunuz, ayıp ya! Bu Komisyonun bir düzeni var ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kurt...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ben de buradaydım. Ne var ya, biz de bekliyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Arkadaşlar, Resul Bey, ayıp oluyor, yapmayın!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bakanın cevabını düzeltmek istedim, siz bilirsiniz.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, değerli arkadaşlar...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Şimdi, burada, milletvekilimiz şey için söylüyor...

RESUL KURT (Adıyaman) - Rahmi ağabey, lütfen ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kurt...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Anladım da, lütfen yapmayın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî...

RESUL KURT (Adıyaman) - Burası Genel Kurul değil ağabey.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Geçelim ama siz de oradan laf atmayın, ayıp oluyor, yapmayın! Lütfen, tamam, o arkadaşımız özellikle o konu üzerinde durmak istedi.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sorun yok, tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, baki, Şimdi biz Şurada mıyız? Burada herkes grŐn dile getirir, tutanaklara, kayıtlara girer; bunlar incelenir, vatandaŐ takdirini yapar. "Benim dediğim daha doğru." Siz bir iddia ortaya attınız, Bakan bir cevap verdi. Burada, değerli arkadaşlar "Benim dediğim doğru, senin dediğin yanlıŐ." tartıŐması bize bir Şey kazandırmıyor. Siz dile getirdiniz, Sayın Bakan bir cevap verdi, bundan sonrası, alırsınız Bakanın cevabını, bunları alırsınız; Parlamentoda konuŐma zgrlĞnz var, krs dokunulmazlığınız var, Genel Kurulda kullanırsınız, basında çıkar konuŐursunuz, Bartın'da kamuoyu yaparsınız ama bunun tesinde, değerli arkadaşlar bu, bu kadardır. Buranın durumu budur; bu, bunu yapar. tesi, biz milletvekiliyiz, herkes burada seilmiŐ, Hkmet temsilcisi burada, Sayın Bakan burada; byle biz Şey duruma dŐyoruz yani kendi kendimizi farklı bir noktaya dŐyoruz. Ltfen, istirham ediyorum, hepimiz ciddi birikimleri olan insanlırsınız, saat on bir oldu ve herkes sorduğu bir sorunun cevabını bekliyor. Baki, burada onda gelen arkadaşlarımız var. BeŐ dakika konuŐtu, bir dakika bir soru sordu; adam veya hanımefendi bekliyor, on saatir bekliyor. Ltfen...

Sayın Bakan, devam edin, ekleyeceğim srenize.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĐİŐİKLİĐİ BAKANİ MURAT KURUM - Evet, Kars ili evre Hizmetleri Birliği tarafından Kars'taki dzenli depolama tesisi için de uygulama projesi 2018 yılında Bakanlığımızca uygun grlmŐ ve tesisin yapımı Bakanlığımız ve İLBANK Genel MdrlĞmzn koordinasyonunda yrtlen hibe programı kapsamında yapılmaya baŐlanmış ancak halkın Őikyetleri zerine konu mahkemeye taŐınmıŐ ve mahkeme kararıyla yine bu sre durdurulmuŐtur. Mahkeme srecinin sonu Birlik lehine sonuçlanmış olmasına rağmen, halkın Őikyetleri nedeniyle Birlik tarafından bu alanda katı atık dzenli depolama tesisi yapılması ertelenmiŐ, vazgeilmiŐ olup yeni yer seçim alıŐmaları yrtlmektedir, yer seçiminin yapılmasını mteakip de inŐallah Kars'ta dzenli depolama tesisini yapma arzusunu tekrar en ilgili birimlerimizle birlikte yrtyor olacağız.

Sayın BaŐkan, değerli milletvekilleri; TOKİ'mizde yirmi bir yılda, konuŐmamda, sunumunda da ifade ettiğim gibi, 3 trilyon yatırımla 1 milyon 462 bin konut ve 46 bin sosyal donatıyı 5 milyon dar gelirlili vatandaŐımıza sunduk. Bugn 81 ilimizde 312 bin yuvamızın ve sosyal donatımızın yapımına devam ediyoruz. 312 bin Şu an devam eden konut sayısı, soran vekillerimiz vardı.

Bugn aılıŐ konuŐmamda da ifade ettim, yine ifade ediyorum, 2025 yılı sonu itibarıyla 81 ilimizi kapsayan yeni bir sosyal konut projesini daha baŐlatacaĐız. Bu 81 ilimizde olacak. zellikle, deprem blgesindeki kiracı vatandaŐlarımızı ilgilendiren bir konu. Ev sahibi olmayan, gerçekten ev alma noktasında sorun yaŐayan, problem yaŐayan, gelir seviyesi bu manada dŐk olan vatandaŐlarımıza bu proje kapsamında yeni sosyal konut projelerini, yapmıŐ olduğumuz 1 milyon 462 bin sosyal konut gibi yapmaya devam edeceğiz.

İlk Evim, İlk İŐyerim Projesi durduruldu mu? Biz, bugne kadar meydanlarda, seçim meydanlarında yirmi iki yıldır verdiğimiz hiçbir sz unutmadığ, ne sz verdiyse o sz tutmak için de btn ekibimizle, btn arkadaşlarımızla birlikte Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde bu hizmetleri milletimize sunduk. O yzdeendir ki yirmi iki yıldır da bu lkede iktidarız, yirmi iki yıldır da aziz milletimize bu kapsamda hizmet ediyoruz.

Takdir edersiniz ki çok byk bir felaket yaŐadıĐ. 11 ilimizi, 14 milyon vatandaŐımızı etkileyen bu felaketle birlikte, 100 milyar doları aŐan byklkte bir mcadeleyi hep birlikte ortaya koyduğ ve burada tm kurumların maddi, manevi gcn, desteğini seferber ettik ama tm bu zorluklara rağmen projelerimize de devam ediyoruz. Şu anda 50 bin, 100 bin sosyal konut projelerindeki konutlarımızı depremin getirdiği yksek maliyetlere rağmen byk oranda bitirdik yani 50 bin, 100 bin. Bunlar da son beŐ yıldaki projeler, hani "BeŐ yılda bir Şey yapılmadı." denildi, son beŐ yılda yaptığımız projelerden bahsediyorum. 50 bin ve 100 bin sosyal konutun tamamının sahada fiilen inŐası devam etmektedir, bir kısmını da bitirip vatandaŐlarımıza teslim ettik.

2022'de açıkladığımız 250 Bin Sosyal Konut Kampanyamızda ve sonrasında Şubatta depremi yaŐadıĐımız sosyal konut kampanyamızda da Şu ana kadar 88 bin konutun ihalesi gerekleŐmiŐtir ve iki gn nce de TOKİ BaŐkanlıĐımızın sitesinde duyurduğu, yine, benim sosyal medyadan duyurduğum 250 bin kapsamındaki sosyal konutların da 2025 yılının Haziran ayına kadar 81 ilde, btn ilçelerdeki projelerinin ihalelerini yapacağız ve kalan konutlarımızın da inŐasına inŐallah baŐlayacaĐız.

"İlk Evim Arsa Projesi durdu mu?" Durmadı, o proje kapsamında da 694 ilçede taleplerimizi topladığ ve 2025 yılı Temmuz ayına kadar da tahsis srelerini tamamlayacağız. Aynı Şekilde, İlk İŐyerim Projesi'nde de Trkiye genelinde farklı il ve ilçelerde 40 projemizi yrtyoruz ve bu kapsamda verdiğimiz szleri yine diğer projelerimizde olduğu gibi tutmaya devam edeceğiz.

Şu noktada bunu da ifade etmek isterim ki Trkiye'de milyonlarca aileye yuva yapan, inŐa eden "TOKİ" ve "mağduriyet" kelimelerini yan yana kullanmak bu kadar emeğe, bu kadar alın terine haksızlıktır; ayıptır, gnahtır. TOKİ bu lkenin en değerli kurumlarının baŐında gelmektedir. Sonuçta hepimizin kurumu, bizim babamızın malı değil. Baki, deprem oluyor, depreme koŐuyoruz; afet, sel oluyor, yangın oluyor, Kastamonu'ya gidiyoruz, Rize'ye gidiyoruz, Bartın'a gidiyoruz; hepimizin memleketinde TOKİ'nin iŐi var. Dolayısıyla, iŐ yapanı da takdir etmek hepimizin siyasi sorumluluğudur aynı zamanda. Burada, hep birlikte bu kurumlar için bu mcadeleyi veren arkadaşlarımızın en azından motivasyonuna destek sağlamak hepimizin grevidir diye dŐnyorum.

Dolayısıyla, Tuzla'daki projemizde evini henz alamayan tm vatandaŐlarımızın endiŐelerini de bizzat takip ediyoruz. Şu anda Tuzla'da yaŐanan planlama problemi sebebiyle... Planlama sorunlarının niye yaŐandıĐını da açıp baktığımızda aslında, burada, az da olsa belediyenin buradaki konutların yapımını, oradaki sivil toplum rgtlerinin mahkemelere taŐıyarak bu sreci durdurmaya ynelik adımlarını da gryor olacaksınız ama biz buna rağmen yine durmadık; Tuzla'da planlamada yaŐanan aksaklıklar sebebiyle projenin bir kısmını Maltepe'ye taŐıdıĐ, ve inŐallah, bu projemizi de tamamlayıp teslimlere baŐlayacaĐız.

Değerli BaŐkan, kıymetli milletvekilleri; Erzincan İliç'e dair bir soru soruldu. Ben, ncelikle kaybettiğimiz canlarımıza bir kez daha Allah'tan rahmet diliyorum.

ArkadaŐlar, Trkiye bir hukuk devletidir ve bakanlıkların grevleri, grev kapsamı hukuk devletinde Anayasa'yla, kanunlarla bakanlıklara verilmiŐtir ve attığımız tm adımlar da kanunla atılır. Bu kanun, Bakanlığa, evre, Şehircilik ve İklım DeĐiŐikliĐi Bakanlığına Şu yetkiyi vermiŐ: "Git, bu iŐletmeleri çevreye etkileri ynnden değerlendir." demiŐ; ÇED raporu; baki, adı stnde evre Etki Değerlendirme Raporu. Yani bu iŐletmenin kurulması esnasında ilgili btn kurumlardan, kuruluŐlardan grŐler alınmıŐ, 22 farklı kurumdan ve hepsi olumlu. Bu kurumlardan gelen grŐler doğrultusunda ilgili bakanlıklara, ilgili firmaya: "Şu, Şu, Şu tedbirleri alman kaydıyla ben sana evre Etki Değerlendirme Raporu'nu veriyorum." demiŐ. Bakanlığımız bu çerçevede bir rapor dzenlemiŐ ve her ÇED srecinde olduğu gibi burada da incelemelerini yapmıŐ, kurumlarının ayrı ayrı grŐlerini almıŐ ve ÇED raporunu da bu grŐler doğrultusunda dzenlemiŐ.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Olumlu rapor verenler hakkında bir inceleme yapıldı mı Sayın Bakan? Yapılması gerekir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, buyurun lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Biz, bu işletmenin çevre mevzuatına uygun iş yapış yapmadığını 135 kez incelemişiz, 135 kez ve en üst sınırdan idari para cezasını uygulayan benim, işletmeyi kapatan benim ve bunları yapmış olmamıza rağmen, verdiğimiz ÇED raporu üzerinden, ta yerel seçimden beri temcit pilavı gibi bunu bir siyasi malzeme yapmanın doğru olmadığı düşüncesindeyim. Hukuk inceliyor, değerlendirilecektir, karar verecektir; verilecek karar doğrultusunda da kimin sorumluluğu var, kimin problemi var, kim yanlış bir işlemler yapmış, hesabını da verecektir.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Bakan, pilav falan yok, insanlar öldü orada, "pilav" ne demek!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Dolayısıyla, biz burada cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunarak, işletmeyi kapatarak, burada en üst sınırdan ceza vererek görevimiz kapsamında her türlü sorumluluklarımızı yerine getirdik.

Özet olarak, kanunun bize verdiği tüm cezai süreçleri hiçbir müsamaha göstermeksizin bu işletmeye kararlılıkla uyguladık ama hâlâ canlarımız üzerinden siyaset yapıldığını görmek de bizi üzüyor. Bu konu can konusudur, bu konu istismar edilemez, bu konu siyasi malzeme yapılamaz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama eksik yapılan bir iş var Sayın Bakan.

CAVİT ARI (Antalya) - Sonuçta insan hayatına mal olan bir eksiklik Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Değerli milletvekilleri, son beş yılda Bakanlık olarak 3.041 ÇED kararı verdik; bu kararlardan 2.149'u olumlu, 892'si olumsuzdur.

Bunun yanı sıra, yine il müdürlüklerimiz çerçevesinde 19.260 ÇED kararı verilmiş ve bunlardan 16.740'ı "ÇED gerekli değildir" 2.520'si ise olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Kaz Dağları'ndaki ÇED meselesine gelince, bu konuyla alakalı yargı süreci devam ediyor, yargı süreci devam eden bir mesele hakkında değerlendirme yapmak siz de takdir edersiniz ki çok doğru olmaz ama bu anlamda son sözü bağımsız yargımız söyleyecektir.

Şunu ifade etmek isterim: Ben cumhuriyet tarihinin en büyük ağaçlandırma seferberliğini yapmış; şehirlerde, 81 ilde 81 milyon metrekare millet bahçesi yapmış siyasi bir hareketin mensubuyum. Dolayısıyla, hiç kimsenin doğal yaşamı bozmasına, zarar vermesine müsaade etmem. Bizim tarafımız bellidir, bizim tarafımız siyasi ve ticari kâr güdenler değildir; tam aksine, bizim tarafımız, Türkiye'nin doğal yaşamının, milli parklarının, yaylalarının, denizlerinin, nehirlerinin, ormanlarının tarafıdır, bu da her zaman böyle olacaktır.

CAVİT ARI (Antalya) - Bu kadar ağacı kim kesiyor Sayın Bakan? Bu kadar ağacı hangi izne dayanarak kesiyorlar Sayın Bakan?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - O zaman yarın Kaz Dağları'ndaki eyleme de katılırsınız herhâlde; davet etmişlerdir sizi.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Değerli milletvekilleri, yine, Munzur Vadisi'yle alakalı doğal statüsünün değiştirilmesi sorusuna cevap vermek istiyorum. İddia edildiği gibi, buranın statüsünü bozmak bir yana, korunan alan büyüklüğünü 800 kat artırmışız, 800 kat.

Bunu da özellikle dikkatlerinize sunmak istiyorum: Köylerdeki hazineye ait arazilerimizin rastgele satıldığına dair bir iddiayı asla kabul etmiyoruz; tam aksine, bu tarım arazileri hak sahiplerine doğrudan satılıyor veya kiraya veriliyor. Bu kapsamda, bugüne kadar 127 bin hak sahibi vatandaşımıza 95 bin hazineye ait tarım arazisi doğrudan satılmıştır. Ayrıca, 87 bin çiftçimize 1 milyar 650 milyon metrekare yüz ölçümlü hazineye ait tarım arazisi de doğrudan kiraya verilmiştir.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, Emlak Müzayede aracılığıyla internet üzerinden yapılan satışları hak sahibi mi alıyor?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bir müsaade edin.

CAVİT ARI (Antalya) - Antalya'da oturduğu yeri...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bazı vekiller bize "İzmir'imize ayrımcılık yapıyorsunuz." dedi. Şayet kastettikleri şey pozitif ayrımcılıksa, evet, bu doğrudur, diğer türlüşünü de zaten kabul etmiyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yok, öyle değil Sayın Bakan, keşke öyle olsa.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bizi ayrımcılıkla suçluyorsunuz ama ben göreve geldikten sonra İstanbul, Ankara, İzmir, bütün belediye başkanlarının randevularına, randevu taleplerine cevap verdim, hepsini teker teker dinledim, hiçbir siyasi ayırım gözetmeksizin gelen tüm talepleri...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ben sizin şahsınıza söylemedim, yirmi iki yıllık AK PARTİ iktidarına söyledim Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakan da kendini bir ifade etsin değerli arkadaşlar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ...kentsel dönüşümle milletimizin ihtiyaçlarını giderecek tüm talepleri tek tek not aldım, Genel Sekreterinden iftiaeine, zabita memuruna kadar hepsini dinledik ve verilmesi gereken tüm izinleri de vermiş durumdayız, bunun aynısını yapmaya da devam edeceğiz; geçmişte de böyle çalıştık, bugün de böyle çalışmaya devam edeceğiz. Tabii, tüm taleplere dair bu adımları attık. Bu demek değildir ki... Şunu da iyi anlayalım: İzmir Büyükşehir Belediyesi veya herhangi bir belediye yanlış yaptığında Murat Kurum susacak, Çevre Bakanı konuşmayacak değildir, asla susmayız, doğru olanı söylemeye devam ederiz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Siz yanlış yaptığınızda da biz konuşacağız Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Tabii ki konuşacaksınız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Burada nasıl konuştuysak her yerde konuşacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Mutlaka, mutlaka değerli arkadaşlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz yanlış da doğruya da konuşuyorsunuz ama.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Doğru şeyler varsa niye reddedelim onları Sayın Yegin ama yanlış şeyleri söyleyeceğiz. Bak, her bakanlıkta söyleyeceğiz yatırımlarla ilgili.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, müsaade edin.

Sayın Bakan, devam edin lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bu bağlamda, İzmir'e finansman desteği vermediğimiz de iddia edildi, bunu da reddediyoruz çünkü bugüne kadar İller Bankamızla İzmir'e dış finansmandan 6,4 milyar öz kaynaklardan, iki yılda 3,2 milyar finansman desteği sağladık.

Ayrıca, toplam 110 milyon euro kaynağı kentsel altyapı çalışmaları için Dünya Bankası aracılığıyla İzmir Büyükşehir Belediyesine tahsis ettik ve şunu da net söylemek istiyorum: Biz, İzmir'i bu yönetim anlayışına, bu basiretsizliğe, bu ilgisizliğe bugüne kadar asla terk etmedik, bundan sonra da terk etmeyeceğiz, İzmir'in ne ihtiyacı varsa...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - İzmir mi basiretsiz Sayın Bakan?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Burada, şunu da söylemek, şunu da ifade etmek gerekirse İzmirli kardeşlerimize...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Nasıl konuşuyorsunuz böyle? Böyle konuşma olur mu?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bayraklı'da Cumhuriyet Halk Partisine gönül vermiş kardeşlerimize sorarsanız en iyi cevabı onlar verir.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, gelecek dönemde İzmir'e aday olun da orada görevim boyunuzun ölçüsünü. Gelecek dönem İzmir'e aday olun, bir de İzmir halkı size gereken cevabı versin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, lütfen...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - İzmir depreminden sonra biz günlerce orada kaldık, temelleri atmadan Bayraklı'dan ayrılmadık. İzmir tarihinin en büyük deprem dönüşümünü yapmış bir kardeşiniz olarak söylüyorum. Bakın, çok net söylüyorum, İzmir'de deprem dönüşümü anlamında çivi çakılmamışken...

CAVİT ARI (Antalya) - Kim olarak söylerseniz söyleyin. İzmir'e gidip aday olun, boyunuzun ölçüsünü alın, gelin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı... Sayın Arı...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ...biz Bayraklı'nın bütün sokaklarında alın teri döktük. Dolayısıyla, biz aynı bakış açısıyla İzmirlilerin duasını almak için çalışmaya devam edeceğiz.

Yine, İzmir iç körfezinde kirlilik sebebiyle yaşanan balık ölümlerinin ardından deniz suyunda analizlerimizi yaptık ve kirliliğin -nereden kaynaklı olduğunu sordunuz Sayın Vekilim- artırılmamış evsel nitelikli atık su deşarjından kaynaklı olduğunu tespit ettik.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Niğde'nin Meydan Projesi ne zaman bitecek?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Yine, söylüyorum, atık su altyapı yatırımlarını yapmak ve mevzuata uygun olarak işletmek İzmir Büyükşehir Belediyesinin görev ve sorumluluğundadır, altını çiziyorum. Çiğli Atık Su Arıtma Tesisi tek başına, Gediz Nehri'nin taşıdığı kirlilik yükünün yaklaşık 2 katını İzmir Körfezi'ne vermektedir, 2 katını; hani "Gediz daha fazla veriyor." dediniz ya.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - "Birçok dere var." dedik Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Öyle ki İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan İZ-İS Projesi'nin, bakın, Büyükşehir Belediyesinin kendisinin yaptığı projenin final raporunda kirletici kaynakların dağılımını da açıkça görebiliyoruz; kendi raporunuz. Denize akan kirliliğin yüzde 65'i evsel ve endüstriyel atık su ile yollardan taşınan kirliliktir. Bakın, bunu bizim değil sizin belediyenin hazırladığı rapor söylüyor.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Raporlar var Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bizim denetleme görevini yerine getirmedığımızı söylediniz. Biz İzmir'de 3.468 çevre denetimi gerçekleştirmişiz; hem belediyeyi hem işletmeyi burada kusurlu yapan tesislere idari para cezası verdik. Aynı şekilde, Gediz Nehri'nde de bu denetimlerimizi yapıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Bakan, sadece arıtmayla olacak iş değil...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, süreniz doldu, toparlamanız için açıyorum, lütfen toparlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, bir müsaade edin ya!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ama bir dakika... Bizim öyle cevap şeyimiz yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, böyle bir müdahale usulü yok ya!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yani sadece arıtmayla olsa çok güzel bu iş.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz işinizi yapsanız ondan sonra olmayan tamamlanır.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yani bütün dereler devam ediyor, sanayi kirliliği devam ediyor, limanlar, tersaneler devam ediyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yüzde 70 sizin işinizi yapmamanızdan dolayı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yeter değerli arkadaşlar, lütfen... Lütfen... Lütfen...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Oraya akıyor, kirlilik akıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, devam edin lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Değerli Başkanım, kıymetli vekillerimiz; İller Bankası da aynı şekilde istisnasız tüm belediyelere finansal ve teknik destek sağlayan bir kuruluşumuzdur, her belediyenin talebini karşılamak durumundadır. Bu zaten İller Bankasının yasal sorumluluğudur, bu anlamda, hiçbir ayırım gözetmez, belediye başkanının partisine, siyasi görüşüne bakmaz. 2024 yılı içerisinde şu ana kadar, on ayda İller Bankamız 569 belediyeye destek vermiş, bu belediyelerin 279'u muhalefet partilerinin yönetimindeki belediyelerdir.

Yine, CHP belediyelerinden gelen özel kalem müdürü atama izinleri hakkında iddialar da doğru değil. 31 Mart 2024 seçimlerinden sonra gelen özel kalem müdürü atama izniyle alakalı AK PARTİ'den 99 talep gelmiş, 69'u onaylanmış, 30 talep değerlendirilmekte; Cumhuriyet Halk Partili belediyelerden 138 talep gelmiş, 69'u onaylanmış ve yine, onaylanmayanlar da değerlendirme aşamasındadır.

Yine, belediyelerin genel sekreter ve genel müdürü hakkındaki iddialar hakikati yansıtmıyor. 31 Mart Yerel Seçimleri'nden sonra genel sekreter ve genel müdür talepleriyle ilgili olarak AK PARTİ'den 6 talep gelmiş, 5 atama yapılmış, 1'i değerlendirilmekte; Cumhuriyet Halk Partisinden 11 talep gelmiş, 6 atama yapılmış, 5 talep de değerlendirilme aşamasındadır.

Yine, Cumhuriyet Halk Parti İstanbul Milletvekili Sayın Gökân Zeybek Esenyurt ilçesinde kentsel dönüşüm mağdurlarının olduğuna dair bir soru sordu. Öncelikle şunu ifade edeyim: Yani bir iddiada bulunuyorsanız bunu ispat etmekle mükellefsiniz.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Siz hiçbir iddiayı ispat etmeden kayyum atadınız.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Eğer Esenyurt'ta yaşanan sorunlara, projelere bakarsanız sorunların tamamının müteahhit kaynaklı olduğunu göreceksiniz. Müteahhitler kimi projelerde yapıma devam edememiş, kimilerinde ise ruhsat aşamasındayken bile inşaatı tamamlayamamıştır. Yine, hukuki süreçlerin devam ettiğini de burada görüyoruz; bu, meselenin bir boyutu. Diğer boyutuna da bakarsak, 21 projenin hiçbiri kentsel dönüşüm proje alanı içerisinde değil, dolayısıyla rezerv alanı içerisinde olmadığını da burada net bir şekilde ifade etmek istiyorum. Eğer Esenyurt'ta bir rant söz konusu ise bu elbette akrabalarını işe alan, rant ve kâr sistemini kuran belediyeçilik anlayışındandır. Bu hesabı da şu anda Türk. yargısı önünde hesap veren belediye başkanınıza soracaksınız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Size sormayacak mıyız?

CAVİT ARI (Antalya) - Enkaz vaziyette binalar, gökdelenler dikilmiş, sur gibi duruyor, siz hiç orayı görmüyor musunuz?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Elbette kendisi size meselenin faili olarak en sağlıklı bilgiyi verecektir.

Ayrıca şunu ifade etmek isterim: Değerli arkadaşlar, aziz milletimizin tüm kesim ve partilerden beklentisi nettir; Türkiye'nin birliğine, dirliğine destek olmalarıdır, kardeşliğimize katkı sunmalarıdır, ayrıştırıcı değil birleştirici olmalarıdır. "Atanan kayyumlarla halkın iradesi gasbedildi." demek en açık ifadeyle akıl tutulmasıdır ve seçmenin iradesini gasbedenler, kendisine oy verenlere hizmet etmek yerine terör örgütü üyesi gibi davrananlardır. Türkiye bir hukuk devletidir.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - "Gibi" nasıl oluyor Sayın Bakan? "Terör örgütü üyesi gibi." derken "gibi"si nasıl oluyor?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Eğer, siz bu ülkenin bölünmez bütünlüğüne karşı kirli oyunların içerisine girerseniz bu devlet de gelir, size bunun hesabını sorar.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bunlar hamasi üsluplar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bir diğer husus KOP alanlarıyla alakalı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkan, terör elebaşı Apo'yu Meclise davet etmeniz mi millilik?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; müsaade edin, Sayın Bakan bir tamamlasın konuşmasını.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - BİR diğer önemli husus da KOP alanlarıyla ilgili çok önemli düzenlemeler yapıyoruz. Ben tam anlatamadım diye düşünüyorum, KOP alanlarıyla ilgili yapacağımız düzenlemeyle birlikte imar transfer hakkını vatandaşlarımıza, belediyelerimize sunmuş olacağız. KOP alanlarında, planları daha önceden yapılmış alanlarda, donatı parsellerinde kalan ancak bugün o donatıların yapılamaması sebebiyle hem mallarını teminat gösteremeyen hem de orada herhangi bir işlem yapamayan vatandaşlarımızı ve belediyelerimizi desteklemek adına bu projeyi yapıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, çok soru soruldu size, toparlamanız için açıyorum, lütfen toparlayalım, geri kalanlara yedi gün içerisinde... Arkadaşların çoğu zaten teknik soru sordu, onları da yazılı olarak bildirirseniz sevinirim, yedi günlük bir süre veriyoruz.

Lütfen toparlayın, açıyorum mikrofonu.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Dolayısıyla biz bu çalışmayla hem KOP alanını bedelsiz olarak kamuya kazandıracağız hem de bu manada yeni yeşil alanları, sosyal donatıları da vatandaşımıza sunmuş olacağız. Burada iddia edildiği gibi donatı alanlarının azaltılması söz konusu değil, bilakis artırılması söz konusudur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; EMEP Milletvekili Sevda Karaca'nın çirkin iftirası hazımsızlığının, düşmanca tutumunun, saygısızlığının kanıtıdır; haddinizi bileceksiniz!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Herhangi bir iftira yok orada, her şey ortada. Saygısızlık sizin sorulara cevap vermemenizdir!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Kandil'de el pençe divan durup Meclis çatısı altında böyle iftiralarda bulunamazsınız, tamam mı!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - O ne demek ya?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - İddianızı ispatlayacaksınız. Şayet sizde biraz şeref, biraz haysiyet kırıntısı varsa kanıtlayacaksınız.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - O ne demek ya! Burada iddia değil, belgelerle ortaya konulmuş bir şey var. Siz benimle böyle konuşamazsınız! Azıcık şeref kııntısı, bu iddialar karşısında belgeyle konuşmaktır, ben burada belge sundum size.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Kanıtlayamıyorsanız zaten benim şeref ve haysiyetten nasipsizlerle daha fazla konuşacak bir şeyim yok.

Ben bu kısıtlı sürede Kıymetli Başkanım, değerli milletvekilleri...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkan, neden müdahale etmiyorsunuz, milletvekilinin hakkını, hukukunu savunmayacak mısınız?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Burada açık bir söz hakkı oluştu.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ben bu kısıtlı sürede tüm sorulara cevap vermeye çalıştım. Sorulara, cevap veremediğimiz konulara ilişkin de yazılı cevaplarımızı vereceğiz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Burada açık bir söz hakkı doğdu bana, söz hakkı kullanmak istiyorum. Bu terbiyesizlik! Bir Bakan tarafından Komisyonunda böyle ifade edilemez, reddediyorum bunu.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Hep söylediğimiz gibi Kıymetli Başkanım, değerli milletvekillerimiz; bizim tek bir davamız var, tek bir hedefimiz var, tek bir derdimiz var, o da milletimize hizmet etmek ve çocuklarımızın geleceğine iz bırakmaktır. Milletimizin gönlündeki rıza, dilindeki dua olmaktır. Bizim için bundan başka büyük bir makam, daha büyük bir mevki yoktur. Bölgesel karmaşanın ve küresel krizlerin arttığı bir vasatta Türkiye tüm insanlık adına, tüm mazlumlar adına büyük bir hazırlık içerisinde. Muasır medeniyetlerin seviyesinin üstüne ulaşmak için Türkiye artık hayal bile değildir ve daha çok söyleyecek sözümüz var.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Komisyon Başkanımızdan bana doğan söz hakkımı kullandırmasını rica ediyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - İnşallah Türkiye'nin 2'nci yüzyılında bunların hepsini kıymetli milletvekillerimizle, çalışma arkadaşlarımızla birlikte söyleyeceğiz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Böyle olmaz, çok ağır ithamlar, bir Bakana yakışmayacak cümleler...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Medeniyetimize yakışır geleceğimizi, yaraşır eserlerimizi, inşallah hizmetlerimizi yapmaya devam edeceğiz. Asrın felaketinin tüm yaralarını sarmaya, 6 Şubatta verdiğimiz sözleri tutmak için tüm ekibimizle birlikte gece gündüz çalışmaya devam edeceğiz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Her eleştiri sizin için terör kıyafeti giydirecek bir suçlama. Bence madencilik şirketlerine, uluslararası tekelere yüzde 98 oranında verdiğiniz komisyonu açıklayın da görelim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ben tüm mesai arkadaşlarıma, Değerli Komisyon Başkanına, Komisyonumuzun çok değerli milletvekillerine ayrı ayrı teşekkür ediyorum, 2025 yılı bütçemizin ülkemiz, milletimiz adına hayırlı olmasını diliyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Evet, söz hakkımı kullanmak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

Alkış yok değerli arkadaşlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Ne oluyoruz ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bilmiyordu ya, bilmiyordu ya!

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye... Değerli arkadaşlar, bir saniye, bir saniye...Değerli arkadaşlarım...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Çık dışarı!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp, bir saniye ya, bir saniye... Sayın Alp... Sayın Alp...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Nezaket gösterin kardeşim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu ne kibir ya!

CAVİT ARI (Antalya) - Kibir sende be!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlarım... Sayın Yegin...

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın milletvekilleri, bakın...

(AK PARTİ ve İYİ Parti sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Avşar, yakışmıyor. Sayın Alp, yakışmıyor. Bir müsaade edin...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Komisyon Başkanı zaten uyardı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlarım... Değerli arkadaşlarım...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bilmeyebilir, adam her gün mü geliyor buraya?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Hayır, bilecek! Tribün değil ki burası!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Doldur buraya spor salonu gibi tribünden...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp, değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama her gün gelmiyor buraya. Yanlış yaptı, uyarınız arkadaşları.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Tamam, çıksınlar dışarıya...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp, bir müsaade edin...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Efendim, olur mu! O zaman tribünden adam toplansınlar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp... Sayın Arı...

Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz?...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bürokratları niye bu kadar hakir görüyorsunuz ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş...

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, ben de oradan geliyorum kardeşim, ne alakası var hakir görmeyle! Bakan böyle konuşursa...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Hakir görüyorsun ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Dingo'nun ahırını mı burası!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) - Bizim muhatabımız Bakan, siyasi irade; bürokratla işimiz olmaz.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Yalakalığın bu kadarı olmaz ya! Şuraya gelmiş, Bakanı alkışlıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bürokrat düşmanı bir adam görmedim!

CAVİT ARI (Antalya) - Bizim muhatabımız zaten Bakan, bürokratla işimiz yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Komisyon Başkanı anında tepki koydu, niye bağıriyorsunuz? Başkan tepkisini koymuş ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar, siz her şeyin...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar yeni gelmiş, bilmeyebilir. Ya, uyarınız...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben söz hakkımı kullanmak istiyorum. Bir Bakan...

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlarım...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bana söz hakkı vermek zorundasınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size söz vermeyeceğim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Söz vermek zorundasınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size söz vermeyeceğim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bir Bakan bir milletvekilinin eleştirilerine böyle küfürbaz cümlelerle karşılık veremez.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ona söz vermeyeceğim.

Değerli arkadaşlar...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Asıl terörizm madenleri böyle peşkeş çekmektir sermayeye. Açıkça Maden Kanunu'nda yazıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Yüzde 98'lik komisyon olarak...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Oturur musunuz yerinize!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Kendimi savunmak zorundayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Oturur musunuz yerinize!

Değerli arkadaşlar...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bir Bakan Komisyonunda bir milletvekiliyle ilgili böyle haysiyetsiz kelimeler kullanamaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Siz "komisyoncu" dersiniz... Hukukta bir kaide vardır, hukukun bir temel kaidesi vardır...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkanım, az önce alkışlayanlara göstermediğin tepkiyi milletvekiline gösteriyorsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Alp...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - İlk tepkiyi Başkan gösterdi. BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye... Değerli arkadaşlar...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Maden Kanunu'na açık atıfta bulundu, bunu getirip Kandil'e bağlamak ne demek oluyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp... Değerli arkadaşlar... Bir müsaade edin...

Bakın, değerli arkadaşlar, bir müsaade edin. Sayın Alp, bakın, burada partisiniz sözcüsü var... Sayın Alp, bir saniye...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, değerli arkadaşlar, lütfen duralım, yeter... Lütfen... Lütfen susar mısınız... Bir saniye...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Milletvekilinin hakkını korumak sizin görevleriniz arasında.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, yeter... Size söz hakkı vermeyeceğim!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Söz hakkımı kullanana kadar konuşmaya devam edeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size söz hakkı vermeyeceğim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Çünkü adaletsiz davranıyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Siz "komisyoncu" dersiniz, hukukun temel kaidesidir, karşılığı alırsınız, kusura bakmayın. O "komisyoncu" ifadesini kullanamazsınız.

Siz söz hakkı vermiyorum, benim yetkimde değil mi, vermiyorum söz hakkı.

Değerli milletvekilleri, burada...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bir Bakan Komisyonunda herhangi bir milletvekiliyle böyle konuşamaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Milletvekili, size söz hakkı vermeyeceğim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Maden Kanunu kullanılmıyor işte, yüzde 98 peşkeş çekiyorsunuz uluslararası sermayeye. Bu terör olmuyor da benim bunu dile getirmem mi terör oluyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size söz hakkı vermiyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Asıl terör bu memleketin yer altı, yer üstü kaynaklarını uluslararası sermayeye peşkeş çekmektir!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Milletvekili, size söz hakkı vermiyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARINI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili soruları cevapladıktan sonra bürokratlar tarafından alkışlanmasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...

Şimdi, buraya her gelen, özellikle Komisyon üyesi olmayan milletvekilleri geldikleri gün gibi bir değerlendirme yapıyorlar. Komisyon üyesi milletvekilleri neyin ne olduğunu biliyor. Geçen sene, geçen Komisyon görüşmelerinde Meclis Başkanı konuşma yaptı, arkasındaki bürokratlar alkışa yeltendiler, uyardım. Doğru mu Sayın Türel?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz yoktuk.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel buradaydı, Sayın Aksu buradaydı, Sayın Kalaycı buradaydı, AK PARTİ Grubunun milletvekilleri buradaydı. Ne dedim? Dedim ki: "Değerli arkadaşlar, yeni görev almışsınız, Plan ve Bütçe Komisyonunda alkış olmaz." Ama siz müsaade etmiyorsunuz ki ben arkadaşları uyarayım. Hemen oradan alevleniyorsunuz. Ki geçen senenin tutanaklarına -veriyorum Sayın Alp, hukukçusunuz- geçen sene Plan ve Bütçe Komisyonunda Türkiye Büyük Millet Meclisiyle ilgili konuşmalarda Numan Kurtulmuş'un konuşmasının sonrasına bir bakın, ben ne demişim. Şimdi, değerli arkadaşlar, buraya arkadaşlar geliyor, Meclisin usulünü bilmeyebilir, biz de uyarıyoruz; zaten kayıtlarda var, ben "Arkadaşlar, alkış olmaz." demişim. Ama öyle bir tepki gösteriyor ki...

CAVİT ARI (Antalya) - Sorun alkışlayanlarda değil Başkan, sorun son konuşmayı yapan Bakanda, üslubunda.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar, bir müsaade edin...

Bu uyarıyı yapıyorum ama siz bana müsaade etmiyorsunuz ki ben bu uyarıları yapayım ve daha önce yaptığımı da kayıtlarda ifade etmişim. Buranın usulünü, geleneğini biliyorum. Ya, değerli arkadaşlar, kırmaya, dökmeye gerek yok ki. Siz bu tepkiyi göstermemiş olsaydınız ben "Değerli arkadaşlar, Plan ve Bütçe Komisyonunda alkış olmaz, lütfen yapmayalım bir daha." diyecektim, konu kapanacaktı.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Biz size hiçbir zaman tepki göstermedik. Sadece Sayın Bakanın Sayın Vekile karşı ifadesine siz sesiz kaldınız...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, Sayın Alp... Bir saniye...

CAVİT ARI (Antalya) - Sorun Sayın Bakanın üslubunda.

ERHAN USTA (Samsun) - Ama işi köpürten orada işte.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sen köpürtme...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Değerli milletvekilleri... Değerli arkadaşlar... Sayın Yegin...

Dolayısıyla bu kadar gerilmeye gerek yok. Yani gerçekten sizleri biraz sükûnete davet ediyorum. Ben müdahale etmezsem dersiniz ki "Neden müdahale etmiyorsunuz?" O zaman benim de verecek bir cevabım olmaz ama ben zaten sizden önce müdahalede bulunuyorum.

Değerli arkadaşlar, burada Türkiye Büyük Millet Meclisinde Plan ve Bütçe Komisyonunun hukukunu da koruyorum, adaletli davranıyorum ama lütfen değerli arkadaşlar, birbirimizi bu kadar incitici ifadelerde bulunmayalım.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Evet, aynı şeyi Bakan Bey'e de söylemelisiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hanımefendi, lütfen ya...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Çünkü siz burada Komisyon hukukunu korumuyorsunuz, tam tersine....

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı (Devam)

e) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki kurum bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, oylamalara geçiyoruz.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Divana 7 adet önerge ulaştırmıştım, önerge işlemlerini yapacağım, akabinde oylamaya geçeceğim.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
2	20.30	01	03.02	20.000.0000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Şimdi, bu önergeyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının ilgili tertibine 20 milyon lira ödenek ilavesi var. Konu şu: Bu kıyı kenar çizgisiyle ilgili ciddi problemlerin olduğu ifade ediliyor. Burada zannediyorum sizden önceki Sayın Bakan Özhaseki de bu konuların yeniden ele alınması gerektiğini söylemişti. Mesela, bana bugün de geldi, Alanya'dan bir kişi aradı beni -Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkan Yardımcısı olduğum için, yoksa seçim bölgem değil- söylenen şey şu: Burada kıyı kenar çizgilerinin tespitinde ciddi adaletsizlikler var. Mesela, benim 2.500 yataklı otelim var, bana denize alan olarak sadece 600 metrekare verilmiş ama 50 dönüm denize girişi olan yerler var. Örneğini de söyledi "Eftalia Otel." dedi. Yani bu öyle bir ayarlanıyor ki bir şekilde, burada ciddi bir adaletsizlik var. Dolayısıyla, bu kıyı kenar çizgilerinin yeniden tespit çalışmasının yapılması gerekir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum.

Muhtemelen Bakanlığınızda da bu tür bir açıklama, önceki Bakanın da bu tür bir beyanattı olduğu için... Hatta Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğüne de bununla ilgili yazı yazdıklarını ifade ettiler.

Dolayısıyla tekraren şunu söylüyoruz: Bu, kıyı kenar çizgilerinin yeniden tespit çalışmalarının yapılması ve hızlandırılması için bir ödenek eklenmesine ilişkin önerge.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
11	20.23	01	07.03	25.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Şimdi, Hükümetin verdiği bir kısım sosyal konut projeleri sözü var. Tabii, bunlar... İşte, 2019'da Sayın Cumhurbaşkanının 100 bin konut sözü. Bununla ilgili tam ne olduğu çok daha bilinmiyor ama daha sonra verilen, 2022 yılında açıklanan İlk Evim, İş Yerim Projesi'yle ilgili Bakan Bey açıklamalarından 88 bin tanesinin ihalesinin yapıldığını anladık ama burada 250 bin konut sözü vardı. Dolayısıyla, şimdi burada "Mağduriyet ile TOKİ kelimesi yan yana gelmesin." denilmiş ama burada bir mağduriyet var çünkü ilk taksitlerine bak, sonradan fiyatların artması, aşırı yüksek rakamların ortaya çıkması... Demek ki burada bir miktar, bunlar eğer sosyal konut olacaksa bütçe sübvansiyonu gerekir diye düşünüyoruz. Dolayısıyla, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ilgili tertibinden TOKİ'ye aktarılmak üzere, bu işlerin zamanında bitirilebilmesi ve insanlarımızın mağdur olmaması, verilen sözler tutulabilmesi açısından 25 milyar TL'lik kaynak var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - En sonunda yandaşlara verilen bütçeden bunların hepsinin kesintilerini yapacağız, bütçenin içerisinde kalacağız.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Cebinden verecekse yapısın.

ERHAN USTA (Samsun) - Siz merak etmeyin Mustafa Bey, o konuda herhangi bir sorun yok. Zaten hiç kimse kendi cebinden vermiyor; onu da söyleyeceğim ama yorulduğum da bugün bir şey söylemek istemiyorum.

Şimdi, Sayın Bakanın ifadelerinden işte "Şuraya gittik, şunu yaptık..." Ya arkadaş, millet size bunları yapın diye oy verdi; yürütme demek böyle bir şey. Yani lütfenmiş gibi "Deprem bölgesine gittik, randevu verdik, belediye başkanlarına randevu verdik, şunu yaptık..." Bunlar yapılacak Sayın Bakanım. Yani bunların yapılması kadar normal bir şey yok ki. Bunun yapılmaması tuhaf olur. Dolayısıyla... Sayın Kalaycı tabii, latife olsun diye söyledi "Cebinden verecekse kabul edelim." falan diye de yani şimdi "Bu kadar iş yapıldı." derken hiç kimse babasının cebinden vermiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, toparlayın lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) - Millettin parası da millet için harcansın ama biz daha iyi harcansın diye uğraşıyoruz. Bütçe sınırları içerisinde kalmabilir, bütçeyle ilgili o anlamda herhangi bir sorun yok çünkü Hazine Bakanlığı bütçesi geldiği zaman keseceğimiz çok yer var; orada göreceksiniz, kesinti önermeleri vereceğiz. Dolayısıyla bunu biz kendi içerisinde çözeriz, mesele yok. Biz burada Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yanında yer alıyoruz. Böyle bir ödenek ilavesi verilen sözlerin tutulması ve mağduriyetin giderilmesi açısından önemli olacaktır diye düşünüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
11	20.23	01	07.03	15.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Bilindiği gibi doğal afet açısından doğal afet yaşama riski büyük bir ülkede yaşıyoruz. Bu da tabii, can kaybına, can kaybı olduğu kadar bir mal kaybına, maddi zarara da sebebiyet veriliyor ve vatandaşlara da ciddi ekonomik yük biniyor. Devlet tabii ki yardım etmek için elinden geleni yapıyor, bunun için de bütçe ayırmışsınız ama yetişemediği durumlar olduğuna da şahit oluyoruz en son yaşanan depremde olduğu gibi. Bunun için biz ekstra bir 15 milyarlık ek bütçe talebinde bulunuyoruz. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FINANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Ormanların ve Doğanın Korunması ile Sürdürülebilirlik Programı (20)	20.67	01	01.01	200.000.000
Ormanların ve Doğanın Korunması ile Sürdürülebilirlik Programı (20)	20.38	01	01.01	200.000.000
Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı (2)	20.67	01	01.01	200.000.000
Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı (2)	20.30	01	01.01	300.000.000
Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı (21)	20.67	01	01.01	260.000.000

Rahmi Aşkın Türeli
İzmir

Veli Ağbaba
Malatya

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Mustafa Erdem
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay, buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Üniversitelerden mezun olan çevre mühendisi, orman mühendisi, harita mühendisi gibi mühendislerin Çevre, Şehircilik Bakanlığının ilgili birimlerinde işe başlamasıyla ilgili -işsizlik had safhada, biliyorsunuz- Bakanlık bütçesinin ilgili tertibindeki personel ödeneklerinin artırılmasını talep ediyoruz. Yaklaşık 20 bin mühendis ve teknikere iş imkânı olacak artırılmasını talep ettiğimiz bütçeyle. 1 milyar 160 milyon TL'lik bir ek bütçe teklifinde bulunuyoruz.

Önergenin kabulünü hep beraber yaparız diye düşünüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı (21)	20.31	01	07.03	20.000.000.000

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Veli Ağbaba
Malatya

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Mustafa Erdem
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Bakanlığın Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı'nın uygulamada daha etkin olmasını sağlamak için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı'nın ilgili alt tertibinde yer alan 2 milyar 650 milyon 463 bin TL tutarının yetersiz olmasından dolayı ödeneğin 20 milyar TL artırılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
21	20.31	01	03.07	20.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun lütfen.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bilindiği üzere, Türkiye, tatlı su miktarıyla su kıtlığı çeken ülkeler kategorisinde yer alıyor. Akarsu ve ırmaklarımızı insanların kullanımı da ancak belli standartlara uyumuyla mümkün oluyor ve sularda da kirlenme her gün savaşılan veya uğraşılan bir mesele. Bununla ilgili, söz konusu

ekolojik bozulmaların düzeltilmesi ve yeniden kirlenmemesi için gerekli önlemlerin alınması amacıyla ilgili programa ek 20 milyar TL'lik bir kaynak aktarımı yapmak için bir önerge veriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

AYYÜCE TÜRKER TAŞ (Adana) - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Programı (24)	20.41	01	06.09	3.000.000.000

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Veli Ağbaba
Malatya

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Mustafa Erdem
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Programı'nın ilgili alt tertibine 3 milyar ödenek konulması için önergeyi veriyoruz, bu konuda desteklerinizi bekliyoruz.

İki şey söyleyeceğim: Birincisi, çok ağır düşünceler, çok ağır fikirler olabilir, sert eleştiriler olabilir ama bu Parlamento çatısı altında hiç kimseye, Sayın Bakan da olsa "terörist" deme hakkı yok ve sizin de milletvekilinin hukukunu korumanız lazımdı, hiç olmadı cevap hakkını vermeniz lazımdı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Bakan "terörist" demedi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Emek Partisi Milletvekili Sevda Hanım'a karşı yapılan üslup doğru değil. Hangimiz olursak olalım, burada bir parlamento "terörist" ya da Kandil'de...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sevda Hanım'ın Bakana söylediğini doğru buluyor musunuz?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Neyse, o da onun cevabını versin.

Kandil'de... Yani sıkışınca herkesi "terörist" ilan etmenin anlamı yok çünkü siz geçmişte, 2013'te kol kolaydınız, Kandil'e heyetler gönderiyorsunuz; şu anda İmralı'yla, Öcalan'la görüşmeleriniz sürüyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Saçma sapan gecenin bu saatinde nasıl konuşuyorsun ya!

CEVDET AKAY (Karabük) - Siz de son seçimde kol kolaydınız.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Siz de, siz de öyle...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Öcalan'ı Meclise kürsüye çıkmaya davet ediyorsunuz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, bitiriyorum.

...ama bir milletvekiline, bakın size söyleyeyim, bu üslup doğru değil arkadaşlar. Bakın, bir milletvekiline bu üslup doğru değil. Sevda Hanım...

ORHAN ERDEM (Konya) - Onun da üslubunu eleştirin o zaman.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama o milletvekili de Bakana ağır eleştiride bulunamaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - O da hakaret etmişse onun da cevabı verilir ama "terörist" demenin ya da hakaret etmenin doğru olmadığını ifade etmek istiyorum.

Şimdi, bu İzmir meselesi sanki bizim meselemiz, sanki İzmir sadece bize ait, sanki Körfez sadece bize ait.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ya, ne alakası var? On dört dakika konuştunuz ya! Önergeyle ilgili konuşun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, Bakanlık biraz para harcasın, biraz destek olsun. Yani İzmir düşman kenti mi? İzmir'i, biliyorsunuz, düşman işgalinden 1923'te kurtardık, 9 Eylül 1923'te kurtardık.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yapamıyorsunuz, verin o zaman biz yapalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yani biz iyisini yapıyoruz, sana yetki vermiyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, önergeyle alakalı konuşmaya davet ediyorum sizi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Düşmanlığınız da seçimden kaynaklanıyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yapamıyorsanız verin.

CAVİT ARI (Antalya) - Ülkeyi batırdığınız gibi mi!

VELİ AĞBABA (Malatya) - İzmir'in böyle siyasi konu edilmesini de kınadığımı belirtmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, önergenin neden verildiğiyle alakalı açıklamalarınızı yaparsanız...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Söyledim ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - 3 milyar destek verin diyorum ama biliyorum ki AK PARTİ vekillerinin eli hayra kalkmaz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Hayır."a kalkmaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayra, hayra...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

CEVDET AKAY (Karabük) - "Evet."e kalkar yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Değerli milletvekilleri, şimdi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Meteoroloji Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İklim Değişikliği Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(İklim Değişikliği Başkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
21	106.31	01	07.01	1.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Gerekçeyi okutalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekeceyi okutuyorum.

Gerekece:

İklim krizinin etkileri tüm dünyada her geçen gün daha şiddetli bir şekilde yaşanmaktadır. Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) iklim krizinden kaynaklanan aşırı hava olaylarının 2021 yılında dünya çapında su ve gıda krizlerine neden olduğunu ve milyonlarca kişinin yaşadığı yerden ayrılmasına yol açtığını açıklamıştır. Ülkemiz de son yıllarda bu krizden etkilenmiş ve sel, fırtına, aşırı sıcaklık, orman yangınları, kuraklık gibi olaylara maruz kalmıştır. Türkiye, Paris İklim Anlaşması ve uluslararası mutabakatlar kapsamında ilke edindiği hedeflere ulaşamazsa iklim krizinin etkisini yoğun şekilde yaşayacak ülkelerden biri olacaktır.

Dünyada iklim krizinden nispeten daha az etkilenecek olan ülkeler dahi bütçelerini bu doğrultuda planlamakta ve yatırımlarını yeşil ekonomi alanına kaydırmaktadır. Ülkemizin bulunduğu coğrafi konum gereği iklim krizinden daha fazla etkileneceği göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu olumsuzluklara karşı daha fazla kaynak ayırması gerekmektedir. Ekolojik dengenin korunması ve tabiatın devamlılığı için gerekli önlemlerin alınması, vatandaşlarımızın bu konuda bilinçlendirilmesi için gerekli politikaların hayata geçirilmesi amacıyla İklim Değişikliği Başkanlığının öncü bir kurum olarak etkililiği önemlidir. Bu kapsamda ilgili başkanlığın bütçesi 1 milyar TL artırılmalı ve iklim kriziyle mücadelenin hedeflerinin hayata geçirilmesi adına gerekli politikalar oluşturulmalıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(İklim Değişikliği Başkanlığının 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(İklim Değişikliği Başkanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 2 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK: (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı (2)	108.31	02	05.03	200.000.000.000

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Veli Ağbaba
Malatya

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Mustafa Erdem
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Vatandaşların, can ve mal güvenliğinin ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla 6306 sayılı Kanun kapsamında "riskli alan" ilan edilen alanlara ilişkin imar planı ve uygulama işlemleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı Kentsel Dönüşüm Başkanlığınca yerine getirilmektedir. Burada bir alt tertipte yer alan 120 milyar lira ödeneğin yeterli olmadığını düşünüyoruz, bunun 200 milyar lira artırılması amacıyla bu önergeyi verdik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK: (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
2	108.31	02	05.03	75.000.000.000 TL
2	108.30	02	05.03	75.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Hepimiz biliyoruz ki Türkiye ciddi bir şekilde deprem bölgesinde yani hemen hemen Türkiye'nin tamamı deprem riski altında, kentsel dönüşüm ihtiyacımız çok fazla.

Burada, şimdi, az önce Bakan Bey de iletti, bütün arkadaşlar da bu konuyu zaten konuştu. Şimdi, burada, bugüne kadar yapılan şeylerin çok yetersiz olduğunu zaten söylemeye gerek bile yok; bir. İkincisi: Bir yandan da tabii, bu imar barışları gibi birtakım düzenlemelerle bu risk daha da fazla artırıldı yani dayanıklı olmayan bir sürü yapı ruhsatlı hâle getirildi. Dolayısıyla, Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bu konuyla ilgili çalışmaları var, 136 milyar lira ödeneği var. Yani, 136 milyar lirayla hangi sorunu çözebilirsiniz kentsel dönüşüm anlamında ve depreme hazırlık anlamında?

Bizim burada yapmaya çalıştığımız şey şu: 136 milyar liralık bu kurum ödeneğinin neredeyse bir o kadar daha arttırılmasını talep ediyoruz. Burada biliyorsunuz, iki kısım var: "İstanbul ve diğer riskli bölgeler" diye; 75 milyar liralık kısmının İstanbul için ilave edilmesinin, 75 milyarlık kısmının da yine, diğer riskli bölgelerin kentsel dönüşümü için ilave edilmesinin doğru olacağını düşünüyoruz. Özellikle de bugün Samsun'un İlkadım ve Canik bölgesini az önce de dile getirdim. Yani, eğer Sayın Bakan diyecek olursa "Samsun, Samsun" diyorsunuz; para nerede, nasıl yapacağız bu işleri?" falan, işte, size burada hem Samsun için hem de diğer iller için kullanılabilir bir ödenek için de bir önerge veriyoruz. Dolayısıyla, ya hakikaten bu işleri çözeceksek, bu işlere ciddi para ayırmamız lazım. "Ciddi" derken de biz, en azından Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bütçesini bir kez daha katlamak gerekir diye değerlendiriyoruz. 150 milyar liralık bir ödenek ilave edilmesine yönelik talebimiz vardır, destek bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın milletvekilleri, önergeler bitti, Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçesini oylamaya geçeceğim ama Sayın Türelî, sizin bir söz talebiniz var.

Buyurun lütfen.

V.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili sunumunun içeriğine, Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'e yönelik ifadelerine ve bürokratların Bakan alışımlarına ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bugün bütçe görüşmelerinde 7'inci günümüzü bitirdik. Daha önceki bütün bütçelerde hep şöyle konuştuk: Önce bir önümüzdeki yılın bütçesi yani 2025 yılının bütçesini görüştük, aynı zamanda da iki yıl öncenin kesin hesabını konuştuk; bütçe görüşmeleri bu demek ve gelen bütün bakanlar da bize hem 2023'ün kesin hesabıyla ilgili olarak neler yaptıklarını hem önümüzdeki bir yıl içinde, 2025 yılında neler yapacaklarını, projelerini, politikalarını anlattılar. Fakat bugün böyle şeyler olmadı, bugün son derece hayret verici bir durum oldu. Bakan geldi, ilk andan itibaren İzmir Büyükşehir Belediye Başkanını hedef aldı, onun üzerinden bir polemik yürüttü; böyle bir şey olabilir mi! Böyle bütçe mi görüşülür, böyle Bakanlık mı yapılır? Devlet ciddiyeti bu şekilde mi olur? Arkasından devam etti...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Aşkın Bey, iki paragrafı koskoca bir metinde, bu kadar da haksızlık etmeyin!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yapmayın canım, bütün konuşmasını ona ayırdı, cevabı da ona ayırdı şimdi; yapmayın lütfen.

Ondan sonra, arkadan, burada Sevda Karaca'ya -milletvekili- ona cevap verirken... Bir kere milletvekiline bu şekilde hitap edilmez, burası Parlamento, milletvekili gelip her düşüncesini söyler. Öyle bir şey yok! (Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Böyle bir şey yok! Ve o anlamda da lütfen, sizin de aslında böyle bir şey olduğu zaman burada müdahale etmeniz gerekirdi Sayın Başkan. Lütfen, Sayın Başkanı...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Doğru, milletvekiline müdahale etmeliydi.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bir dakika, bir bitireyim, bitirmedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Ben karşılayacağım söz taleplerini.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - "Terörle ilişkili" gibi birtakım konuşmaları... Hem üslup hem söyledikleri... Aynı zamanda kayyum uygulamasına da girdi. Bakın, hakkında yargı kararı kesinleşmemiş olan şeyler var. Biz her zaman şunu söylüyoruz: Seçimle gelen seçimle gitmeli. Elbette hukuk önünde hiç kimse hukuktan muaf değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, buyurun, toparlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Eğer varsa bir suç, o herkesi kapsar ama oturup böyle kayyum uygulamak, Esenyurt'la ilgili, diğerlerini, sonra, onun dışında CHP'li belediyeleri hedef almak, Cumhuriyet Halk Partisinin politikalarını hedef almak... Böyle bir şey yok, böyle bir üslup yok. Sayın Bakan buraya konuşmaya gelmemiş ki, provoke etmeye gelmiş. Yani bu kadar gayriciddi bir şey olabilir mi? Yani ben açıkçası, gerçekten söyleyecek söz bulamıyorum. Nasıl böyle bir şey olabilir? Yani burada biz Plan ve Bütçe Komisyonunda böyle mi konuşacağız bundan sonra, böyle mi tartışacağız Türkiye'nin sorunlarını? Burada bunları konuşmaktan şeyi konuşmadık; İzmir'i, başka şeyleri konuşmaktan kendi konuşmalarımızı yapamadık. Hâlbuki en önemli konu, en önemli Bakanlık; çevre, şehirleşme, kentleşme; bunlar üzerine hepimizin söyleyecek sözü var. Biz her zaman söylüyoruz, yapıcı bir muhalefet anlayışı içindeyiz ama bugün ilk andan itibaren hem dediğim gibi, üslubunu, söylediklerini, içerik olarak yaptığı konuşmayı hiçbir şekilde kabul etmiyoruz; böyle gayriciddi bir şey olmaz.

Lütfen, siz de bu konuda biraz önce dediğim gibi, milletvekillerine olan buradaki bir hitap tarzına da hemen ilk anda da müdahale etmeli ve buna "Hayır." demeliydiniz. Böyle olmaz, böyle bütçe görüşmeyiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, teşekkür ediyorum.

Sayın Yegin, buyurun.

Siz de uzatmadan...

2.- *Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

ORHAN YEGİN (Ankara) - Teşekkür ederim.

Buradaki herkes yaşını başını almış, kendi alanında tecrübesi olan insanlar. Hiçbirimizin "Sen gelip buraya böyle konuşacaksın. Bu alandan çıkamazsın, şunu yapamazsın." diye bir sınır çizme haddimiz yok bence.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Öyle mi dedik? "Suçlama yapmasın Sayın Bakan." dedik.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Haddimiz şu: Burası hepimizin ortamı, buranın bir mehabeti var, bu mehabeti bozacak, buradaki huzuru kaçırarak ifadelerden, ithamlardan, çirkin söylemlerden kaçınmak. Bunu birbirimize yapabiliriz ama isteyen istediğini konuşur. Sayın Bakan bir siyasetçidir, bir bakandır; gelir, burada hem bütçesini savunur hem bu bütçesini uygularken sahada karşılaştığı problemlerle ilgili, siyasal tikanıklıklarla ilgili o siyasal tikanıklıkların başka bir ucu olan size uç verir, konuşur; sizi de bununla bilgilendirir, bütün kamuoyunu da bununla bilgilendirir. İsteddiği gibi konuşur, kimsenin konuşmasına biz sınır çizemeyiz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Bakan bunu her yerde yapabilir.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Gelip burayı provoke etti." diye konuşmak "Teknik verilere boğul, başka bir şey yapma." bu, bu demektir.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Hayır.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sataşmak için söylemiyorum, Sayın Usta dedi ki: "Ya, bütçeyi anlatma." dedi; ya, ne yapacak? Yani gelip burada susup, durup "Ben geldim, hadi, siz ne diyorsanız deyin." mi diyecek? Böyle bir şey olmaz yani, bir.

Son cümlem: Bir milletvekiline bu şekilde cevap verilemez. O milletvekiline Sayın Bakan "terörist" demedi, bir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ne dedi?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ağbaba, sürem az.

İki, ona "haysiyetsiz" "onursuz" da demedi. Dedi ki: "Böyle bir iddiayı ortaya atıp -temeli olmayan, temelsiz bir iddiayı ortaya atıp- o iddianın hakikatini, gerçeğini söylemeyerek onursuz ve haysiyetsiz bir duruma düşmek tercihiniz ise benim size verecek cevabım yok." dedi. Bunu da desin canım. Siz komisyoncu olmak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ağbaba, ben yarın sana "Sen yarın Malatya'da konuşup durma, Adıyaman'da milletvekili arkadaşın Belediye Başkanı; numara çekme, sen oradan komisyon alıyorsun, burada gelip ahkâm kesiyorsun." desem ne olur, ne olur tavrın, tavrın ne olur?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Cevabını verdi Sayın Bakan, cevabını verdi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Peki, bir milletvekili olarak benim sana onu demem...

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Kim komisyon alıyorsa şerefsizdir, haysiyetsizdir." derse ona bir şey diyemeyiz ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, Sayın Ağbaba, lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla güzel konuşursan güzel cevap alırsın; saygı içerisinde konuşursan o saygıyı hak eden bir cevap alırsın; ölçsüz olursan hak ettiğini alırsın, layığını alırsın; tamam mı? "Ben vekilim, istediğimi konuşurum." ukalalığı, kibri hiçbirimizde olmayacak.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Vay vay vay... Demagoji yapıyorsun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Yegin, bu alkış neden oldu biliyor musunuz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bitiriyorum, bitiriyorum...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Bakan öyle konuşunca oradan da böyle...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hayır, bu alkış...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yani bakın, bu ilk defa oluyor, olmadı şu ana kadar hiç.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Alkış şurada oldu: Sayın Bakan cevapları verdiğinde değil konuşmasını bitirip herkesi saygıyla selamladığında, konuşma bitti diye yeni gelen arkadaşlar bunu yaptı. Ya, onda bile bağırıp çağırdık; bir ev sahibi olalım ya. İnsanların hata yapma...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, bir saniye...

Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) - Arkadaşlar bilmeyebilir ama önemli olan o tarzda, üslupta konuşan Sayın Bakan. Alkışlamış olabilirler, bir yanlış yaptı arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, bir saniye... Sayın Usta, size de iki dakika veriyorum.

Buyurun lütfen.

3.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in isminden bahsederek yaptığı açıklamaya, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlık bütçesiyle ilgili sunumunun içeriğine ve bir milletvekiline yönelik ifadelerine ilişkin açıklaması

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Tabii, vakit çok geç oldu, çok da yorulduk, yalnız tabii, şimdi Orhan Bey ismini de vererek söyleyince.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir şey demedim.

ERHAN USTA (Samsun) - Arkadaşlar, sabahleyin ben zaten onu ifade ettim. Yani bizim buradan, Sayın Bakandan değil, bütün bakanlardan yani buraya gelen yürütmeden beklentimiz normalde şu... Beklentimizi bari ifade edelim, o zaten söyleyeceğini söylüyor, biz de beklentimizi ifade ediyoruz. Yani yirmi iki yılın hepsini bir çuvala koyup da söylemek yerine... Bu bütçe her yıl geliyor arkadaşlar, geçen yıl da geldi, önceki yıl da. Allah rızası için, siz şu kitapçığa baktığımızda geçen yıllla bu yıl arasındaki farkın ne olduğunu, son verdiğimiz bütçeyle veya -işte kesin hesabı da olsun- son iki yıllla bugünün arasında ne fark olduğunu görebildik mi? Hayır, görmedik, hiç yok.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yazdık, yazdık.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin, bir müsaade edin, o da ifade etsin, yeter ya, bir durun.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, hayır, hayır. Hepsi yirmi iki yıl. Ancak ne yapabilirsiniz? Geçen yılın metnini açarsınız, bu yılın metnini açarsınız, aradaki farkları aritmetik işlem yaparak bir şey bulursanız bulursunuz. Şimdi, dolayısıyla, bizim beklentimiz, son verdiğimiz bütçeyi veya ondan önceki kesin hesap, bu çerçevedeki faaliyetlerin anlatılması daha doğru bir yöntemdir ve beklenen şey budur. Bütçelerin gelenekleri de böyledir arkadaşlar, emin olun, böyledir. Ama o zaman şu akla geliyor: Ha, son yıllar için söylenecek bir şeyiniz yok, habire 2002'ye gidiyorsunuz. Yahu 2002 kötüydü, 2002 rezildi, 2002'den daha kötü bir yıl yok. Tamam mı? Yani habire buna gitmeyelim, 2002 sıfırdı ya, sıfırın üzerine bir şey 1 olursa sonsuz artış olur.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz üzerimize alınmıyoruz -ortağınız- MHP'ydi o zaman.

ERHAN USTA (Samsun) - Böyle bir şey yok, hiç de üzerimize alınmıyoruz, tamam mı, bu kadar kötüydü 2002. Yani yirmi iki yılda hiç mi bir şey yapmayacağız ya? Sadece 600 milyar dolar dış kaynak kullanmışız, trilyonlarca dolar iç kaynak kullanmış bir Hükümet elbette bir şey yapacak ama biz şunu öğrenmek istiyoruz: Ya, son yılda ne yaptınız? Sayın Bakan, bana biraz da bunu anlat, tamam mı?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Orada yazıyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Yazmıyor abicim, oku ya Allah aşkına, yazmıyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Okuduk.

ERHAN USTA (Samsun) - Şimdi, bir şey bu.

Şimdi, tabii, öbür meseleye girmeyecektim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamamlayın lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) - Tamam, bitiriyorum.

Yani şimdi söylesem bir türlü yani sussam gönlüm razı değil, söylesem başka bir problem.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Söyleme.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, söyleyeceğim zaten.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Deme deme, güzel kapatalım akşamı.

ERHAN USTA (Samsun) - Yani şu: Burada arkadaşlar, hani deniliyordu ya, hiç kimsenin burada bir milletvekiline... Tabii, için bir tarafını Kandil'e, bağlayınca orada bir şey oluyor aman öcü, oraya giremiyoruz, edemiyoruz, Kandil mandil... Ben o arkadaşı hiç tanımam, ondan bağımsız konuşuyorum ama bir milletvekili olarak, milletin oyuyla gelmiş birisi olarak ben buraya, bir milletvekiline karşı "İşte, sende haysiyet kırıntısı varsa, sende şöyleyse, sende şöyleyse, sende böyleyse..." bu ifadeleri çok yakışsız buluyorum. Bunlar çok yanlış ifadeler, bunların

olmaması lazım. Bunları biz de birbirimize söylemeyeceğiz ama hele hele buraya seçilmemiş... Seçildiği zamansa problem yok. Sayın Bakan şu anda... Bak, bu kanununa göre, Anayasa'ya göre çok net olmamakla birlikte -İsmail Bey daha iyi bilir- bana göre de siyasetçi değil bakanlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta teşekkür ediyorum, yeter, sağ olun.

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sana biri "komisyoncu" imasında bulunsa ortalığı yıkarsın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, yeter.

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum, Sayın Başkanım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ortalığı yıkarsın.

ERHAN USTA (Samsun) - Yıkarım ama şunu söylemem: İşin bir tarafını Kandil'e bağlayıp, bilmem ne filan değil. Onun üzerinden ne söylüyorsa söyleyin, hakaret etmemek kaydıyla veya aynıyla şey yapın ama işin bir tarafını Kandil... Ya arkadaş, bu ülkede şu anda Abdullah Öcalan'ın Meclise gelip konuşturulması tartışılıyor. Adamın Kandil'le alakası olmuş, bunlar çok normalleşti artık bu ülkede maalesef, siz normalleştirdiniz bunu, anlatabildim mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Böyle bir şey yok, bunu kabul etmiyorum. Bu çok yanlış bir şeydir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Bunun üzerinden ben bir milletvekili olarak hakikaten çok üzülüyorum. Yani hiç kimse buraya gelip böyle bize ayar vermesin arkadaşlar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Kimse de bize ayar vermesin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, bir saniye, söz vereceğim.

Değerli arkadaşlar, Sayın Usta, Sayın Türkeş Taş, lütfen.

Sayın Türel, toparlayın lütfen, bir dakika açıyorum.

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Bakanlığın 2025 yılı bütçesi ve 2023 yılı kesin hesabıyla ilgili sunumunun içeriğine, Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'e yönelik ifadelerine ve bürokratların Bakanlıkça alkışlamasına ilişkin açıklaması (Devam)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Şimdi, tabii, bakın, geçen sene de burada Çevre ve Şehircilik Bakanlığı konuştuk, hiç bu kavgalar olmadı, bu tartışmalar olmadı. Hatta tam da depremin sonrasıydı, belki daha da hareketliydi, eleştirilerin daha yoğun olduğu bir zamandı ama bütçe görüşmelerini yaptık, politikaları konuştuk burada ama bu sene öyle olmadı. Bakın, gerçekten ortada bir vaka var. Yani seçilen üslup, söylenecek olan şeylerin seçimi, baktığımız zaman bilinçli bir tercih olduğunu gösteriyor. Bizi rahatsız eden bu. Yani bu şekilde olmamalıydı. Gene aynı şekilde vurguluyorum tekrar, dediğim gibi, burada sonuçta seçilmiş milletvekilleri var. Yani Bakanın gelip bir milletvekiline bu şekilde konuşulabilmesini kabul etmek mümkün değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Türelî.

Sayın Bakan, buyurun, size de söz veriyorum.

4.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî ve Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Şimdi, öncelikle ben de sizler gibi bu Meclis sıralarına haziran seçimlerinde yüzde 52 oyla seçilmiş Cumhuriyet Halk Partisi'nin bir milletvekili olarak, İstanbul'da 1'inci bölgeden seçilmiş bir milletvekili olarak Gazi Meclisimize girmiş biriyim. Sizler gibi ben de seçilerek geldim dolayısıyla bu yaklaşımınız bana değil, kendinize yapmış olduğunuz bir saygısızlıktır yani bunu öncelikle bir ifade edeyim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ne saygısızlığı...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ne demek yani?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Bakanların...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ne saygısızlığı var burada?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Sayın Vekilim, bakın, ben sakince dinledim, siz de saygıyla dinleyin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayır, ne saygısızlık var burada?

CAVİT ARI (Antalya) - Hayır, saygıyla dinleyip saygısızlık yapıyorsunuz Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Ya, saygıyı sizden öğrenecek değiliz.

CAVİT ARI (Antalya) - Siz nasıl "saygısız" dersiniz bize?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Saygıyı, üslubu sizden öğrenecek değiliz.

CAVİT ARI (Antalya) - Hayır, siz nasıl "saygısız" dersiniz bize?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ?EMEP Milletvekili, ortağınız bir şey söylüyor, tamam mı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kim yapıyor?

CAVİT ARI (Antalya) - Bize cevap veriyorsunuz, bize! Size kim saygısızlık yaptı?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ne oldu "Kandil" deyince zorunuza mı gitti ya?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bizim niye zorumuza gitsin?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bakın, gene aynısını yapıyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Adam bana diyecek ki "komisyoncu" ben de susacağım, öyle mi?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayır, saygısızlığı kim yaptı size?

CAVİT ARI (Antalya) - Saygısızlık yapan burada yok, sizsiniz saygısızlık yapan!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kim yaptı? Sayın Usta mı yaptı, Sayın Türel mi yaptı?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Burada birisi size "komisyoncu" dese susar mısınız?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Onun cevabını verin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Tamam, ben de verdim.

CAVİT ARI (Antalya) - Onun cevabını siz verin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Verdim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Saygısızlığı kim yaptı?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Verdi size cevabını.

CAVİT ARI (Antalya) - Bize "saygısız" diyemez!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Saygısızlığı kim yaptı, Sayın Usta mı yaptı?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - O yüzden üslubu, nasıl konuşacağımızı sizden öğrenecek değiliz.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, bu saygısız tavrı kabul etmiyoruz, ben kabul etmiyorum, asla. Sözü geri almak zorunda, biz saygısızlık yapmadık, gayet üsluplu bir şekilde burada konuşma oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ari, lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ben burada yirmi iki yıldır ülkemiz için üreten, eser yapan ve bu eserlerimizi milletimize sunmuş bir iradenin temsilcisiyim, Bakanım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Ne kadar saygısızca bir davranış ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, toparlayın.

Bir dakika daha veriyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Dolayısıyla, bu konuda da yirmi iki yıllık iktidarla alakalı her sözü, her projeyi söylemeye hakkımız da var. Siz duymak istediğimiz taraftan bakıyorsunuz. Ben beş yıl bu ülkede Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yaptım ve bu Bakanlık sürecinde nasıl çalıştıysam, o projelerde milletimize nasıl söz verdiğem o sözleri tutmuş biriyim.

İzmir bizim için önemli bir şehrimizdir. İzmir'den bir su numunesini getirmek ne kadar zorunuza gitti ya. Sonuçta İzmir Körfezi kirli mi? Kirli.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ya "Beraber çalışın." dedik.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Balıklar ölüyor mu? Ölüyor.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - "Beraber çalışın." dedik.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Biz de diyoruz ki: Beraber çalışalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Biz de öyle söyledik.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Biz de diyoruz ki: Burada eylem planını ortaya koyalım, Körfez'i hep birlikte kurtaralım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Biz de onu önermedik mi? Kanalizasyon kanalı...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sayın Türel, kusura bakmayın, burada...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Kanalizasyon kanalı, sirkülasyon; bunları önerdik.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Tamam, biz bunları yapalım diyoruz zaten.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tamam, bunlara itirazımız yok ki.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ama Belediye Başkanı bize ayar vermeye kalkarsa biz de ona ayar veririz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ne ayarı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, teşekkür ediyorum, sözlerinizi tamamlayın.

CAVİT ARI (Antalya) - Tamamlayın Sayın Başkan. Bakın, daha fazla tartışmaya yol açacak konuşmalar yapıyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - O yüzden, biz işimizi yapıyoruz, milletimiz de seçim meydanlarında, sandıkta takdirini yapıyor. Bunu...

CAVİT ARI (Antalya) - Sandıkta takdir yapıldı Sayın Bakan!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ari, lütfen, bırakın biraz da ben konuşayım.

CAVİT ARI (Antalya) - 1 milyon oyla kaybettiniz, bu kadar basit.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bunu yirmi iki yıldır yapıyor Sayın Ari, yirmi iki yıldır nasıl yaptığımı siz de biliyorsunuz, tamam mı?

CAVİT ARI (Antalya) - Yaptığının cevabını son seçimde, İstanbul'da aldınız, 1 milyon oy farkıyla size cevap verildi.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - O yüzden, milletimizin takdiri başımızın üstüne, sen merak etme.

CAVİT ARI (Antalya) - Eğer meraklıysanız İzmir'e gidin, size İzmir halkı cevap versin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Biz bu hizmetleri yapmaya devam edeceğiz.

CAVİT ARI (Antalya) - İzmir halkı bekliyor size cevap vermek için.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Göreceğiz, önümüzdeki seçimlerde de göreceğiz, sizi de göreceğiz. Yirmi iki senedir aldığımız o boyunuzun ölçüsünü yine inşallah aynı şekilde vermeye devam edeceğiz.

CAVİT ARI (Antalya) - Siz aldınız, geldiniz İstanbul'dan!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, toplantıyı bitireceğim...

CAVİT ARI (Antalya) - Boyunuzun ölçüsünü siz aldınız, geldiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ari... Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) - Merakınız varsa İzmir bekliyor sizi.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Biz oraya da geliriz.

CAVİT ARI (Antalya) - Gidin, bir ölçü oradan alın gelin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ari... Değerli milletvekilleri, bir saniye...

Değerli arkadaşlarım, değerli Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri; teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

5.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türel ve Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, öncelikle şunu ifade etmek isterim. Özellikle, Komisyon üyesi milletvekilleri buranın usulünü, geleneğini biliyorlar fakat şöyle bir durumla karşı karşıya kalıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yeni gelenler bilmiyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, arkadaşlar, yeni gelenler de öğreniyor.

Şimdi, bu ikinci döneme, ikinci seneye geldik, geçen sene de bütçeyi yönettik, bu sene de ancak şurada ben bir şeyi anlamakta zorluk çekiyorum: Mesela, bir olay oluyor "Değerli arkadaşlar, tamam, ben bununla alakalı bir tutum belirleyeceğim." diyorum fakat benim bile konuşmama müsaade etmeden karşılıklı bir bağırış çağırış kopuyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Alkış bitince müdahale ediyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Ağbaba, böyle olunca işin içinden çıkamıyoruz. Ben ilk gün yaptığım konuşmada... Geçen sene de bazı bürokrat arkadaşlar cevap vermeye kalktı milletvekillerine, orada da biliyorsunuz tutumumu. "Bürokrat arkadaşlar cevap vermesin, Sayın Bakan gerekli gördüğü yerde verir. Milletvekilleri yasama ve denetim yetkisini şu an kullanıyor ve iki görevi var, yasama ve denetim yetkisi. Denetim yetkisini kullanıyor, soru sorar. Sayın Bakan uygun görür, görmez, cevap verir, vermez, o ondan sonraki konu." dedim sizlere; bu tutumumu biliyorsunuz, buraya kadar böyle geldik. Ancak Komisyon üyesi milletvekiline diyorum ki: "Değerli arkadaşlar, grup sözcünüz var. Bakın, Sayın Türel orada söz istiyor, veriyorum, diğer arkadaşlar söz istiyor. Buradaki konuşmacıların belirlenmesi..." Bir sistemimiz var burada. Ancak Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimiz geldiği zaman, inanın, buradaki sözcüler duruyor, onlar daha çok müdahale ediyor, onlar daha çok bağırıyorlar. Usulü...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Onlar da vekil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Mutlaka ama üyesi olmadığın bir komisyona giriyorsun. Bunun üyeleri var, bir sözcüsü var, bir sistemi var. Şimdi, onlar bir şey söylemeden oradan müdahale ediyor. Sadece o gün gördüğü olayla buradaki insanlar bu ikinci yıllarında -onlarca kanun geçirdik biz buradan- ikinci bütçeyi yapıyoruz, yaşadıkları, gördükleri pek çok hadise var ve tepki vermiyorlar, sonra olay kontrolden çıkıyor.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, şunu söylemek isterim: Bakın, geçen sene de bütçe yaptık, bu sene de, şimdiye kadar çok fazla bütçe yaptık ama ben ilk defa bir milletvekilinin bir bakana "komisyoncu" diye bir ifade kullandığını gördüm burada. Şimdi, eleştirdiniz "Yapamadınız." dediniz. Nihayetinde siz yürütmenin başındasınız, bir bakanlığı idare ediyorsunuz, ekibiniz arkanızda, genel müdürleriniz arkanızda, onlarca çalışan

memurunuz var, taşra teşkilatınız var, o bakanın -biraz empati yapalım değerli arkadaşlar- durumunu düşünelim şimdi. Bunu hangimize söylese kabul eder? Bunu kabul etmez.

Şimdi, gelelim ikinci konuya. Ve ben sayın milletvekiline "Oturur musunuz yerinize?" diyorum. Ayağa kalkıyor. O, bir taraftan da çekim yapıyor, kendince bir görüntü yapıyor burada. Değerli arkadaşlar, bunun bir katkısı yok bize. Otursa, ben olaya müdahale edeceğim zaten. "Neye alımdınız siz?" "Ne anladınız siz?" "Bana 'terörist' dedi." "Sayın Bakan 'Kandilde el elesiniz.' diye bir eleştiride bulundu." Şimdi, burada bu sıralardan da siz buraya dönüp "Siz FETÖ'yle el eleydiniz." diyorsunuz, bu arkadaşlar size...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz doğruları söylüyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, Sayın Ağbaba, siz kendi zaviyenizden...

VELİ AĞBABA (Malatya) - FETÖ'yle, Öcalan'la...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, değerli arkadaşlar, bir müsaade edin bana.

Siz kendi zaviyenizden doğru olduğunu düşünüyorsunuz ama bu arkadaşlarımız da böyle bir şeyi kabul etmiyorlar. Şimdi, siz bunu söyleme hakkını kendinizde görüyorsunuz. Veya değerli arkadaşlar, ben konuşmanın hiçbirine müdahale etmiyorum. Eleştiri yapıyorsunuz, sert eleştiri yapıyorsunuz ama şuna bir hak verin: Ya, şimdi, "Bakan bizim istediğimiz sınırlar içerisinde konuşmalı." bu da doğru değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Öyle bir şey demiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir müsaade edin, bir müsaade edin değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

CAVİT ARI (Antalya) - Öyle diyen yok. 4'üncü Sayın Bakan geldi. 3 bakanla gayet güzel bir toplantı yapıldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bir müsaade edin. Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, vallahi bu doğru değil bakın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, bir saniye... Şimdi, eğer bakın,

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, 4'üncü Sayın Bakan. Gelen 3 bakanla burada hiçbir problem olmadan toplantı tamamlandı, gitti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, ben bir tamamlayayım. Oylamayı tamamlayayım, toplantıyı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Osman Bak'a bile tahammül ettik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Osman Bak hiç sesini çıkartmadı.

Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Nezaketimizden bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, bitireceğim, oylayacağım ama şunu da... Değerli arkadaşlar, şimdi, nihayetinde Bakan da kendi zaviyesinden olayları değerlendirirken bir konuşma alanının olması gerekiyor. Nasıl bütçeyi değerlendiriyorsak, siz sert eleştiri yapıyorsanız o da nihayetinde kendi açısından olayları değerlendirmek durumunda. Ben ne zaman müdahale ederim? Eğer burada az önceki olayda yani ben burada müdahale etmeme rağmen, konuşmama rağmen "Sakin olun, oturun yerinize." dememe rağmen hiçbir şey dinlemiyor. Şimdi, bir kere, İç Tüzük'te böyle bir durumda sayın milletvekilinin Komisyondan çıkması lazım. Ne yapayım, polis gücü mi sokayım buraya? Öyle bir yetkimiz de yok. Sayın milletvekilini dışarıya davet ediyorum, "Çıkar mısınız?" diye. "Ben milletvekiliyim." Doğru ama bir yerde ilgili tüzüğün "Görüşmelerde genel düzen" madde 65... Benim bunu sağlamam gerekiyor. Burada müdahale etmeme rağmen dinlemiyor ve şöyle bir ifade kullandı, ben ifadelere de baktım değerli arkadaşlar, dikkatle dinledim Bakan "Bunu ispat etmezsen..." diyor, diğer ifadeleri kullanıyor. Ha, dersiniz ki "Çok ağır ifade kullandı." Ha, bunu diyebilirsiniz ama nihayetinde canı yanmış Bakanın. Değerli arkadaşlar, ben vicdan noktasında...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bize Sayın Bakanın "Saygısız" demesini...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, değerli arkadaşlar, vicdan noktasında...

CAVİT ARI (Antalya) - O bölümü bir değerlendirin Sayın Başkan.

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, Sayın Bakan...

Birbirimizi kırmayalım, birbirimizi kırmayalım değerli arkadaşlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanın bize bakarak "Saygısızınız!" demesini değerlendirir misiniz? Tarafsız olarak orada bir değerlendirme yapın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, birbirimizi lütfen kırmayalım. Biz, yarın bütçeye yine devam edeceğiz. Salı günü tekrar toplantı yapacağız.

Oylamaya geçiyorum müsaadenizle.

CAVİT ARI (Antalya) - Bu konuda değerlendirmenizi almadık Sayın Başkan.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleleri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı (Devam)

e) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum.

(Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Katılımcılara teşekkür ediyorum.

12 Ekim Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıyı bitiriyorum.

Kapanma saati: 00.05